

การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นางสาวณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์

สถาบันวิทยบริการ

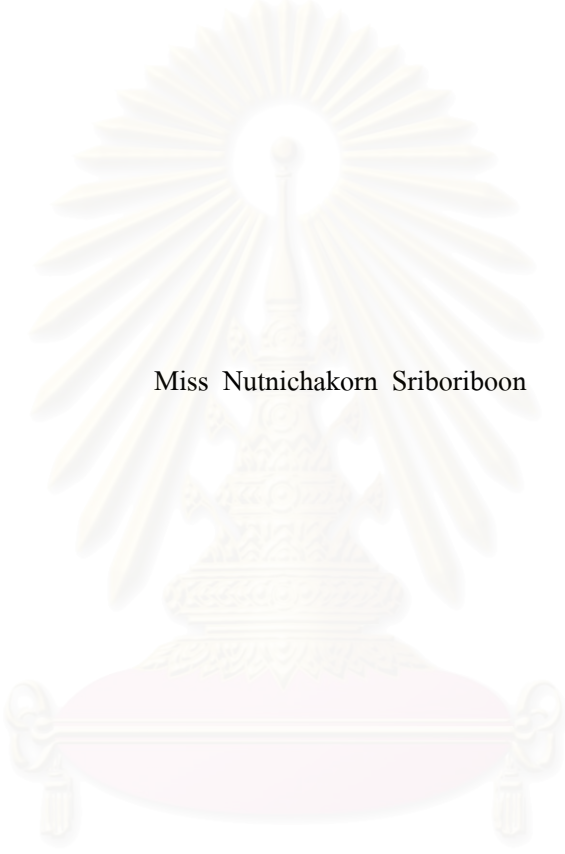
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2550

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

DEVELOPMENT OF A CAUSAL MODEL OF STUDENTS' VOLUNTEER MIND
IN THE UPPER SECONDARY SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF
THE BASIC EDUCATION COMMISSION

Miss Nutnichakorn Sriboriboon

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Educational Research

Department of Educational Research and Psychology

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2007

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษา
ตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

โดย

นางสาวณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์

สาขาวิชา

วิจัยการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.พฤกษ์ ศรีบริบูรณ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ์ แกมเกต)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา)

.....
(ดร.วันทยา วงศ์ศิลปกร)

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ : การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (DEVELOPMENT OF A CAUSAL
MODEL OF STUDENTS' VOLUNTEER MIND IN THE UPPER SECONDARY SCHOOLS
UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION)

อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ.ดร.ศิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา, 212 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียน (2) ศึกษา
สภาพจิตอาสาและปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสา และ (3) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล
ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของจิตอาสาที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 675 คน
เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสา และแบบวัดจิตอาสาของนักเรียน การวิเคราะห์
ข้อมูลใช้หลักวิเคราะห์โมเดลลิสมัล ด้วยโปรแกรม 8.72 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. จิตอาสาของนักเรียนมีองค์ประกอบ 3 ด้านคือ การช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคม และความ
มุ่งมั่นพัฒนา และมีตัวชี้วัดทั้งหมด 7 ตัว คือ (1) การช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น (2) การอำนวยความสะดวก
สะดวกให้กับผู้อื่น (3) การแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น (4) การสละเงิน แรงกาย เพื่อผู้อื่นและสังคม (5) การ
สละเวลา และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม (6) การสนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลงพร้อมทั้ง
เสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม และ (7) การร่วมพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างจิตอาสาเพื่อสังคมอย่าง
สร้างสรรค์และหลากหลาย

2. นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีค่าเฉลี่ยของคะแนนจิตอาสาอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่ส่งผล
ต่อจิตอาสาของนักเรียนมี 6 ด้านคือ ปัจจัยด้านนักเรียน ครอบครัว โรงเรียน/ครู เพื่อน สังคม/ชุมชน และด้าน
สื่อมวลชน

3. โมเดลที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยตัวแปรแฝง 7 ตัว และตัวแปรสังเกตได้ 16 ตัว

4. โมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 11.53$ df = 29
p = .998 GFI = .998 AGFI = .990 RMR = .003) โดยตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัว
แปรจิตอาสาของนักเรียนได้ร้อยละ 38.60

ภาควิชา.....วิจัยและจิตวิทยาการศึกษา.....

สาขาวิชา.....วิจัยการศึกษา.....

ปีการศึกษา.....2550.....

ลายมือชื่อนิติศ.....*ศิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....*ศิริพันธุ์*.....

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

##4984218327: MAJOR EDUCATIONAL RESEARCH

KEY WORD: VOLUNTEER MIND / STUDENT'S IN THE UPPER SECONDARY SCHOOLS/
CAUSAL MODEL.

NUTNICHAKORN SRIBORIBOON : DEVELOPMENT OF A CAUSAL MODEL OF
STUDENT'S VOLUNTEER MIND IN THE UPPER SECONDARY SCHOOLS
UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION.

THESIS PRINCIPAL ADVISOR: ASSOC.PROF. SIRIPAARN SUWANMONKHA, Ph.D.,
212 pp.

The purposes of this research were (1) to study factors and indicators of volunteer mind of students in the upper secondary schools under the Office of the Basic Education Commission. (2) to study the stage of student's volunteer mind and factors affecting to their volunteer minds. (3) to develop and test a causal model of student's volunteer mind. The research sample consisted of 675 elementary students in the upper secondary schools under the Office of the Basic Education Commission. The data were collected by a questionnaire and analyzed by LISREL analysis. The research findings were as follows:

1) There were 3 factors of student's volunteer mind. They were helping others, giving to society and intention to social development. The seven indicators were (1) appropriate suggestion (2) facilitation (3) portioning (4) money donation and social support (5) time allowance (6) concerning problems and change of community and ready to support community development, and (7) participation in creating volunteer activities.

2) On the averages the student's volunteer mind were at moderate level. Six factors affecting volunteer mind were factors related to student, family, school/teacher, friend, society and media.

3) The developed model consisted of seven latent variables and sixteen observed variables.

4) The causal model fitted the empirical data ($\chi^2 = 11.53$ $df = 29$ $p = .998$ $GFI = .998$ $AGFI = .990$ $RMR = .003$). The model accounted for 38.60 % of variance in the student's volunteer mind.

Department.....Educational Research and Psychology..... Student's Signature...*Nutnichakorn*.....

Field of Study.....Educational Research..... Principal Advisor's Signature...*Nutnichakorn*.....

Academic Year.....2007.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ ด้วยความเมตตาและกรุณาอย่างสูงยิ่งจากการดูแลของ รศ.ดร. สิริพันธ์ สุวรรณมรรคา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่ได้เสียสละเวลาให้แนวคิดในการทำงาน และให้คำปรึกษาในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ แกมเกตุ รศ.ดร. สิริพันธ์ สุวรรณมรรคา และดร.วันทยา วงศ์ศิลป์ภิมย์ ที่ให้ความกรุณาในการเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และให้คำชี้แนะในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ รศ.ดร. เอมอร จังศิริพรปกรณ์ รศ.ดร. ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ ผศ.ดร.ณัฐภรณ์ หลาวทอง ผศ.ดร.ช่อทิพย์ สันชนวนิช รศ.ชูชีพ อ่อนโลกสูง อาจารย์สมปอง ใจดีเนย และนายวิวรรณ วรรณศิริ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะที่มีคุณค่าต่อการปรับปรุงเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลในการวิจัยอย่างยิ่ง ขอขอบพระคุณในไมตรีของพี่ เพื่อนและน้องจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองตาบ่ง ที่ได้กรุณาอนุญาตให้ผู้วิจัยลาศึกษาต่อ ขอขอบคุณพี่ เพื่อนและน้องภาควิชาและจิตวิทยาการศึกษาทุกๆ คน โดยเฉพาะพี่สาวและเพื่อนที่แสนดี นางกัญชวลิน วิเศษสิงห์ นางกนกวรรณ ศรีอยคำ และนางสาววรรณภา ขำละเอียด ที่คอยให้กำลังใจและคำปรึกษาทำให้ผู้วิจัยมีกำลังใจในการต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูง ขอขอบคุณ นายอัครเดช เกตุน้ำ ที่ได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูล และขอขอบคุณในมิตรภาพของนางสาวเพ็ญศิริ อิ่มอุดม นางสาวไกรมี ตูนา

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อแสวง คุณแม่สมควร ศรีบริบูรณ์ และคุณยายงา สอนงาม ที่ได้ให้ชีวิตคอยอบรมสั่งสอน และสนับสนุนให้ผู้วิจัยได้ศึกษา รวมทั้งคอยให้กำลังใจและกำลังใจทรัพย์ รวมทั้งทุกๆ ท่านที่มีส่วนช่วยให้การทำวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
ตอนที่ 1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสา.....	11
ตอนที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสา.....	50
ตอนที่ 3 กรอบแนวคิดและโมเดลสมมติฐานที่ใช้ในการวิจัย.....	83
ตอนที่ 4 การวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ.....	89
3 วิธีดำเนินการวิจัย	89
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	89
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	92
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	94
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	109
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	110
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	111
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม และสถิติ เบื้องต้นเบื้องต้นของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดล.....	114
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดจิตอาสา.....	122

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	111
ตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	122
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	141
สรุปผลการวิจัย.....	142
อภิปรายผลการวิจัย.....	144
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	153
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	154
รายการอ้างอิง.....	156
ภาคผนวก.....	164
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือ.....	165
ภาคผนวก ข ตัวอย่างแบบสอบถาม.....	167
ภาคผนวก ค ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ (IOC).....	176
ภาคผนวก ง ผลการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสา.....	185
ภาคผนวก จ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยันอันดับที่สองของตัวชี้วัด จิตอาสา.....	202
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	212

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
2.1 ตารางเปรียบเทียบคุณธรรมตามหลักของถือจีประเทศได้หวั่นกับ พรหมวิหาร 4 ในสังคมไทย.....	18
2.2 ตารางสังเคราะห์ตัวชี้วัดจิตอาสา.....	29
2.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสา.....	65
3.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	91
3.2 โครงสร้างของตัวแปรที่ต้องการวัดในแต่ละมิติ.....	97
3.3 ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามจำแนกตามคุณลักษณะที่มุ่งวัด.....	98
3.4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างตัวแปรในองค์ประกอบด้านนักเรียน.....	99
3.5 ผลการวิเคราะห์ห้อยค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดองค์ประกอบ ปัจจัยด้านนักเรียน.....	100
3.6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างตัวแปรในองค์ประกอบปัจจัยด้านครอบครัว.....	101
3.7 ผลการวิเคราะห์ห้อยค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดองค์ประกอบ ปัจจัยด้านครอบครัว.....	102
3.8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างตัวแปรในองค์ประกอบปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู.....	103
3.9 ผลการวิเคราะห์ห้อยค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดองค์ประกอบปัจจัย ด้านโรงเรียน/ครู.....	104
3.10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างตัวแปรในองค์ประกอบปัจจัยด้านเพื่อน.....	105
3.11 ผลการวิเคราะห์ห้อยค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดองค์ประกอบปัจจัย ด้านเพื่อน.....	106
3.12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างตัวแปรในองค์ประกอบด้านจิตอาสา.....	107
3.13 ผลการวิเคราะห์ห้อยค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดองค์ประกอบด้าน จิตอาสา.....	108
4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามภูมิภาค.....	115

ตาราง	หน้า
4.2	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลจิตอาสาของนักเรียน 116
4.3	ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ระหว่างนักเรียนที่มีภูมิหลัง แตกต่างกัน..... 121
4.4	องค์ประกอบและตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน..... 123
4.5	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน..... 123
4.6	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียน..... 126
4.7	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 ของตัวชี้วัดจิตอาสา..... 128
4.8	ค่าเฉลี่ยและระดับของค่าเฉลี่ยของคะแนนสเกลองค์ประกอบของตัวชี้วัดจิตอาสา ของนักเรียน..... 131
4.9	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้..... 135
4.10	ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และค่าสถิติผลการ วิเคราะห์อิทธิพลของโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสา ของนักเรียน..... 137

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
2.1 แนวทางการดำเนินงานของมูลนิธิพุทธรธธี.....	15
2.2 กระบวนการปลูกฝังคุณธรรมของธีธี.....	16
2.3 กระบวนการมีส่วนร่วมในการศึกษาของธีธี.....	16
2.4 โมเดลการวัดคุณลักษณะของสมาชิกที่ดีและสร้างสรรค์สังคม.....	24
2.5 โมเดลการวัดคุณลักษณะพื้นฐานด้านการช่วยเหลือ เสียสละ มุ่งมั่นพัฒนาสังคม ของนักเรียนระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา.....	26
2.6 โมเดลการวัดพฤติกรรมของอาสาสมัครและนักสังคมสงเคราะห์ต่อการพัฒนา สังคม.....	28
2.7 โมเดลการวัดจิตอาสาของนักเรียนจากการทบทวนเอกสาร.....	30
2.8 องค์กรที่มีบทบาทในการพัฒนานักเรียน.....	37
2.9 ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการแสดงออกของมนุษย์.....	38
2.10 กระบวนการกล่อมเกลาทงสังคมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและพฤติกรรมให้แก่ สมาชิกสังคม.....	39
2.11 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม สภาพแวดล้อม และปัจจัยส่วนบุคคล.....	42
2.12 ขั้นตอนการเรียนรู้โดยการเลียนแบบ.....	44
2.13 ส่วนประกอบของการเรียนรู้ขั้นการรับมาซึ่งการเรียนรู้.....	44
2.14 กระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกต.....	45
2.15 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเอง และความคาดหวังผล ที่จะเกิด.....	47
2.16 องค์ประกอบของปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม.....	48
2.17 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม และ พฤติกรรม.....	48
2.18 ความสัมพันธ์ของตัวแปรระหว่างปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม และพฤติกรรม ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura	49
2.19 รูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสา.....	64
2.20 โมเดลสาเหตุของจิตอาสาที่ได้จากการทบทวนเอกสาร.....	68
2.21 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	81

ภาพ	หน้า
3.1 โมเดลการวัดองค์ประกอบปัจจัยด้านนักเรียน.....	100
3.2 โมเดลการวัดองค์ประกอบปัจจัยด้านครอบครัว.....	102
3.3 โมเดลการวัดองค์ประกอบปัจจัยด้าน โรงเรียน/ครู.....	104
3.4 โมเดลการวัดองค์ประกอบปัจจัยด้านเพื่อน.....	106
3.5 โมเดลการวัดองค์ประกอบด้านจิตอาสา.....	108
4.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับที่สอง ของโมเดลการวัดจิตอาสาของ นักเรียน.....	128
4.2 โมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิง ประจักษ์.....	140

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ การจัดการศึกษาในแนวทางที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมของประเทศ จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยให้เป็นไปในแนวทางที่พึงประสงค์ เหมาะกับกาลเวลา และบริบทของสังคมไทย จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการปฏิรูปการศึกษา คือ สร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความสามารถและคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญ คือ การมีสุขภาพพลานามัยที่ดีทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีความสามารถในการคิด ใฝ่รู้ และแสวงหาความรู้อยู่เสมอ มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ไม่เห็นแก่ตัว เสียสละ อดทน ความเป็นประชาธิปไตย รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยอยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมไทย

หลักการปฏิรูปการเรียนรู้ที่สำคัญยิ่งคือ การเพิ่มพูนความเข้มแข็งของสังคมไทย เพราะเมื่อสมาชิกในสังคมได้รับการพัฒนาความตระหนัก และจิตสำนึกร่วมกันในการเผชิญสถานการณ์ และแก้ปัญหาของส่วนรวม คนทุกชุมชนย่อมพร้อมที่จะมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็น ร่วมคิด ร่วมใจกันทำงานอย่างไม่เห็นแก่ตัว มีการบริหารจัดการอย่างถูกต้อง ลดความขัดแย้ง ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อสังคม โดยมนุษย์ควรเรียนรู้ในสถานการณ์จริง ใฝ่รู้เท่าทัน รู้เผชิญ และรู้การจกระบบชีวิตและสังคม แต่สถานการณ์จริงของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน จึงต้องเอาผู้เรียนแต่ละคนเป็นตัวตั้ง ครูควรจัดให้นักเรียนเรียนรู้จากประสบการณ์ กิจกรรมและการทำงาน อันนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนครบทุกด้าน ทั้งทางกาย ทางจิตใจ ทางอารมณ์ ทางสังคม และทางสติปัญญา ซึ่งรวมถึงพัฒนาการทางจิตวิญญาณ โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน โดยมีสถานศึกษาเป็นที่จัดกระบวนการเรียนรู้ (ประเวศ วะสี, 2543; สุนทร อมรวินวัฒน์, 2543; คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้, 2544)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตราที่ 6 ได้กำหนดลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ ไว้ดังนี้ คือ การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรม และจริยธรรม เช่น มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึง การมีวินัย มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ پاکเพียร ขยัน ประหยัด มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข ในส่วนของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ซึ่งเป็นแผนที่กำหนดทิศทาง แนวทางและกลยุทธ์การพัฒนาประเทศตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2549 – 30 กันยายน 2554 ได้มีการนำเรื่องคุณธรรม

มาเป็นหลักในการขับเคลื่อนทุกชั้นตอน โดยการเสริมสร้างศีลธรรม และให้ประชาชนสำนึกในคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งได้ระบุไว้ในวิสัยทัศน์ประเทศไทยว่า “ สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน คนไทยมีคุณธรรมนำความรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยั่งยืน ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม” (วารสารเศรษฐกิจและสังคม ตุลาคม-ธันวาคม, 2549)

นโยบายด้านสังคมของรัฐบาล นโยบายด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนการขับเคลื่อนนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ปี พ.ศ. 2550 – 2551 ได้ให้ความสำคัญในการเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคน ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา และสถาบันการศึกษา (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550)

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ก็ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบที่ 2 (พ.ศ. 2549- 2553) ด้านคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน ไว้ในมาตรฐานที่ 1 ดังนี้คือ ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยในมาตรฐานที่ 1 ข้อที่ 6 ได้กำหนดไว้ว่า ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญ คือ ร้อยละของผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญตนเพื่อส่วนรวม มีส่วนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาสถานศึกษา และท้องถิ่น (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2549)

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2547 ภายใต้สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) นโยบายการดำเนินการในปี พ.ศ. 2550–2552 นั้น ทางศูนย์คุณธรรมจะเน้นเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง จิตอาสา และแผนที่คนดี (<http://www.moralcenter.or.th>)

จิตอาสาเป็นคุณธรรม จริยธรรม ประการหนึ่งที่ต้องการมี หรือให้เกิดขึ้นในสังคมไทย จิตอาสา หมายถึง ความสำนึกของบุคคลที่มีต่อสังคม ส่วนรวม โดยการเอาใจใส่ และการช่วยเหลือผู้ที่มีจิตอาสาจะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่อาสาทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เช่น การเสียสละเงิน สิ่งของ เวลา แรงกาย และสติปัญญาเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน (พระไพศาล วิสาโล, 2544; มิชิตา จำปาเทศ รอดสุทธิ, 2550)

หน่วยงานที่มีลักษณะเด่นในเรื่องจิตอาสา คือ มูลนิธิธ่อจี่ในประเทศไต้หวัน ที่มีการดำเนินงานในด้านการให้ความช่วยเหลือสังคมมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509 ด้วยการยึดหลักคำสอนของพุทธศาสนาที่เน้นให้ช่วยเหลือ เสียสละต่อผู้อื่น และปฏิบัติเพื่อส่วนรวม โดยธรรมาจารย์เจิ้งเหยียน ผู้เป็นประมุขได้ให้หลักคำสอนที่สำคัญว่ามนุษย์ทุกคนควรมีจิตวิญญาณของการอาสาสมัคร ด้วยการมีจิตใจเมตตากรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน นอกจากนี้ยังมีการนำพุทธธรรมด้านความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา มาปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ด้วยแรงกาย กำลังทรัพย์ และสติปัญญา โดย

ยึดหลักศรัทธาในการทำความดี มีปัญญา และการจัดการ (พระไพศาล วิสาโล, 2550; อัมพล จินดาวัฒน์, 2550)

กระบวนการปลูกฝังคุณธรรมให้กับนักเรียนของฉือจี้ จะสอนและกล่อมเกลานักเรียนให้ เป็นคนที่ไม่เห็นแก่ตัว ด้วยการปลูกฝังความดีตามปรัชญาฉือจี้ 2 ชุด ดังนี้คือ ชุดที่ 1 มีเมตตา กรุณา ปิโยยิตติ การให้โดยไม่เห็นแก่ตัว และ ชุดที่ 2 คือ การรู้จักพอ การรู้จักบุญคุณ รู้จักยกย่อง และมีความรักกับผู้อื่น โดยมีกระบวนการสอนคุณธรรมแบ่งเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่ การสร้างความเข้าใจ การคิด การแสดงออก การกระตุ้นจิตเมตตา การลงมือทำทันที และการสนับสนุน และทำซ้ำ ด้วยความร่วมมือของ วัด บ้าน โรงเรียน และสังคม ที่มีการสานสัมพันธ์กันอย่าง ใกล้ชิดระหว่าง แบบอย่างของธรรมาจารย์เจิ้งเหยียน พ่อแม่ผู้ปกครอง ครู และพ่อแม่อุปถัมภ์ ร่วมมือกันติดตามนักเรียน และร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยแล้ว พบว่ากระบวนการปลูกฝังคุณธรรมของมูลนิธิพุทธฉือจี้ในประเทศไต้หวัน ที่กระตุ้นให้บุคคล ช่วยเหลือผู้อื่น สังคม และโลก มีลักษณะเหมือนสังคมไทย คือ ใช้หลักความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา มาปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ด้วยแรงกาย กำลังทรัพย์ และสติปัญญา โดยความ ร่วมมือของโรงเรียน บ้าน วัด และสังคม แต่ฉือจี้มีลักษณะเด่นที่มีพ่อแม่อุปถัมภ์ เข้ามามีส่วนร่วม ในการปลูกฝังคุณธรรมด้วย (พระเดิมแท้ ชาวหินฟ้า, รัศมี กฤษณมัย และสุวิดา แสงสิงหนาท, 2550; พระไพศาล วิสาโล, 2550; อัมพล จินดาวัฒน์, 2550)

ศูนย์คุณธรรมและศูนย์วิจัยเอแบคโพลส์ได้ทำการศึกษาเรื่อง สถานภาพคุณธรรมของ ประชาชนในสังคมไทย ระหว่างวันที่ 1-20 มิถุนายน 2550 โดยศึกษาจากตัวชี้วัดคุณธรรมจริยธรรม 6 ด้าน ได้แก่ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียร สติสัมปชัญญะ และจิตอาสา จากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป จำนวน 4,545 คน พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนน ด้านจิตอาสาที่มีค่าสูงสุด โดยกลุ่มตัวอย่างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีคุณธรรมสูงสุด ส่วน กรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าภาคอื่น เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอายุพบว่า กลุ่ม ตัวอย่างที่มีอายุ 30 – 49 ปี มีคะแนนคุณธรรมจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มอื่น ด้านระดับการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีมีคุณธรรมสูงสุด ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษา ระดับประถมศึกษา มีคะแนนคุณธรรมต่ำกว่ากลุ่มอื่น สำหรับอาชีพที่มีคุณธรรมสูงกว่าอาชีพอื่น คือ อาชีพค้าขาย ส่วนอาชีพนักเรียนนักศึกษา มีคุณธรรมต่ำกว่าอาชีพอื่น (ศูนย์คุณธรรม, 2550)

นอกจากนี้ยังมีข้อค้นพบว่า สภาพสังคมไทยในปัจจุบันเด็กและเยาวชนเกิดการเลียนแบบ และการแสดงออกไปในทิศทางที่ไม่เหมาะสมและไม่สร้างสรรค์ เช่น ขาดการคิดวิเคราะห์อย่างมี เหตุมีผล ขาดความอดทน ขาดความซื่อสัตย์ นอกจากนี้พฤติกรรมที่สังคมไทยคาดหวัง เช่น การ จุนเจือ การช่วยเหลือกัน การเผื่อแผ่แบ่งปันประโยชน์เพื่อผู้อื่น การมีคุณธรรม การให้อภัย จิตสำนึกของคนที่มีจิตใจเสียสละสร้างสรรค์งานเพื่อส่วนรวมพบว่ามี การแสดงออกน้อย (โกวิทย์ พวงงาม, 2550) จากการศึกษาสถานภาพคุณธรรมของเยาวชนไทย โดยสำนักงานเลขาธิการสภา

การศึกษา (สกศ.) และ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ระหว่างวันที่ 10-18 มีนาคม 2550 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ ครูอาจารย์ ผู้ปกครอง นักศึกษา และนักเรียน ทั่วประเทศ จำนวน 2,788 คน พบว่า คุณธรรมของเยาวชนไทยที่ควรเร่งปลูกฝัง 10 อันดับแรกได้แก่ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสุภาพ/ความมีสัมมาคารวะ ความกตัญญู การมีจิตสำนึกที่ดี ความสามัคคี ความมีเหตุผล และการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว นอกจากนี้ยังพบว่าบุคคลและสถาบันที่มีอิทธิพลและเป็นแรงจูงใจให้เยาวชนเป็นคนดี มีคุณธรรมมากที่สุด ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ สื่อต่างๆ และสถานศึกษา (สุขุม เฉลยสุข, 2550)

จากรายงานการศึกษาข้างต้นให้ข้อค้นพบว่า กลุ่มคนที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรมมากที่สุดคือกลุ่มนักเรียนนักศึกษา และเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 นโยบายด้านสังคมของรัฐบาล นโยบายด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนการขับเคลื่อนนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ปี พ.ศ. 2550-2551 ได้ให้ความสำคัญในการเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคน ตลอดจนนโยบายของศูนย์คุณธรรมในปี พ.ศ. 2550-2552 ที่เน้นในเรื่อง จิตอาสา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนักเรียน ซึ่งจากการศึกษาพบว่าจิตอาสาเป็นคุณลักษณะภายในของบุคคลที่ไม่สามารถวัดได้โดยตรง จึงใช้การวัดทางอ้อมด้วยแบบสอบถาม โดยการให้รายงานตนเองเกี่ยวกับจิตอาสา (สมพร สุทัศน์, 2544; ณีฐฐภรณ์ หลาวทอง, 2546) จากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1977, 1986) กล่าวว่า ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม และปัจจัยด้านพฤติกรรมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในลักษณะร่วมกำหนดซึ่งกันและกัน ดังนี้

1) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบุคคลกับพฤติกรรม กล่าวว่า ความคิด ความรู้สึก ความคาดหวัง ความเชื่อ การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง เป้าหมายและความตั้งใจ เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม ในขณะที่พฤติกรรมก็เป็นตัวกำหนดลักษณะการคิดและการสนองตอบทางอารมณ์

2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมกับบุคคล กล่าวว่า ความคาดหวัง ความเชื่อ อารมณ์ และความสามารถทางปัญญาของบุคคลจะพัฒนาและเปลี่ยนแปลงโดยอิทธิพลทางสังคม ที่เป็นตัวให้ข้อมูล และกระตุ้นการสนองตอบทางอารมณ์โดยการผ่านตัวแบบ การสอน และการชักจูงทางสังคม ซึ่งแต่ละบุคคลจะตอบสนองต่อสิ่งเร้าแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมทางสังคม และลักษณะทางกายภาพ เช่น อายุ ขนาดของร่างกาย เชื้อชาติ เพศ ความน่าสนใจของร่างกาย และบทบาทและสภาพภาพทางสังคม

3) ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและสภาพแวดล้อม กล่าวคือ พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อม ในขณะที่เดียวกันเงื่อนไขของสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปนั้น ก็ทำให้พฤติกรรมถูกเปลี่ยนไปด้วย

การเรียนรู้พฤติกรรม และการเกิดพฤติกรรม เกิดขึ้นได้โดยการสังเกตหรือเลียนแบบจากตัวแบบ ที่อาจจะเห็นได้ทั้งตัวบุคคลจริง เช่น ครู เพื่อน ผู้ปกครอง และจากตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ ได้แก่ วิทยู โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งการเรียนรู้โดยการสังเกตประกอบด้วย 2 ชั้น คือ ชั้นการรับมา ซึ่งการเรียนรู้ทำให้สามารถแสดงพฤติกรรมได้ และชั้นการกระทำ ซึ่งจะกระทำหรือไม่กระทำก็ได้ ดังนั้นจะเห็นว่าตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลมีทั้งตัวแบบในชีวิตจริงและตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ เพราะฉะนั้นบุคคลในครอบครัว โรงเรียน สถาบันการศึกษา ผู้นำในสังคม ศิลปิน ดารา บุคคลสาธารณะ ควรตระหนักในการแสดงพฤติกรรมต่างๆ เพราะมีผลต่อพฤติกรรมของเยาวชนในสังคมนั้นๆ นอกจากนั้นการกำกับตนเอง และการรับรู้ความสามารถของตนเองก็มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคลด้วย (จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ, 2543; สุรางค์ ไคว่ตระกูล, 2544; สมโภชน์ เอี่ยมสุภามิต, 2544; สิทธิโชค วรรณสันติ, 2546; พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2549)

ผลศึกษางานวิจัยทั้งหมด 27 เรื่อง เกี่ยวกับจิตสำนึก จิตสำนึกสาธารณะ จิตสาธารณะ จิตสำนึกต่อสังคม และพฤติกรรมเอื้อสังคม สามารถแบ่งประเภทของงานวิจัยได้ดังนี้คือ 1) การศึกษาเชิงคุณภาพที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 4 2) การวิจัยเชิงทดลองจำนวน 7 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 26 3) การวิจัยเพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ส่งผลต่อจิตสำนึก จิตสำนึกต่อสังคม จิตสาธารณะ จิตสำนึกสาธารณะ และพฤติกรรมเอื้อสังคมจำนวน 19 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 70

จากความเป็นมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนักเรียนในรูปของการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียน โดยใช้แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนักเรียนมีดังต่อไปนี้คือ ปัจจัยด้านนักเรียน ได้แก่ เจตคติต่อจิตอาสา ผลการเรียนรู้ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ ความเป็นแบบอย่างจากพ่อแม่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู ได้แก่ การประพฤติเป็นแบบอย่างของครู การสั่งสอนการปลูกฝังจากครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ปัจจัยด้านเพื่อน ได้แก่ ความเป็นแบบอย่างจากเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน ได้แก่ ความเป็นแบบอย่างจากบุคคลสำคัญ และปัจจัยด้านสื่อมวลชน ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สาเหตุเพราะจากการศึกษาพบว่า กลุ่มนักเรียนนักศึกษาเป็นกลุ่มที่มีคุณธรรมต่ำที่สุด(ศูนย์คุณธรรม, 2550) ประกอบกับมีงานวิจัยที่ทำการศึกษากับนักเรียน

ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายน้อยมาก ทำให้ยังขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มนี้ นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนในกลุ่มนี้เมื่อจบการศึกษาไป บางส่วนอาจจะทำงาน ซึ่งมีโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาน้อย ดังนั้น โมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่พัฒนาขึ้น จะทำให้โรงเรียนได้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนักเรียน ทำให้สามารถวางแผนการจัดการศึกษาหรือการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาจิตอาสาของนักเรียนก่อนที่จะสำเร็จการศึกษาต่อไป

คำถามวิจัย

1. จิตอาสา มีองค์ประกอบและตัวชี้วัดอะไรบ้าง
2. สภาพจิตอาสาของนักเรียนขณะนี้เป็นอย่างใด และมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อจิตอาสา
3. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของจิตอาสาที่พัฒนาขึ้น สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียน
2. เพื่อศึกษาสภาพจิตอาสา และปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนักเรียน
3. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของจิตอาสาที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ขอบเขตของการศึกษา

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 976,621 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้

2.1 ตัวแปรตาม คือ จิตอาสา ซึ่งเป็นตัวแปรภายในแฝง ประกอบด้วย ตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว ได้แก่ 1) การช่วยเหลือผู้อื่น 2) การเสียสละต่อสังคม 3) ความมุ่งมั่นพัฒนา

2.2 ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนักเรียน ประกอบด้วย ตัวแปรแฝง 6 ตัว ดังนี้

2.2.1 ปัจจัยด้านนักเรียน เป็นตัวแปรแฝงภายใน วัดจากตัวแปรสังเกตได้

3 ตัว คือ เจตคติต่อจิตอาสา ผลการเรียนรู้เฉลี่ย และการรับรู้ความสามารถของตนเอง

2.2.2 ปัจจัยด้านครอบครัว วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว คือ ความเป็นแบบอย่างจากพ่อแม่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

2.2.3 ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว คือ การประพฤติเป็นแบบอย่างของครู การสั่งสอนการปลูกฝังจากครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

2.2.4 ปัจจัยด้านเพื่อน วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัว คือ ความเป็นแบบอย่างจากเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

2.2.5 ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 1 ตัว คือ ความเป็นแบบอย่างจากบุคคลสำคัญ

2.2.6 ปัจจัยด้านสื่อมวลชน วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 1 ตัว คือ การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์

นิยามศัพท์เฉพาะ

โมเดลเชิงสาเหตุ หมายถึง รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากตัวแปรปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน และปัจจัยด้านสื่อมวลชน เพื่อใช้อธิบายจิตอาสาของนักเรียน

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 ที่เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

จิตอาสา หมายถึง ความสำนึกของนักเรียนที่มีต่อสังคม ส่วนรวม โดยการเอาใจใส่และการช่วยเหลือ ผู้ที่มีจิตอาสาจะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่อาสาทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เช่น การเสียสละเงิน สิ่งของ เวลา แรงกาย และสติปัญญาเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน ซึ่งวัดจากตัวแปรสังเกตได้คือ 1) การช่วยเหลือผู้อื่น 2) การเสียสละต่อสังคม 3) ความมุ่งมั่นพัฒนา

การช่วยเหลือผู้อื่น หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกต่อผู้อื่นและคนในสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน ได้แก่ การช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น การให้บริการและอำนวยความสะดวก การมีน้ำใจแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่น ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การเสียสละต่อสังคม หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกต่อผู้อื่นและสังคม ได้แก่ การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม การเสียสละเงิน เวลา และแรงกาย เพื่อผู้อื่นและสังคมด้วยความเต็มใจ ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ความมุ่งมั่นพัฒนา หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงถึงความตั้งใจอย่างแน่วแน่ในการเปลี่ยนแปลงให้สังคมดีขึ้น ได้แก่ การที่นักเรียนให้ความสนใจต่อการเปลี่ยนแปลงหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม/ชุมชน หรือโรงเรียน มีการเสนอแนวคิดในการพัฒนาสังคม/ชุมชน และโรงเรียนของตน ตลอดจนร่วมพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างจิตอาสาเพื่อพัฒนาสังคม/ชุมชน โรงเรียน อย่างสร้างสรรค์และหลากหลายได้เหมาะสมตามวัย ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ปัจจัยด้านนักเรียน หมายถึง คุณลักษณะ ความรู้ความสามารถ ความคิด ความรู้สึก การรับรู้เกี่ยวกับตนเองของนักเรียนแต่ละบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสา วัตถุประสงค์ได้ คือ ผลการเรียนรู้เฉลี่ย เจตคติต่อจิตอาสา และการรับรู้ความสามารถของตนเอง

ผลการเรียนเฉลี่ย หมายถึง เกรดเฉลี่ยสะสมในช่วงชั้นปัจจุบันที่นักเรียนกำลัง ศึกษาอยู่ตั้งแต่ชั้นเรียนเริ่มต้นถึงชั้นเรียนปัจจุบัน ซึ่งสามารถวัดได้จาก การให้นักเรียนรายงาน ผลการเรียนรู้ของตนเองในแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

เจตคติต่อจิตอาสา หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อ ความคิดเห็น ในด้านบวกและ ด้านลบของนักเรียนที่มีต่อจิตอาสา และแนวโน้มในการแสดงจิตอาสา ซึ่งสามารถวัดได้จาก แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การรับรู้ความสามารถของตนเอง หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้ และตัดสินใจเกี่ยวกับ ความสามารถของตนเองที่จะแสดงจิตอาสาต่อผู้อื่นและสังคม ว่านักเรียนจะสามารถดำเนินการให้ สำเร็จตามความตั้งใจและเป้าหมายที่วางไว้ และมีความมั่นใจมากน้อยเพียงใด ซึ่งสามารถวัดได้จาก แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ปัจจัยด้านครอบครัว หมายถึง ลักษณะหรือพฤติกรรมของบิดามารดาที่แสดงออกต่อ นักเรียน ต่อสังคมหรือสาธารณะ รวมทั้งการสนับสนุน การให้คำแนะนำ และการอบรมเลี้ยงดู ของพ่อแม่ วัตถุประสงค์ได้คือ ความเป็นแบบอย่างจากพ่อแม่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรัก สนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

ความเป็นแบบอย่างจากพ่อแม่ หมายถึง การที่นักเรียนได้เห็นพฤติกรรมที่มีส่วน ในการช่วยเหลือ การเสียสละ และความมุ่งมั่นเพื่อผู้อื่นและสังคมจากพ่อแม่ ซึ่งสามารถวัดได้จาก แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การที่บิดามารดาแสดงการยอมรับ ให้ความชื่นชม ให้ความสนใจ ให้การสนับสนุน และให้ความช่วยเหลือนักเรียน ในการแสดง จิตอาสาต่อผู้อื่นและสังคม ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง การที่บิดามารดา ให้คำอธิบายแก่นักเรียน ประกอบการสนับสนุนที่จะให้นักเรียนทำสิ่งที่ เป็นประโยชน์เพื่อผู้อื่นและสังคม หรือห้ามมิให้ นักเรียนทำสิ่งต่างๆ ที่ไม่เหมาะสม ตลอดจนมีความสม่ำเสมอในการให้คำชี้แจงและให้เหตุผล ทุกครั้ง เมื่อมีการลงโทษหรือให้รางวัล ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู หมายถึง คุณลักษณะของครู การอบรมสั่งสอน การปลูกฝัง ตลอดจนความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างนักเรียนกับครู แล้วมีความเกี่ยวข้องกับจิตอาสาของ นักเรียน วัตถุประสงค์ได้คือ การประพฤติเป็นแบบอย่างของครู การสั่งสอนการปลูกฝัง จากครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

การประพฤติเป็นแบบอย่างของครู หมายถึง การที่นักเรียนได้เห็นพฤติกรรมและ

การปฏิบัติตนในด้านการให้ความช่วยเหลือ การเสียสละ และการให้ความสนใจผู้อื่นและส่วนรวมของครู ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การตั้งสอนและการปลูกฝังจากครู หมายถึง การปลูกฝังความรู้ ความเชื่อ และทัศนคติด้านจิตอาสา ให้กับนักเรียนทั้งโดยทางตรง คือ การอบรมสั่งสอนตามวิชาการ และโดยทางอ้อม คือ การจัดกิจกรรมเสริม เพื่อให้ให้นักเรียนนำสิ่งที่ได้จากการอบรมสั่งสอนไปปฏิบัติในการมีส่วนช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู หมายถึง การปฏิบัติหรือการแสดงออกของครูกับนักเรียนที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยที่นักเรียนให้ความเคารพและปฏิบัติตามคำแนะนำของครู และครูคอยให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ ให้ความรัก ความเอาใจใส่ และเป็นที่พึ่งได้เมื่อนักเรียนต้องการ ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ปัจจัยด้านเพื่อน หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน คุณลักษณะและการแสดงพฤติกรรมด้านจิตอาสาของเพื่อน ที่มีความเกี่ยวข้องกับจิตอาสาของนักเรียน วัดจากตัวแปรสังเกตได้คือ ความเป็นแบบอย่างจากเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ความเป็นแบบอย่างจากเพื่อน หมายถึง การที่นักเรียนได้รับการถ่ายทอด ความรู้สึก อารมณ์ และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือ การเสียสละ การเอาใจใส่ในการพัฒนาสังคมและส่วนรวมจากเพื่อนสนิท หรือเพื่อนในกลุ่ม ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง ความผูกพัน ความรู้สึกที่ดี การแสดงออกและการทำกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้อื่นและสังคม ที่เกิดขึ้นระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน หมายถึง คุณลักษณะและพฤติกรรมของบุคคลในสังคมที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือ การเสียสละ และการเอาใจใส่ในการพัฒนาสังคม วัดจากตัวแปรสังเกตได้คือ ความเป็นแบบอย่างจากบุคคลสำคัญ

ความเป็นแบบอย่างจากบุคคลสำคัญ หมายถึง การที่นักเรียนได้เห็นพฤติกรรมของบุคคลที่มีบทบาทในสังคม เช่น ผู้นำประเทศ ศิลปิน ดารา บุคคลสาธารณะ ให้การช่วยเหลือ เสียสละต่อผู้อื่นและสังคม ตลอดจนการมุ่งมั่นในการแก้ปัญหาของสังคม ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ปัจจัยด้านสื่อมวลชน หมายถึง การนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนผ่านทางโทรทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นและสังคม วัดจากตัวแปรสังเกตได้คือ การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์

การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ หมายถึง การที่นักเรียนได้ชมและได้รับทราบข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือ การเสียสละ และความมุ่งมั่นพัฒนาสังคมและส่วนรวมจากการนำเสนอของสื่อโทรทัศน์ ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้น จะทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสาซึ่งจะเป็นสารสนเทศพื้นฐานที่จะนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาจิตอาสาต่อไป

2. โมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนที่พัฒนาขึ้นจะมีประโยชน์ในทางปฏิบัติ คือ

2.1 เป็นสารสนเทศพื้นฐานสำหรับครูที่ใช้ในการวิเคราะห์ผู้เรียน การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.2 เป็นประโยชน์กับโรงเรียนครู และผู้ปกครองในการทำความเข้าใจ และนำไปใช้ในการวางแผนนโยบายในการส่งเสริมนักเรียน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียน 2) ศึกษาสภาพจิตอาสาและปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสา 3) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของจิตอาสาที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งออกได้เป็นสี่ตอน คือ ตอนแรก แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสา ตอนที่สอง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสา ตอนที่สาม กรอบแนวคิดและสมมติฐานในการวิจัย และตอนที่สี่ การวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

ตอนที่ 1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสา

1.1 ความเป็นมาเกี่ยวกับจิตอาสา

การเพื่อแม่แบ่งปัน เอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีความหมายถึง การทำบุญทำทาน ทั้งเพื่อคนอื่นเพื่อสาธารณะ รวมถึงคนในชุมชน ประเทศชาติ และโลก สิ่งนี้วาระแห่งชาติเรียกว่า ทาน และการอาสาสมัคร แต่คนบางกลุ่มได้มีการบัญญัติคำขึ้นมาใหม่ว่า จิตอาสา หรือ จิตสาธารณะ ซึ่งล้วนมีความหมายเหมือนกัน คือ การไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เพื่อแม่แบ่งปัน เอื้อเฟื้อเกื้อกูลผู้คนและชุมชน (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2550) จิตสำนึกสาธารณะ เป็นคำเดียวกับจิตสาธารณะ (สื่อพลัง, 2543) จิตสำนึกสาธารณะเป็นคำเดียวกับจิตสำนึกทางสังคม (กนิษฐา นิทัศน์พัฒนา และคณะ, 2541) ดังนั้น ทานและการอาสาสมัคร จิตสำนึกสาธารณะ จิตสำนึกทางสังคม จิตสาธารณะ และจิตอาสาที่เป็นคำที่มีความหมายเหมือนกัน ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับลำดับการเกิดขึ้นของคำต่างๆ ไว้ดังนี้

อาสาสมัคร เป็นคำที่เทียบเคียงความหมายกับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า volunteer โดยคำว่า volunteer นี้ มีการใช้ครั้งแรกในช่วงศตวรรษที่ 17 หมายถึง ผู้ที่สมัครเข้าเป็นทหารโดยไม่ได้ถูกบังคับ กล่าวคือ สมัครใจที่จะเป็นเอง และความหมายนี้ยังใช้รวมไปถึง การสมัครใจทำงานใดๆ โดยไม่รับค่าตอบแทน ซึ่งคำศัพท์ในภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับคำว่า อาสาสมัคร อีก 2 คำ คือ voluntarism และ volunteerism โดยคำว่า voluntarism มีความหมายถึง กิจกรรมที่ทำด้วยความสมัครใจ ภายในองค์กรเอกชนที่ไม่ได้ถูกระบุให้ทำหน้าที่นั้นๆ ตามกฎหมาย ส่วน volunteerism เป็นคำที่ใช้กันมากและมีความหมายที่กว้างกว่าคำแรก หมายถึง การอาสาเข้าไปทำเรื่องใดๆ โดยไม่จำกัดประเภทของกลุ่มหรือองค์กร ดังนั้นจุดต่างที่ชัดเจนของ 2 คำนี้ อยู่ตรงที่ voluntarism เน้นที่องค์กรเอกชนที่ไม่หวังผลกำไร ขณะที่ Volunteerism มีความหมายถึง กิจกรรมอาสาสมัครที่

ครอบคลุมหน่วยงานทุกประเภทซึ่งรวมถึงหน่วยงานภาครัฐด้วย Susan (2003 อ้างถึงใน สุภรัตน์ รัตนมูขย์, 2003)

เมื่อพิจารณาความหมายที่เป็นสากลของคำว่า อาสาสมัคร ที่ตรงกับคำว่า Volunteer และ Volunteerism นักวิชาการและผู้ทำงานในวงการอาสาสมัคร ได้แก่ Susan and Katerines (2003 อ้างถึงใน สุภรัตน์ รัตนมูขย์, 2003) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการเลือกกระทำสิ่งต่างๆ ที่เห็นว่าเป็นสิ่งที่ควรกระทำ และเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินทอง และการกระทำนี้ไม่ใช่ภาระงานที่ต้องทำตามหน้าที่ จากความหมายดังกล่าวจะเห็นถึงองค์ประกอบที่สำคัญของคำว่า อาสาสมัคร อยู่ 4 ประการคือ

- 1) การเลือก (choose) เป็นการเน้นที่เจตจำนงที่อิสระที่จะกระทำ หรือไม่กระทำในสิ่งใดๆ
- 2) ความรับผิดชอบต่อสังคม (social responsibility) หมายถึง การกระทำที่มุ่งมั่นที่จะให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ได้แก่ บุคคล กลุ่มคน หรือสังคมส่วนรวม
- 3) การไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินทอง (without monetary profit) หมายถึง ไม่ได้หวังผลรายได้ทางเศรษฐกิจ แต่อาจรับเป็นรางวัลหรือ ค่าใช้จ่ายทดแทนที่ตนเองได้ใช้จ่ายไป
- 4) ไม่ใช่ภาระงานที่ต้องทำตามหน้าที่ (beyond basic obligations) หมายถึง สิ่งที่ทำนั้นอยู่นอกเหนือความจำเป็น หรือสิ่งที่ถูกคาดหวังว่าจะต้องทำตามภาระหน้าที่ เช่น งานตามหน้าที่ประจำที่ได้รับค่าจ้าง การดูแลครอบครัวตนเอง ความรับผิดชอบต่อในฐานะพลเมือง

จากองค์ประกอบของอาสาสมัคร สามารถแบ่งลักษณะงานอาสาสมัครออกได้เป็น 4 แบบ UNDP (2003 อ้างถึงใน สุภรัตน์ รัตนมูขย์, 2003) คือ

- 1) การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หรือการพึ่งตนเอง (mutual aid or self-help)
- 2) การช่วยเหลือบริการผู้อื่น (philanthropy or service to others)
- 3) การมีส่วนร่วม (participation)
- 4) การสนับสนุนหรือเรียกร้องความเป็นธรรมเพื่อสังคม (advocacy or campaigning)

สำหรับประเทศไทยให้ความหมายของคำว่า อาสาสมัคร หมายถึง การกระทำสิ่งใดๆ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ซึ่งมีความหมายสอดคล้องกับคำว่า จิตอาสา จิตสาธารณะ จิตสำนึกสาธารณะ โดยในประเทศไทยมีการกล่าวถึงจิตสำนึกสาธารณะภายหลัง พ.ศ. 2500 นับตั้งแต่เกิดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 ขึ้นใน พ.ศ. 2504 โดยในช่วงก่อนหน้านั้นกิจกรรมการช่วยเหลือสังคม กระทำโดยสถาบันทางศาสนา มูลนิธิที่จัดตั้งโดยเอกชน เพื่อให้ความช่วยเหลือคนในชาติ ในลักษณะผู้ให้กับผู้รับ แต่ภายหลังจากเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น เนื่องจากประชาชนที่มีฐานะยากจนเริ่มตระหนักถึงพลังของตนเองและจิตสำนึกต่อสังคมของชนชั้นกลางถูกยกระดับสูงขึ้น ดังนั้นประชาชนจึงหันมามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคม ชีรยุทธ บุญมี (2536 อ้างถึงใน หฤทัย อาจปรุ, 2544)

จิตสาธารณะ(public mind) จิตสำนึกสาธารณะ (public consciousness) เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิดประชาสังคม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทฤษฎีประชาสังคม (civil society) ในซีกโลกตะวันตกมีการกล่าวถึงเรื่องนี้มาเป็นระยะเวลายาวนาน ทั้งนี้เนื่องจากความแตกต่างของระบบสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ประเพณี และวัฒนธรรม ที่โลกตะวันตกมีพื้นฐานการปกครองมาจากประชาชน การขับเคลื่อนเพื่อแก้ปัญหาสังคม จึงเน้นบทบาทของกลุ่มคน องค์กรนอกภาครัฐ แต่ในประเทศไทยเริ่มจากการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองอย่างกะทันหัน โดยที่ยังไม่มีการเตรียมความพร้อมให้กับประชาชน จึงทำให้ประชาชนยึดติดกับระบอบเดิม คือ ต้องการผู้ปกครอง ประกอบกับในหลักสูตรศึกษามักกล่าวถึงหน้าที่พลเมือง แต่ไม่ได้สอนสิทธิพลเมือง ทำให้นิสิต นักศึกษาไม่รู้สิทธิหน้าที่ของตนต่อการพัฒนาประเทศ (สื่อพลัง, 2542)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) ได้ให้ความสำคัญในการกระจายอำนาจทางการเมืองการปกครองสู่ท้องถิ่นและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยกล่าวว่ากลไกที่จะทำให้พัฒนาคนได้คือ ระบบการศึกษา จึงมีการกล่าวถึงจิตสาธารณะ หรือจิตสำนึกสาธารณะ มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงปี 2544 องค์กรสหประชาชาติได้ร่วมกับประเทศต่างๆ จัดให้เป็นปีอาสาสมัครสากล (international year of volunteer) หรือที่รู้จักกันในชื่อย่อว่า IYV2001 จึงก่อให้เกิดการตื่นตัวไปทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยด้วย ส่งผลให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) ได้กล่าวถึงการมีจิตสำนึกสาธารณะไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ซึ่งจะช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

สำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2549 - 2554) ตลอดจนนโยบายของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ และนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี พ.ศ. 2550 - 2551 ได้เน้นหลักคุณธรรมนำความรู้ โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาให้ยึดคุณธรรมนำความรู้ พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษา โดยมีจุดเน้นเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุข โดยเห็นว่าสิ่งที่ควรเร่งปลูกฝังคือ คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ในที่นี้ผู้วิจัยสนใจเฉพาะตัวแปรที่มีความหมายสอดคล้องกับคำว่าจิตอาสา คือคำว่าน้ำใจ ซึ่งหมายถึง ความจริงใจที่ไม่เห็นแก่ตัวเองหรือเรื่องของตัวเอง แต่เห็นอกเห็นใจ เห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ มีความเอื้ออาทร เอาใจใส่ ให้ความสนใจในความต้องการ ความจำเป็น ความทุกข์สุขของผู้อื่น และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน โดยผู้มีน้ำใจ คือ ผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์แก่ผู้อื่น เข้าใจ เห็นใจ ผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกายสติปัญญา และลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาหรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550; กระทรวงศึกษาธิการ, 2550)

นอกจากนี้สถาบันการศึกษาของไทยก็มีการนำเรื่องคุณธรรมมาเป็นตัวชี้วัดการปฏิบัติตน หรือความประพฤติของนักเรียนด้วยเช่นกัน โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา (องค์การมหาชน) ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษา และตัวบ่งชี้เพื่อการประเมินคุณภาพ ภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบที่ 2 (พ.ศ. 2549 - 2553) ทางด้านผู้เรียนในมาตรฐานที่ 1 ว่า ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ที่เกี่ยวกับการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ของผู้เรียน ไว้คือ ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญ คือ ร้อยละของ ผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญตนเพื่อส่วนรวม มีส่วนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และเข้าร่วม กิจกรรมการพัฒนาสถานศึกษาและท้องถิ่น (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา, 2549)

จากที่กล่าวมาข้างต้นทั้งการอาสาสมัคร การมีจิตสาธารณะ จิตสำนึกสาธารณะ การมี น้ำใจ การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นใน สังคมไทย ซึ่งในการ ศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้คำว่า จิตอาสา

หน่วยงานที่ปฏิบัติงานอาสาสมัครอย่างมีจิตอาสาในประเทศไทยและต่างประเทศมีเป็น จำนวนมาก ผู้วิจัยได้คัดเลือกองค์กรที่มีการทำงานในลักษณะของอาสาสมัครเพื่อองค์กรโดยรวม และไม่หวังผลตอบแทน ซึ่งหน่วยงานที่มีการดำเนินโดยไม่แสวงกำไรที่จะนำเสนอในประเทศไทย คือ มูลนิธิแพทย์อาสาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และในต่างประเทศคือ มูลนิธิพุทธน็อกซ์

มูลนิธิแพทย์อาสาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี มีชื่อย่อว่า มูลนิธิ พอ.สว.เป็น องค์กรที่มีความสำคัญและมีบทบาทในด้านการพัฒนาสุขภาพของประชาชนในชนบทที่ห่างไกล มูลนิธิ พอ.สว. ถือกำเนิดจากพระราชดำริของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เมื่อครั้งเสด็จ พระราชดำเนินเยี่ยมชมหมู่บ้านต่างๆ ทำให้ทรงพบความทุกข์ยากของประชาชนในท้องถิ่นที่อยู่ ห่างไกลความเจริญ มีปัญหาด้านการอนามัยไม่มีแพทย์และพยาบาล ในปี พ.ศ. 2511 จึงเริ่มมีการนำ หน่วยแพทย์เคลื่อนที่ในพระองค์ออกไปตั้งหน่วยตรวจรักษาประชาชนในท้องถิ่นทุรกันดาร และ เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรการปฏิบัติงานด้วยพระองค์เอง มูลนิธิ พอ.สว. ได้จดทะเบียน เป็นหน่วยแพทย์อาสาอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2517 โดยมีวัตถุประสงค์ของการ จัดตั้งมูลนิธิดังนี้

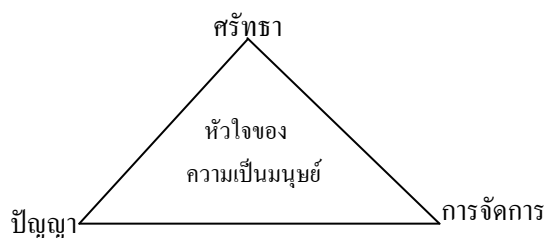
1. จัดหาและส่งเสริมให้แพทย์และเจ้าหน้าที่อาสาสมัครทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ออกปฏิบัติงานในวันหยุดราชการ เพื่อช่วยเหลือ ให้การรักษา ป้องกัน ส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพ อนามัยของประชาชน และเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่นทุรกันดาร โดยวิธีที่ได้ผลดีและสะดวกรวดเร็วที่สุด
2. จัดให้มีการรักษาพยาบาลผู้ป่วยในท้องถิ่นทุรกันดาร โดยส่งการรักษาทางเครื่องบินหรือ สือสารเป็นประจำตามวันและเวลาที่กำหนด
3. ประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อประโยชน์ของมูลนิธิ

สำหรับอาสาสมัครของมูลนิธิ พอ.สว. มี 2 ประเภท คือ อาสาสมัครสามัญ และอาสาสมัครสมทบ ซึ่งอาสาสมัครสายสามัญ คือ อาสาสมัครสายแพทย์ หรือสาธารณสุข ได้แก่ แพทย์ เกษัตริกรพยาบาล เป็นต้น และอาสาสมัครสมทบ คือ ผู้ที่ศรัทธาในกิจการของมูลนิธิ พอ.สว. จะช่วยเหลือโดยการทำงานด้านอื่นๆ นอกเหนือจากสายแพทย์และสาธารณสุข การทำงานของอาสาสมัครสายแพทย์ หรือสาธารณสุข จะออกหน่วยในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ เพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนต่อคนไข้ที่จะมารับการตรวจรักษาที่โรงพยาบาล และอาสาสมัครจะผลัดเปลี่ยนกันออกปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนถึงภารกิจและงานส่วนตัวของอาสาสมัคร

กิจการของมูลนิธิ พอ.สว. เจริญก้าวหน้าเป็นลำดับจนเป็นองค์กรอาสาสมัครขนาดใหญ่ และได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก จนกระทั่งปัจจุบัน (ทศพร หุตะโชติ, 2528; อ้างถึงใน อโนชา กันสิทธิ์, 2546)

สำหรับหน่วยงานในต่างประเทศที่ได้รับการยอมรับว่ามีวิธีดำเนินงานด้านจิตอาสาที่ประสบความสำเร็จ ในประเทศไทยและประเทศใกล้เคียงคือ มูลนิธิพุทธนิจิที่เกิดในประเทศไทย ได้หัวน ซึ่งมีการดำเนินงานเกี่ยวกับกิจกรรมเพื่อสังคมมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2509 โดยภิกษุณีเจิ้งเหยียน ที่เริ่มต้นด้วยการชักชวนแม่บ้านในเมืองฮวาเหลียน จำนวน 30 คน สละเงินวันละ 25 สตางค์ทุกวัน ภายในเวลา 20 ปีก็สามารถสร้างโรงพยาบาลขนาดใหญ่จำนวน 1,000 เตียงได้สำเร็จ ปัจจุบันมูลนิธิพุทธนิจิมีการขยายหน่วยงานไปยังประเทศต่างๆ รวม 39 ประเทศ รวมทั้งในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 โดยมีสำนักงานอยู่ในกรุงเทพและเชียงใหม่ ซึ่งลักษณะการดำเนินงานของมูลนิธินั้นเหมือนกับประเทศได้หัวน คือ การมุ่งสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้อื่นตามหลักมนุษยธรรม ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ไม่มีการแบ่งแยกเผ่าพันธุ์ เชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งมีภารกิจหลักอยู่ 4 ประการ ได้แก่ การสงเคราะห์ การรักษาพยาบาล การศึกษา และวัฒนธรรม (อำพล จินดาวัฒน์, 2550; พระไพศาล วิสาโล, 2550)

การดำเนินงานของมูลนิธิพุทธนิจิยึดหลักคำสอนของพุทธศาสนาที่เน้นให้ช่วยเหลือ และเสียสละต่อผู้อื่น พระเดิมแท้ ชาวหินฟ้า (2548 อ้างถึงในอำพล จินดาวัฒน์, 2550) ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะและกระบวนปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศได้หัวน พบว่า พุทธมหายานในประเทศได้หัวน เน้นการให้ทานและปฏิบัติเพื่อส่วนรวม การไม่เบียดเบียนสิ่งมีชีวิตทั้งคนและสัตว์ โดยมีท่านธรรมาจารย์เจิ้งเหยียน ผู้เป็นประมุขได้ให้หลักคำสอนที่สำคัญว่ามนุษย์ทุกคนควรมีจิตวิญญาณของการอาสาสมัคร ด้วยการมีจิตใจเมตตากรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพราะมนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะช่วยเหลือผู้อื่นและโลก นอกจากนี้ยังมีการนำพุทธธรรมด้านความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา มาปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ด้วยร่างกาย กำลังทรัพย์ และสติปัญญา โดยยึดหลักศรัทธาในการทำความดี มีปัญญา และการจัดการ ซึ่ง ศรัทธา คือ การสร้างศรัทธาในการทำความดีเพื่อผู้อื่น ปัญญา คือ การนำเทคโนโลยีมาปรับใช้เพื่อสานเจตนารมณ์ให้สำเร็จ และการจัดการ คือ การทำงานอาสาสมัครอย่างมีระบบ ระเบียบ แบบแผน ดังภาพที่ 2.1

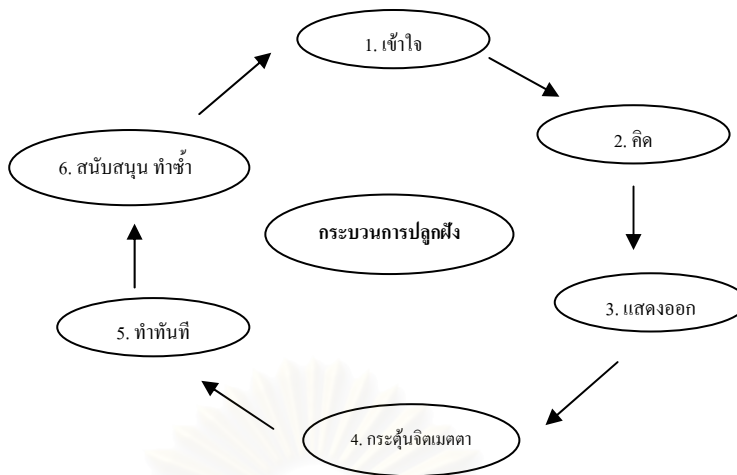

ภาพที่ 2.1 แนวทางการดำเนินงานของมูลนิธิพุทธรณีนีจี้

ที่มา : อ่ำพล จินดาวัฒน์ (2550)

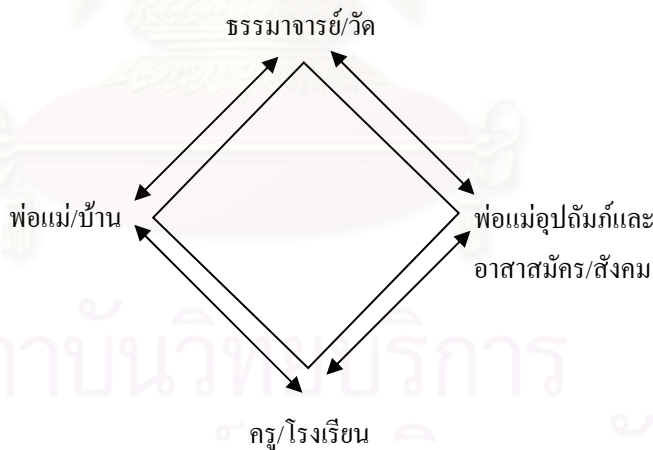
กระบวนการปลูกฝังคุณธรรมให้กับนักเรียนของมูลนิธิพุทธรณีนีจี้ จะสอนและกล่อมเกลานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่ไม่เห็นแก่ประโยชน์ในด้านเดียว แต่ให้รู้จักกฎระเบียบ และจริยธรรม มีความยับยั้งตนเองไม่ให้ถูกกลืนเข้าไปในสังคมที่มัวหมอง เมล็ดพันธุ์ที่บ่มเพาะเข้าไปในจิตใจของนักเรียน คือ คุณธรรม ความดี ความรัก ความเป็นหมู่คณะ ด้วยปรัชญาনীจี้ 2 ชุด ดังนี้คือ ชุดที่ 1 มีเมตตา กรุณา ปิตินิธิ และให้โดยไม่เห็นแก่ตัว ชุดที่ 2 คือ การรู้จักพอ การรู้จักบุญคุณ รู้จักยกย่อง และมีความรักให้กับผู้อื่น ซึ่งมีกระบวนการสอนคุณธรรม 6 ขั้นตอน ได้แก่

- 1) เข้าใจ คือ การอธิบายให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่กระทำว่าเกิดผลดี ผลเสียอย่างไร โดยใช้รูปแบบการเล่านิทาน สื่อดีทัศน
- 2) คิด คือ การเปิดโอกาสให้นักเรียนเปรียบเทียบตนเองในสถานการณ์ต่างๆ จากการฟังเรื่องเล่า
- 3) แสดงออก คือ ให้นักเรียนแสดงจินตนาการต่างๆ โดยการวาดภาพ เรียงความ แสดงละครเปรียบเทียบเหมือนการบ่มเพาะเมล็ดพันธุ์แห่งความดีในจิตใจของนักเรียน
- 4) กระตุ้นจิตเมตตา คือ การนำนักเรียนเข้าไปสัมผัสกับคนที่ประสบทุกข์ในสถานที่ต่างๆ เช่น โรงพยาบาล สถานเลี้ยงเด็กกำพร้า เด็กพิการ สถานสงเคราะห์คนชรา เพื่อกระตุ้นให้เกิดจิตสงสารเมตตา
- 5) ทำทันที คือ กระตุ้นให้นักเรียนลงมือทำความดี โดยการช่วยเหลือผู้ประสบทุกข์ ทั้งทางวัตถุและจิตใจ เปรียบดั่งการงอกของเมล็ดพันธุ์แห่งความดี
- 6) สนับสนุนและทำซ้ำ คือ การมีพื้นที่แลกเปลี่ยนประสบการณ์คุณธรรมของแต่ละคนให้เกิดความงามชื่นในจิตใจของตนเองและผู้อื่น ตลอดจนการสนับสนุนให้ทำซ้ำเป็นประจำ เพื่อบ่มเพาะความดีงามให้งอกงามขึ้น ซึ่งสามารถแสดงกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมได้ดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 กระบวนการปลูกฝังคุณธรรมของนือจี้
 ที่มา: เดิมแท้ ชาวหินฟ้า, พระ และคณะ (2550)

องค์ประกอบที่มีบทบาทในการอบรม บ่มเพาะนักเรียนก็คือ วัด บ้าน โรงเรียน และ สังคม ซึ่งหมายถึง การสานสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดระหว่าง แบบอย่างของธรรมาจารย์เจิ้งเหยียน พ่อแม่ผู้ปกครอง ครู และพ่อแม่อุปถัมภ์ ร่วมมือกันติดตามเด็ก และร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงวัย ซึ่งสามารถแสดงความสัมพันธ์ของกระบวนการอบรมได้ดังภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 กระบวนการมีส่วนร่วมในการศึกษาของนือจี้
 ที่มา: พระเดิมแท้ ชาวหินฟ้า และคณะ (2550)

พระไพศาล วิสาโล (2550) ได้เปรียบเทียบหลักคุณธรรมของนือจี้กับพรหมวิหาร 4 ใน สังคมไทยไว้ดังนี้

ตารางที่ 2.1 ตารางเปรียบเทียบคุณธรรมตามหลักของฉือจี้ ประเทศไต้หวันกับพรหมวิหาร 4 ในสังคมไทย

พรหมวิหาร 4	ฉือจี้	เถรวาทแบบไทย
เมตตา	ความรักโดยไม่แบ่งแยก	ความปรารถนาให้เขาได้รับความสุข
กรุณา	การลงมือช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นทุกข์	ความปรารถนาให้เขาพ้นทุกข์
มุทิตา	ความสุขที่เกิดจากการช่วยให้ผู้อื่นเป็นสุข	ความยินดีเมื่อเขาได้ดี
อุเบกขา	การให้โดยไม่หวังผลตอบแทน	การวางเฉยเมื่อทำดีอย่างถึงที่สุดแล้ว

สรุปได้ว่า กระบวนการปลูกฝังคุณธรรมของมูลนิธิพุทธฉือจี้ในประเทศไต้หวัน เพื่อกระตุ้นให้บุคคลช่วยเหลือผู้อื่น สังคม และโลก มีลักษณะเหมือนสังคมไทย คือ ใช้หลักความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา มาปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ด้วยแรงกาย กำลังทรัพย์ และสติปัญญา โดยอาศัยความร่วมมือของโรงเรียน บ้าน วัด และสังคม แต่ฉือจี้มีลักษณะเด่นที่มีพ่อแม่ผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในการปลูกฝังคุณธรรมด้วย (พระเดิมแท้ ชาวหินฟ้า; รัชมี กฤษณมิมิ และสุวิดา แสงสิงหนาท, 2550; อ่ำพล จินดาวัดน์, 2550)

คำว่า จิตอาสา มีการนำมาใช้และรู้จักกันมากในประเทศไทยจากเหตุการณ์ประสพภัยคลื่นสึนามิ เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2547 ที่ก่อให้เกิดการร่วมมือกันระหว่างองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมต่างๆ ที่ได้เข้ามาช่วยเหลือผู้ประสบภัย ทำให้เป็นจุดเริ่มต้นของกระแสการเป็นอาสาสมัคร ที่เป็นการช่วยเหลือซึ่งกัน และเป็นประโยชน์ร่วมกันทั้งต่อผู้กระทำและผู้อื่น โดยเน้นที่คุณค่าของความสามัคคี การมีส่วนร่วม และการสร้างสรรค์ประโยชน์สุขในสังคม โดยหน่วยงานต่างๆ ก็ได้ให้ความสำคัญกับจิตอาสา ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2550 เห็นชอบประกาศให้ปีพุทธศักราช 2550 เป็นปีแห่งการให้และการอาสาช่วยเหลือสังคม เป็นวาระแห่งชาติ ด้วยการณรงค์สร้างจิตสำนึกด้านการให้และการอาสาช่วยเหลือสังคมให้เกิดขึ้นกับคนทุกคนในสังคมไทย (มิชิตา จำปาเทศ รอดสุทธิ, 2550; <http://www.moralcenter.or.th>)

ศูนย์คุณธรรมเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีส่วนในการผลักดันจิตอาสาให้เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยนโยบายของศูนย์คุณธรรมในปี พ.ศ. 2550-2552 ให้ความสำคัญและเน้นในเรื่องจิตอาสา นอกจากนี้สถาบันการศึกษาทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษาได้พยายามขับเคลื่อนแนวคิดจิตอาสาไปสู่ผู้เรียน ซึ่งมีโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์คุณธรรมได้ดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตอาสาให้กับนักเรียนไปแล้ว ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2550 กระจายอยู่ทั่วภูมิภาคของประเทศไทย (ศูนย์คุณธรรม, 2550)

1.2 ความหมายของจิตอาสา

จากการสืบค้นฐานข้อมูลในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฐานข้อมูลมหาวิทยาลัยทั้งหมด จำนวน 24 แห่ง (ThaiLIS) โดยผู้วิจัยได้ใช้คำในการสืบค้นครั้งนี้ คือ จิตอาสา จิตสาธารณะ จิตสำนึก สาธารณะ จิตสำนึกต่อสังคม พฤติกรรมเอื้อสังคม พบว่าได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

จิตอาสา (volunteer mind)

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546) ไม่ได้ให้ความหมายของจิตอาสา ไว้ แต่ได้ให้ความหมายของจิต หมายถึง ใจ สิ่งที่มีหน้าที่รู้ คิดและนึก และอาสา หมายถึง เสนอตัว เข้ารับทำ ดังนั้นจิตอาสา จึงน่าจะหมายถึง การเสนอตัวเพื่อทำสิ่งที่คิดและนึกเพื่อสังคม

พระไพศาล วิสาโล (2550) ให้ความหมายของจิตอาสา หมายถึง จิตเปี่ยมบุญ จิตที่พร้อมจะ สละเวลา แรงกาย สติปัญญาเพื่อสาธารณชน (<http://www.give2all.com>)

จากเวทีการให้และอาสาสมัคร โดยตัวแทนจากศาสนาคริสต์ ตัวแทนสตรี และเยาวชน มุสลิม ศาสนาพุทธเถรวาท ศาสนาพุทธนิกาย และสันตอโศก ได้ระดมสมองเพื่อให้ความหมาย ของคำว่า จิตอาสา ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า จิตอาสา หมายถึง จิตที่ต้องการให้ผู้อื่น ตั้งแต่การให้เงิน สิ่งของ แรงงาน แรงสมอง หรือที่เรียกกันว่า อาสาสมัคร เพื่อช่วยให้ผู้อื่นหรือสังคมมีความสุข มากขึ้น (มิชิตา จำปาเทศ รอดสุทธิ, 2550)

จากการศึกษาเอกสารผู้วิจัยได้ข้อค้นพบว่า นอกจากคำว่า จิตอาสา แล้ว คนบางกลุ่มยังใช้ คำอื่นๆ ในการกล่าวถึงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับจิตอาสา ดังนี้

จิตสาธารณะ (public mind)

สื่อพลัง (2542) กล่าวว่า จิตสาธารณะ หรือ จิตสำนึกสาธารณะ หมายถึง ความเป็น พลเมืองผู้รู้ตื่น ตระหนักในสิทธิและความรับผิดชอบที่จะสร้างสรรค์สังคมส่วนรวมของคนสามัญ พลเมืองที่รู้จักร้องการมีส่วนร่วม และต้องการที่จะจัดการดูแลกำหนดชะตากรรมของคนใน ชุมชน

จิตสาธารณะ หมายถึง การรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่ใช้ ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม (นันทวัฒน์ ชุนชี, 2546; มุทิตา หวังคิด, 2547; ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร, ประทีป จินน์ และทัศนาก ทองภักดี, 2547)

โกศล มีความดี (2547) หมายถึง การกระทำที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อ สาธารณสมบัติ ด้วยการเอาใจใส่ดูแล เป็นธุระ และเข้าร่วมในเรื่องส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ ร่วมกันของกลุ่ม โดยพิจารณาจากการที่บุคคลหลีกเลี่ยงการใช้หรือกระทำสิ่งๆ ที่ทำให้เกิดความชำรุด เสียหายต่อส่วนรวม มุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของส่วนรวม เช่น การทำตามหน้าที่ที่ กำหนด การดูแลความสงบเรียบร้อย การรักษาสาธารณสมบัติ รับผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้น มีส่วนร่วม ในการหาแนวทางป้องกันแก้ไข และติดตามประเมินผล รวมไปถึงการรับอาสาทำบางอย่างเพื่อ

ส่วนรวม เคารพสิทธิของผู้อื่นในการใช้ของส่วนรวม ไม่ปิดกั้นการใช้ของบุคคลอื่น มีการแบ่งปัน หรือเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวม ไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตน

อรพินทร์ ชูชม และคณะ (2549) หมายถึง การที่บุคคลตระหนักรู้และคำนึงถึงประโยชน์สุขของส่วนรวมและสังคม ความปรารถนา และละเว้นการกระทำ ที่ไม่พึงปรารถนา

โดยสรุปจิตสาธารณะ หมายถึง การกระทำของบุคคล ที่มีความปรารถนาและตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยการดูแลเอาใจใส่ และมีส่วนร่วมในการอาสาทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม

จิตสำนึกสาธารณะ (public consciousness)

กนิษฐา นิตส์นพัฒนา และคณะ (2541) กล่าวว่า จิตสำนึกสาธารณะว่าเป็นคำเดียวกับคำว่า จิตสำนึกทางสังคม หมายถึง การตระหนักรู้และคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน หรือคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกับตน

คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, สำนักงาน (2542) หมายถึง การรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระ และเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ มีความสำนึกและยึดมั่นในระบบคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีงาม ละอายต่อสิ่งที่ผิด เน้นความเรียบร้อย ประหยัด และมีความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

พระไพศาล วิสาโล (2544) หมายถึง ความสำนึก ใส่ใจ และพร้อมจะมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ รวมถึงความเคารพและหวงแหนในสมบัติส่วนรวม ซึ่งมีไม่เฉพาะครอบครัว ญาติมิตร คนรอบข้างหรือชุมชนละแวกบ้านเท่านั้น หากครอบคลุมไปถึงบุคคลอื่นที่ไม่รู้จัก ไม่เคยพบ แต่ก็รู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ตนสังกัด

วิรัตน์ คำศรีจันทร์ (2544) หมายถึง กระบวนการคิดและลักษณะของบุคคล ที่มีการปฏิบัติ โดยมีกระบวนการในระดับบุคคลไปสู่สาธารณะ มีความรักและรู้สึกเป็นเจ้าของสาธารณะ ต้องการที่จะทำประโยชน์มากกว่าที่จะรับจากสาธารณะ

หฤทัย อาจปรุ (2547) หมายถึง ความตระหนักของบุคคลถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้เกิดความรู้สึกปรารถนาที่จะช่วยเหลือสังคม ต้องการเข้าไปแก้วิกฤตการณ์ โดยรับรู้ถึงสิทธิควบคู่ไปกับหน้าที่และความรับผิดชอบ สำนึกถึงพลังของตนเองที่สามารถร่วมแก้ไขปัญหาได้ และลงมือกระทำเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ โดยการเรียนรู้และแก้ปัญหาพร้อมกันกับคนในสังคม

Oslan และคณะ (2000 อ้างถึงใน หฤทัย อาจปรุ, 2547) จิตสำนึกสาธารณะ คือ สิ่งที่เกิดจากจิตสำนึกของแต่ละบุคคล ก่อให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจในการกระทำ โดยใช้ประสบการณ์และความพยายามผลักดันให้เกิดผลที่ก่อให้เกิดประโยชน์ของส่วนรวม

โดยสรุปจิตสำนึกสาธารณะ หมายถึง ความสำนึกของบุคคลต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม และประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งแสดงความรับผิดชอบโดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคม

จิตสำนึกต่อสังคม (social consciousness)

มัลลิกา มัติโก (2541) จิตสำนึกทางสังคม หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็นที่มีต่อปรากฏการณ์ในด้านต่างๆ ทางสังคม ได้แก่ มิติทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาที่มีผลกระทบต่อตนเองและสังคมโดยรวม ตลอดจนแนวทางการแก้ไขสถานการณ์นั้นๆ

ชวลา เวชยันต์ (2544) ใช้คำว่าความตระหนักในการรับใช้สังคม หมายถึง สภาวะที่บุคคลมีความรู้สึกทางจิตใจ และพฤติกรรมที่สอดคล้องกับแนวคิดการรับใช้สังคม โดยมองเห็นว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนที่เป็นสมาชิกอยู่ เห็นคุณค่าและศักยภาพของชุมชน ใส่ใจต่อปัญหา และลงมือกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดเพื่อรับผิดชอบต่อชุมชน หรือสังคมนั้นๆ

สุพจน์ ทรายแก้ว (2546) จิตสำนึกต่อสังคม หรือ จิตสำนึกสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลเกี่ยวกับการมองเห็นคุณค่า หรือการให้คุณค่าแก่การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคมที่ไม่มีผู้ใดผู้หนึ่งเป็นเจ้าของ หรือเป็นสิ่งที่คนในสังคมเป็นเจ้าของร่วมกัน เป็นสิ่งที่สามารถสังเกตได้จากความรู้สึกนึกคิดหรือพฤติกรรมที่แสดงออกมา

สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี (2547) จิตสำนึกต่อสังคม หมายถึง ภาวะที่รู้ตัวของบุคคลที่มีความโน้มเอียงทางความคิด ความรู้สึกก่อนที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่มีส่วนช่วยให้ผู้คนในสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง หรือได้รับการส่งเสริมด้านต่างๆ ในทิศทางที่ดีขึ้น

โดยสรุปจิตสำนึกต่อสังคม หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อปรากฏการณ์ในสังคม โดยการลงมือกระทำเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น

พฤติกรรมเอื้อสังคม (prosocial behavior)

วันดี ละอองทิพรส (2540) หมายถึง พฤติกรรมอันเป็นประโยชน์กับบุคคลอื่น โดยที่ผู้แสดงพฤติกรรมมีความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรม ไม่ว่าจะเป็นการเสียสละเวลา ทรัพย์สินเงินทอง แรงกายแรงใจ หรืออาจเป็นชีวิตเพื่อให้เกิดประโยชน์กับบุคคลอื่น โดยไม่หวังสิ่งใดเป็นเครื่องตอบแทนในภายหน้า พฤติกรรมดังกล่าวแสดงออกมาในรูปของการช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการปลอบโยน

อรพินทร์ ชูชม และคณะ (2549) หมายถึง การที่บุคคลปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคม ประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น และแบ่งปันเครื่องใช้สิ่งของแก่ผู้อื่น

นอกจากนี้ อรพินทร์ ชูชม และคณะ, 2549; สุกานดา นิ่มทองคำ, 2535 ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคมซึ่งมีผู้ให้คำนิยามไว้ดังนี้

Bartal (1976) หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้แสดงมิได้หวังผลประโยชน์เมื่อกระทำลงไป ซึ่งต้องกระทำด้วยความสมัครใจ ผู้กระทำอาจต้องให้เงินช่วยเหลือหรือช่วยเหลือด้านร่างกาย โดยมีรูปแบบของพฤติกรรมที่แสดงออกหลายอย่าง เช่น การเอื้อเฟื้อ (altruism) การร่วมรู้สึก (empathy) การแบ่งปัน (sharing)

Eisenberg and Fabes (1998) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยรวมเอาการกระทำต่างๆ ดังนี้ คือ การช่วยเหลือ (helping) หมายถึง ความพยายามที่จะแบ่งเบาหรือบรรเทาความต้องการของผู้อื่น โดยไม่มีอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง รวมทั้งการช่วยเหลือ ให้ผู้อื่นบรรลุถึงเป้าหมาย ให้ข้อมูล หรือสิ่งที่ไม่ใช่ของตนเองกับผู้อื่น การแบ่งปัน (sharing donating) หมายถึง การที่บุคคลยอมสละ หรือให้ยืมสิ่งของที่เป็นของตนเอง หรือสิ่งของของตนเองเคยครอบครอง เช่น เครื่องเล่น ของใช้ ของกิน เป็นต้น ให้กับผู้อื่น การปลอบโยน (comforting) หมายถึง ความพยายามที่จะบรรเทาหรือผ่อนคลายความทุกข์ของผู้อื่น การให้คำพูดหรือการกระทำ เพื่อให้ผู้อื่นคลายความกังวล หรือความไม่สบายใจ

นอกจากนี้ Ma and Shek (2000) ให้นิยามพฤติกรรมเอื้อสังคมคือ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่สังคมยอมรับหรือพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่าง เช่น การให้สิ่งของแก่พ่อแม่ การช่วยพาคนพิการข้ามถนน การขอโทษเมื่อทำผิด และการอาสาสมัคร

Carlo and Randall (2002) ให้นิยามพฤติกรรมเอื้อสังคมเป็นพฤติกรรมที่ตั้งใจทำประโยชน์ต่อผู้อื่น

Caprara and Steca (2005) ให้นิยาม พฤติกรรมเอื้อสังคมคือ การทำประโยชน์ให้ผู้อื่นด้วยความสมัครใจ ซึ่งมีตัวแปรที่แสดงถึงพฤติกรรมเอื้อสังคม ได้แก่ การแบ่งปัน (sharing) การบริจาค (donation) การเอาใจใส่ (caring) การบรรเทาทุกข์ (comforting) และการช่วยเหลือ (helping)

โดยสรุปพฤติกรรมเอื้อสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่ตั้งใจทำประโยชน์ต่อผู้อื่นด้วยความสมัครใจ

จากการศึกษาความหมายของคำว่า จิตอาสา ผู้วิจัยได้สรุปความหมายของจิตอาสาเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ว่า จิตอาสา หมายถึง ความสำนึกของบุคคลที่มีต่อสังคม ส่วนรวม โดยการเอาใจใส่ และการช่วยเหลือ ผู้ที่มีจิตอาสาจะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่อาสาทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เช่น การเสียสละเงิน สิ่งของ เวลา แรงกาย และสติปัญญาเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน

1.3 ตัวชี้วัดจิตอาสา

ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดของพระพุทธศาสนา นักการศึกษา นักสังคมสงเคราะห์หรืออาสาสมัคร ที่ได้ระบอบองค์ประกอบที่แสดงถึงการมีจิตอาสา ตามความหมายที่ผู้วิจัยได้ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ จิตอาสา หมายถึง ความสำนึกของบุคคลที่มีต่อสังคมส่วนรวม โดยเอาใจใส่และการช่วยเหลือ ผู้ที่มีจิตอาสาจะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่อาสาทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เช่น การเสียสละเงิน สิ่งของ เวลา แรงกาย และสติปัญญาเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน ซึ่งมี 3 แนวคิด ดังนี้คือ

แนวคิดที่ 1 โดยพระเทพเวที (ประยูร ปยุตโต, 2531) กล่าวว่า คนที่มีคุณแก่ส่วนรวมเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ในการช่วยสร้างสรรค์สังคม ควรมีความประพฤติ ดังนี้

1. เมตตา (ความรัก) คือ ความปรารถนาดีมีไมตรี ต้องการช่วยเหลือให้ทุกคนประสบประโยชน์ และความสุข

2. กรุณา (ความสงสาร) คือ อยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์

3. มุทิตา ความเบิกบานพลอยยินดี ยินดีเมื่อผู้อื่นมีความสุข

4. อุเบกขา (ความมีใจเป็นกลาง) คือ การมองโลกตามความจริง โดยวางจิตใจเรียบสม่ำเสมอ มั่นคงเที่ยงตรง การมองเห็นคนที่จะได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุที่ตนประกอบ นอกจากนี้ยังต้องมีการสงเคราะห์ต่อผู้อื่น ที่เรียกว่า สังคหวัตถุ 4 ได้แก่

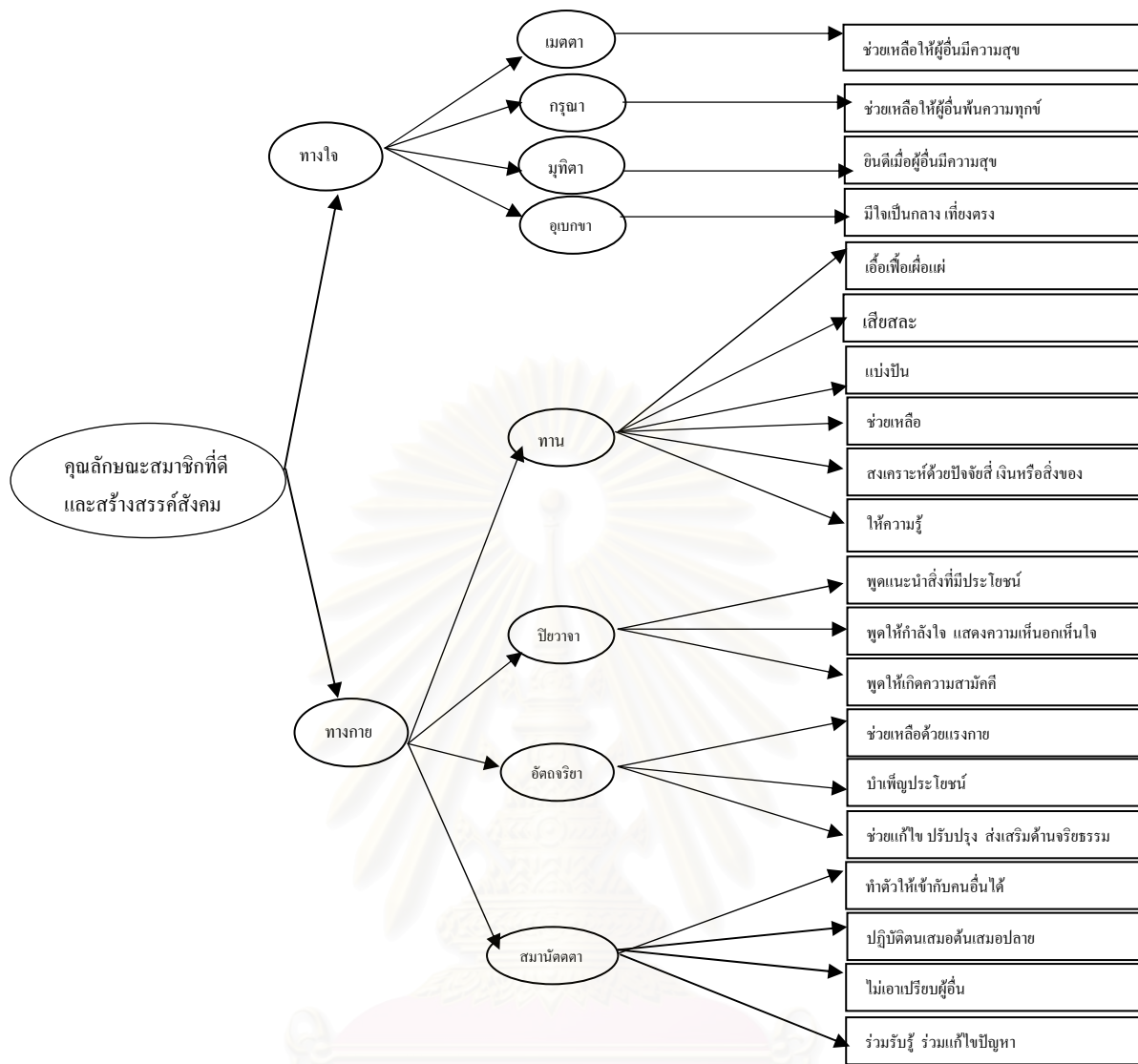
1. ทาน (ให้ปัน) คือ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือ สงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ ทานหรือทรัพย์สิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจ ศิลปวิทยา

2. ปิยวาจา (พูดอย่างรักกัน) คือ การกล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่าฟัง ชี้แจงแนะนำสิ่งที่มีประโยชน์ มีเหตุผลเป็นหลักฐานชักจูงในสิ่งที่ดีงาม หรือคำแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจที่ดี สมนามัคคี เกิดไมตรี ทำให้รักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

3. อัถตจริยา (ทำประโยชน์แก่เขา) คือ ช่วยเหลือด้วยแรงกาย และชวนขวายช่วยเหลือกิจการต่างๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม

4. สมานัตตตา (เอาตัวเข้าสมาน) คือ ทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอกับต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบ และเสมอในสุข ทุกข์ คือ ร่วมสุข ร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน

จะเห็นว่าคุณลักษณะของสมาชิกที่ดี และสร้างสรรค์สังคม ตามแนวคิดของพระเทพเวที (ประยูร ปยุตโต, 2531) มีทั้งส่วนที่เป็นคุณลักษณะภายในจิตใจ และสิ่งที่แสดงออกภายนอก ผู้วิจัยจึงสรุปตัวชี้วัดดังกล่าวได้ดังภาพที่ 2.4

ภาพที่ 2.4 โมเดลการวัดคุณลักษณะของสมาชิกที่ดี และสร้างสรรค์สังคม

ที่มา: พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต, 2531)

แนวคิดที่ 2 กรมวิชาการ (2542) ได้กำหนดคุณลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและชั้นมัธยมศึกษา ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคม และความมุ่งมั่นพัฒนาไว้ดังนี้

การช่วยเหลือผู้อื่น หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงถึงความมีน้ำใจเอื้ออาทร มีจิตใจโอบอ้อมอารีเอื้อเพื่อเอื้อแผ่ และให้ความช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน

การเสียสละต่อสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม การเสียสละเวลา กำลังกาย กำลังทรัพย์ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม รวมทั้งการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว

ความมุ่งมั่นพัฒนา หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงความมุ่งมั่นและความคิดริเริ่มในการพัฒนาตน พัฒนาสังคม เพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

โดยแต่ละองค์ประกอบมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

1. พฤติกรรมช่วยเหลือผู้อื่น ได้แก่

- 1.1 ช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น
- 1.2 ร่วมมือกับผู้อื่นในการพัฒนาสังคม
- 1.3 อำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่น
- 1.4 แบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น

2. พฤติกรรมเสียสละต่อสังคม ได้แก่

- 2.1 สละกำลังกาย กำลังทรัพย์ และเวลาช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม
- 2.2 เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว รู้จักเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ
- 2.3 สละประโยชน์ที่ตนพึงได้รับเพื่อแลกกับประโยชน์ของคนหมู่มากหรือคนที่

อ่อนแอกว่า

- 2.4 ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม

3. พฤติกรรมมุ่งมั่นพัฒนาสังคม ได้แก่

- 3.1 สนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม
- 3.2 ตั้งใจที่จะทำงานอย่างหนึ่งอย่างใดให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด และเป็นประโยชน์ต่อสังคม
- 3.3 ตั้งใจที่จะทำงานของส่วนรวมจนสำเร็จ
- 3.4 ริเริ่มสิ่งใหม่ๆ เพื่อพัฒนาสังคมจนสำเร็จ

ดังนั้นจึงสามารถสรุปตัวชี้วัดคุณลักษณะพื้นฐานด้านการช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคม และความมุ่งมั่นพัฒนา ของนักเรียน ตามแนวคิดของกรมวิชาการ (2542) ได้ดังภาพที่ 2.5

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 2.5 โมเดลการวัดคุณลักษณะพื้นฐานด้านช่วยเหลือ เสียดสต่อสังคม มุ่งมั่นพัฒนาสังคม
ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษา
ที่มา: กรมวิชาการ (2542)

แนวคิดที่ 3 เสาวนีย์ เสนาสุ (2532) และวันทนี วาสิกะสิน (2534) กล่าวว่า อาสาสมัครเกิดจากคำสองคำมารวมกันคือ อาสา กับสมัคร อาสาแปลว่า ทำด้วยความเต็มใจ และแปลได้อีกนัยหนึ่งว่าสมัคร ส่วนคำว่าสมัคร แปลว่า อาสาและเต็มใจ เพราะฉะนั้นทั้งคำว่าอาสาและสมัครจึงเป็นคำที่มีความหมายเหมือนกัน และอาสาสมัคร หมายถึง ผู้ที่ทำงานด้วยความเต็มใจ ไม่มีผลประโยชน์ตอบแทน เป็นการให้เปล่าไม่คิดถึงเงินทอง

บทบาทของอาสาสมัคร

อาสาสมัครมีส่วนในการให้ความช่วยเหลือ การให้ความช่วยเหลือของอาสาสมัครสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านความคิด เช่น เป็นผู้วางนโยบาย โปรแกรม วางแผนการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ
2. ด้านแรงงาน คือ การยินดีที่จะสละแรงงานเพื่อการปฏิบัติงานหรือให้บริการแก่ผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ
3. ด้านกำลังทรัพย์ ได้แก่ ผู้ที่มีจิตศรัทธาบริจาคเงิน ที่ดิน อาคารบ้านเรือน เครื่องอุปโภคบริโภค ให้แก่หน่วยงานสงเคราะห์ต่างๆ (เสาวนีย์ เสนาสุ, 2532)

งานสังคมสงเคราะห์ หมายถึง งานที่ช่วยเหลือบุคคล กลุ่ม และชุมชนที่ประสบกับปัญหาความเดือดร้อนต่างๆ ให้สามารถแก้ไขปัญหาและพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด นอกจากการช่วยเหลือแล้วยังเป็นงานที่กระทำหรือปฏิบัติในรูปของการป้องกัน ฟื้นฟู และส่งเสริมบุคคล กลุ่มชน และชุมชน บริการทางสังคมสงเคราะห์ ได้แก่

1. บริการในรูปของวัตถุสิ่งของ หรือเงิน
2. บริการในรูปของการให้คำปรึกษา รวมทั้งบริการในรูปของการบำบัด เช่น กายภาพบำบัด อาชีวบำบัด เป็นต้น

บทบาทของนักสังคมสงเคราะห์

1. บทบาทในการแก้ปัญหาและการบรรเทาปัญหา
2. บทบาทในการป้องกันปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม อารมณ์ จิตใจ และสุขภาพร่างกาย
3. บทบาทในการบำบัดรักษาหรือการบริการ รวมทั้งการฟื้นฟูสมรรถภาพ หรือแก้ไขข้อบกพร่อง

4. บทบาทในการส่งเสริมหรือพัฒนา

หลักธรรมที่นักสังคมสงเคราะห์ นำมาใช้ในการปฏิบัติงาน ได้แก่

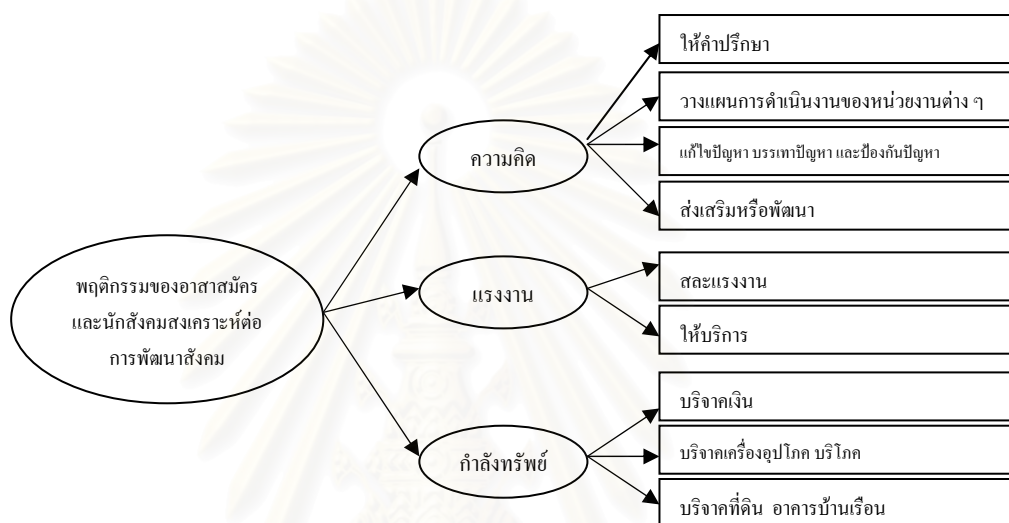
1. เมตตา คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข เข้าใจ ยอมรับ ยินดีที่จะให้ความช่วยเหลือ ให้ความเห็นใจต่อปัญหาและความทุกข์ของผู้อื่น
2. กรุณา คือ ความปรารถนาจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นจากสภาพปัญหา ความเดือดร้อน
3. มุทิตา คือ ความพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นสามารถแก้ปัญหาได้
4. อุเบกขา คือ ความวางใจเป็นกลาง เป็นธรรม ไม่อคติ และช่วยเหลือจนเต็ม

ความสามารถ

นอกจากนี้ยังมีหลักธรรมที่เกี่ยวข้อง คือ สังกหัตถ์ 4 ได้แก่

1. ทาน การให้ความช่วยเหลือในรูปของวัตถุสิ่งของ

2. ปิยวาจา คือ การให้ความช่วยเหลือด้วยวาจาที่ไพเราะ
3. อุตถจริยา คือ การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ในการให้ความช่วยเหลือบุคคล กลุ่ม และชุมชน
4. สมานัตตา คือ การวางตน ไม่ถือตัว ปฏิบัติตนกับผู้รับบริการโดยคำนึงว่า เขามีคุณค่า มีเกียรติ และมีทัศนคติที่ดีในความเป็นมนุษย์ (วันทนี วาสิกะสิน, 2534)
จึงสามารถสรุปตัวชี้วัดพฤติกรรมของอาสาสมัครและนักสังคมสงเคราะห์ต่อการพัฒนาสังคมได้ดังภาพที่ 2.6

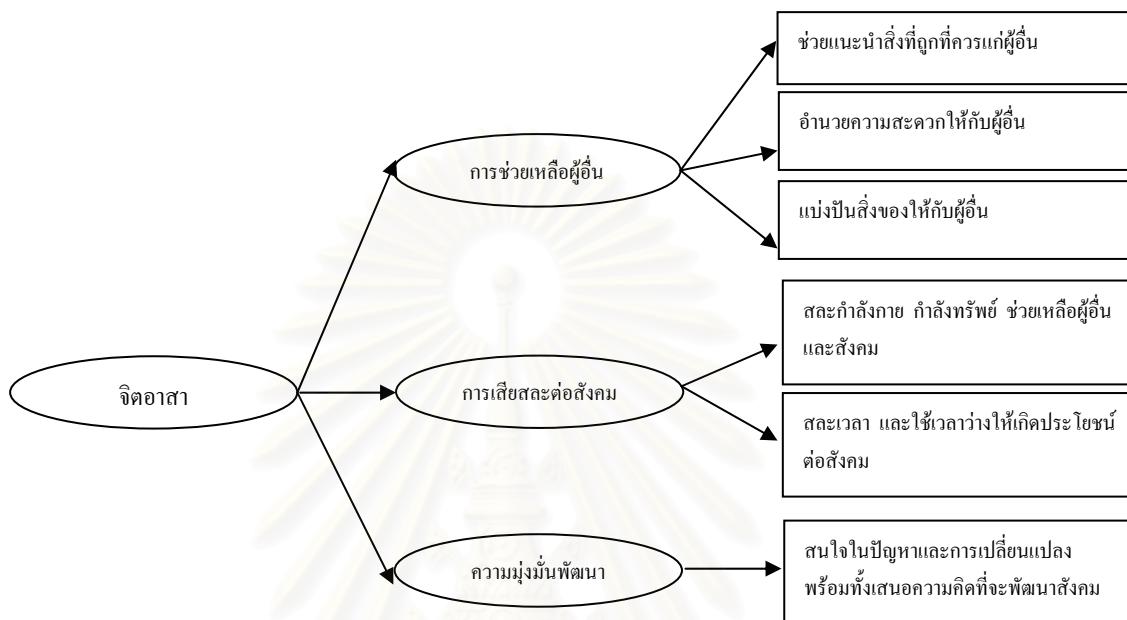
ภาพที่ 2.6 โมเดลการวัดพฤติกรรมของอาสาสมัครและนักสังคมสงเคราะห์ต่อการพัฒนาสังคม
ที่มา: เสาวนีย์ เสนาสู (2532) และวันทนี วาสิกะสิน (2534)

ผลการศึกษาวัดจิตอาสาตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา นักการศึกษา และแนวคิดของอาสาสมัครและนักสังคมสงเคราะห์ ที่แสดงถึงลักษณะของบุคคลที่มีจิตอาสา นั้น ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียน โดยจำแนกตามองค์ประกอบของกรมวิชาการ (2542) ดังนี้คือ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคม และความมุ่งมั่นพัฒนา เหตุผลเนื่องจากการศึกษาครั้งนี้กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนั้นการเลือกองค์ประกอบของโมเดลการวัดจิตอาสาของนักเรียนตามแนวคิดของกรมวิชาการ (2542) จึงมีความเหมาะสมที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับองค์ประกอบของโมเดลการวัดจิตอาสาของบุคคล หรืออาสาสมัครและนักสังคมสงเคราะห์ ทำให้ได้องค์ประกอบและตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียน แสดงดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 ตารางสังเคราะห์ตัวชี้วัดจิตอาสา

ตัวชี้วัดจิตอาสา	นักวิชาการ/นักวิจัย			รวม
	กรมวิชาการ (2542)	เดชาวิทย์ เสนาสุ (2532) วันทนีย์ วาณิชะดิน (2534)	พระเทพเวที (2531)	
การช่วยเหลือผู้อื่น				
ช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น	✓	✓	✓	3*
ร่วมมือกับผู้อื่นในการพัฒนาสังคม	✓			1
อำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่น	✓	✓		2*
แบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น	✓		✓	2*
ปรารถนาให้ผู้อื่นประสบประโยชน์และความสุข			✓	1
ช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์			✓	1
ยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี			✓	1
มีใจเป็นกลาง			✓	1
พูดแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ			✓	1
พูดให้เกิดความสามัคคี			✓	1
การเสียสละต่อสังคม				
สละกำลังกาย กำลังทรัพย์ และเวลาช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม	✓	✓	✓	3*
เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว รู้จักเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ	✓			1
สละประโยชน์ที่ตนพึงได้รับเพื่อแลกกับประโยชน์ของคนหมู่มากหรือคนที่อ่อนแอกว่า	✓			1
ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม	✓		✓	2*
ไม่เอาเปรียบผู้อื่น				1
ความมุ่งมั่นพัฒนา				
สนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม	✓	✓	✓	3*
ตั้งใจที่จะทำงานอย่างหนึ่งอย่างใดให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดและเป็นประโยชน์ต่อสังคม	✓			1
ตั้งใจที่จะทำงานของส่วนรวมจนสำเร็จ	✓			1
ริเริ่มสิ่งใหม่ๆ เพื่อพัฒนาสังคมจนสำเร็จ	✓			1
วางแผนการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ		✓		1
ส่งเสริมหรือพัฒนา		✓		1
แก้ไข ปรับปรุง ส่งเสริมด้านจริยธรรม			✓	1
ทำตัวให้เข้ากับ คนอื่นได้			✓	1
ปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย			✓	1

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกตัวชี้วัดจิตอาสา ตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา นักการศึกษา อาสาสมัครและนักสังคมสงเคราะห์ ที่ได้กล่าวถึงคุณลักษณะและองค์ประกอบของการมีจิตอาสาข้างต้นอย่างน้อย 2 คนเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือก ทำให้สามารถสรุปจำนวนตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบและตัวชี้วัดของจิตอาสาดังภาพที่ 2.7

ภาพที่ 2.7 โมเดลการวัดจิตอาสาของนักเรียนจากการทบทวนเอกสาร

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า พฤติกรรมที่แสดงถึงการมีจิตอาสาของนักเรียนสามารถวัดได้จาก การช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคม และความมุ่งมั่นพัฒนา โดยผู้วิจัยได้สรุปความหมายเพื่อใช้ในการวิจัยดังนี้

1. การช่วยเหลือผู้อื่น

กรมวิชาการ (2542) ให้ความหมายของ การช่วยเหลือผู้อื่น หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงถึงความมีน้ำใจเอื้ออาทร มีจิตใจโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และให้ความช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546) ให้ความหมายของคำว่า ช่วยเหลือ หมายถึง ช่วยกิจการของเขาเพื่อให้พร้อมมูลขึ้น

Esenberg and Fabes (1998) ให้ความหมายของการช่วยเหลือ (helping) หมายถึง ความพยายามที่จะแบ่งเบาหรือบรรเทาความต้องการของผู้อื่น โดยไม่มีอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง รวมทั้งการช่วยเหลือ ให้ผู้อื่นบรรลุถึงเป้าหมาย ให้ข้อมูลหรือสิ่งที่ไม่ใช่ของตนเองกับผู้อื่น

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของคำว่า การช่วยเหลือผู้อื่น หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกต่อผู้อื่นและคนในสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน ได้แก่ การช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น การให้บริการและอำนวยความสะดวก การมีน้ำใจแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่น

2. การเสียสละต่อสังคม

กรมวิชาการ (2542) ได้ให้ความหมายของ การเสียสละ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม การเสียสละเวลา กำลังกาย และกำลังทรัพย์ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม รวมทั้งการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546) ให้ความหมายของ เสียสละ หมายถึง ให้โดยยินยอม ให้ความเต็มใจ

อนุศักดิ์ จินดา (2548) ความเสียสละ หมายถึง การละความเห็นแก่ตัว การให้ปันแก่คนที่ควรให้ด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังสติปัญญา โดยพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเสียสละ ได้แก่

1. ทางกาย คือ การช่วยเหลือผู้อื่นที่ทำการงานที่ไม่มีโทษ ไม่นิ่งเฉย ช่วยเหลืองานสาธารณประโยชน์
2. ทางวาจา คือ การช่วยแสดงความเห็นอย่างตรงไปตรงมา ช่วยแก้ปัญหาเดือดร้อนแก่คนที่ไม่ทำผิด ช่วยคิดหาแนวทางที่ถูกที่ชอบ ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้อื่นตามลำพัง
3. กำลังทรัพย์ เป็นการแบ่งปันเครื่องอุปโภคบริโภค ให้แก่ผู้ที่ขาดส่น และสละทรัพย์เพื่อสาธารณกุศลทางใจ คือ ยินดีเมื่อผู้อื่นมีความสุข ให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่นที่สำนึกผิด ไม่นึกสมน้ำหน้าเมื่อผู้อื่นพลั้งพลาด ไม่โลภอยากได้ของผู้อื่นมาเป็นของตน

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของ การเสียสละต่อสังคม หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกต่อผู้อื่นและสังคม ได้แก่ การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม การเสียสละเงิน เวลา และแรงกาย เพื่อผู้อื่นและสังคมด้วยความเต็มใจ

3. ความมุ่งมั่นพัฒนา

กรมวิชาการ (2542) ให้ความหมายของ ความมุ่งมั่นพัฒนา หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงความมุ่งมั่นและความคิดริเริ่มในการพัฒนาตน พัฒนาสังคม เพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546) ได้ให้ความหมายของคำว่า มุ่งมั่น หมายถึง ตั้งใจอย่างแน่วแน่ ส่วนคำว่า พัฒนา หมายถึง ทำให้เจริญ ดังนั้นมุ่งมั่นพัฒนาน่าจะหมายถึง ความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะให้เกิดความเจริญ

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของความมุ่งมั่นพัฒนา หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงถึงความตั้งใจอย่างแน่วแน่ในการเปลี่ยนแปลงให้สังคมดีขึ้น ได้แก่

การที่นักเรียนให้ความสนใจต่อการเปลี่ยนแปลงหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม/ชุมชน หรือโรงเรียน มีการเสนอแนวคิดในการพัฒนาสังคม/ชุมชน และโรงเรียนของตน ตลอดจนร่วมพัฒนากิจกรรม การเสริมสร้างจิตอาสาเพื่อพัฒนาสังคม/ชุมชน โรงเรียน อย่างสร้างสรรค์และหลากหลายได้เหมาะสมตามวัย

1.4 เครื่องมือ และวิธีการวัดจิตอาสา

จิตอาสา เป็นคุณลักษณะแฝงภายในตัวบุคคล ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สังเกตได้ยาก เนื่องจากบุคคลที่มีความรู้สึกแบบเดียวกัน อาจแสดงพฤติกรรมออกมาแตกต่างกัน และการแสดงพฤติกรรมที่เหมือนกัน ก็อาจเนื่องมาจากเหตุผลภายในจิตใจที่แตกต่างกัน ดังนั้นการตัดสินคุณค่าของลักษณะที่แฝงอยู่ภายในตัวบุคคลจึงนิยมใช้การวัดทางอ้อม โดย การรายงานตนเอง (self-report) การสังเกตพฤติกรรม (observation) การสังเกตร่องรอยของพฤติกรรม (obtrusive) การสัมภาษณ์ (interview) และเทคนิคการจินตนาการ (projective techniques) (ณัฐภรณ์ หลาวทอง, 2546)

1. การรายงานตนเอง (self-report) เป็นการให้ผู้เข้ารับการทดสอบแสดงความรู้สึกของตนเองตามสิ่งเร้าที่ได้สัมผัส ซึ่งอาจเป็นข้อความหรือสถานการณ์ต่างๆ โดยผู้ตอบได้ตอบตามความคิด ความรู้สึก ทัศนคติ และค่านิยมของตนเอง (การตอบแบบปลายเปิด) หรือการเลือกคำตอบที่มีการจัดเตรียมไว้ให้จากมาตรวัดต่างๆ เช่น มาตรอันตรภาคปรากฏเท่ากัน (equal-appearing intervals scale) ของเทอร์สโตน มาตรรวมการประมาณค่า (summated rating scale) ของลิเคิร์ต และมาตรจำแนกความหมาย (semantic different scale) ของออสกู๊ด เป็นต้น

2. การสังเกตพฤติกรรม (observation) เป็นวิธีการศึกษาพฤติกรรมที่ใช้ได้ง่าย สะดวก ด้วยการใช้ประสาทสัมผัสโดยเฉพาะตาและหู เพื่อบันทึก และจดจำพฤติกรรมต่างๆ ก่อนที่จะจดบันทึกลงในแบบบันทึกที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) หรือมาตรประมาณค่า (rating scale) ซึ่งการมีแบบบันทึกพฤติกรรมที่ให้รายละเอียดของสิ่งที่สังเกตอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม มีประเด็นการสังเกตที่ครอบคลุมพฤติกรรมที่ปรากฏ จะช่วยให้การสังเกตนั้นได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงมากที่สุด

3. การสังเกตร่องรอยของพฤติกรรม (obtrusive) เป็นการตรวจสอบข้อมูลย้อนหลัง จากหลักฐานที่ใช้อ้างอิงความถี่ของพฤติกรรมที่ยังปรากฏหรือหลงเหลืออยู่

4. การสัมภาษณ์ (interview) เป็นการได้มาซึ่งข้อมูลที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำของตนเอง การได้มาซึ่งข้อมูลอาจใช้การสัมภาษณ์แบบรายบุคคลหรือแบบกลุ่ม รูปแบบของการสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่มีการเตรียมข้อคำถามไว้เรียบร้อยแล้ว และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างจะมีเพียงประเด็นที่ต้องการสัมภาษณ์ โดยผู้สัมภาษณ์ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์

เกิดความไว้วางใจ เชื่อถือ นอกจากนี้ยังต้องมีทักษะในการฟัง การสังเกต และการจดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ด้วย

5. เทคนิคการจินตนาการ (projective techniques) เป็นการใช้สถานการณ์หรือสิ่งเร้าไปกระตุ้นให้ผู้ทดสอบแสดงพฤติกรรม ความคิด หรือจินตนาการของตนออกมา เช่น การเติมประโยคหรือเรื่องให้สมบูรณ์ การบรรยายความรู้สึกจากภาพ การโยงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกกับคำต่างๆ เป็นต้น ซึ่งการแปลความหมายทำได้โดยการอาศัยผลจากการตอบ ก็จะทำให้สามารถทราบความรู้สึกของผู้ตอบต่อเป้าหมายที่วางไว้

สำหรับวิธีการสร้างเครื่องมือในการวัดด้านจิตพิสัยพบว่าเครื่องมือที่นิยมนำมาใช้ในการวัดมี 3 รูปแบบ ดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543; ณีฎฐภรณ์ หลาวทอง; 2546)

1. มาตรฐานการประมาณค่าของลิเคิร์ต เป็นมาตรที่นิยมใช้วัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัยมากตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เนื่องจากมีความเชื่อมั่นสูง และพัฒนาเพื่อวัดความรู้สึกได้หลายอย่าง ซึ่งเป็นวิธีประเมินน้ำหนักความรู้สึกของข้อความหลังจากมีการนำไปใช้แล้ว ลักษณะของมาตรจะเสนอข้อความจำนวนมาก ให้ผู้ตอบตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย โดยกำหนดเป็นช่วงของความรู้สึกเป็น 5 ช่วง ตั้งแต่ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง ไม่เห็นด้วยมาก และไม่เห็นด้วยมากที่สุด ซึ่งข้อความที่อยู่ในมาตร จะประกอบด้วยข้อความที่มีความหมายทางบวกและทางลบ ลักษณะของข้อความที่อยู่ในมาตรวัดไม่ควรมีความยาวมากเกินไป ต้องมีความชัดเจน สู่ถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้ตอบ และหลีกเลี่ยงการใช้คำปฏิเสธ “ไม่” โดยใช้คำที่มีความหมายคล้ายแทน

2. มาตรจำแนกความหมายของออสกูด ลักษณะของมาตรจำแนกความหมายเป็นมาตรที่ประกอบด้วยคำคุณศัพท์ขั้วคู่หลายคู่ต่อเป้าหมายทางจิต ว่ามีความใกล้เคียงกับคำคุณศัพท์ด้านหนึ่งด้านใดมากน้อยเพียงไร เช่น ง่าย _____ ยาก สับสน _____ แจ่มใส โดยการให้คะแนนจะมีทั้งทางบวกและทางลบ เช่น +2, +1, 0, -1, -2 เป็นต้น

3. มาตรอันตรภาคปรากฏเท่ากันของเทอร์สโตน เป็นการกำหนดช่วงความรู้สึกของคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ส่วนดีของเครื่องมือวัดนี้คือ ไม่ต้องมีมาตรตัวเลขติดไว้ให้ผู้ตอบเห็น จะมีแต่ข้อความแสดงความรู้สึกทั้งทางบวก กลาง และลบ ครอบคลุมจำนวนมาตรตามที่กำหนดไว้ตั้งแต่ตอนสร้างตอนแรกเท่านั้น ส่วนใหญ่จะกำหนดช่วงไว้ 11 ช่วง จากน้อยที่สุดจนถึงมากที่สุด

จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่าการวัดคุณลักษณะภายในของบุคคล จะใช้วิธีการวัดทางอ้อมโดยการรายงานตนเอง การสังเกตพฤติกรรม การสังเกตร่องรอยของพฤติกรรม การสัมภาษณ์ และเทคนิคการจินตนาการ โดยเครื่องมือที่นิยมนำมาใช้ในการวัดได้แก่ มาตรฐานการประมาณค่าของลิเคิร์ต มาตรจำแนกความหมายของออสกูด และมาตรอันตรภาคปรากฏเท่ากันของเทอร์สโตน และเพื่อให้เห็นตัวอย่างของการวัดคุณลักษณะแฝงภายในตัวบุคคล ผู้วิจัยจึง

รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดคุณลักษณะดังกล่าว เพื่อศึกษาเป็นแนวทางในการพัฒนาแบบวัดจิตอาสา

1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดจิตอาสา

สำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับแบบวัดที่ผู้วิจัยนำเสนอนี้ เป็นการพัฒนาแบบวัดที่สร้างขึ้นเพื่อวัดคุณลักษณะต่างๆ ได้แก่ การพัฒนาแบบวัดความรับผิดชอบต่อสังคม แบบวัดจิตสำนึกต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม จิตสำนึกสาธารณะ และพฤติกรรมที่เอื้อสังคม ซึ่งผู้วิจัยศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาแบบวัดจิตอาสาของนักเรียน มีดังนี้

จันทร์จิรา มูลเมือง (2535) ได้ศึกษาเปรียบเทียบระดับความรับผิดชอบต่อสังคมของนิสิตนักศึกษาต่างสาขาวิชา ได้สร้างแบบสอบถามความรับผิดชอบต่อสังคมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อสังคมของนิสิตปริญญาตรี สาขาสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามการรับรู้ของนิสิตและอาจารย์ ของกมลรัตน์ ทวีชาติวิทยากุล (2531) ดังนี้ 1) มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาสังคม 2) แนะนำให้ประชาชนปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม 3) ให้ความช่วยเหลือราชการในการพัฒนาสังคม 4) ชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสังคม 5) มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง 6) ติดตามความเคลื่อนไหวของสังคม 7) เสียสละเวลาส่วนหนึ่งเพื่อทำประโยชน์ให้แก่สังคม 8) เป็นพยานเมื่อรู้เห็นเหตุการณ์กระทำผิด 9) เข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับสังคม 10) ปฏิบัติตามกฎหมายหรือกฎระเบียบสังคม 11) ระงับการกระทำที่เป็นผลเสียหายต่อส่วนรวม 12) รักษาชื่อเสียง เกียรติยศของมหาวิทยาลัย 13) ควบคุมการกระทำของตนเองให้อยู่ในขอบเขตที่สังคมยอมรับ 14) รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม 15) ช่วยบำรุงรักษาสาธารณะ 16) ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 17) ไม่กระทำการที่เป็นภัยต่อสังคม ลักษณะแบบวัดนี้เป็นมาตรฐานค่า 5 ระดับ เมื่อนำไปทดลองใช้ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .89

วันดี ละอองทิพรส (2540) ได้ทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของการใช้เหตุผลที่เอื้อต่อสังคมและพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของเด็กประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ได้สร้างแบบวัดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของ Bartal (1976) แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ การแบ่งปัน (6 ข้อ) การช่วยเหลือ (5 ข้อ) และการปลอบโยน (7 ข้อ) เมื่อนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 60 คน ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) โดยหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (item-test correlation) และตรวจสอบค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบราค (α -Correlation) พบว่ามีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .82 ส่วนค่าความเที่ยงของพฤติกรรมการช่วยเหลือมีค่า .75 พฤติกรรมการแบ่งปันเท่ากับ .61 และพฤติกรรมปลอบโยนเท่ากับ .61

ไตรรงค์ เถวียงหงส์ (2544) ได้พัฒนาแบบวัดจิตสำนึกต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทสำหรับนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยใช้โมเดลระดับสำนึกของ Kihlstrom (1984) และแนวคิดของ William (1992) เป็นกรอบโครงสร้างแบบวัดซึ่งมีทั้งหมด 8 ด้าน ได้แก่ 1) ความทรงจำต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทระยะสั้น 2) ความตระหนักในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทชั่วขณะ 3) ความตั้งใจที่จะรับรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท 4) ความรู้สึกต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท 5) ความระลึกถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท 6) ความคิดภายในจินตภาพต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท 7) การพิจารณาความคิดของตนต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท 8) ความตระหนักต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท ข้อคำถามเป็นมาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ มีความเที่ยงเท่ากับ .93

หฤทัย อาจปรุ (2544) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำรูปแบบการดำเนินชีวิต และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตัวเอง กับการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล เขตกรุงเทพมหานคร แบบวัดการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักศึกษาที่แสดงถึงความต้องการช่วยเหลือสังคม ความไม่เห็นแก่ตัว และลงมือกระทำเพื่อแก้ปัญหาตามความสามารถของตนเอง ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ โดยแบ่งเป็นองค์ประกอบด้านความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน (10 ข้อ) ด้านการวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม (6 ข้อ) ด้านความรัก ความเอื้ออาทร และความสามัคคี (11 ข้อ) ด้านการรับรู้ความสามารถในการผลักดันเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม (5 ข้อ) และองค์ประกอบด้านพฤติกรรมที่แสดงการมีจิตสำนึกสาธารณะ แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ ด้านการปฏิบัติในการแก้ปัญหาในสังคม (13 ข้อ) ด้านการมีเครือข่ายในการทำกิจกรรมทางสังคม (6 ข้อ) เมื่อนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 60 คน พบว่า มีค่าความเที่ยง .92 ส่วนค่าความเที่ยงเมื่อทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .91

ดุสิต อุทิศพงษ์ (2547) ได้พัฒนาแบบวัดความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ลักษณะแบบวัดองค์ประกอบด้านความรับผิดชอบต่อชุมชน เป็นมาตรประมาณค่า 7 ระดับ ชนิดกำหนดข้อความให้กำหนดความถี่ของพฤติกรรมที่ตนเองแสดง ความรับผิดชอบต่อสังคม โดยอาศัยเทคนิคการรายงานตนเอง คุณภาพด้านความตรงเชิงโครงสร้าง ตรวจสอบจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญและวิธีการทางสถิติด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ได้ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างโมเดลและข้อมูลเชิงประจักษ์ $GFI=.92$; $AGFI=.92$; $RMR=.19$ ตรวจสอบความเชื่อมั่นโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบราคได้เท่ากับ .93

อรพินทร์ ชูชมและคณะ (2549) ได้วิเคราะห์ปัจจัยทางจิตสังคมที่สัมพันธ์กับจิตสำนึกทางปัญญาและคุณภาพชีวิตเยาวชนไทย ได้สร้างแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมที่บุคคลรายงานการปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคม ประพฤติตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม ช่วยเหลือเอื้อเพื่อผู้อื่น และ

แบ่งปันสิ่งของเครื่องใช้ให้ผู้อื่น แบบวัดมีทั้งหมด 9 ข้อ ประกอบด้วยมาตรประมาณค่า 5 ระดับ นำไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองที่เป็นนักเรียนชั้น ม.1-3 จำนวน 150 คน มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .72

Carlo and Randall (2002) ได้พัฒนาแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมสำหรับวัยรุ่นตอนปลาย จำนวน 6 ด้าน เก็บข้อมูลจากนักศึกษา 249 คน เป็นหญิง 145 คน และชาย 104 คน โดยแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมนี้พัฒนาจากแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมที่แสดงออกทางอารมณ์และทางพฤติกรรม ของจอห์นสันและคณะ และรัชตันและคณะ (Johnson and et al, 1989; Rushton and et al, 1981) และแบบสัมภาษณ์การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในวิทยาลัยของไอเซนเบิร์กและคณะ (Eisenberg and et al, 1995) รวมทั้งหมด 23 ข้อ แบ่งเป็นแบบวัดด้านการกระทำเพื่อส่วนรวมจำนวน (4 ข้อ ค่าความเที่ยงเท่ากับ .78) ด้านการช่วยเหลือผู้ที่ไม่รู้จักมาก่อน (5 ข้อ ค่าความเที่ยงเท่ากับ .85) ด้านการช่วยเหลือผู้อื่นในสถานการณ์คับขันหรือฉุกเฉิน (3 ข้อ ค่าความเที่ยงเท่ากับ .63) ด้านความรู้สึกลึก (4 ข้อ ค่าความเที่ยงเท่ากับ .75) ด้านการช่วยเหลือผู้ที่ขอร้อง (2 ข้อ ค่าความเที่ยงเท่ากับ .80) ด้านความเอื้อเพื่อเพื่อน (5 ข้อ ค่าความเที่ยงเท่ากับ .74) โดยแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมนี้เป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ

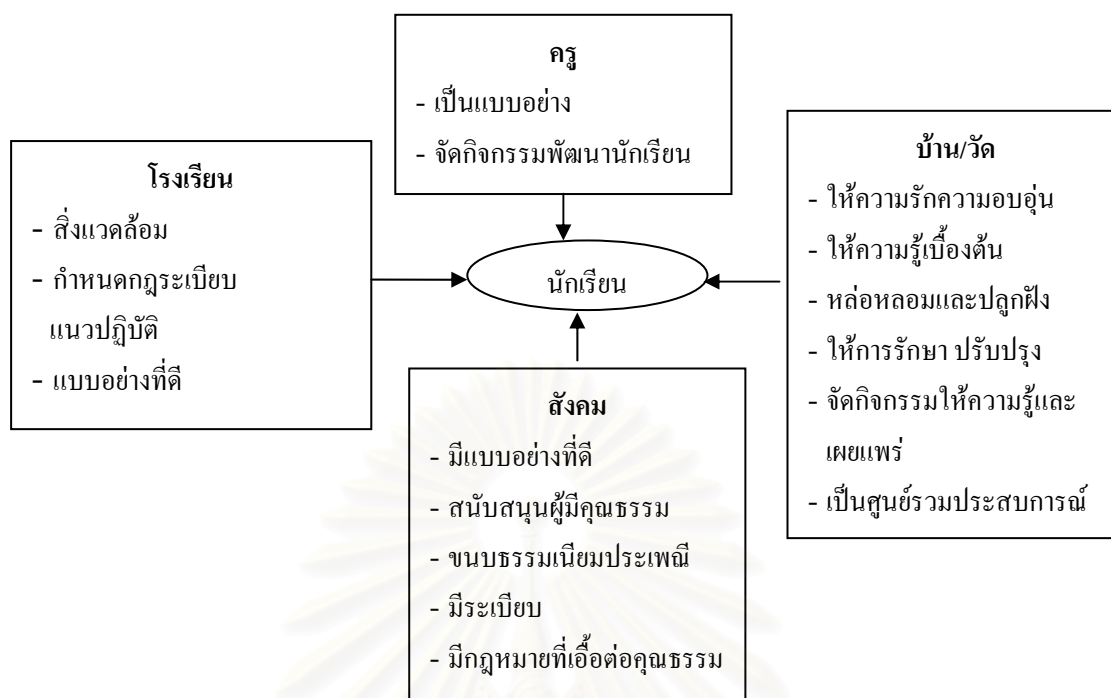
จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะทางจิต ได้แก่ จิตสำนึกสาธารณะ จิตสำนึกต่อสังคม ความรับผิดชอบต่อสังคม พฤติกรรมเอื้อสังคม สามารถสรุปได้ว่าเครื่องมือที่ใช้ในการวัดคุณลักษณะดังกล่าว คือ แบบสอบถาม และแบบวัด โดยแบบวัดส่วนใหญ่เป็นมาตรประมาณค่า (rating scale) ตั้งแต่ 5 ระดับขึ้นไป ที่ใช้วิธีการวัดโดยอาศัยเทคนิคการรายงานตนเอง และตรวจสอบความเที่ยง โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบราค

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้กำหนดรูปแบบในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสา และระดับจิตอาสาของนักเรียน โดยการวัดทางอ้อมด้วยแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อให้นักเรียนรายงานตนเองเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสา และพฤติกรรมจิตอาสาของนักเรียน

1.6 การพัฒนาจิตอาสา

จิตอาสาเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับเยาวชน โดยองค์ประกอบที่มีบทบาทในการพัฒนาให้นักเรียนเกิดจิตอาสา มีรายละเอียดดังนี้

กรมวิชาการ (2539) ได้เสนอกรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์กรที่มีบทบาทต่อการพัฒนา นักเรียนว่าในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้กับนักเรียน องค์กรที่มีบทบาทได้แก่ ครู โรงเรียน สังคม บ้าน และวัด รายละเอียดดังภาพที่ 2.8

ภาพที่ 2.8 องค์กรที่มีบทบาทในการพัฒนานักเรียน

สื่อพลัง (2542) กล่าวว่าในกระบวนการสร้างจิตสำนึกพลเมืองหรือประชาสังคม สถาบันที่เป็นฐานของระบบคุณค่าทางสังคมไทย ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน วัด สื่อมวลชน รวมทั้ง วัฒนธรรมและสถาบันพลีกย่อยอื่นๆ ล้วนมีส่วนในการสร้างจิตสำนึกพลเมือง โดยการศึกษาเป็นเป้าหมายที่สำคัญในการนำการเปลี่ยนแปลงด้านบวกมาสู่สังคม คือ การศึกษาที่ทำให้ประชาชนอยากมีส่วนร่วม มีความตื่นตัวต่อความเป็นไปของบ้านเมือง คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม มีความสามารถอยู่กับความแตกต่าง ซึ่งแนวทางหลักๆ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับสิทธิพลเมือง ทักษะคุณลักษณะพลเมือง และคุณธรรมสำหรับพลเมือง ทางด้านศาสนาก็มีความสำคัญในการใช้เกื้อหนุนกระบวนการประชาสังคมด้วยการเสริมสร้างอำนาจแห่งศีล สมาธิ และปัญญา สื่อมวลชน เป็นสื่อการศึกษาตลอดชีวิตแก่พลเมืองของสังคม ดังนั้นในการนำเสนอข่าวสารเรื่องราวความเป็นไปของสังคม ควรแฝงไว้ด้วยบรรทัดฐาน ทักษะคิด และการชี้แนะที่มีคุณค่า ในการเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น

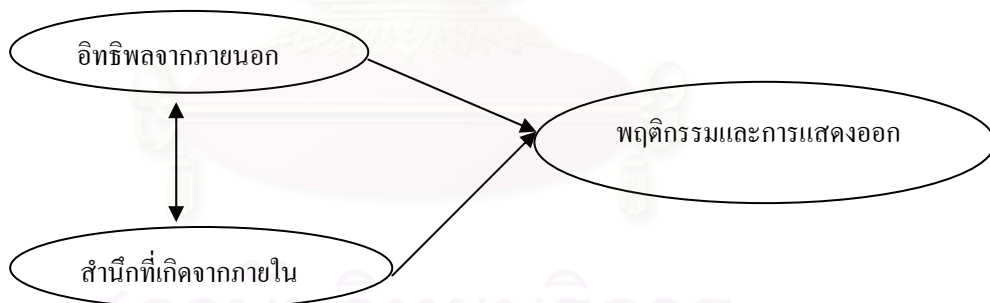
ไพบุลย์ วัฒนธรรมศิริ และสังคม สัจจกร (2543) ได้อธิบายการก่อเกิดจิตสำนึก ว่าเกิดจากสำนึกของคนที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของปัจจัยแวดล้อม จำแนกได้เป็นปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน

สำนึกก่อเกิดจากปัจจัยภายนอก คือ เมื่อมนุษย์อยู่ในสังคม สภาพแวดล้อมย่อมมีอิทธิพลในการอบรมกล่อมเกล่าและสะสมการรับรู้ที่ละเล็กทีละน้อยจนเกิดเป็นรูปธรรมอันหลากหลายในการแยกแยะว่าอะไรดี ไม่ดี อะไรควร ไม่ควร กระบวนการในการพัฒนาจิตสำนึกในคนๆ หนึ่ง

ที่มาจากสภาพแวดล้อมทางสังคม เริ่มตั้งแต่ พ่อแม่ ญาติ เพื่อน ครู สื่อมวลชน คนทั่วไป ตลอดจนระดับที่สูงขึ้น เช่น องค์กร วัฒนธรรม ความเชื่อ มีส่วนในการที่จะสร้างจิตสำนึกที่ดีและไม่ดี

สำนึกก่อเกิดจากปัจจัยภายใน หมายถึง การครุ่นคิด การไตร่ตรอง ตรึกตรองของคนแต่ละคน ในการพิจารณาตัดสินเชิงการให้คุณค่าและความดีงาม ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมและการประพฤติปฏิบัติ โดยเฉพาะการปฏิบัติทางจิตใจเพื่อขัดเกลาตัวเองให้เป็นไปในทางใดทางหนึ่ง ฉะนั้นมนุษย์ทุกคนล้วนสามารถสร้างสำนึกให้ตัวเองได้ ซึ่งเกิดได้จาก การเรียนรู้ การมองเห็น การคิด เป็นต้น แล้วนำมาพิจารณาเพื่อตัดสินใจว่าต้องการสร้างสำนึกแบบใด ก็มีการฝึกฝนและสั่งสมสำนึกแบบนั้น

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในกับปัจจัยภายนอกในการก่อเกิดจิตสำนึก ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในเป็นปฏิสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องกัน ไม่มีต้นไม่มีปลาย สำนึกที่มาจากภายนอกเป็นการเข้ามาโดยธรรมชาติ กระทบต่อจิตใจ ความรู้สึกนึกคิดของคนแล้วกลายเป็นสำนึกธรรมชาติและมักไม่รู้ตัว แต่สำนึกที่มาจากภายในเป็นการจงใจ เป็นการเลือกสรร รู้ตัว สร้างขึ้นเองแท้จริง ทุกขณะจิตมีการปรับเปลี่ยน มีการโต้ตอบระหว่างกันระหว่างสิ่งที่มากระทบจากภายนอกและสิ่งที่คิดเองจากภายใน การที่จะทำให้คนมีสำนึกที่ดีจะต้องทำทั้งสองอย่างพร้อมกัน ทางหนึ่งคือการส่งเสริมให้เกิดความรักและสร้างสำนึกที่ดีให้ตนเอง พร้อมกับพยายามหาทางผลักดัน ส่งเสริมบรรณาการให้สังคมโลกทั่วไป ทั้งกลุ่มคนและองค์กรมีการสร้างกิจกรรมหรือมีโครงการที่จะนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกที่ดี ดังภาพที่ 2.9

ภาพที่ 2.9 ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมและการแสดงออกของมนุษย์

ที่มา: ไพบูลย์ วัฒนธรรมศิริ และสังคม สัจจกร (2543)

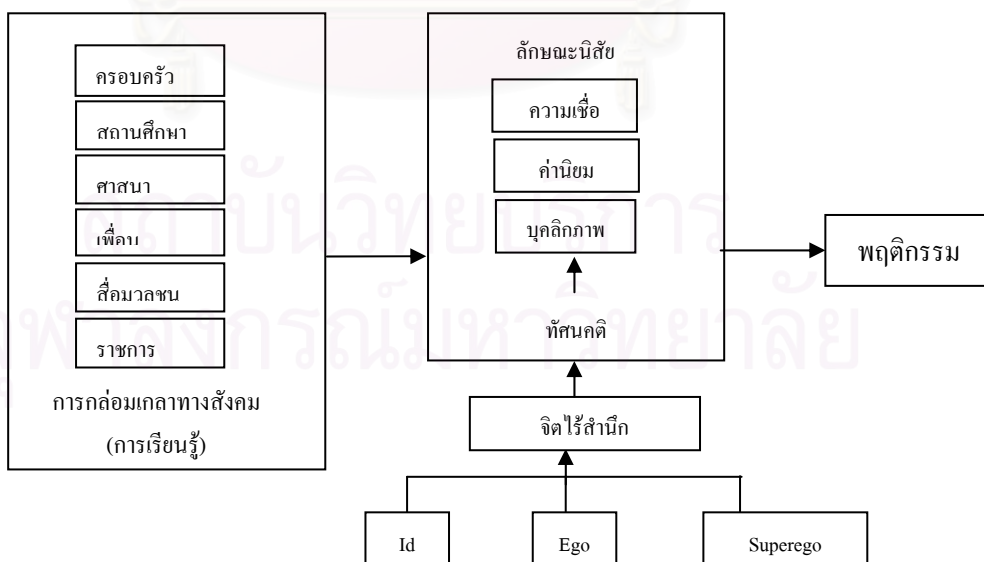
สุพจน์ ทราชแก้ว (2546) กล่าวว่า จิตสำนึกของบุคคลเป็นสภาวะทางจิตใจก่อนการแสดงออกเชิงพฤติกรรมทางกายของบุคคล ซึ่งเป็นผลมาจาก ทศนคติ บรรทัดฐานทางสังคม นิสัย และผลที่คาดว่าจะได้รับหลังจากการทำพฤติกรรมนั้นๆ โดยการก่อตัวของจิตสำนึกเป็นกระบวนการก่อรูปที่มีความต่อเนื่อง ยากที่จะกำหนด แยกแยะ หรือทำการจัดลำดับขั้นเพื่อบ่งชี้ว่าบุคคลมีความรู้สึกอยู่ที่ใด ได้อย่างชัดเจน และยังมีความเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะทางปัญญาและการกระทำของมนุษย์ผ่านการเรียนรู้ที่มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วนดังนี้

คุณลักษณะด้านพุทธิพิสัย หมายถึง การได้รับรู้ (cognitive) หรือการมีประสบการณ์ตรงกับสิ่งต่างๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมผ่านประสาทสัมผัสต่างๆ ทำให้บุคคลรู้จักหรือระลึกถึง มีความเข้าใจ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ สามารถวิเคราะห์ ตั้งวิเคราะห์ และประเมินคุณค่าของสิ่งดังกล่าวได้

คุณลักษณะด้านจิตพิสัย หมายถึง ความรู้สึกทางจิตใจ (affection) อันได้แก่ ความสนใจหรือใส่ใจในสิ่งดังกล่าว โดยมีปฏิริยาตอบสนองการเห็นหรือให้คุณค่า การจัดระบบของคุณค่า และสร้างคุณลักษณะนิสัย

คุณลักษณะทางด้านทักษะพิสัย หมายถึง พฤติกรรม (behavior) หรือการแสดงออกที่สามารถสังเกตรูปแบบความประพฤติได้อย่างชัดเจน เรียกว่าบุคลิกภาพ

จิตสำนึกของบุคคลจึงเป็นผลมาจากการเรียนรู้ ที่เกิดขึ้นภายหลังจากมีประสบการณ์ตรงกับ สิ่งเร้า การรับรู้ ช่วยเสริมสร้างความรู้ให้แก่บุคคลตามกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ทำให้ได้ทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพผ่านกระบวนการจัดการศึกษา ซึ่งในทางสังคมศาสตร์จะเรียกกิจกรรมหรือกระบวนการดังกล่าวว่าเป็นการกล่อมเกลாதงสังคม (socialization) อันเป็นกระบวนการที่มีผลทำให้สมาชิกของสังคมเกิดการรับรู้ มีจิตสำนึกและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยกระบวนการกล่อมเกลาทงสังคม เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ให้บุคคลมีการรับรู้ มีจิตสำนึก (มีค่านิยม ความเชื่อ) มีบุคลิกภาพหรือมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยเป็นหน้าที่ของสถาบันหรือหน่วยสังคมได้แก่ครอบครัว โรงเรียน องค์กรศาสนา กลุ่มเพื่อน สื่อมวลชน หน่วยราชการ ลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรในกระบวนการกล่อมเกลาทงสังคม แสดงรายละเอียดดังภาพที่ 2.10

ภาพที่ 2.10 กระบวนการกล่อมเกลาทงสังคมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและพฤติกรรม

ที่มา : สุพจน์ ทรายแก้ว (2546)

โดยสรุปจิตอาสา จิตสำนึกต่อสังคม เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับบุคคล โดยเฉพาะนักเรียนซึ่งถือได้ว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่สำคัญที่ควรได้รับการปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีเพื่อเติบโตเป็นบุคคลที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต จากการศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อการเกิดจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม จิตสำนึกต่อสังคม หรือจิตอาสาสามารถสรุปรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

ด้านนักเรียน

กระบวนการคิด การพิจารณาตัดสินใจเชิงการให้คุณค่าและความดีงาม จะส่งผลต่อพฤติกรรมและการประพฤติปฏิบัติของคนแต่ละคนเป็นสิ่งที่ก่อเกิดขึ้นจากปัจจัยภายในตัวบุคคล โดยเฉพาะการปฏิบัติทางจิตใจเพื่อขัดเกลาดตนเองให้เป็นไปในทางใดทางหนึ่ง เกิดได้จากการเรียนรู้ การมองเห็น การคิด จิตสำนึกของบุคคลเป็นผลมาจากการเรียนรู้ ที่เกิดขึ้นภายหลังจากมีประสบการณ์ตรงกับสิ่งเร้า การรับรู้ช่วยเสริมสร้างความรู้ให้แก่บุคคลตามกระบวนการเรียนรู้ นอกจากนี้ความเชื่อ ค่านิยม ทักษะคติก็มีส่วนในการเสริมสร้างให้บุคคลเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่างๆ ขึ้นในสังคม (ไพบุลย์ วัฒนธรรมศิริ และสังคม สัญจร, 2543; สุพจน์ ทราญแก้ว, 2546)

ด้านครอบครัว

ครอบครัวเป็นหน่วยทางสังคมกลุ่มแรกที่เป็นตัวแทนในการอบรมสั่งสอน เพื่อปลูกฝังและหล่อหลอมให้นักเรียนรู้ว่าสิ่งใดควรทำและไม่ควรทำ ซึ่งสามารถใช้วิธีการอบรมนักเรียนได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ครอบครัวจึงเป็นสถาบันพื้นฐานในของสังคมที่มีหน้าที่ในการถ่ายทอดให้การเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและค่านิยมในครอบครัว รวมทั้งการกล่อมเกลากิจกรรมหรือบุคลิกภาพให้เติบโตตามบทบาทและความคาดหวังของสังคมโดยผ่านกระบวนการขัดเกลากทางสังคม ความอบอุ่นของสถาบันครอบครัวมีความสำคัญ เพราะเป็นจุดเริ่มต้นที่ช่วยให้นักเรียนเกิดสำนึกต่อส่วนรวม ความใกล้ชิดระหว่างพ่อแม่กับลูกจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการอบรมลูก เพราะความใกล้ชิดระหว่างพ่อแม่กับลูกเป็นสื่อที่ทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ตลอดจนแบบอย่างความประพฤติ และพฤติกรรมของผู้ใหญ่ในครอบครัวเป็นอย่างไรเด็กก็จะเลียนแบบตามนั้น เนื่องจากมีสถาบันครอบครัว มีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด (กรมวิชาการ, 2539; สื่อพลัง, 2542; ไพบุลย์ วัฒนธรรมศิริ และสังคม สัญจร, 2543; สุพจน์ ทราญแก้ว, 2546)

ด้านโรงเรียน/ครู

โรงเรียน เป็นตัวแทนทางสังคมที่ให้การอบรมศึกษาอย่างเป็นทางการ มีแบบแผนและจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลธรรม จรรยา ค่านิยม ปรัชญา วัฒนธรรม กฎเกณฑ์ต่างๆ รวมทั้งถ่ายทอดความเชื่อ ค่านิยม ทักษะคติ และเพิ่มพูนประสบการณ์ด้านต่างๆ เพื่อพัฒนานักเรียนไปสู่ความสำเร็จในด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญา นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นที่การสร้างจิตสำนึกภายใน คือ การพัฒนาจิตใจที่เป็นรากฐานของความเป็น

มนุษย์ มีจิตสำนึกต่อสังคมส่วนรวม ซึ่งสามารถอบรมสั่งสอนปลูกฝัง จากการประพฤติตนเป็นแบบอย่างของครู ตลอดจนมีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง (กรมวิชาการ, 2539; สือพลัง, 2542; ไพบุลย์ วัฒนธรรมศิริ และสังคม สัจจร, 2543; สุพจน์ ทรายแก้ว, 2546)

ด้านเพื่อน

กลุ่มเพื่อนประกอบด้วยบุคคลที่มีอายุและฐานะทางวัฒนธรรมทางสังคมทัดเทียมกัน เป็นกลุ่มที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยอาจเป็นความสัมพันธ์เพียงชั่วคราว ไปจนถึงความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งและยาวนาน กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลทางอ้อมในการขัดเกลาทางสังคมของบุคคลในด้านกฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ ตลอดจนมีอิทธิพลในด้านอารมณ์ ความคิด ทักษะคติที่บุคคลจำเป็นต้องทำเพื่อให้เพื่อนยอมรับ การประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อน การผลักดันจากกลุ่มเพื่อนจะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และปฏิบัติตามได้ (ไพบุลย์ วัฒนธรรมศิริ และสังคม สัจจร, 2543; สุพจน์ ทรายแก้ว, 2546)

ด้านสังคม/ชุมชน

บุคคลในสังคมเป็นปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของนักเรียน สังคมและชุมชนมีส่วนในการสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมของนักเรียน โดยการเป็นแบบอย่างที่ดี ให้การสนับสนุนผู้ที่มีคุณธรรม สร้างกฎหมายเอื้อต่อคุณธรรม เพื่อพัฒนาเป็นสังคมที่เข้มแข็ง ตลอดจนร่วมกันรับผิดชอบ และช่วยเหลือบุคคลในสังคม (กรมวิชาการ, 2539; ไพบุลย์ วัฒนธรรมศิริ และสังคม สัจจร, 2543)

ด้านสื่อมวลชน

สื่อมวลชน เป็นเครื่องมือที่สำคัญและมีส่วนในการขัดเกลาทางสังคมในด้านต่างๆ ได้แก่ คุณค่า ความเชื่อ แบบอย่างความประพฤติ จิตสำนึกที่ถูกต้องให้แก่คนในสังคม ในสังคมที่เจริญ สื่อมวลชนมีบทบาทอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงคุณค่า วัฒนธรรม และความเป็นไปในสังคม นอกจากนี้สื่อมวลชนยังมีส่วนในการขัดเกลาทางสังคม โดยการช่วยสอนในด้านต่างๆ เช่น บทบาทการอยู่ในสังคม การสร้างค่านิยม ทักษะคติ และกำหนดบรรทัดฐานของพฤติกรรม เป็นต้น (สือพลัง, 2542; ไพบุลย์ วัฒนธรรมศิริ และสังคม สัจจร, 2543; สุพจน์ ทรายแก้ว, 2546)

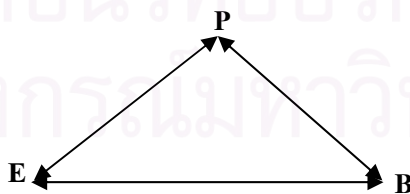
กล่าวโดยสรุปได้ว่าองค์ประกอบที่มีผลต่อจิตสำนึก จิตสำนึกต่อสังคมส่วนรวมหรือจิตอาสาของนักเรียน มีดังนี้คือ ปัจจัยภายในที่เกิดได้ด้วยตัวของบุคคลเอง ซึ่งเกิดได้จากการเรียนรู้ และปัจจัยภายนอกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนกับการปลูกฝัง การอบรมสั่งสอน การถ่ายทอดแบบอย่างที่ดี ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน และปัจจัยด้านสื่อมวลชน โดยปัจจัยดังกล่าวมีความสัมพันธ์ต่อกันที่หลอหลอมและก่อเกิดเป็นพฤติกรรมของบุคคลตามที่สังคมต้องการ

1.6 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและสามารถอธิบาย การเกิดจิตอาสาได้ดังนี้คือ ทฤษฎีชีววิทยา ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ทฤษฎี พัฒนาการและทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา Shaffer (1994 อ้างถึงใน วันดี ละอ่อนทพรส, 2540); Bierhoff, 1987; Eisenberg and Fabes, 1998; Krebs and Van Hesteren, 1994 (อ้างถึงใน Ma, 2003) ผู้วิจัยเห็นว่า การเกิดจิตอาสาของบุคคลโดยทั่วไปน่าจะมี ความเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะภายในของ บุคคลแต่ละคน นอกจากนี้สภาพแวดล้อมก็น่าจะมีผลต่อการเรียนรู้อันจะนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่ แสดงออกแตกต่างกัน ดังนั้นทฤษฎีที่จะสามารถนำมาอธิบายจิตอาสาของนักเรียนได้คือ ทฤษฎี การเรียนรู้ทางสังคม ตามแนวคิดของ Bandura ที่ได้เสนอว่าพฤติกรรมของบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับ ปัจจัยด้านบุคคลและปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีรายละเอียดของทฤษฎีดังนี้

Bandura ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม โดย Bandura ให้ความเห็นว่า การที่บุคคลเกิดการเรียนรู้นั้นไม่จำเป็นจะต้องพิจารณาจากการแสดงออก เสมอไป หากแต่การได้มาซึ่งความรู้ใหม่ๆ (acquired) ก็ถือว่าได้เกิดการเรียนรู้แล้ว ถึงแม้ว่าจะยัง ไม่มีการแสดงออกก็ตาม และการแสดงออกของพฤติกรรมก็สะท้อนให้เห็นถึงการเรียนรู้ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2541)

Bandura (1989 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2549) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการ เรียนรู้ทางสังคม โดยมีความเชื่อว่าพฤติกรรมของบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านบุคคลและ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ที่มีลักษณะร่วมกันกำหนดซึ่งกันและกัน (reciprocal determinism) แต่ก็ ไม่ได้หมายความว่าทั้งสามปัจจัยจะมีอิทธิพลในการกำหนดซึ่งกันและกันอย่างเท่าเทียมกัน บางปัจจัย อาจมีอิทธิพลมากกว่าอีกบางปัจจัยและอิทธิพลของปัจจัยทั้งสามนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นพร้อมๆ กัน ต้อง อาศัยเวลาในการที่ปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งจะมีผลต่อการกำหนดปัจจัยอื่นๆ ซึ่งเขียนความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยทั้งสามได้ดังภาพที่ 2.11

ภาพที่ 2.11 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม (B) สภาพแวดล้อม (E) และปัจจัยส่วนบุคคล (P) ที่มีผลต่อการเรียนรู้และการกระทำ
ที่มา: Bandura (1989 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2541)

จากภาพที่ 2.11 สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของปัจจัยทั้งสามได้ดังนี้

1) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบุคคลกับพฤติกรรม กล่าวคือ ปัจจัยด้านความคิด ความรู้สึก ความคาดหวัง ความเชื่อ การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง เป้าหมาย และความตั้งใจ เป็นตัวกำหนดลักษณะและทิศทางของพฤติกรรม ในขณะที่พฤติกรรมก็เป็นตัวกำหนดลักษณะการคิด และการสนองตอบทางอารมณ์

2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมกับบุคคล กล่าวคือ ความคาดหวัง ความเชื่อ อารมณ์ และความสามารถทางปัญญาของบุคคล จะพัฒนาและเปลี่ยนแปลงโดยอิทธิพลทางสังคม ที่ให้ข้อมูลและกระตุ้นการสนองตอบทางอารมณ์ โดยการผ่านตัวแบบ การสอน และการชักจูงทางสังคม โดยแต่ละบุคคลตอบสนองต่อสิ่งเร้าแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมทางสังคม และลักษณะทางกายภาพ เช่น อายุ ขนาดของร่างกาย เชื้อชาติ เพศ ความน่าสนใจของร่างกาย บทบาทและสภาพภาพทางสังคม

3) ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและสภาพแวดล้อม กล่าวคือ พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงขึ้นใจตามสภาพแวดล้อม ในขณะที่เดียวกันเงื่อนไขของสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปนั้น ก็ทำให้พฤติกรรมถูกเปลี่ยนไปด้วย

จากแนวคิดพื้นฐานดังกล่าวข้างต้น Bandura จึงเสนอแนวคิดของการเรียนรู้ของบุคคลซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมไว้ 3 แนวทางดังนี้ คือ

1. การเรียนรู้โดยการสังเกต (observational learning)

Bandura มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเรานั้น เกิดขึ้นจากตัวแบบ โดยได้แบ่งประเภทของตัวแบบออกเป็น ตัวแบบที่เป็นบุคคลจริง (live model) คือตัวแบบที่บุคคลได้มีโอกาสสังเกตและปฏิสัมพันธ์โดยตรง และตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (symbolic model) คือ ตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ การ์ตูน หรือหนังสือนวนิยาย ซึ่ง Bandura ได้ทดลองใช้ตัวแบบเพื่อสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นดังนี้

ครั้งที่หนึ่ง Bandura ทำการทดลองกับร็อสและร็อส (Ross and Ross) เมื่อปี ค.ศ. 1961 เกี่ยวกับการสังเกตพฤติกรรมความก้าวร้าวของตัวแบบ โดยแบ่งเด็กเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ให้สังเกตการเล่นของตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว กลุ่มที่ 2 ให้สังเกตการเล่นของตัวแบบที่ไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว กลุ่มที่ 3 ไม่มีตัวแบบแสดงพฤติกรรมให้ดูเป็นตัวอย่าง ผลการทดลองพบว่าเด็กที่อยู่ในกลุ่มที่มีตัวแบบแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว จะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวเหมือนที่ตัวแบบทำ และค่าเฉลี่ยของคะแนนความก้าวร้าวสูงกว่ากลุ่มที่สองและสาม

ครั้งที่สอง การทดลองนี้ทำในปี ค.ศ. 1963 ซึ่งมีวิธีการทดลองเหมือนการทดลองครั้งแรก แต่ใช้ภาพยนตร์แทนของจริง โดยกลุ่มที่ 1 ให้อุภาพยนตร์ที่มีตัวแบบแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ส่วนกลุ่มที่ 2 ให้อุภาพยนตร์ที่ตัวแบบที่ไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ผลการทดลองพบว่า เด็กที่ดู

ภาพยนตร์ที่มีตัวแบบแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวมากกว่าเด็กที่อยู่ในกลุ่มที่ไม่มีพฤติกรรมก้าวร้าว

ในปี ค.ศ. 1968 แบนดูราและแมนเลิฟ (Bandura and Menlove) ทำการศึกษาเกี่ยวกับเด็กที่กลัวสุนัข ซึ่งทำการทดลองโดยให้เด็กที่กลัวสุนัข สังเกตการเล่นของตัวแบบที่ไม่กลัวสุนัข ที่เริ่มจากการเล่น สัมผัส พูดยกับสุนัขจนกระทั่งเข้าไปอยู่ในกรงสุนัข ผลการทดลองปรากฏว่าหลังจากสังเกตตัวแบบที่ไม่กลัวสุนัขแล้ว เด็กกล้าเล่นกับสุนัขโดยไม่กลัว

อิทธิพลของตัวแบบ

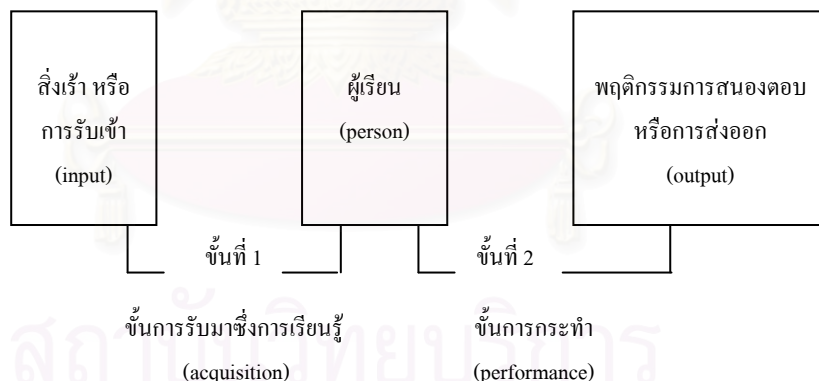
1. ทำหน้าที่สร้างพฤติกรรมใหม่ ให้เหมือนตัวแบบ
2. ทำหน้าที่เสริมพฤติกรรมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น ในกรณีที่ผู้สังเกตตัวแบบเคยเรียนรู้

พฤติกรรมดังกล่าวมาบ้างแล้วในอดีต และให้ผลทางบวก

3. ทำหน้าที่ยับยั้งการเกิดของพฤติกรรม กรณีที่ผู้เรียนได้เห็นการกระทำนั้นเกิดผลในทางลบ ผู้เรียนก็มีแนวโน้มที่จะไม่กระทำพฤติกรรมนั้น

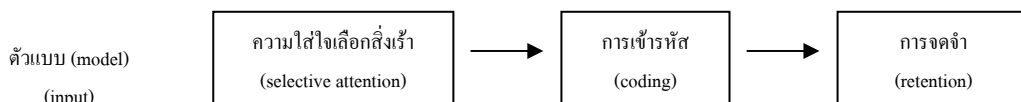
ขั้นของการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบ

Bandura กล่าวว่า การเรียนรู้โดยการเลียนแบบมี 2 ขั้น คือขั้นการได้รับมาซึ่งการเรียนรู้ (acquisition) ทำให้สามารถแสดงพฤติกรรมได้และ ขั้นการกระทำ (performance) ซึ่งจะกระทำหรือไม่กระทำก็ได้ (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2544) สามารถแสดงขั้นของการเรียนรู้ ได้ดังภาพที่ 2.12 และ 2.13

ภาพที่ 2.12 ขั้นของการเรียนรู้โดยการเลียนแบบ

สำหรับขั้นการได้รับมาซึ่งการเรียนรู้(acquisition) ประกอบด้วยส่วนประกอบที่สำคัญ 3 ลำดับ คือ

ภาพที่ 2.13 ส่วนประกอบของการเรียนรู้ขั้นการรับมาซึ่งการเรียนรู้

ส่วนในขั้นการกระทำ (performance) จะขึ้นอยู่กับบุคคล เช่น ความสามารถทางด้านร่างกาย ทักษะต่างๆ รวมทั้งความคาดหวังที่จะได้รับแรงเสริมซึ่งเป็นแรงจูงใจ

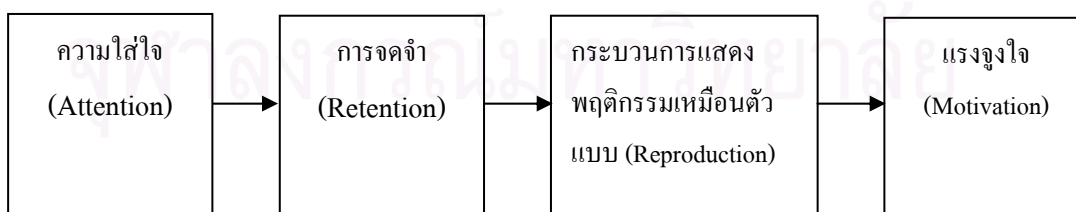
Bandura (1977 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2544; สุรางค์ โคว์ตระกูล, 2544) ได้อธิบายกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตโดยผ่านตัวแบบว่า ประกอบด้วย 4 กระบวนการ คือ

1. กระบวนการใส่ใจ (attention) ความใส่ใจของบุคคลเป็นสิ่งสำคัญมาก บุคคลจะไม่สามารถเรียนรู้ได้ถ้าขาดการใส่ใจ และจะรับรู้ได้อย่างแม่นยำถึงพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงออก องค์ประกอบที่มีผลต่อกระบวนการใส่ใจ มี 2 องค์ประกอบได้แก่ องค์ประกอบของตัวแบบเอง คือ ตัวแบบต้องมีลักษณะเด่น และพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงออกไม่มีความซับซ้อน ผู้สังเกตจึงจะจำได้มาก องค์ประกอบที่ 2 เกี่ยวข้องกับผู้สังเกต ได้แก่ วัยของผู้เรียน ความสามารถทางสติปัญญา ทักษะการใช้มือและส่วนต่างๆ ของร่างกาย รวมทั้ง ตัวแปรทางบุคลิกภาพของผู้เรียน เช่น การเห็นคุณค่าในตนเอง (self-esteem) ความต้องการ และเจตคติของผู้เรียน

2. กระบวนการจดจำ (retention) การที่บุคคลสามารถที่จะเลียนแบบหรือแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบได้ อาจจะมีการจดจำด้วยคำพูด หรือการจดจำด้วยภาพ ซึ่งการจดจำด้วยภาพจะทำให้จดจำได้นานและคงทน นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับความสามารถทางปัญญา และโครงสร้างทางปัญญาของผู้สังเกตอีกด้วย

3. กระบวนการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ (reproduction) เป็นกระบวนการที่บุคคลนำสิ่งที่จดจำมาแสดงออกเป็นการกระทำ หรือแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ ปัจจัยสำคัญของความสามารถในการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ คือ ความพร้อมทั้งด้านร่างกายและทักษะที่จำเป็นในการเลียนแบบ โดยผู้เรียนแต่ละคนอาจแสดงได้แตกต่างกัน

4. กระบวนการจูงใจ (motivation) การที่บุคคลที่เกิดการเรียนรู้แล้วจะแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้หรือไม่ นั่น ขึ้นอยู่กับกระบวนการจูงใจ ว่าพฤติกรรมนั้นเป็นที่ยอมรับหรือไม่ ความพึงพอใจในรางวัล การประเมินตนเอง และมาตรฐานภายในตัว ซึ่งสามารถแสดงขั้นตอนการเรียนรู้ทั้ง 4 กระบวนได้ดังภาพที่ 2.14

ภาพที่ 2.14 กระบวนการในการเรียนรู้โดยการสังเกต

นอกจากนี้ นักเรียนยังสามารถเกิดการเรียนรู้ได้โดยกระบวนการต่อไปนี้

1. การเรียนรู้โดยการสังเกตและจากผู้ที่ทำหน้าที่อบรมผู้เรียน (socializing agent)

การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ตัวแบบที่ผู้เรียนสังเกตจึงเป็นได้ทั้งจากตัวแบบจริงหรืออาจเป็นตัวแบบที่ไม่มีชีวิต เช่น สื่อทางโทรทัศน์ สื่อทางภาพยนตร์ และการ์ตูน นอกจากนี้ ครู และผู้ปกครองซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดผู้เรียนมากที่สุด มีหน้าที่สำคัญก็คือ การสอนให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ มีการแสดงพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับของสังคม และอยู่ในขอบเขตของวัฒนธรรมประเพณี โดยเรียกกระบวนการนี้ว่า การถ่ายทอดทางสังคมหรือสังคมประกิด (socialization) การเป็นตัวแบบที่ดีของครูและผู้ปกครองจะช่วยให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่ดี เป็นที่ยอมรับของสังคม

2. การเรียนรู้โดยการสังเกตและการเรียนการสอน

ในห้องเรียน ครูเป็นตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อนักเรียน นักเรียนแต่ละคนเป็นทั้งผู้สังเกตและตัวแบบ นักเรียนบางคนเป็นตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อเพื่อนในชั้นเรียน เพราะเป็นตัวแบบที่ดีและมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับผู้เรียนมากที่สุด เนื่องจากอยู่ในวัยเดียวกัน แต่พฤติกรรมที่เรียนรู้จากเพื่อนมีทั้งดีและไม่ดี ฉะนั้นความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบจึงมีความสำคัญมากสำหรับครูในการสอน โดยนอกจากครูจะเป็นตัวแบบแล้วยังช่วยสอนให้นักเรียนเป็นทั้งตัวแบบและผู้เรียนที่มีคุณค่า มีพฤติกรรมตามที่สังคมต้องการ โดยการปลูกฝังพฤติกรรมที่เอื้อสังคม (prosocial behavior) เช่น การมีน้ำใจ การให้ความร่วมมือกับผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่น มีความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การรู้จักมีความเกรงใจผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา โดยครูควรแสดงตนเป็นตัวอย่างและให้การสนับสนุน

2. การกำกับตนเอง (self - regulation)

Bandura (1986) เชื่อว่า พฤติกรรมของมนุษย์เรานั้น ไม่ได้เป็นผลพวงของการเสริมแรงและการลงโทษจากภายนอกแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ว่ามนุษย์เราสามารถกระทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อความคุมความคิด ความรู้สึก และการกระทำของตนเอง ด้วยประสบการณ์ที่พบมา ซึ่งความสามารถในการดำเนินการดังกล่าวนี้ Bandura เรียกว่าเป็นการกำกับตนเอง โดยกลไกของการกำกับตนเองซึ่งประกอบด้วย 3 กระบวนการดังต่อไปนี้

1. กระบวนการสังเกตตนเอง (self observation) คือ บุคคลจะต้องรู้ว่ากำลังทำอะไรอยู่ เพราะความสำเร็จของการกำกับตนเองนั้น ส่วนหนึ่งมาจากความชัดเจน ความสม่ำเสมอ และความแม่นยำของการสังเกตและบันทึกตนเอง

2. กระบวนการตัดสินใจ (judgment process) โดยอาศัยมาตรฐานส่วนบุคคลที่ได้มาจากการถูกสอนโดยตรง การประเมิน ปฏิบัติการตอบสนองทางสังคมต่อพฤติกรรมนั้นๆ และ

จากการสังเกตตัวเอง การเปรียบเทียบกับบรรทัดฐานของสังคม การเปรียบเทียบทางสังคม การเปรียบเทียบกับตนเอง และการเปรียบเทียบกับกลุ่ม

3. การแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง (self-reaction) ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจและมาตรฐานภายในตัวบุคคล ที่จะทำพฤติกรรม

3. การรับรู้ความสามารถของตนเอง (self - efficacy)

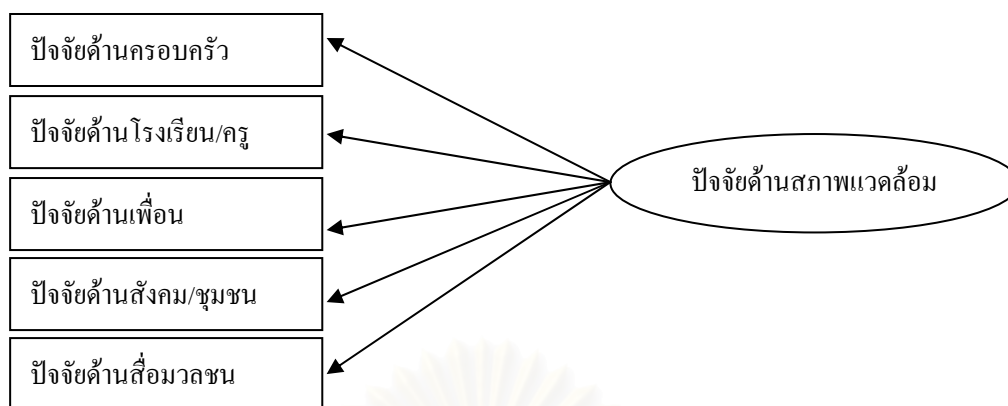
Bandura (1986) มีความเชื่อว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น มีผลต่อการกระทำของบุคคล เป็นการที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง ที่จะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งสามารถแสดงได้ดังภาพที่ 2.15

ความคาดหวังเกี่ยวกับผลที่จะเกิดขึ้น

		สูง	ต่ำ
การรับรู้ ความสามารถ ของตนเอง	สูง	มีแนวโน้มที่จะทำแน่นอน	มีแนวโน้มที่จะไม่ทำ
	ต่ำ	มีแนวโน้มที่จะไม่ทำ	มีแนวโน้มที่จะทำแน่นอน

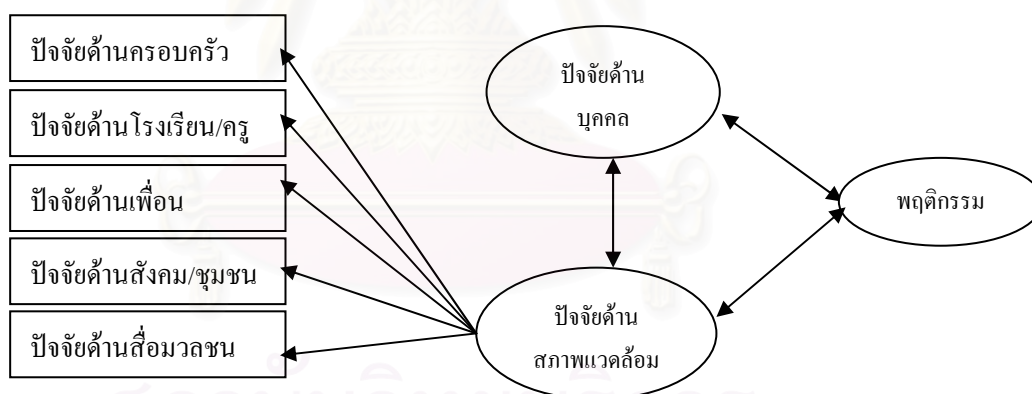
ภาพที่ 2.15 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเอง และความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้น
ที่มา: Bandura (1986 อ้างถึงในสม โภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2541)

จากการศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1989) พบว่าปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม และพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งการเรียนรู้พฤติกรรม และการเกิดพฤติกรรมด้านบวก และพฤติกรรมด้านลบ เกิดขึ้นได้โดยการสังเกตหรือเลียนแบบจากตัวแบบที่เป็นบุคคลจริง เช่น ครู เพื่อน ผู้ปกครอง และจากตัวแบบสัญลักษณ์ ได้แก่ วิทยู ภาพยนตร์ โทรทัศน์ หนังสือการ์ตูน หนังสือพิมพ์ และวารสาร เป็นต้น โดยในกระบวนการเรียนรู้ด้วยการสังเกตนั้น ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นการรับมาซึ่งการเรียนรู้ และขั้นการกระทำ เนื่องจากตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลมีทั้งตัวแบบในชีวิตจริงและตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ เพราะฉะนั้นบุคคลในครอบครัว สถาบันการศึกษา ผู้นำในสังคม ศิลปิน ดารา และบุคคลสาธารณะควรมีความตระหนักในการแสดงพฤติกรรมต่างๆ เพราะมีผลต่อความคิด และพฤติกรรมของเยาวชนในสังคม นอกจากนี้การกำกับตนเอง และการรับรู้ความสามารถของตนเองก็มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลด้วย (จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ, 2543; สม โภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2544; สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2544; สิทธิโชค วรานุสันติ, 2546; พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์, 2549) ซึ่งปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อบุคคลและพฤติกรรมของบุคคลสามารถสรุปได้ดังภาพที่ 2.16

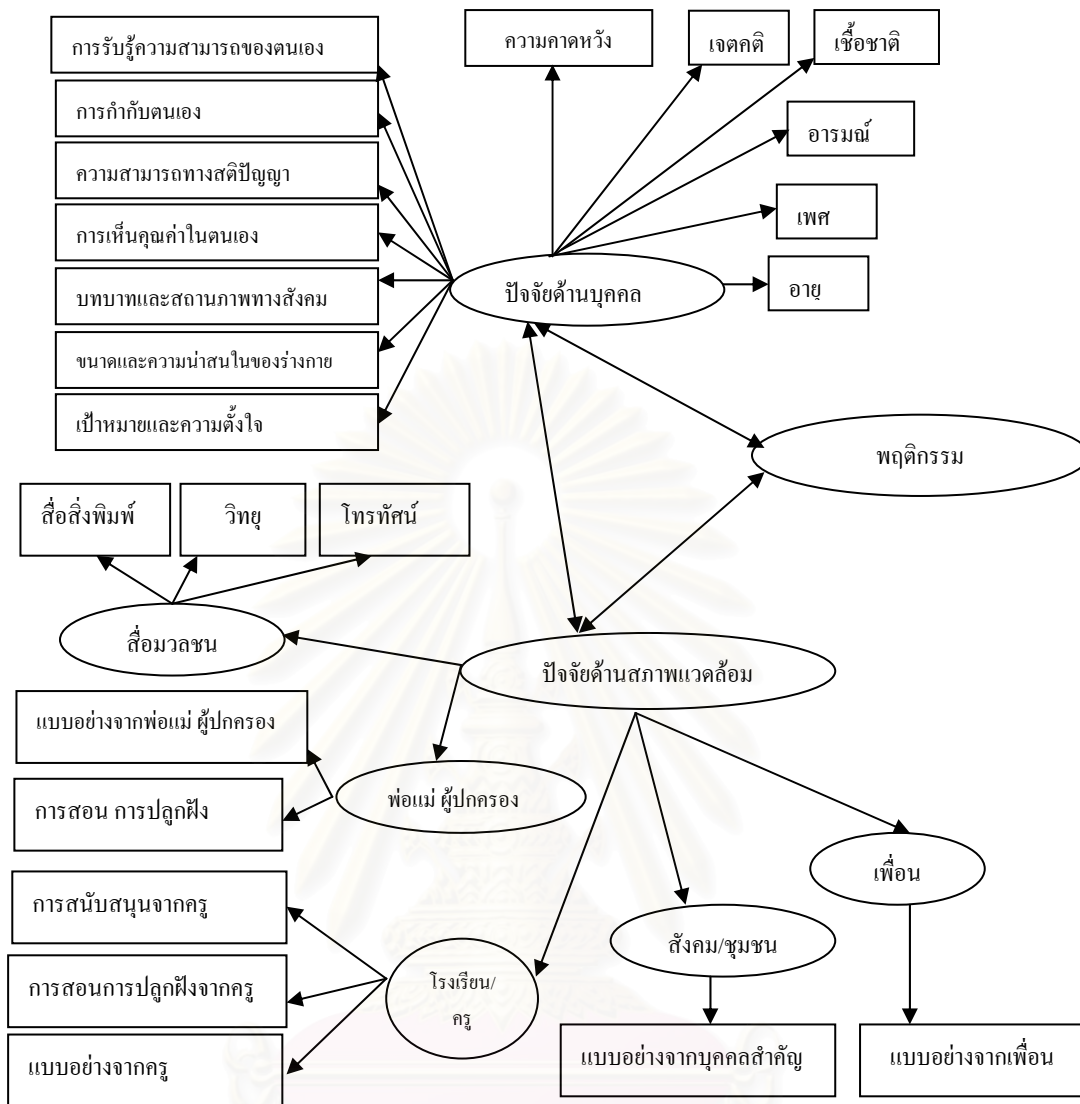
ภาพที่ 2.16 องค์ประกอบของปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม

ภาพที่ 2.16 แสดงรายละเอียดของปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและปัจจัยด้านบุคคล ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา จำแนกได้เป็นปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน และปัจจัยด้านสื่อมวลชน ซึ่งเมื่อนำแนวคิดเกี่ยวกับการเกิดพฤติกรรมของบุคคล ที่มีความสัมพันธ์เนื่องมาจากปัจจัยด้านบุคคลและปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมมาเขียนความสัมพันธ์จะได้ความสัมพันธ์ดังภาพที่ 2.17

ภาพที่ 2.17 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม และพฤติกรรม

ภาพที่ 2.17 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม และการเกิดพฤติกรรมตามทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bandura ซึ่งจะพบว่าทั้ง 3 ปัจจัยมีลักษณะร่วมในการกำหนดซึ่งกันและกัน ผลจากการศึกษาส่วนในภาพที่ 2.18 เป็นรายละเอียดของตัวแปรในแต่ละปัจจัยได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของบุคคลตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา

ภาพที่ 2.18 ความสัมพันธ์ของตัวแปรระหว่างปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและพฤติกรรม ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1989)

ภาพที่ 2.18 แสดงรายละเอียดของตัวแปรแต่ละปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคลตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของเบนดูรา ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนักเรียน และนำไปสังเคราะห์ร่วมกับผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสรุปเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อจิตอาสา และนำตัวแปรที่ได้ไปวิเคราะห์ในรูปแบบโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของจิตอาสาต่อไป

ตอนที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสา

2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากฐานข้อมูลของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยของรัฐทั้ง 24 แห่ง (ThaiLIS) ผู้วิจัยจึงได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับ จิตสาธารณะ จิตสำนึก จิตสำนึกสาธารณะ จิตสำนึกต่อสังคม และพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ซึ่งผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดจำนวน 27 เรื่อง สามารถจำแนกประเภทของงานวิจัยได้ดังนี้ 1) การวิจัยเชิงคุณภาพที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 4 2) การวิจัยเชิงทดลองจำนวน 7 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 26 3) การหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ส่งผลต่อจิตสำนึก จิตสำนึกต่อสังคม จิตสาธารณะ จิตสำนึกสาธารณะ และพฤติกรรมเอื้อสังคม จำนวน 19 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 70 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

งานวิจัยในประเทศ

1. งานวิจัยเชิงคุณภาพ

มัลลิกา มัติโก (2541) ศึกษาเรื่อง จิตสำนึกทางสังคมของนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาระดับบัณฑิตวิทยาลัย ระดับปริญญาโท ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 43 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า จิตสำนึกทางสังคมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ที่มีต่อตนเองและสังคมมีทั้งด้านบวกและด้านลบ กล่าวคือ นักศึกษาส่วนใหญ่มีจิตสำนึกที่ดีต่อการให้คุณค่าของสถาบันทางสังคมวัฒนธรรมไทย ที่มีศาสนาพุทธเป็นแกนหลักคำจูนสังคม โดยมีสถาบันครอบครัว โรงเรียน และวัดเป็นตัวกำเนิดจิตสำนึกให้กับบุคคล ในทางตรงกันข้ามนักศึกษามีความเห็นต่อเศรษฐกิจและการเมืองเป็นไปในทางลบ เช่น มีความเห็นว่าการก่อตัวของรัฐเกิดขึ้นจากโครงสร้างอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน ลักษณะการบริหารเป็นระบบอุปถัมภ์ การตอบแทนบุญคุณและอภิสิทธิ์ด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม เป็นผลพวงที่เกิดจากปัจจัยด้านสังคม วัฒนธรรมและปัจจัยทางเศรษฐกิจการเมืองเป็นตัวกำหนดที่สำคัญ อย่างไรก็ตามนักศึกษาล้วนเห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลงของสถาบันต่างๆ เช่น ระบบการคัดเลือกให้เป็นไปในรูปแบบของความยุติธรรม มีโอกาสเข้าเรียนอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งภาครัฐและภาคประชาชนต้องมีจิตสำนึกร่วมกันในการพัฒนาประเทศอย่างจริงจัง ซึ่งอาจใช้หลักคำสอนของศาสนา ประเพณีโบราณของการพึ่งพาอาศัยมาเป็นแนวทางการดำเนินงานช่วยให้สมาชิกในสังคมรุ่นต่อไป มีจิตสำนึกที่ดีและเป็นพลังในการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนต่อไป

จากการศึกษางานวิจัยเชิงคุณภาพข้างต้น สรุปได้ว่า การวิจัยเชิงคุณภาพฉบับนี้เป็น การศึกษาจิตสำนึกของนักศึกษาที่มีต่อสังคม เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาในระดับ บัณฑิตศึกษา ด้วยการสนทนากลุ่ม

2. งานวิจัยเชิงทดลอง

ประภาพร แซ่เตียว (2541) ศึกษาเรื่อง ผลของการสอนโดยใช้เหตุผลแบบคำนึงถึงผู้อื่น ที่มีต่อพฤติกรรมเอื้อเฟื้อในเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ พฤติกรรมเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้เหตุผลแบบคำนึงถึง บุคคลอื่น และการได้รับการสอนโดยใช้เหตุผลแบบผลกรรม กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดไผ่เงินโชคนาราม กรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน โดย คัดเลือกจากนักเรียนที่บริจาคเงินรางวัลแก่เด็กที่ขาดแคลนในระดับต่ำ ในช่วงก่อนการทดลอง ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เหตุผลแบบคำนึงถึงผู้อื่น มีพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ หลังการทดลองทันทีไม่แตกต่างจากก่อนการทดลอง แต่มีพฤติกรรมเอื้อเฟื้อหลังการทดลอง 2 สัปดาห์ มากกว่าก่อนการทดลองอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) นักเรียนที่ได้รับการ สอนโดยใช้เหตุผลแบบผลกรรม มีพฤติกรรมเอื้อเฟื้อหลังการทดลองทันทีมากกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้เหตุผลแบบคำนึงถึง ผู้อื่นและนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้เหตุผลแบบผลกรรม มีคะแนนพฤติกรรมเอื้อเฟื้อหลัง การทดลองทันทีไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 4) นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้ เหตุผลแบบคำนึงถึงผู้อื่น และกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้เหตุผลแบบผลกรรม มีคะแนน พฤติกรรมเอื้อเฟื้อภายหลังการทดลอง 2 สัปดาห์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สุนันท์ ปรีชา (2542) ศึกษาเรื่อง การใช้เทคนิคแม่แบบในการพัฒนาพฤติกรรมเชิง จริยธรรมทางสังคมของนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตแตกต่างกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษา ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการใช้เทคนิคแม่แบบและลักษณะมุ่งอนาคตที่มีต่อการพัฒนาพฤติกรรม เชิงจริยธรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 2) ศึกษาผลของเทคนิคแม่แบบในการ พัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคม และ 3) เพื่อศึกษาลักษณะพัฒนาการของพฤติกรรม เชิงจริยธรรมทางสังคมของเด็กที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างกัน กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดโพธิ์แจ้ง จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 64 คน แบ่งเป็น กลุ่มที่ มุ่งอนาคตสูงและต่ำ ได้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 32 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคม แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตและเทคนิคแม่แบบ สถิติที่ใช้ ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติทดสอบ t และการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมแบบสองทาง ผลการวิจัยพบว่า 1) มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการใช้เทคนิคแม่แบบและลักษณะมุ่งอนาคตต่อ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมด้านความซื่อสัตย์ ความเสมอภาคหรือความยุติธรรม ความเมตตา

การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและความกตัญญูแก่เวทียุติธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
 2) นักเรียนที่ได้รับเทคนิคแม่แบบมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมสูงกว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมสูงสุด อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประภาพร มั่นเจริญ (2544) ศึกษาเรื่อง ผลของการใช้กิจกรรมพัฒนาความร่วมมือรู้สึกและการใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ ที่มีต่อพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองคอก จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 90 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มๆ ละ 30 คน โดยเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อเฟื้อด้านประเมินตนเองและด้านอาสาสมัครพัฒนาโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ส่วนคะแนนที่ประเมินโดยครูประจำชั้น กลุ่มกิจกรรมพัฒนาความร่วมมือรู้สึก มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มตัวแบบสัญลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ และด้านอาสาสมัครพัฒนาโรงเรียนที่ประเมินโดยครูประจำชั้นของกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคะแนนด้านประเมินตนเองไม่แตกต่างกัน 3) นักเรียนกลุ่มกิจกรรมพัฒนาความร่วมมือรู้สึก มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อเฟื้อและด้านอาสาสมัครพัฒนาโรงเรียน ด้านประเมินตนเอง และด้านประเมินโดยครูประจำชั้น สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 4) นักเรียนกลุ่มตัวแบบสัญลักษณ์ มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อเฟื้อสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคะแนนเฉลี่ยด้านอาสาสมัครพัฒนาโรงเรียนก่อนการทดลองและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน 5) ด้านอาสาทำของเล่นให้ห้อง ภายหลังการทดลองพบว่ากลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม มีจำนวนคนที่ทำสิ่งของมาบริจาคจริงมากกว่ากลุ่มควบคุม

นันทวัฒน์ ชุนชี (2546) ศึกษาเรื่อง การใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างการใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับเพศของนักเรียนที่มีต่อจิตสาธารณะและเพื่อเปรียบเทียบจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับกลุ่มที่ไม่ได้รับตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนวัดประยูรวงศาวาส จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 1 ห้องเรียน แบ่งเป็นเพศชาย 15 คน และเพศหญิง 15 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม แบบแผนการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมแบบ 2 × 2 factor design สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมแบบสองทาง ผลการวิจัยพบว่า 1) ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการใช้ตัวแบบ

สัญลักษณ์ ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับเพศที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนที่ได้รับตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมจะมีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนเพศหญิงมีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธรรมนันทิกา แจ็งสว่าง (2547) ศึกษาเรื่อง ผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะ ด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างการได้รับ โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบ และเพศ ของนักเรียนที่มีต่อจิตสาธารณะ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนสาธิตสถาบันราชภัฏสงขลา จังหวัดสงขลา จำนวน 68 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 1 ห้องเรียน เป็นเพศชาย 17 คน เพศหญิง 17 คน แบบแผนในการวิจัยเป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบ 2 X 2 factor design วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางโดยใช้คะแนนก่อนการทดลองเป็นตัวแปรร่วม ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบมีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการได้รับ โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบกับเพศที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มูทิตา หวังคิด (2547) ทำการศึกษาเรื่อง การแก้ปัญหาโดยนำเสนอสถานการณ์ผ่านสื่อคอมพิวเตอร์ เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการฝึกทักษะการแก้ปัญหาและเพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างการฝึกทักษะการแก้ปัญหากับระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีต่อการพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียน กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา จำนวน 72 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 36 คน แบ่งเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 12 คน ปานกลาง 12 คน และต่ำ 12 คน โดยใช้แผนการทดลอง factor design แบบ 3X2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ 2-way Ancova ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการฝึกทักษะการแก้ปัญหาโดยนำเสนอสถานการณ์ผ่านสื่อคอมพิวเตอร์ มีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 2) นักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีจิตสาธารณะไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการฝึกทักษะการแก้ปัญหโดยนำเสนอสถานการณ์ผ่านสื่อ

คอมพิวเตอร์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียนที่ระดับมัธยมศึกษาทางสถิติ .05

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร, ประทีป จินฉิ่ง และทัศนาก ทอภักดี (2547) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาให้นักเรียนระดับประถมศึกษาให้มีจิตสาธารณะ : การศึกษาระยะยาว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะโดยใช้ตัวแบบผ่านการเล่านิทานที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 2) ศึกษาความคงทนของจิตสาธารณะในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับรูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะโดยใช้ตัวแบบผ่านการเล่านิทาน ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่ใช้รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะโดยใช้ตัวแบบผ่านการเล่านิทานจะเริ่มมีจิตสาธารณะมากขึ้นกว่าเดิมถึงระดับปานกลางในระยะครบรอบการทดลองที่ 3 และเพิ่มถึงระดับมากในระยะครบรอบการทดลองที่ 5 และลดลงบ้างในระยะการทดลองที่ 6 2) นักเรียนที่ใช้รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะโดยใช้ตัวแบบผ่านการเล่านิทานจะมีจิตสาธารณะมากกว่านักเรียนที่ไม่ใช้รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะโดยใช้ตัวแบบผ่านการเล่านิทานอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนที่ใช้รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะโดยใช้ตัวแบบผ่านการเล่านิทานจะมีความคงทนของจิตสาธารณะมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ใช้รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะ โดยใช้ตัวแบบผ่านการเล่านิทานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษางานวิจัยเชิงทดลองข้างต้นสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ คือ งานวิจัยส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนในระดับประถมศึกษา โดยใช้ตัวแบบได้แก่นิทาน หนังสือ สื่อคอมพิวเตอร์ บทบาทสมมติ และรูปแบบการสอน แบ่งหน่วยทดลองออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการศึกษาพบว่าตัวแบบดังกล่าวช่วยพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. งานวิจัยเชิงสหสัมพันธ์

สุกานดา นิมทองคำ (2535) ศึกษาเรื่อง ตัวแปรเชิงจิตสังคมและชีวพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1) ศึกษาพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของนักเรียน 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ค่านิยม การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว การได้รับการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมและปัจจัยทางด้าน ชีวพื้นฐาน ของเยาวชนกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของเยาวชน กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 500 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุ ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนเพศหญิงมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมมากกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 2) นักเรียนที่บิดา มารดา มีการศึกษาสูงมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมสูงกว่านักเรียนที่มีบิดามารดาที่มีการศึกษาระดับกลางและต่ำ

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ .01 ตามลำดับ 3) นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมสูงกว่านักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) การถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมจากพ่อแม่ เจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ความสามารถในการร่วมรู้สึก ค่านิยม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน แบบใช้เหตุผล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม เจตคติ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน แบบใช้เหตุผล สามารถร่วมกันพยากรณ์พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมได้ร้อยละ 28.53

พิมลพรรณ สุทธิวงศ์ (2537) ศึกษาเรื่อง การรับทราบข่าวสารจากสื่อมวลชน กับ การรับทราบการรณรงค์จากสื่อมวลชน จิตสำนึก และการมีส่วนร่วมในการใช้น้ำอย่างประหยัด ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร จากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 432 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ การแจกแจงความถี่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการศึกษาพบว่า การรับทราบข่าวสารการรณรงค์จากสื่อโทรทัศน์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสำนึกในการใช้น้ำอย่างประหยัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วรรณิ งามขจรกุลกิจ (2539) ศึกษาเรื่อง การรณรงค์ประชาสัมพันธ์สิ่งแวดล้อมศึกษาของสื่อมวลชนเพื่อสร้างจิตสำนึกต่อนักศึกษานิเทศศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารการรณรงค์ประชาสัมพันธ์สิ่งแวดล้อมศึกษาจากสื่อมวลชนกับจิตสำนึกเรื่องสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านลักษณะประชากร สังคมและเศรษฐกิจ กับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทั่วไปและข่าวสารรณรงค์ประชาสัมพันธ์สิ่งแวดล้อมศึกษาจากสื่อมวลชนของนักศึกษา 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านลักษณะประชากร สังคมและเศรษฐกิจ กับจิตสำนึกเรื่องสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา 4) ศึกษาบทบาทของสื่อมวลชนแต่ละประเภทต่อการสร้างจิตสำนึก เรื่องสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา 5) เพื่อสำรวจพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนของนักศึกษานิเทศศาสตร์ที่มีลักษณะประชากร สังคมและเศรษฐกิจแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษานิเทศศาสตร์หลักสูตร 4 ปี ภาษาไทย ในสถาบันการศึกษาของรัฐบาลและเอกชน สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบทดสอบและแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยายและสถิติอนุมาน ใช้สถิติทดสอบ t (t-test) วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารการรณรงค์ประชาสัมพันธ์สิ่งแวดล้อมศึกษาจากสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสำนึกเรื่องสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา 2) นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาเดิมแตกต่างกันมีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อหนังสือพิมพ์แตกต่างกัน 3) นักศึกษาในสถาบันเอกชนมีพฤติกรรมเปิดรับสื่อมากกว่าภาครัฐ โดยชั้นปีที่ 2 เปิดรับสื่อวิทยุสูงกว่าชั้นปีที่ 3 และ 4

4) ตัวแปรเพศ การเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา รายได้ของครอบครัว ไม่ส่งผลต่อพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม ด้านลักษณะประชากรสังคม และเศรษฐกิจ ของนักศึกษาไม่ส่งผลต่อจิตสำนึกเรื่องสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา

วันดี ละอองทิพรส (2540) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของการใช้เหตุผลที่เอื้อต่อสังคมและพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของเด็กประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ และเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เอื้อต่อสังคมกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2539 จำนวน 554 คน ผลการศึกษาพบว่า 1) การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เอื้อต่อสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม 2) นักเรียนที่มีอายุมากกว่าหรือชั้นเรียนสูงกว่ามีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมแตกต่างกับนักเรียนที่มีอายุน้อยกว่าหรือชั้นเรียนต่ำกว่า 3) นักเรียนที่มีความสามารถในการร่วมรู้สึกลึกมาก มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เอื้อต่อสังคมสูงสุด 4) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมอยู่ในระดับปานกลาง

สำนักนายกรัฐมนตรี้, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะความเป็นพลเมืองไทย ของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะความเป็นพลเมืองไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำแนกตามสถานภาพและลักษณะบางประการของนักเรียน 2) เพื่อหาปัจจัยที่สามารถอธิบายความเป็นพลเมืองของนักเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม จากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา กรมสามัญศึกษา สังกัดเทศบาล กรุงเทพมหานคร และโรงเรียนเอกชนทุกเขตการศึกษา จำนวน 14,450 คน ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางบวกต่อลักษณะความเป็นพลเมืองไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ 1) ผลการเรียนเฉลี่ย 2) ความบ่อยครั้งในการฟังการปราศรัยหาเสียง 3) การเคยคิดอยากเป็นหัวหน้าชั้น 4) การชอบดูรายการโทรทัศน์ประเภทข่าวการเมือง 5) ระดับผลการเรียนเมื่อเทียบกับเพื่อน 6) การชอบดูรายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับอาชีพ 7) การชอบดูรายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับวิชาการ และตัวแปรที่มีอิทธิพลทางลบ ได้แก่ 8) การเป็นเพศชาย 9) จำนวนวันที่ลาหรือขาดเรียน 10) ระดับการศึกษาของมารดา 11) การชอบดูรายการโทรทัศน์ประเภทเพลง/มิวสิควิดีโอ 12) อาชีพของมารดาที่ทำงานในบริษัทเอกชน 13) การชอบดูรายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับดารา 14) มารดาประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว 15) ฐานะของครอบครัว 16) การชอบดูรายการโทรทัศน์ประเภทละคร/ภาพยนตร์ โดยตัวแปรทั้งหมด 16 ตัว ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความเป็นพลเมืองไทยได้ร้อยละ 25

ชนะศึก นิษานนท์ (2544) ได้พัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของคุณลักษณะที่พึงปรารถนาของชายและหญิงไทย ตามการรับรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงปรารถนาของชายและหญิง และพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุ

ของคุณลักษณะที่พึงปรารถนาของชายและหญิงไทย รวมทั้งตรวจสอบข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมและกระบวนการกล่อมเกลาทางสังคม กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 540 คน ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ตัวแปรแฝง 4 ตัว ซึ่งวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 11 ตัว คือ คุณลักษณะที่พึงปรารถนา (3 ตัวแปร) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู (3 ตัวแปร) กระบวนการขัดเกลาในโรงเรียน (2 ตัวแปร) และกระบวนการหล่อหลอมทางสื่อมวลชน (3 ตัวแปร) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมลิสเรด 8.01 ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะที่พึงปรารถนาของชายและหญิงไทย ตามการรับรู้ของนักเรียน มีทั้งสิ้น 45 คุณลักษณะ ประกอบด้วยคุณลักษณะที่พึงปรารถนาของชาย 9 คุณลักษณะ คุณลักษณะที่พึงปรารถนาของหญิง 9 คุณลักษณะ และคุณลักษณะที่พึงปรารถนาของร่วมกันของชายและหญิง 27 คุณลักษณะ 2) โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการตรวจสอบความตรงมีค่าไค-สแควร์ เท่ากับ 43.68; $p = .082$; $df = 32$; $GFI = .987$; $AGFI = .972$; $RMR = .029$ โดยโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนคุณลักษณะที่พึงปรารถนาได้ร้อยละ 25 ซึ่งปัจจัยด้านกระบวนการขัดเกลาในโรงเรียน (การประพฤติเป็นแบบอย่างของครู ลักษณะการคบเพื่อน) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู (การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย) และกระบวนการหล่อหลอมจากสื่อมวลชน (ระดับความชอบชมรายการโทรทัศน์ที่มีประโยชน์ ระดับความชอบฟังรายการวิทยุที่มีประโยชน์ ระดับความชอบอ่านสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีประโยชน์) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะที่พึงปรารถนาของชายและหญิงไทย

หฤทัย อาจปรู (2544) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิต และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตัวเอง กับการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล เขตกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิต และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตัวเอง กับการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล และปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1-4 สถาบันการศึกษาพยาบาล เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 510 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิต ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และแบบสอบถามการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยายและสถิติอนุมาน โดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ผลการวิจัยพบว่า 1) คะแนนเฉลี่ยการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล คิดเป็นร้อยละ 76.90 2) ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มวิชาการ กลุ่มวิชาชีพ กลุ่มก้าวหน้า กลุ่มกิจกรรม ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีจิตสาธารณะ ภูมิปัญญาและรูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มเก็บตัวมีความสัมพันธ์ทาง

ลบกับการมีจิตสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ตัวแปรภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มก้าวหน้า กลุ่มกิจกรรม และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถร่วมกันพยากรณ์การมีจิตสาธารณะของนักศึกษาพยาบาลได้ร้อยละ 45.60

อัจฉรา โคมแลถัม (2544) ศึกษาเรื่อง จิตสำนึกของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ต่อการรวมกลุ่มกิจกรรมเพื่อสังคม กลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวนทั้งสิ้น 344 คน ผลการศึกษาพบว่า 1) ความรักที่มีต่อผู้อื่น เป็นปัจจัยหลักค้ำให้เกิดจิตสำนึกในการรวมกลุ่มกิจกรรมเพื่อสังคมมากที่สุด รองลงมา คือ ปัจจัยหลักค้ำจากเพื่อน และสภาวะแวดล้อม และปัจจัยหลักค้ำจากสถานการณ์ทางสังคม 2) ตัวแปรเพศและคะแนนเฉลี่ยสะสมครั้งสุดท้ายมีความสัมพันธ์กับความต้องการแรงเสริมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมของนักศึกษา ขณะที่ศึกษามีความสัมพันธ์กับกิจกรรมที่ทำเพื่อสังคม เหตุผลในการรวมกลุ่มและปัจจัยหลักค้ำให้เกิดจิตสำนึกในการรวมกลุ่มกิจกรรมเพื่อสังคม 4) ตำแหน่งที่ได้รับแต่งตั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสังคมมีความสัมพันธ์กับหน้าที่ที่ปฏิบัติในกลุ่มกิจกรรม

คมนา วัชรานินทร์ (2546) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยเชิงเหตุและผลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอาสาสมัครพัฒนาของนักศึกษามหาวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษามหาวิทยาลัย จำนวน 360 คน ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า 1) นักศึกษาที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หรือได้รับการสนับสนุนทางสังคมมาก หรือมีแบบอย่างการอาสา เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมอาสา และพฤติกรรมอาสา มาก 2) นักศึกษาที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง มีความเชื่อในอำนาจในตนมาก มีลักษณะอีโก้มาก เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมอาสา และพฤติกรรมอาสา มาก 3) นักศึกษาที่มีปริมาณการเรียนสังคมศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์มาก เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมอาสา และพฤติกรรมอาสา มีทัศนคติที่ดีต่องานพัฒนาสังคม และมีความตั้งใจที่จะทำงานอาสาในอนาคต 4) นักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกันมีทัศนคติและความตั้งใจที่จะทำงานอาสาในอนาคตแตกต่างกัน

โกศล มีความดี (2547) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและเปรียบเทียบจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจที่มีปัจจัยทางจิตสังคมต่างกัน 2) ศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านจิตลักษณะและสภาวะแวดล้อมทางสังคม ที่มีผลต่อจิตลักษณะของข้าราชการตำรวจ 3) ศึกษาปัจจัยด้านจิตลักษณะที่สามารถทำนายจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจ กลุ่มตัวอย่างคือ ข้าราชการตำรวจ ผู้เข้ารับการศึกษาเพื่อพิจารณาบรรจุแต่งตั้งเป็นข้าราชการตำรวจสัญญาบัตร ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึง พฤษภาคม 2547 จำนวน 187 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติทดสอบ t (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ผลการศึกษาพบว่า 1) ข้าราชการตำรวจที่มีลักษณะทางจิตสังคมแตกต่างกันมีจิตสาธารณะไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ข้าราชการตำรวจที่มีจิตลักษณะแตกต่างกันมี จิตสาธารณะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .05 3) ข้าราชการตำรวจที่มีสภาพแวดล้อมทางสังคมแตกต่างกันมีจิตสาธารณะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนและการสนับสนุนจากประชาชน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะและร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจได้ร้อยละ 55.9

สุภัทรา ภูมิรัตนาวลี (2547) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาจิตสำนึกต่อสังคมของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับจิตสำนึกต่อสังคมและวิเคราะห์ปัจจัยและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาจิตสำนึกต่อสังคมของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตระดับปริญญาตรีของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2547 จำนวนทั้งสิ้น 342 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยายและสถิติอนุมาน ด้วยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุ และการศึกษาเชิงคุณภาพจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 8 คน ที่มีคะแนนจิตสำนึกต่อสังคมในระดับสูงและระดับต่ำอย่างละ 4 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีจิตสำนึกต่อสังคมในระดับสูง 2) ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสำนึกต่อสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ กระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาจากครอบครัว ครูอาจารย์ เพื่อน สื่อมวลชน ความสนใจในการทำกิจกรรม ความสม่ำเสมอในการเข้าร่วมกิจกรรม แบบอย่างจากบุคคลสำคัญ เวลาที่ใช้ในการติดตามข่าวสาร ภูมิปัญญาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สื่อวิทยุ 3) ปัจจัยและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาจิตสำนึกต่อสังคมของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีจำนวน 9 ตัวแปร ได้แก่ กระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาจิตสำนึกต่อสังคมจากเพื่อน ความสม่ำเสมอในการทำกิจกรรม กระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาจิตสำนึกต่อสังคมจากครอบครัว กระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาจิตสำนึกต่อสังคมจากสื่อมวลชน ความสนใจในการทำกิจกรรม บุคคลที่มีอิทธิพลในการคิดทำประโยชน์ต่อสังคม (บุคคลในสังคม) บุคคลที่มีอิทธิพลในการคิดทำประโยชน์ต่อสังคม (บิดา) สถานภาพของครอบครัว (พ่อแม่อยู่ด้วยกัน) และภูมิปัญญา (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) โดยตัวแปรทั้ง 9 สามารถทำนายระดับจิตสำนึกต่อสังคมของนิสิตได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้ร้อยละ 51.2 ผลการศึกษาเชิงคุณภาพจากกลุ่มตัวอย่างนิสิตจำนวน 8 คน ที่มีคะแนนจิตสำนึกต่อสังคมระดับสูงจำนวน 4 คน และระดับต่ำ 4 คน ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาจิตสำนึกต่อสังคมของนิสิตคือ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมและการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ

อนุศักดิ์ จินดา (2548) ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสระบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาตัวแปรเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้วยการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างคือ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสระบุรี จำนวน 620 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมลิสเรล (LISREL version 8.54) ซึ่งพฤติกรรมเชิงจริยธรรมวัดได้จาก ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีเหตุการณ์ประหยัด ความกตัญญูต่อเวทีก การรักษาระเบียบวินัย ความเสียสละ ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การอบรมเลี้ยงดู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ลักษณะมุ่งอนาคต แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการรับข่าวสารจากสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่าไคสแควร์ เท่ากับ 3.094; $p=.213$; $df=2$; $GFI=.998$; $AGFI=.980$; $RMSEA=.000$ โดยโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้ร้อยละ 56.6

ปฏิมากร ศิริเตชะ (2549) ศึกษาปัจจัยทางสังคม ลักษณะทางจิต และลักษณะทางชีวสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เอื้อสังคมตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้มาด้วยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน รวม 400 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ผลการวิจัยพบว่า การเป็นตัวแบบของครูด้านสังคหวัตถุ 4 การถ่ายทอดความรู้ด้านสังคหวัตถุ 4 ของครู การอบรมเลี้ยงดูตามแนวพุทธ ปรัชญาเชิงอารมณ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อรพินทร์ ชูชม และคณะ (2549) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ปัจจัยทางจิตสังคมที่สัมพันธ์กับจิตสำนึกทางปัญญาและคุณภาพชีวิตของเยาวชนไทย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสนอและตรวจสอบรูปแบบความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของจิตสำนึกทางปัญญาของเยาวชนวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประจำปีการศึกษา 2547 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามและแบบวัดผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทางจิตสังคม ได้แก่ การถ่ายทอดทางปัญญาสังคม-อารมณ์ของบิดามารดา การปลูกฝังอบรมทางปัญญาสังคม-อารมณ์ จากทางโรงเรียน การเห็นแบบอย่างทางอารมณ์และพฤติกรรมจากเพื่อน และการควบคุมตนเอง ร่วมกันพยากรณ์จิตสำนึกทางปัญญาได้ร้อยละ 69 การถ่ายทอดทางปัญญาสังคม-อารมณ์ของบิดามารดามีอิทธิพลต่อจิตสำนึกทางปัญญาของเยาวชนวัยรุ่นมากที่สุด ปัจจัยทางจิตสังคมและจิตสำนึกทางปัญญา สามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมเอื้อสังคมได้ร้อยละ 60 ความสามารถในการแก้ปัญหาได้ร้อยละ 32 และคุณภาพชีวิตของเยาวชนวัยรุ่นได้ร้อยละ 69 แสดงว่าวัยรุ่นหญิงมีจิตสำนึกทางปัญญาสูงกว่าวัยรุ่นชาย

ธนิดา ทองมีเหลือ และคณะ (2550) ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กลุ่มตัวอย่างคือนิสิตระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาอยู่ใน

ปีการศึกษา 2549 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทางจิต ได้แก่ เอกลักษณะแห่งตน ลักษณะมุ่งอนาคต และปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พรพรหม พรรคพวก (2550) ศึกษาเรื่องปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในสหวิทยาเขตกรุงเทพมหานครตะวันออก กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปร การรับรู้ความสามารถของตน การคล้อยตามผู้อื่น สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย กับจิตสาธารณะ กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ของโรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก ในสหวิทยาเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 412 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ความสามารถของตน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู มีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตน การคล้อยตามผู้อื่น สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะได้ร้อยละ 48.20

จากการศึกษางานวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ข้างต้น สรุปได้ว่า งานวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ส่วนใหญ่ศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ส่งผลต่อจิตสำนึก จิตสำนึกต่อสังคม จิตสำนึกสาธารณะ จิตสาธารณะ และพฤติกรรมเอื้อสังคม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือ นักศึกษาในระดับอุดมศึกษารองลงมาคือนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามและแบบวัด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน การวิเคราะห์ถดถอยพหุ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมลิสเรล เป็นต้น

งานวิจัยต่างประเทศ

MA and et al (2000) ศึกษาอิทธิพลจากครู เพื่อน และพ่อแม่ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของวัยรุ่นจีนในฮ่องกง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ จากกลุ่มตัวอย่างชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-4 ที่สมัครใจให้ข้อมูล จำนวน 71 คน ผลการศึกษาพบว่า 1) นักเรียนชายที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีการกระทำผิดมากกว่ากลุ่มเก่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่พบความแตกต่างในนักเรียนหญิง 2) การแสดงพฤติกรรมทางสังคมที่ดีในนักเรียนชายที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงได้รับอิทธิพลจากพ่อแม่มากกว่ากลุ่มต่ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีเล็กน้อยในกลุ่มผู้หญิง 3) กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนหญิงที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงแตกต่างจากกลุ่มต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่มีความแตกต่างในกลุ่มนักเรียนชาย 4) นักเรียนหญิงในกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ พ่อแม่มี

อิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมทางสังคมมากกว่าเพื่อนนักเรียน 5) การได้รับอิทธิพลที่ดีจากพ่อแม่ การมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพ่อแม่กับนักเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมเอื้อสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ 6) การมีสัมพันธภาพในทางลบกับเพื่อน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกระทำผิดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนในทิศทางบวกมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเอื้อสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 7) นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มกระจายตัวมีแนวโน้มที่จะมีปัญหาทางสังคมและจิตใจมากกว่ากลุ่มอื่น

MA (2003) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางสังคมของครอบครัว อิทธิพลจากเพื่อน และความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนกับพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนชาวจีน เก็บรวบรวมข้อมูลจากด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 232 คน ผลการศึกษาพบว่า 1) ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมในนักเรียนหญิงมีค่าสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 2) พฤติกรรมเอื้อสังคมมีความสัมพันธ์ทางตรงในทิศทางบวกกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมของครอบครัว 3) พฤติกรรมเอื้อสังคมมีความสัมพันธ์ทางตรงกับอิทธิพลทางบวกจากเพื่อน และมีความสัมพันธ์ตรงข้ามกับอิทธิพลทางลบจากเพื่อน 4) พฤติกรรมเอื้อสังคมมีความสัมพันธ์ทางตรงกับการได้รับพฤติกรรมเอื้อสังคมจากเพื่อนสนิท และพฤติกรรมเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ก็ได้รับจากพฤติกรรมเห็นแก่ตัวของเพื่อนสนิทเช่นกัน และ 5) สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดี อิทธิพลทางบวกจากเพื่อน ความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มเพื่อนมีแนวโน้มเพิ่มพฤติกรรมเอื้อสังคมในนักเรียน

Keer and et al (2003) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ของครอบครัวกับพฤติกรรมที่เอื้อสังคม และพฤติกรรมเห็นแก่ตัวในวัยรุ่นลาติโน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านครอบครัวกับพฤติกรรมของวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างคือ วัยรุ่นลาติโน จำนวนทั้งสิ้น 446 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ผลการศึกษาพบว่า 1) การถูกควบคุมจากพ่อแม่ในระดับมากและความเกี่ยวข้องในครอบครัวมีความสัมพันธ์ในทางลบกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหา 2) วัฒนธรรมสังคม การสนับสนุนช่วยเหลือของครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเอื้อสังคมในระดับมาก โดยสรุป สภาพแวดล้อมของครอบครัวเป็นตัวป้องกันพฤติกรรมปัญหา และสนับสนุนพฤติกรรมเอื้อสังคมในวัยรุ่นลาติโน

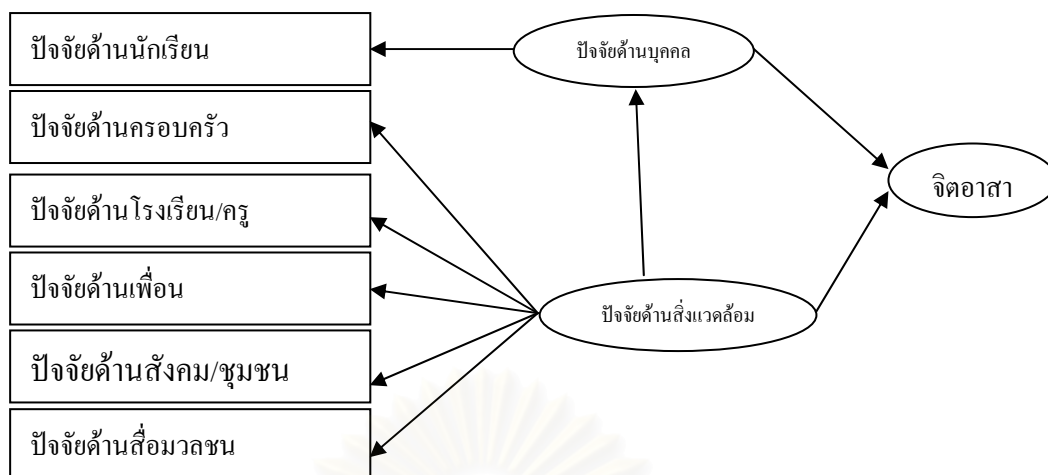
จากการศึกษางานวิจัยต่างประเทศ สรุปได้ว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเพื่อหาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเอื้อสังคม หรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคม เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

จากการศึกษางานวิจัยทั้งหมดข้างต้นได้ข้อค้นพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในระดับประถมศึกษา และนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา รูปแบบการศึกษาส่วนใหญ่เป็นการหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ส่งผลต่อจิตสำนึกต่อสังคม จิตสำนึกสาธารณะ จิตสาธารณะ และพฤติกรรมเอื้อสังคม จากการศึกษาวิจัยข้างต้นทั้งสิ้นจำนวน 27 เรื่อง พบว่า

มีงานวิจัยที่ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายน้อยมาก เพียง 3 เรื่อง ทำให้ขาดองค์ความรู้กับนักเรียนในกลุ่มนี้ ประกอบกับงานวิจัยที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ จำนวน 19 เรื่อง ทำให้ได้รายละเอียดของตัวแปรที่ส่งผลต่อจิตสำนึกต่อสังคม จิตสำนึกสาธารณะ จิตสาธารณะ และพฤติกรรมเอื้อสังคม จากความเป็นมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่ยังมีการศึกษาน้อย คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบกับมีข้อมูลของตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรจิตสำนึกสาธารณะ จิตสาธารณะ อยู่พอสมควร ผู้วิจัยจึงเลือกพัฒนาโมเดลความเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับเหตุและปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนักเรียนของนักเรียนในกลุ่มนี้ และเป็นสารสนเทศให้โรงเรียน ครู ผู้ปกครอง หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำองค์ความรู้ที่ได้ไปพัฒนา นักเรียนให้มีจิตอาสาก่อนที่จะจบการศึกษาไป

จากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1977, 198) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคลมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่างปัจจัยด้านบุคคล และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม โดยเชื่อว่าปัจจัยทั้ง 3 มีลักษณะร่วมกำหนดซึ่งกันและกัน ซึ่งทิศทางของการแสดงพฤติกรรมขึ้นอยู่กับความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก เป้าหมาย ความตั้งใจ และการรับรู้ตนเองของบุคคล นอกจากนี้ยังพบว่าความคาดหวัง ความเชื่อ อารมณ์ และความสามารถทางสติปัญญาของบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลง และพัฒนาตามอิทธิพลทางสังคมที่ให้ข้อมูลผ่านตัวแบบ การสอน และการชักจูงทางสังคม โดยตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อบุคคลและพฤติกรรมของบุคคล สามารถจำแนกได้เป็นปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน และปัจจัยด้านสื่อมวลชน ซึ่งแต่ละคนจะตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่างกันตามสภาพแวดล้อมทางสังคม ลักษณะทางกายภาพของบุคคล นอกจากนี้การกำกับตนเอง และการรับรู้ความสามารถของตนเองก็มีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล แต่เบนคูราได้ให้แนวคิดเพิ่มเติมว่าปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กันก็จริง แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าทั้งสามปัจจัยจะมีอิทธิพลในการกำหนดซึ่งกันและกันอย่างเท่าเทียมกัน บางปัจจัยอาจมีอิทธิพลมากกว่าอีกบางปัจจัย และอิทธิพลของปัจจัยทั้งสามนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นพร้อมๆ กัน ต้องอาศัยเวลาในการที่ปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งจะมีผลต่อการกำหนดปัจจัยอื่นๆ

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อปัจจัยด้านบุคคลและพฤติกรรม กับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบุคคลที่ส่งผลต่อพฤติกรรม โดยพฤติกรรมที่กล่าวถึงคือ จิตอาสา ซึ่งรูปแบบความสัมพันธ์ดังกล่าวแสดงไว้ดังภาพที่ 2.19

ภาพที่ 2.19 รูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสา

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น สามารถนำมาวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสา ได้คือ ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน และปัจจัยด้านสื่อมวลชน ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสา

ตัวแปร	ปัจจัย																				รวม	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20		
ปัจจัยด้านนักเรียน																						
อายุ	✓																					1
เพศ	✓																					1
อารมณ์	✓																					1
เชื้อชาติ	✓																					1
เจตคติต่อจิตอาสา	✓	✓																				2*
ความคาดหวัง	✓																					1
การรับรู้ความสามารถของตนเอง	✓										✓							✓				3*
การกำกับตนเอง	✓																					1
ความสามารถทางสติปัญญา (ผลการเรียนเฉลี่ย)	✓					✓							✓									3*
การเห็นคุณค่าในตนเอง	✓																					1
บทบาทและสถานภาพทางสังคม	✓																					1
ขนาดและความน่าสนใจของร่างกาย	✓																					1
เป้าหมายและความตั้งใจ	✓																					1
ความสามารถในการร่วมรู้สึก		✓																				1
ค่านิยม		✓																				1
การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม					✓																	1
การเคยคิดอยากเป็นหัวหน้าชั้น						✓																1
ภาวะผู้นำ								✓														1
รูปแบบการดำเนินชีวิต								✓														1
ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง								✓														1
ความรักที่มีต่อผู้อื่น									✓													1
ความเชื่อในอำนาจแห่งตน										✓												1
ความสนใจในการทำกิจกรรม													✓									1
ความสม่ำเสมอในการเข้าร่วมกิจกรรม													✓									1
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์														✓								1
ลักษณะมุ่งอนาคต														✓								1
ปรีชาเชิงอารมณ์															✓							1
การควบคุมตนเอง																✓						1
เอกลักษณ์แห่งตน																	✓					1
ปัจจัยด้านครอบครัว																						
ความเป็นแบบอย่างจากพ่อแม่	✓	✓											✓			✓			✓			5*

ตารางที่ 2.3 (ต่อ) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสา

ตัวแปร	นักวิจัย																				รวม	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20		
การขอใบรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับอาชีพ						✓																1
การขอใบรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับวิชาการ							✓															1
ระดับความชอบชมรายการโทรทัศน์ที่มีประโยชน์							✓															1
ระดับความชอบฟังรายการวิทยุที่มีประโยชน์							✓															1
ระดับความชอบอ่านสิ่งพิมพ์ที่มีประโยชน์							✓															1
แบบอย่างจากสื่อมวลชน												✓										1
เวลาที่ใช้ติดตามข่าวสาร												✓										1
การรับข่าวสารจากสื่อมวลชน													✓									1

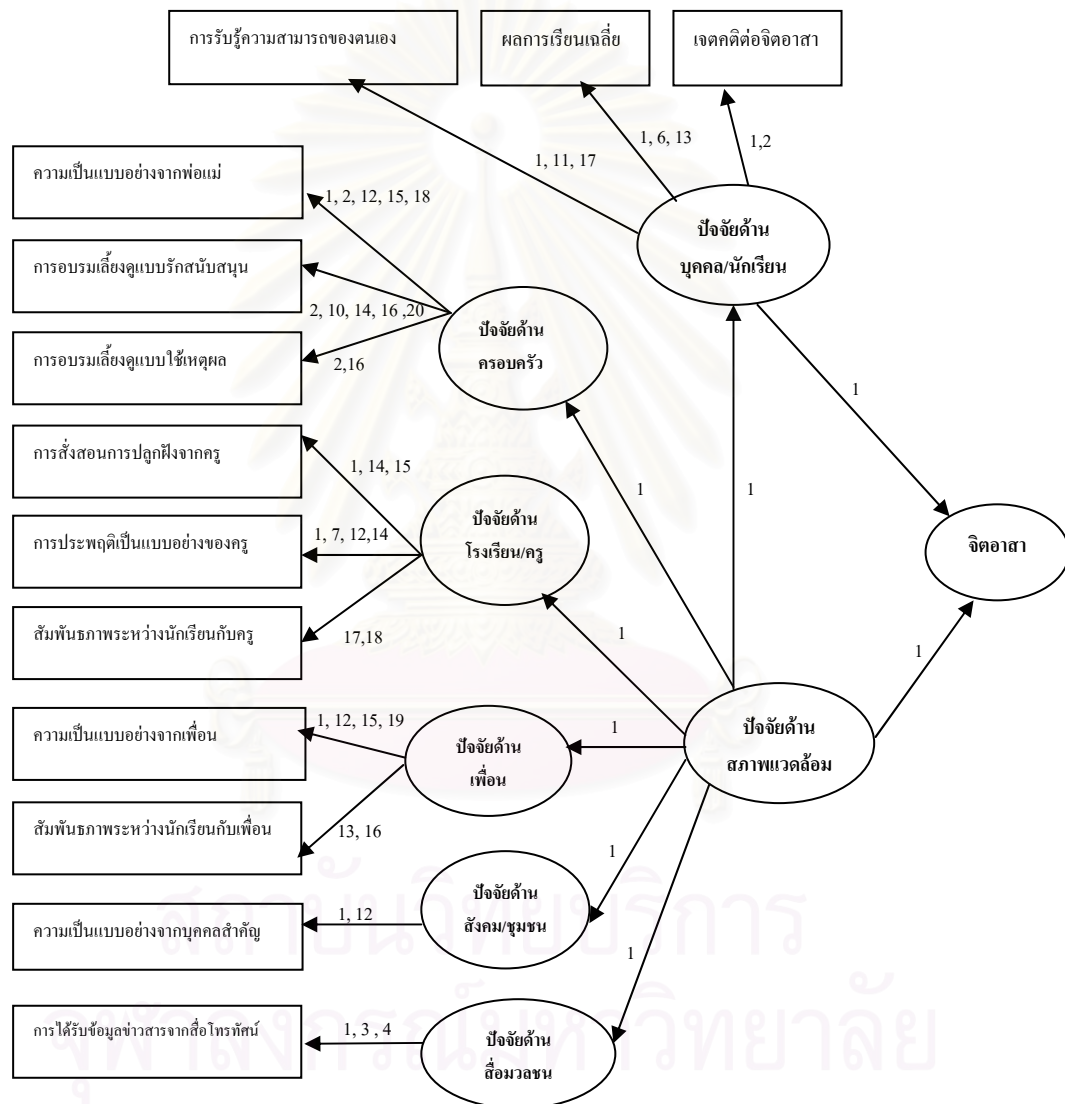
หมายเหตุ

1) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1977, 1986) 2) สุกานดา นุ่มทองคำ (2535) 3) พิมลพรรณ สุทธิวงศ์ (2537) 4) วรณิ งามขจรกุลกิจ (2539) 5) วินดี ละอองทิพรส (2540) 6) สำนักนายกรัชมณตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541) 7) ชนะศึก นิษานนท์ (2544) 8) หฤทัย อาจปรุ (2544) 9) อัจฉรา โจมแล่ม (2544) 10) คมนา วัชรานินทร์ (2546) 11) โกศล มีความดี (2547) 12) สุภัทรา ภูมิรัตนาวลี (2547) 13) อนุศักดิ์ จินดา (2548) 14) ปฏิมากร ศิริเดชะ (2549) 15) อรพินทร์ ชูชม และคณะ (2549) 16) ธนิตา ทองมีเหลือ และคณะ (2550) 17) พรพรหม พรรคพวง (2550) 18) MA and et al (2000) 19) MA (2003) 20) Keer and et al (2003)

จากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1977, 1986) และงานวิจัยที่นำเสนอข้างต้นนั้น ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการกำหนดเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสา โดยเลือกใช้ตัวแปรที่มีนักการศึกษา และนักวิจัย ได้กล่าวไว้ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ตั้งชื่อตัวแปรใหม่ให้มีความสอดคล้องกับจิตอาสา จึงสามารถสรุปตัวแปรในแต่ละปัจจัย และสามารถเขียนโมเดลสาเหตุของจิตอาสาที่ได้จากการทบทวนเอกสารได้ดังภาพที่ 2.20

1. ปัจจัยด้านผู้เรียน ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว คือ ผลการเรียนรู้เฉลี่ย เจตคติต่อจิตอาสา การรับรู้ความสามารถของตนเอง
2. ปัจจัยด้านครอบครัว ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว คือ ความเป็นแบบอย่างจากพ่อแม่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล
3. ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว คือ การประพฤติเป็นแบบอย่างของครู การสั่งสอนการปลูกฝังจากครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

4. ปัจจัยด้านเพื่อน ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัว คือ ความเป็นแบบอย่างจากเพื่อน
สัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
5. ปัจจัยด้านสังคม /ชุมชน ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 1 ตัว คือ ความเป็นแบบอย่าง
จากบุคคลสำคัญ
6. ปัจจัยด้านสื่อมวลชน ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 1 ตัว คือ การได้รับข้อมูลข่าวสาร
จากสื่อโทรทัศน์

ภาพที่ 2.20 โมเดลสาเหตุของจิตอาสาที่ได้จากการทบทวนเอกสาร

หมายเหตุ ตัวเลขอ้างอิง 1-20 ระบุไว้ในตารางที่ 2.3

จากโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาข้างต้น ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมรายละเอียดของปัจจัย และตัวแปรแต่ละปัจจัยดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านนักเรียน หมายถึง คุณลักษณะ ความรู้ความสามารถ ความคิด ความรู้สึก การรับรู้เกี่ยวกับตนเองของนักเรียนแต่ละบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสา วัตถุประสงค์ได้ คือ ผลการเรียนรู้ เจตคติต่อจิตอาสา และการรับรู้ความสามารถของตนเอง

การพิจารณาตัดสินเชิงการให้คุณค่าและความดีงาม ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมและการ ประพฤติปฏิบัติ เป็นสิ่งที่ก่อเกิดจากปัจจัยภายใน ซึ่งเกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้ นอกจากนี้ความเชื่อ ค่านิยม ทักษะก็มีส่วนในการเสริมสร้างให้บุคคลเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่างๆ ขึ้นในสังคม (ไพบูลย์ วัฒนธรรมศิริ และสังคม สัจจร, 2543; สุพจน์ ทราญแก้ว, 2546)

Bandura (1989) กล่าวว่าลักษณะทางปัญญา ความคิด ความรู้สึก ความคาดหวัง ความเชื่อ การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง เป้าหมาย และความตั้งใจ เป็นตัวกำหนดลักษณะและทิศทางของ พฤติกรรม ซึ่งมีความสอดคล้องกับสิ่งที่ผู้สนใจศึกษาคือ

1.1 ผลการเรียนรู้เฉลี่ย

จันจิรา มูลเมือง (2535) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผล การเรียนเฉลี่ยตลอดปีการศึกษา รวมทั้งภาคการศึกษาปัจจุบัน

นริศรา ริชารด์สัน (2546) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลการเรียนรู้ที่เป็น ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมของทุกวิชา

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของผลการเรียนรู้เฉลี่ย หมายถึง เกรด เฉลี่ยสะสมในช่วงชั้นปัจจุบันที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ตั้งแต่ชั้นเรียนเริ่มต้นถึงชั้นเรียนปัจจุบัน

1.2 เจตคติต่อจิตอาสา

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2533) ได้กล่าวถึงเจตคติในแง่ขององค์ประกอบว่า เจตคติ หรือทัศนคติ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบคือ องค์ประกอบด้านความรู้ ด้านความรู้สึก และด้าน การมุ่งกระทำ ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความรู้ เป็นองค์ประกอบที่ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นเป็น อันดับแรก เป็นความรู้ที่ว่าสิ่งนั้นมีคุณหรือโทษ มากน้อยเพียงใด
2. องค์ประกอบทางการรู้สึก เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด หมายถึง ความรู้สึกชอบ หรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ ความรู้สึกนี้จะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ เมื่อบุคคลมีความรู้สึก เกี่ยวกับคุณหรือโทษของสิ่งนั้นแล้ว
3. องค์ประกอบของการพร้อมกระทำ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากบุคคลมีความรู้ เช่น การ ประเมินค่า และมีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบในสิ่งนั้น จึงเกิดการกระทำที่สอดคล้องกับความรู้สึก ของตนเกี่ยวกับสิ่งนั้น

สุกานดา นุ่มทองคำ (2535) เจตคติ หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อ ความคิดเห็น ที่มีต่อพฤติกรรม และแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรมนั้น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546) ให้ความหมายของเจตคติ หมายถึง ท่าทีหรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

คมนา วัชรานินทร์ (2546) ทักษะคิตที่มีต่อพฤติกรรมอาสา หมายถึง ลักษณะทางจิตของบุคคลผู้กระทำที่แสดงออกในแง่ของอารมณ์ ความรู้สึกที่มีต่อพฤติกรรมอาสา ซึ่งมีองค์ประกอบ 2 ประการ คือ 1) ความรู้เชิงประเมินว่าพฤติกรรมนี้ดี มีประโยชน์ 2) ความรู้สึกชอบต่อพฤติกรรมอาสาพัฒนา

โกศล มีความดี (2547) เจตคติต่อจิตสาธารณะ หมายถึง ความรู้สึก หรืออารมณ์ ว่าชอบ ไม่ชอบ พอใจ ไม่พอใจต่อจิตสาธารณะ

ปฏิมากร ศิริเตชะ (2549) เจตคติต่อพฤติกรรมเอื้อสังคม หมายถึง การรู้สึกเชิงประเมินค่าเกี่ยวกับประโยชน์และโทษของพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ความรู้สึกชอบ ไม่ชอบ หรือพอใจ ไม่พอใจในพฤติกรรมเอื้อสังคม และความพร้อมหรือแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม

สุกานดา นุ่มทองคำ (2535) ได้ศึกษาความหมายของ เจตคติที่มีผู้ให้ไว้ดังนี้

Thustone (1994) เจตคติ หมายถึง ระดับความมากน้อยของความรู้สึกในด้านบวก และลบที่มีต่อสิ่งหนึ่ง ซึ่งความรู้สึกเหล่านั้น ผู้รู้สึกจะบอกความแตกต่างได้ว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

Fishben and Ajzen (1975) เจตคติ หมายถึง การเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความรู้สึกชอบ หรือไม่ชอบต่อสิ่งใด หรือสถานการณ์หนึ่งอย่างถาวร นอกจากนั้น ยังมีความหมายถึง แนวโน้มของการกระทำที่แสดงหรือต่อต้านบางสิ่งบางอย่างในสภาพแวดล้อม ซึ่งในที่สุดจะกลายเป็นค่านิยมทางบวกหรือทางลบต่อสิ่งนั้น และหมายถึง สภาวะความพร้อมของประสาทจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์ของบุคคล และมีอิทธิพลต่อการตอบสนองของบุคคลต่อสถานการณ์

นอกจากนี้ สิทธิโชค วรรณสันติกุล (2546) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อ และแนวโน้มของพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อบุคคลหรือสิ่งของ หรือความคิดใดก็ตาม ในลักษณะของการประเมินค่า

Bandura (1989) กล่าวว่า เจตคติ คือ ความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวจะเป็นตัวกำหนดลักษณะและทิศทางของพฤติกรรมในสิ่งที่บุคคลคิด เชื่อ และรู้สึก ว่าควรจะแสดงพฤติกรรมใด

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของ เจตคติต่อจิตอาสา หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อ ความคิดเห็น ในด้านบวกและด้านลบของนักเรียนที่มีต่อจิตอาสา และแนวโน้มในการแสดงจิตอาสา

1.3 การรับรู้ความสามารถของตนเอง

ภัสรา จารุสุทินธ์ (2542 อ้างถึงใน โกศล มีความดี, 2547) กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงว่าเกิดการเรียนรู้ จากการรับรู้ความสามารถของตนเอง มี 2 ด้าน คือ

1) ความคาดหวังในความสามารถ (efficacy expectancy) หมายถึง ความมั่นใจของบุคคลว่าการกระทำหรือการแสดงผลพฤติกรรมเพื่อเผชิญหน้ากับสถานการณ์ใดๆ ได้มากน้อยเพียงใด

2) ความคาดหวังในผลการกระทำ (outcome expectancy) หมายถึง ความมั่นใจของบุคคลต่อการกระทำหรือพฤติกรรมของตนว่าการกระทำนั้น จะนำผลลัพธ์สุดท้ายที่ตนเองคาดหวังไว้มากน้อยเพียงใด

การรับรู้ความสามารถของตนเอง หมายถึง การที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเองที่จะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในสถานการณ์ที่บางครั้งอาจคลุมเครือ ไม่ชัดเจน มีความแปลกใหม่ ที่ไม่สามารถทำนายสิ่งที่เกิดขึ้นได้ การรับรู้ความสามารถของตนไม่ได้ขึ้นอยู่กับทักษะที่บุคคลมีอยู่ในขณะนั้นเท่านั้น หากขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของบุคคลว่า เขาสามารถทำอะไรได้ด้วยทักษะที่เขามีอยู่ ประทีป จินฉิ่ง (2539 อ้างถึงใน โกศล มีความดี, 2547)

โกศล มีความดี (2547) การรับรู้ความสามารถของตนเอง หมายถึง การรับรู้ความสามารถของตนในการแสดงจิตสาธารณะ ว่าตนสามารถทำได้หรือไม่ และมีความมั่นใจในการแสดงจิตสาธารณะมากน้อยเพียงใด

พรพรม พรคพวก (2550) การรับรู้ความสามารถของตน หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้ความสามารถของตนในการแสดงจิตสาธารณะว่าตนเองสามารถทำได้หรือไม่ และมีความมั่นใจในการแสดงจิตสาธารณะในระดับใด

Bandura (1986) กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง คือ การที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง ที่จะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยเชื่อว่า การรับรู้ความสามารถของตนมีความสำคัญ และมีผลต่อการกระทำ การเลือกกิจกรรม การใช้ความอดทน ความพยายามในการทำงาน การคิด และตอบสนองต่ออารมณ์ของบุคคล โดยเห็นว่าความสามารถของคนเรานั้นไม่ตายตัว แต่ยืดหยุ่นตามสถานการณ์ ดังนั้นสิ่งที่จะกำหนดประสิทธิภาพของการแสดงออก จึงขึ้นอยู่กับ การรับรู้ความสามารถของตนในสถานการณ์นั้นๆ

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของ การรับรู้ความสามารถของตนเอง หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้ และตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเองที่จะแสดงจิตอาสาต่อผู้อื่น

และสังคม ว่านักเรียนจะสามารถดำเนินการให้สำเร็จตามความตั้งใจและเป้าหมายที่วางไว้ และมีความมั่นใจมากขึ้นเพียงใด

2. ปัจจัยด้านครอบครัว หมายถึง ลักษณะหรือพฤติกรรมของบิดามารดาที่แสดงออกต่อนักเรียน ต่อสังคมหรือสาธารณะ รวมทั้งการสนับสนุน การให้คำแนะนำ และการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ วัตถุประสงค์ที่ควรสังเกตได้คือ ความเป็นแบบอย่างจากพ่อแม่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

ครอบครัวเป็นหน่วยทางสังคมกลุ่มแรก ที่ทำหน้าที่ในการอบรมสั่งสอน ปลูกฝัง และหล่อหลอมให้นักเรียนรู้ว่าสิ่งใดควรทำและไม่ควรทำ รวมทั้งการกล่อมเกลาพฤติกรรมหรือบุคลิกภาพให้เป็นไปตามบทบาทและความคาดหวังของสังคมโดยผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งสามารถใช้วิธีการอบรมเด็กได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ความอบอุ่น ความใกล้ชิดระหว่างพ่อแม่ลูกเป็นจุดเริ่มต้นที่ช่วยให้บุคคลเกิดจิตสำนึกต่อสังคมส่วนรวม ตลอดจนพฤติกรรมของผู้ใหญ่ในครอบครัวเป็นอย่างไรเด็กก็จะเลียนแบบตามนั้น (กรมวิชาการ, 2539; สื่อพลัง, 2542; ไพบุลย์ วัฒนธรรมศิริ และสังคม ตัญจร, 2543; สุพจน์ ทรายแก้ว, 2546)

2.1 ความเป็นแบบอย่างจากพ่อแม่

Bandura (1986) กล่าวว่า ตัวแบบที่เป็นบุคคลจริงๆ (live model) คือ ตัวแบบที่บุคคลได้มีโอกาสสังเกตและปฏิสัมพันธ์โดยตรงทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง สุกานดา นิมทองคำ (2535) แบบอย่างจากพ่อแม่ หมายถึง ปริมาณการได้รับการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม โดยการอบรมสั่งสอน หรือการที่พ่อแม่ประพฤติตนเป็นแบบอย่าง

สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี (2547) กระบวนการพัฒนาจิตสำนึกจากพ่อแม่ หมายถึง การประพฤติเป็นแบบอย่างในการมีส่วนช่วยให้ผู้คนในสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของ ความเป็นแบบอย่างจากพ่อแม่ หมายถึง การที่นักเรียนได้เห็นพฤติกรรมที่มีส่วนในการช่วยเหลือ การเสียสละ และความมุ่งมั่นเพื่อผู้อื่นและสังคมจากพ่อแม่

2.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน

ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉนิก (2520) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาแสดงความรักต่อลูกอย่างเปิดเผย ยอมให้ลูกมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัว และมีความเข้าใจความรู้สึกลูกเป็นอย่างดี

สมาคมทศวรรษศาสตร์แห่งประเทศไทย (2524 อ้างถึงใน สุกานดา นิมทองคำ, 2535) ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การที่บิดามารดาแสดงความ

รักต่อเด็ก แสดงความชื่นชม ให้การสนับสนุน ให้ความใกล้ชิด เอาใจใส่ ให้ความเป็นกันเองแก่เด็ก

สุกานดา นุ่มทองคำ (2535) ให้ความหมายของ การเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การรายงานของนักเรียนว่า บิดามารดาแสดงการยอมรับ ชื่นชม ให้การสนับสนุน ความสนใจ เอาใจใส่ในปริมาณต่างๆ

คมนา วัชรานินท์ (2546) ทำการศึกษาแล้วพบว่า การได้รับการเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน จะส่งผลให้นักศึกษาเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมอาสา และพฤติกรรมอาสา โดยให้ความหมายของการเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การที่นักเรียนรายงานว่าตนได้รับการปฏิบัติจากบิดามารดา (หรือผู้อบรมเลี้ยงดู) ในลักษณะแสดงความรักใคร่ เอาใจใส่ สนใจทุกข์สุข มากน้อยเพียงใด มีความใกล้ชิดสนิทสนม ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ มีการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันมากน้อยเพียงใด

ปฏิมากร ศิริเดชะ (2549) การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การรับรู้ของเด็กว่าบิดามารดาปฏิบัติต่อตน โดยการแสดงความรักใคร่ เอาใจใส่ สนใจทุกข์สุข และมีความใกล้ชิดสนิทสนม โดยได้กระทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน

ชนิดา ทองมีเหลือ และคณะ (2550) การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การที่บิดามารดา หรือผู้ดูแลปฏิบัติต่อเด็ก โดยการแสดงความรักใคร่ต่อลูกอย่างเปิดเผย สนใจในทุกข์สุขของเด็ก ใกล้ชิดบุตร ยอมให้บุตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของครอบครัว ให้ความสนิทสนม สนับสนุน ช่วยเหลือและมีความเข้าใจความรู้สึกของบุตรเป็นอย่างดี

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การที่บิดามารดา แสดงการยอมรับ ให้ความชื่นชม ให้ความสนใจ ให้การสนับสนุน และให้ความช่วยเหลือนักเรียน ในการแสดง จิตอาสาต่อผู้อื่นและสังคม

2.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก (2520) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาแจกแจงเหตุผลต่างๆ แก่เด็กในการสนับสนุนให้เด็กกระทำหรือห้ามปรามมิให้กระทำสิ่งใด

สุกานดา นุ่มทองคำ (2535) ให้ความหมายของ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง การรายงานของนักเรียนว่าบิดามารดาของตน ให้คำอธิบายแก่ตนประกอบการสนับสนุน และการห้ามปรามตนในกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนมีความสม่ำเสมอ และเหมาะสมในการให้รางวัล และการลงโทษ

ชนิดา ทองมีเหลือ และคณะ (2550) การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง การที่บิดามารดาหรือผู้ปฏิบัติ ต่อเด็ก กระทำและแจกแจงเหตุผลต่างๆ แก่เด็ก ในขณะที่มีการส่งเสริมหรือขัดขวางการกระทำในสิ่งต่างๆ

Shapiro (1997 อ้างถึงใน ธนิตา ทองมีเหลือ และคณะ, 2550) ให้ความหมายว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล เป็นการเลี้ยงดูที่บิดามารดารู้จักความพอดี ยึดหยุ่น ไม่เข้มงวดจนเด็กขาดศักยภาพในตนเองหรือปล่อยจนเสียเด็ก ให้คำแนะนำเมื่อบุตรมีปัญหา แต่ไม่ควบคุมหรือออกคำสั่ง เมื่อบุตรทำความผิดจะชี้แจงและให้เหตุผล บุตรจะเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล มีความมั่นคงทางอารมณ์ หนักแน่น ควบคุมอารมณ์ และปรับตัวได้

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง การที่บิดามารดา ให้คำอธิบายแก่นักเรียนประกอบการสนับสนุนที่จะให้นักเรียนทำสิ่งที่เป็นประโยชน์เพื่อผู้อื่นและสังคม หรือห้ามมิให้นักเรียนทำสิ่งต่างๆ ที่ไม่เหมาะสม ตลอดจนมีความสม่ำเสมอในการให้คำชี้แจงและให้เหตุผล ทุกครั้ง เมื่อมีการลงโทษหรือให้รางวัล

3. ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู หมายถึง คุณลักษณะของครู การอบรมสั่งสอน การปลูกฝัง ตลอดจนความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างนักเรียนกับครู แล้วมีความเกี่ยวข้องกับจิตอาสาของนักเรียน วัตถุประสงค์ได้คือ การประพฤตินั้นแบบอย่างของครู การสั่งสอนการปลูกฝังจากครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

โรงเรียน เป็นตัวแทนทางสังคมที่จัดให้มีการศึกษาอย่างเป็นทางการ มีแบบแผน และจุดมุ่งหมาย เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ รวมทั้งถ่ายทอดความเชื่อ ค่านิยม ทักษะ และเพิ่มพูนประสบการณ์ด้านต่างๆ เพื่อพัฒนานักเรียนไปสู่ความสำเร็จในด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญา นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นที่การสร้างจิตสำนึกภายใน คือ การพัฒนาจิตใจที่เป็นรากฐานของความเป็นมนุษย์ มีจิตสำนึกต่อสังคมส่วนรวม ซึ่งสามารถปลูกฝังจาก การอบรมสั่งสอน การประพฤตินั้นแบบอย่างของครู ตลอดจนมีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง (กรมวิชาการ, 2539; สือพลัง, 2542; ไพบูลย์ วัฒนธรรมศิริ และสังคม สัจจร, 2543; สุพจน์ ทรายแก้ว, 2546)

แนวทางในการจัดสภาพการณ์เพื่อพัฒนา และปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีให้กับนักเรียน สามารถทำได้ดังนี้

- 1) การจัดสิ่งแวดล้อมที่สะอาด สงบและสวยงาม เพื่อให้นักเรียนรับไปเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตและนำไปจัดเป็นสภาพแวดล้อมของตนเองและครอบครัว
- 2) ครูแสดงแบบอย่างที่ดีอยู่เป็นประจำ ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนเกิดความศรัทธาและเห็นสิ่งที่ดีอยู่ตลอดเวลาและนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน
- 3) ในการสอนควรสร้างสถานการณ์จำลองให้เด็กได้ฝึกการตัดสินใจ ตลอดจนได้ตระหนักถึงความดี ความซื่อ และจริยธรรมที่พึงประสงค์ด้วยตัวเอง
- 4) การสอนโดยใช้เทคนิคกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนักว่า ในชีวิตจริงนั้นคนเราต้องพึ่งพาอาศัยกัน ต้องยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และเรียนรู้วิถีทางของการอยู่ร่วมกันและช่วยเหลือกัน

5) ครูควรเป็นผู้ให้กำลังใจแก่นักเรียนที่ปฏิบัติดี ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนมีกำลังใจที่จะทำดีต่อไป และเกิดความมั่นใจว่าสิ่งที่ทำนั้นเป็นสิ่งที่ดีและถูกต้อง (สุมน อมรวิวัฒน์, 2530; กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2528 อ้างถึงในพรตณนุ เพชรวิวรรธน์, 2545)

3.1 การประพฤติเป็นแบบอย่างของครู

แบบอย่างพฤติกรรมโดยทั่วไป หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมที่ผู้หนึ่งรู้สึกได้ มีความคุ้นเคยอย่างสม่ำเสมอจากบุคคลรอบข้าง จนรับเข้าเป็นแบบแผนพฤติกรรมของตนเอง ในลักษณะเลียนแบบพฤติกรรม Sear, Maccoby and Levin (1957 อ้างถึงในดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก, 2520)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546) ให้ความหมายของคำว่าแบบอย่าง หมายถึง ตัวอย่างที่จะอ้างเป็นบรรทัดฐานได้

ชนะศึก นิษานนท์ (2544) ทำการศึกษาคุณลักษณะที่พึงปรารถนาของชายและหญิง ตามการรับรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร พบว่า การปฏิบัติตัวของครูตามจรรยาบรรณครู มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงปรารถนาของชายและหญิง โดยได้ให้ความหมายของการประพฤติตัวของครูตามจรรยาบรรณครู หมายถึง ความประพฤติ การกระทำ หรือพฤติกรรมของครูตามจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539 ของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา กระทรวงศึกษาธิการ

ปฏิมากร ศิริเดชะ (2549) ตัวแบบของครูด้านสังคหวัตถุ 4 หมายถึง ปริมาณการรับรู้ของนักเรียนในการเป็นแบบอย่างของครูด้านสังคหวัตถุ 4 และแสดงออกให้นักเรียนได้เห็น การปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 มากน้อยเพียงใด

อรพินทร์ ชูชม และคณะ (2549) หมายถึง การที่ครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการแสดงพฤติกรรมที่เห็นอกเห็นใจผู้อื่น

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของ การประพฤติเป็นแบบอย่างของครู หมายถึง การที่นักเรียนได้เห็นพฤติกรรมและการปฏิบัติตนในด้านการให้ความช่วยเหลือ การเสียสละ และการให้ความสนใจผู้อื่นและส่วนรวมของครู

3.2 การสั่งสอนการปลูกฝังจากครู

ครูเป็นตัวแทนทางสังคมที่มีความสำคัญต่อเด็ก การอบรมสั่งสอนของครูจะมีความสำคัญต่อเด็กวัยเรียนมาก เนื่องจากเด็กมีความผูกพัน เชื่อถือ และยึดถือครูเป็นคนสำคัญของตนเอง

อัจฉรา ภาณุรัตน์ (2536) กล่าวว่า การปลูกฝัง เป็นกระบวนการถ่ายทอด การอบรมสั่งสอนความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม บรรทัดฐานทางสังคม วัฒนธรรม ประเพณี บทบาท ตลอดจนความรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546) ให้ความหมาย สั่งสอน หมายถึง ชี้แจงให้เข้าใจและบอกให้ทำ ส่วนคำว่าอบรม หมายถึง แนะนำพร่ำสอนให้ซึมซับเข้าไป จนติดเป็นนิสัย แนะนำชี้แจงให้เข้าใจในเรื่องที่ต้องการ ชัดเกลานิสัย

สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี (2547) ให้ความหมายของ กระบวนการพัฒนาจิตสำนึก จากครูอาจารย์ หมายถึง การอบรมสั่งสอน การส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมใน กิจกรรมที่มีส่วนช่วยให้คนในสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง หรือได้รับการส่งเสริมด้านต่างๆ ใน ทิศทางที่ดีขึ้น

ปฎิมากร ศิริเดชะ (2549) ให้ความหมายของการถ่ายทอดความรู้ของครู หมายถึง การปลูกฝังความรู้ ความเชื่อ ทศนคติ รวมถึงทักษะต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน และที่เกี่ยวข้อง กับการดำรงชีวิต ทั้งโดยทางตรง คือ การอบรมสั่งสอนตามวิชาการ และโดยทางอ้อม คือ การ จัดกิจกรรมเสริม เพื่อให้นักเรียนนำสิ่งที่ได้จากการอบรมสั่งสอนไปปฏิบัติ

อรพินทร์ ชูชม และคณะ (2549) การปลูกฝังอบรมจากทางโรงเรียน หมายถึง การที่นักเรียนได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการได้รับการอบรมสั่ง สอนโดยตรงจากครูอาจารย์ ในการรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ได้แก่

1) จัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการให้นักเรียนริเริ่ม กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2) การที่ครูสั่งสอนโดยตรง ให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสาธารณะ โดยการให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมและสาธารณะ

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของ การสั่งสอนและการปลูกฝังจากครู หมายถึง การปลูกฝังความรู้ ความเชื่อ และทัศนคติด้านจิตอาสา ให้กับนักเรียนทั้งโดยทางตรง คือ การอบรมสั่งสอนตามวิชาการ และโดยทางอ้อม คือ การจัดกิจกรรมเสริม เพื่อให้นักเรียนนำสิ่งที่ ได้จากการอบรมสั่งสอนไปปฏิบัติในการมีส่วนร่วมช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม

3.3 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

นริศรา ริชาร์ดสัน (2546) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู หมายถึง การที่ครู และนักเรียนปฏิบัติต่อกันทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ได้แก่ การที่ครูให้ความสนใจ มีความสัมพันธ์ที่ดี ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเป็นกันเอง และสร้าง บรรยากาศแห่งความอบอุ่น โดยที่นักเรียนให้ความเคารพ เชื่อฟังคำสั่งสอนของครู มีการซักถาม เกี่ยวกับปัญหาการเรียน ปัญหาส่วนตัว

ปฎิมากร ศิริเดชะ (2549) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู หมายถึง การ ปฏิบัติตนหรือการแสดงออกต่อกันของครูกับนักเรียน ในลักษณะที่เป็นมิตรโดยให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ สร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน มีความใกล้ชิดสนิทสนม โดยที่ครูสามารถให้ความช่วยเหลือ และเป็นที่ยังได้เมื่อนักเรียนต้องการ

พรพรหม พรศพวก (2550) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู หมายถึง พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติต่อนักเรียนและพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติต่อครู ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนเพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติต่อนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ ให้ความสนใจ ต่อนักเรียน ให้ความเป็นกันเอง ให้ความรัก ความเอาใจใส่ ให้คำปรึกษา และข้อชี้แนะแก่นักเรียนทั้งในด้านการเรียนการสอน และด้านส่วนตัวที่นักเรียนมาขอคำปรึกษา

2. พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติต่อครูทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ได้แก่ ให้ความเคารพเชื่อฟังในครูผู้สอน ตั้งใจและสนใจกระทำในสิ่งที่ครูอบรมสั่งสอน และซักถามครูเมื่อมีข้อสงสัยด้านการเรียนและด้านส่วนตัว

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู หมายถึง การปฏิบัติหรือการแสดงออกของครูกับนักเรียนที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยที่นักเรียนให้ความเคารพและปฏิบัติตามคำแนะนำของครู และครูคอยให้การสนับสนุนช่วยเหลือ ให้ความรัก ความเอาใจใส่ และเป็นที่ยังได้เมื่อนักเรียนต้องการ

4. ปัจจัยด้านเพื่อน หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน คุณลักษณะและการแสดงพฤติกรรมด้านจิตอาสาของเพื่อน ที่มีความเกี่ยวข้องกับจิตอาสาของนักเรียน วัตถุประสงค์ได้คือ ความเป็นแบบอย่างจากเพื่อน และ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

กลุ่มเพื่อนประกอบด้วยบุคคลที่มีอายุและฐานะทางวัฒนธรรมทางสังคมทัดเทียมกัน เป็นกลุ่มที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลทางอ้อมในการจัดเวลาทางสังคมของบุคคลในด้านกฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ ตลอดจนมีอิทธิพลในด้านอารมณ์ ความคิด ทักษะที่บุคคลจำเป็นต้องทำเพื่อให้เพื่อนยอมรับ การประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อน การผลักดันจากกลุ่มเพื่อนจะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และปฏิบัติตามได้ (ไพบุลย์ วัฒนธรรมศิริ และสังคม สัจจร, 2543; สุพจน์ ทราชแก้ว, 2546)

เพื่อนมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและค่านิยมของเด็กวัยเรียน เพื่อนจะเป็นทั้งผู้ที่ให้แรงเสริมและในขณะเดียวกันจะเป็นผู้ประเมินพฤติกรรมด้วยการติชม ดังนั้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนจึงมีความสำคัญกับเด็กในวัยนี้ กลุ่มเพื่อนนับเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลในการชี้้นำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ เนื่องจากกลุ่มเพื่อนเป็นกลุ่มบุคคลที่กลุ่มวัยรุ่นของสังคมมีความเชื่อมั่นมากกว่ากลุ่มบุคคลอื่นๆ (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2544; อัจฉรา โนม์แฉล้ม, 2544)

4.1 ความเป็นแบบอย่างจากเพื่อน

อรพินทร์ ชูชม และคณะ (2549) หมายถึง การแสดงอารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรมที่เหมาะสมของเพื่อนในเรื่องต่างๆ ที่นักเรียนสังเกตเห็นได้ และสามารถซึมซับ เรียนรู้ และทำตามได้

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของ ความเป็นแบบอย่างจากเพื่อน หมายถึง การที่นักเรียนได้รับการถ่ายทอด ความรู้สึก อารมณ์ และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือ การเสียสละ การเอาใจใส่ในการพัฒนาสังคมและส่วนรวมจากเพื่อนสนิท หรือเพื่อนในกลุ่ม

4.2 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546) ให้ความหมายของคำว่า สัมพันธภาพ หมายถึง ความผูกพัน ความเกี่ยวข้อง

กฤษณา ศักดิ์ศรี (2543 อ้างถึงใน ธนิตา ทองมีเหลือ และคณะ, 2550) ให้ความหมายของ สัมพันธภาพ หมายถึง ความเกี่ยวข้องของมนุษย์ที่มีต่อกัน โดยทางตรงและทางอ้อม มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีกัน ขอมรับนับถือ

ชนะศึก นิษานนท์ (2544) ลักษณะการคบเพื่อน หมายถึง นิสัย บุคลิกภาพ การแสดงออกของเพื่อนสนิทนักเรียน ประกอบด้วย 3 ด้านคือ ด้านการเรียน ด้านกิจกรรมยามว่าง และด้านการทำงาน

นริศรา ริชาร์ดสัน (2546) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง การปฏิบัติที่นักเรียนและเพื่อน ปฏิบัติต่อกันทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ได้แก่ การช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ความห่วงใยซึ่งกันและกัน การแสดงความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และการทำกิจกรรมร่วมกันด้วยความเต็มใจ เพื่อทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

อนุศักดิ์ จินดา (2548) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนและเพื่อนปฏิบัติต่อกัน ได้แก่ ความช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน ทั้งด้านการเรียน และเรื่องส่วนตัว การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ความห่วงใย ใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน การทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันในกลุ่มเพื่อน

ปฏิมากร ศิริเดชะ (2549) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง การแสดงพฤติกรรมโต้ตอบกันระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ในการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการ โดยการเอาใจใส่ แสดงความห่วงใยเมื่อเพื่อนมีความทุกข์ รวมทั้งมีการแบ่งปันกัน

ธนิตา ทองมีเหลือ และคณะ (2550) สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน หมายถึง ความผูกพันเกี่ยวข้องกันระหว่างบุคคลต่อบุคคล หรือบุคคลต่อกัน มีความรู้สึกที่ดี และแสดงออกต่อกันในทางที่ดี เป็นความเข้าใจซึ่งกันและกันทั้งทางตรงและทางอ้อม และทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน

พรพรหม พรระพวก (2550) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง

ความสัมพันธ์ที่นักเรียนและเพื่อนปฏิบัติต่อกันทั้งในและนอกห้องเรียน ในการอยู่ร่วมกับเพื่อน นักเรียนด้วยกัน มีความห่วงใยซึ่งกันและกัน ให้กำลังใจ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน การให้ความช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันทั้งทางด้านวิชาการและด้านอื่นๆ ไป

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง ความผูกพัน ความรู้สึกที่ดี การแสดงออกและการทำกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้อื่น และสังคม ที่เกิดขึ้นระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

5. ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน หมายถึง คุณลักษณะและพฤติกรรมของบุคคลในสังคมที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือ การเสียสละ และการเอาใจใส่ในการพัฒนาสังคม โดยวัดจากตัวแปรสังเกตได้ คือ ความเป็นแบบอย่างจากบุคคลสำคัญ

บุคคลในสังคมเป็นปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของนักเรียน สังคมและชุมชนมีส่วนในการสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมของนักเรียน โดยการเป็นแบบอย่างที่ดีให้การสนับสนุนผู้ที่มีคุณธรรม สร้างกฎหมายเอื้อต่อคุณธรรม เพื่อพัฒนาเป็นสังคมที่เข้มแข็ง ตลอดจนร่วมกันรับผิดชอบ และช่วยเหลือบุคคลในสังคม (ไพบุลย์ วัฒนธรรมศิริ และสังคม สัจจร, 2543; กรมวิชาการ, 2539)

5.1 ความเป็นแบบอย่างจากบุคคลสำคัญ

Bandura (1977, 1986) มีความเชื่อว่าอิทธิพลที่มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล คือ การที่นักเรียนได้เห็นพฤติกรรมของบุคคลอื่นอันเป็นต้นแบบของสังคม ได้แก่ ผู้นำประเทศ ศิลปิน ดารา และบุคคลสาธารณะ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546) ให้ความหมาย บุคคล หมายถึง คน ส่วนคำว่าสำคัญ หมายถึง เป็นพิเศษกว่าธรรมดา ดังนั้นคำว่าบุคคลสำคัญน่าจะหมายถึง คนที่มีลักษณะพิเศษมากกว่าบุคคลทั่วไป

ปรารธนา กระแสสินธุ์ (2544) บุคคลสำคัญทางสังคม หมายถึง บุคคลที่เด็กนึกถึง และให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกเมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นกับเด็ก

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของ ความเป็นแบบอย่างจากบุคคลสำคัญ หมายถึง การที่นักเรียนได้เห็นพฤติกรรมของบุคคลที่มีบทบาทในสังคม เช่น ผู้นำประเทศ ศิลปิน ดารา บุคคลสาธารณะ ให้การช่วยเหลือ เสียสละต่อผู้อื่นและสังคม ตลอดจนการมุ่งมั่นในการแก้ปัญหาของสังคม

6. ปัจจัยด้านสื่อมวลชน หมายถึง การนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนผ่านทางโทรทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นและสังคม โดยวัดจากตัวแปรสังเกตได้คือ การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546) สื่อมวลชน หมายถึง สื่อกลางที่นำข่าวสาร สาร และเนื้อหาสาระทุกประเภทไปสู่มวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์

สื่อมวลชน เป็นเครื่องมือสำคัญและมีส่วนในการขัดเกลาทางสังคมในด้านต่างๆ ได้แก่ คุณค่า ความเชื่อ แบบอย่างความประพฤติ จิตสำนึกที่ถูกต้องให้แก่คนในสังคม นอกจากนี้ สื่อมวลชนยังมีส่วนในการขัดเกลาทางสังคมโดยการช่วยสอนในด้านต่างๆ เช่น บทบาทการอยู่ในสังคม การสร้างค่านิยม ทศนคติ และกำหนดบรรทัดฐานของพฤติกรรม (สื่อพลัง, 2542; ไพบูลย์ วัฒนธรรมศิริ และสังคม สัญจร, 2543; สุพจน์ ทรายแก้ว, 2546)

สื่อมวลชนที่สำคัญสำหรับเด็กได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ในบรรดา สื่อมวลชนทั้งหมดโทรทัศน์นับว่าเป็นสื่อที่มีความสำคัญมากและได้กลายเป็นความจำเป็นของชีวิต ในยุคปัจจุบัน (ปรารณา กระแสสินธุ์, 2544)

6.1 การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์

Bandura (1986) มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเรานั้น เกิดขึ้นจากตัวแบบ ซึ่งตัวแบบสัญลักษณ์ (symbolic model) ที่นำเสนอผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ การ์ตูน หรือหนังสืออนิเมชัน ทำหน้าที่ในการสร้างพฤติกรรมใหม่ หรือเสริมสร้างพฤติกรรมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น และทำหน้าที่ยับยั้งการเกิดพฤติกรรมในกรณีที่มีผู้สังเกตเห็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

ชนะศึก นิษานนท์ (2544) ให้ความหมายของกระบวนการหล่อหลอมทางสื่อโทรทัศน์ หมายถึง การนำเสนอสิ่งต่างๆ ผ่านรายการโทรทัศน์ แล้วส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงปรารถนาของนักเรียน

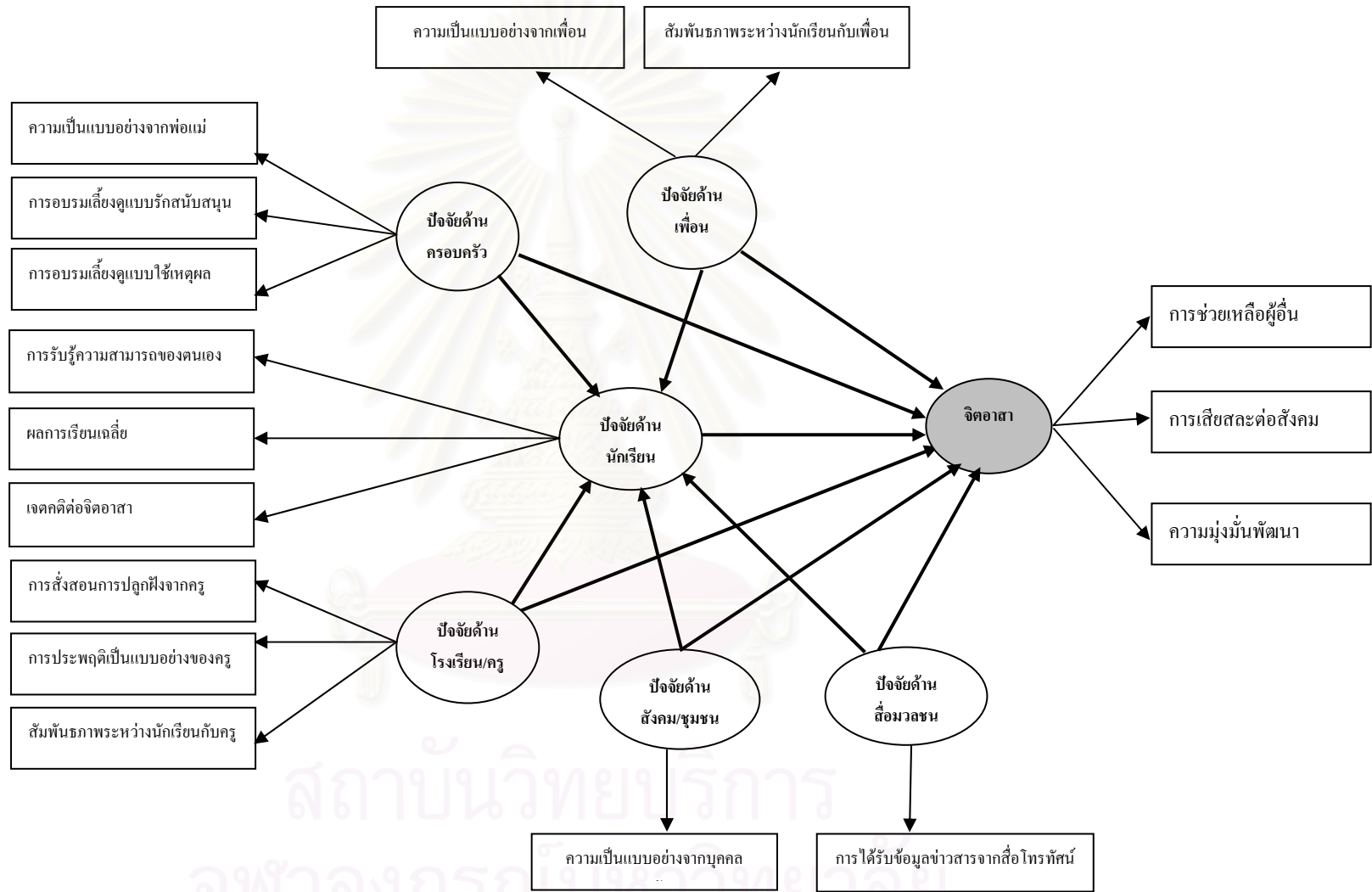
สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของ การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ หมายถึง การที่นักเรียนได้ชมและได้รับทราบข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือ การเสียสละ และความมุ่งมั่นพัฒนาสังคมและส่วนรวม จากการนำเสนอของสื่อโทรทัศน์

กล่าวโดยสรุปได้ว่าองค์ประกอบที่มีผลต่อจิตอาสาสมัครมีดังนี้คือ ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน และปัจจัยด้านสื่อมวลชน โดยปัจจัยทั้ง 6 มีความสัมพันธ์ต่อกันที่จะหล่อหลอมบุคคลให้เกิดจิตอาสาซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สังคมต้องการต่อไป

ตอนที่ 3 กรอบแนวคิดและโมเดลสมมติฐานที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดโมเดล ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดังภาพที่ 2.21

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 2.21 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภาพที่ 2.21 เป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1977, 1986) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านบุคคลและปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ซึ่งปัจจัยทั้งสามมีลักษณะร่วมกันกำหนดซึ่งกันและกัน (reciprocal determinism) โดยปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อบุคคลและพฤติกรรมของบุคคลได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน และปัจจัยด้านสื่อมวลชน ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดปัจจัยดังกล่าวเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสา และตั้งสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ว่า

1. ตัวแปรที่มีอิทธิพลในรูปที่เป็นสาเหตุโดยตรงต่อจิตอาสาของนักเรียน คือ ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน และปัจจัยด้านสื่อมวลชน

2. ตัวแปรที่มีอิทธิพลในรูปที่เป็นสาเหตุทั้งโดยทางตรง และทางอ้อมต่อจิตอาสาของนักเรียน คือ ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน และปัจจัยด้านสื่อมวลชน

3. โมเดลเชิงสาเหตุจิตอาสาของนักเรียนที่พัฒนาขึ้น น่าจะมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

โดยตัวแปรภายนอกแฝง ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านครอบครัว วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว คือ ความเป็นแบบอย่างจากพ่อแม่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล 2) ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว คือ การประพฤติเป็นแบบอย่างของครู การสั่งสอนการปลูกฝังจากครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู 3) ปัจจัยด้านเพื่อน วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัว คือ ความเป็นแบบอย่างจากเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน 4) ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 1 ตัว คือ ความเป็นแบบอย่างจากบุคคลสำคัญ 5) ปัจจัยด้านสื่อมวลชน วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 1 ตัว คือ การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์

ตัวแปรภายในแฝงประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านนักเรียน วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว คือ เจตคติต่อจิตอาสา ผลการเรียนรู้ การรับรู้ความสามารถของตนเอง 2) จิตอาสา วัดได้จากตัวชี้วัดจิตอาสาที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้นตามแนวคิดของพระเทพเวที (ประยูร ญฺ ปยุตโต) (2531) แนวคิดของกรมวิชาการ (2542) และตามบทบาทของอาสาสมัครและนักสังคมสงเคราะห์ (เสาวนีย์ เสนาสู, 2532; วันทนี วาสิกะสิน, 2534) ทำให้ได้ตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียนดังนี้คือ 1) การช่วยเหลือผู้อื่น 2) การเสียสละต่อสังคม 3) ความมุ่งมั่นพัฒนา

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

โมเดลเชิงสถิติที่ใช้อธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (causal relationship) แบบเส้นตรง (linear) ระหว่างตัวแปรที่สังเกตได้ (observed variables or manifest variables) และตัวแปรแฝง (latent variables or unobserved variables) โดยไม่มีเงื่อนไขหรือข้อจำกัดเกี่ยวกับทิศทางของการเป็นสาเหตุ คือโมเดลลิสเรล หรือโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ซึ่งจุดประสงค์ของการวิเคราะห์โมเดลลิสเรล คือการตรวจสอบความตรง (validity) ของโมเดลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ วิธีการวิเคราะห์โมเดลลิสเรลมีลักษณะแตกต่างจากการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติทั่วไป คือ การวิเคราะห์โมเดลลิสเรลได้มีพัฒนามาจากการสังเคราะห์วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญสามวิธี คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) การวิเคราะห์อิทธิพล (path analysis) และการประมาณค่าพารามิเตอร์ในการวิเคราะห์การถดถอย (regression analysis) โดยที่ตัวแปรทั้งสองประเภทนี้อาจเป็นตัวแปรสังเกตได้หรือตัวแปรแฝงก็ได้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542)

โมเดลในโปรแกรมลิสเรลจะประกอบด้วย ตัวแปรภายนอก และตัวแปรภายใน ซึ่งโปรแกรมลิสเรลโมเดลใหญ่ประกอบด้วยโมเดลที่สำคัญสองโมเดล ได้แก่ โมเดลการวัด (measurement model) และโมเดลสมการโครงสร้าง (structural equation model) โดยโมเดลการวัดมีสองโมเดลคือ โมเดลการวัดสำหรับตัวแปรภายนอก และโมเดลการวัดสำหรับตัวแปรภายใน ซึ่งโมเดลการวัดทั้งสองนี้เป็นโมเดลแสดงความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นระหว่างตัวแปรแฝง และตัวแปรสังเกตได้ ส่วนโมเดลสมการโครงสร้างเป็นโมเดลแสดงความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นระหว่างตัวแปรแฝงในโมเดลการวิจัย

ข้อตกลงเบื้องต้น 4 ประการ ในการวิเคราะห์โมเดลลิสเรล (Joreskog and Sorbom, 1989; Mueller, 1988 อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) สรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมดภายในโมเดลเป็นความสัมพันธ์เชิงเส้น (linear) แบบบวก (additive) และเป็นความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (causal relationship)
2. ลักษณะการแจกแจงของตัวแปรทั้งตัวแปรภายนอกและตัวแปรภายใน รวมทั้งความคลาดเคลื่อนต้องเป็นการแจกแจงปกติ และความคลาดเคลื่อนต่างๆ ต้องมีค่าเฉลี่ยเป็นศูนย์
3. ลักษณะความเป็นอิสระต่อกันระหว่างตัวแปรกับความคลาดเคลื่อน แบ่งออกเป็นความเป็นอิสระระหว่างความคลาดเคลื่อนกับตัวแปรแฝง และความเป็นอิสระระหว่างความคลาดเคลื่อนด้วยตัวเอง
4. กรณีการวิเคราะห์ข้อมูลอนุกรมเวลาที่มีการวัดมากกว่า 2 ครั้ง การวัดตัวแปรต้องไม่ได้รับอิทธิพลจากช่วงเวลาเหลือระหว่างการวัด

กระบวนการสร้างโมเดลโดยทั่วไป ขั้นแรกจะเป็นการสร้างโมเดลที่ได้จากการทบทวนเอกสารรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ต่อจากนั้นจะเป็นการตรวจสอบโมเดลที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อดูว่าโมเดลที่สร้างขึ้นนั้นสอดคล้องกับข้อมูลในสภาพการณ์จริงหรือไม่ ในขั้นนี้หากเลือกวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมลิสเรล จะมีขั้นตอนที่สำคัญ 6 ขั้นตอน (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ดังนี้

1. การกำหนดข้อมูลจำเพาะของโมเดล (specification of the model) ในการวิเคราะห์ข้อมูลโปรแกรมลิสเรลสิ่งที่สำคัญคือ การกำหนดค่าเมทริกซ์ทั้ง 8 เมทริกซ์ให้สอดคล้องกับโมเดลการวิจัย เพื่อความสะดวกในการเขียนคำสั่งให้โปรแกรมลิสเรล การประมาณค่าพารามิเตอร์ในโมเดลลิสเรลสามารถกำหนดค่าเมทริกซ์ได้ 3 แบบ (Joreskog and Sorbom, 1989; Mueller, 1988 อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) คือ

1.1 พารามิเตอร์กำหนด (fixed parameters) เมื่อโมเดลการวิจัยไม่มีเส้นแสดงอิทธิพลระหว่างตัวแปรใช้สัญลักษณ์ “0”

1.2 พารามิเตอร์บังคับ (constrained parameters) เมื่อโมเดลการวิจัยมีเส้นแสดงอิทธิพลระหว่างตัวแปร และพารามิเตอร์ขนาดอิทธิพลตัวแปรนั้นเป็นค่าที่ต้องประมาณ แต่นักวิจัยมีเงื่อนไขที่ต้องกำหนดให้พารามิเตอร์บางตัวมีค่าเฉพาะคงที่ เช่น มีค่าเท่ากับหนึ่งหรือมีค่าอื่น ๆ กรณีเช่นนี้จะกำหนดค่าสมาชิกในเมทริกซ์ที่แทนค่าพารามิเตอร์นั้นเป็นพารามิเตอร์บังคับ ใช้สัญลักษณ์ “1”

1.3 พารามิเตอร์อิสระ (free parameters) เป็นพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าและไม่ได้บังคับให้มีค่าเป็นอย่างไรอย่างหนึ่ง ใช้สัญลักษณ์ “*”

2. การระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของโมเดล (identification of the model) ก่อนที่ผู้วิจัยจะประมาณค่าพารามิเตอร์จะต้องระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของพารามิเตอร์ก่อน เนื่องจากการระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวและประมาณค่าพารามิเตอร์มีความเกี่ยวข้องและการระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวจะทำให้ผู้วิจัยทราบล่วงหน้าว่าโมเดลนั้นสามารถจะประมาณค่าพารามิเตอร์ได้หรือไม่โดยไม่ต้องวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมลิสเรล ซึ่งใช้เวลาในการวิเคราะห์มากกว่าโปรแกรมทั่วไป เงื่อนไขในการกำหนดความเป็นไปได้ค่าเดียวที่ต้องพิจารณามี 3 ประเภท (Bollen, 1989; Long, 1983:44 อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) คือ

2.1 เงื่อนไขจำเป็น (necessary condition) โมเดลจะเป็นโมเดลระบุได้พอดีต้องมีเงื่อนไขจำเป็น คือ จำนวนพารามิเตอร์ที่ไม่ทราบค่าจะต้องน้อยกว่า หรือเท่ากับจำนวนสมาชิกในเมทริกซ์ความแปรปรวน – ความแปรปรวนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง เงื่อนไขนี้เรียกว่ากฎที่ (t-rule) ซึ่งสามารถตรวจสอบได้จาก $t < (1/2)(ND)(NI+1)$ เมื่อ NI คือจำนวนตัวแปรสังเกตได้ เมื่อตรวจสอบได้ว่า t มีค่าน้อยกว่าจำนวนสมาชิกในเมทริกซ์ความแปรปรวน – ความแปรปรวนร่วมสามารถที่

จะบอกได้ว่าโมเดลมีโอกาสที่จะระบุได้พอดี แต่ยังไม่ดีต้องมี การตรวจสอบเงื่อนไขพอเพียงต่อไป

2.2 เงื่อนไขพอเพียง (sufficient condition) เงื่อนไขพอเพียงสำหรับการระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของโมเดลมีหลายกฎ Bollen (1989 อ้างถึงในนงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ได้แก กฎความสัมพันธ์ทางเดียว (recursive rule) เป็นกฎสำหรับโมเดลอิสระที่ไม่มี ความคลาดเคลื่อนในการวัด เงื่อนไขพอเพียง กล่าวว่า เมทริกซ์ BE ต้องเป็นเมทริกซ์ได้แนวทแยง และเมทริกซ์ PS ต้องเป็นเมทริกซ์แนวทแยง กฎที่สอง เป็นกฎสำหรับโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เงื่อนไขพอเพียง ได้แก่ กฎสามตัวบ่งชี้ (three-indicator rule) กล่าวว่า สมาชิกในเมทริกซ์ LX จะต้องมีค่าไม่เท่ากับศูนย์อย่างน้อยหนึ่งตัวในแต่ละแถว ในแต่ละองค์ประกอบต้องมีตัวบ่งชี้หรือตัวแปรสังเกตได้อย่างน้อย 3 ตัวและเมทริกซ์ TD ต้องเป็นเมทริกซ์แนวทแยง และกฎที่สาม เป็นกฎสำหรับโมเดลอิสระที่มีความคลาดเคลื่อนในการวัด ซึ่งเงื่อนไขพอเพียง ได้แก่ กฎสองขั้นตอน (two-step rule) กล่าวว่า ขั้นตอนแรกปรับโมเดลอิสระให้เป็นโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโดยการรวมตัวแปรภายใน และตัวแปรภายนอกให้เป็นชุดเดียวกันเสมือนหนึ่งเป็นตัวแปรภายนอกเพียงอย่างเดียว หลังจากนั้นจึงตรวจสอบโดยใช้กฎสามตัวบ่งชี้ หากพบว่า โมเดลระบุได้พอดี ให้ตรวจสอบขั้นที่สองโดยปรับโมเดลให้เป็นโมเดลอิสระที่ไม่มี ความคลาดเคลื่อนในการวัด กล่าวคือ เอาตัวแปรเฉพาะตัวแปรภายในมารวมเป็นชุดเดียวกันเสมือนหนึ่งว่าเป็นตัวแปรสังเกตได้ แล้วตรวจสอบด้วยกฎความสัมพันธ์ทางเดียว

2.3 เงื่อนไขจำเป็นและพอเพียง (necessary and sufficient condition) เป็นเงื่อนไขที่มีประสิทธิภาพสูงสุด เมื่อเปรียบเทียบกับเงื่อนไขสองประเภทแรก ซึ่งโมเดลจะเป็นโมเดลระบุได้พอดีก็ต่อเมื่อสามารถแสดงได้โดยการแก้สมการโครงสร้างว่าพารามิเตอร์แต่ละค่าจะได้จากการแก้สมการที่เกี่ยวข้องกับความแปรปรวน - ความแปรปรวนร่วมของประชากร

3. การประมาณค่าพารามิเตอร์จากโมเดล (parameter estimation from the model) จุดมุ่งหมายของการประมาณค่าพารามิเตอร์ คือ การหาพารามิเตอร์ที่จะทำให้เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมที่คำนวณได้จากกลุ่มตัวอย่าง (S) และเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมที่ถูกสร้างขึ้นจากพารามิเตอร์ที่ประมาณค่าได้จากโมเดลสมมติฐาน (Σ หรือ Sigma) มีค่าใกล้เคียงกันมากที่สุด ถ้าหากเมทริกซ์ทั้งสองมีค่าใกล้เคียงกันแสดงว่าโมเดลที่เป็นสมมติฐานมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในการกำหนดเงื่อนไขให้เมทริกซ์ทั้งสองมีค่าใกล้เคียงกันใช้วิธีการสร้างฟังก์ชันความกลมกลืน (fit or fitting function) รูปแบบฟังก์ชันทุกฟังก์ชันที่สร้างขึ้นต้องมีคุณสมบัติรวม 4 ประการ คือ (1) ฟังก์ชันความกลมกลืนต้องเป็นสเกลหรือเป็นตัวเลขจำนวน (2) ฟังก์ชันความกลมกลืนต้องมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับศูนย์ (3) ฟังก์ชันความกลมกลืนมีค่าเท่ากับศูนย์เมื่อเมทริกซ์ S และ Σ มีค่าเท่ากันเท่านั้นและ (4) ฟังก์ชันความ

กลมกลืนเป็นฟังก์ชันต่อเนื่อง (continuous function) วิธีการประมาณค่าพารามิเตอร์ในการประมาณค่าที่ใช้ความกลมกลืนมี 5 แบบ คือ

3.1 วิธีกำลังสองน้อยที่สุดไม่ถ่วงน้ำหนัก (unweighted least squares = ULS) การประมาณค่าด้วยวิธีนี้จะมีความคงเส้นคงวาและเหมาะสมกับข้อมูลที่มีลักษณะการแจกแจงแตกต่างกันไปจากการแจกแจงแบบพหุนาม แต่ไม่มีประสิทธิภาพและไม่เป็นอิสระจากมาตรวัด

3.2 วิธีกำลังสองน้อยที่สุดถ่วงน้ำหนักทั่วไป (generalized least squares = GLS) การประมาณค่าด้วยวิธีนี้มีความคงเส้นคงวามีประสิทธิภาพและเป็นอิสระจากมาตรวัด กรณีที่ข้อมูลไม่เป็นไปตามข้อตกลงที่ว่าด้วยการแจกแจงแบบพหุนามจะทำให้การประมาณค่าพารามิเตอร์ไม่ถูกต้อง นอกจากนี้ถ้ากลุ่มตัวอย่างมีขนาดเล็กค่าประมาณพารามิเตอร์ที่ได้จะมีความลำเอียงเข้าหาศูนย์

3.3 วิธีโลคัลลิสต์สูงสุด (maximum likelihood = ML) การประมาณค่าด้วยวิธีนี้เป็นวิธีที่ใช้ในการวิเคราะห์โมเดลหลายตัวแปรหลายมากที่สุด เนื่องจากเป็นวิธีที่ประมาณค่าที่มีความคงเส้นคงวา มีประสิทธิภาพและเป็นอิสระจากมาตรวัด

3.4 วิธีกำลังสองน้อยที่สุดถ่วงน้ำหนักทั่วไป (generalized weighted least squares = WLS) การประมาณค่าโดยวิธีนี้มีความคงเส้นคงวา มีประสิทธิภาพ และเป็นอิสระจากมาตรวัด แต่ถ้า เมทริกซ์มีขนาดใหญ่จะทำให้การประมาณค่าคอมพิวเตอร์ต้องใช้เวลาอย่างมาก นอกจากนี้ยังไม่เหมาะสมกับเมทริกซ์ที่มีการตัดข้อมูลสูญหายแบบตัดเฉพาะคู่ที่ขาด

3.5 วิธีกำลังสองน้อยที่สุดถ่วงน้ำหนักแนวทแยง (diagonally weighted least squares =DWLS) เป็นวิธีที่พยายามลดเวลาคอมพิวเตอร์ในการคำนวณโดยคำนวณเฉพาะเมทริกซ์ในแนวทแยง ผลที่ได้ทำให้การประมาณค่าพารามิเตอร์ไม่มีประสิทธิภาพแต่ยังคงมีความคงเส้นคงวาและไม่เป็นอิสระจากมาตรวัด การประมาณค่าพารามิเตอร์ในแต่ละวิธีข้างต้นขึ้นอยู่กับจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า และความถูกต้องของค่าตั้งต้นเท่านั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เพราะในการประมาณค่าใช้ข้อมูลจากเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมหรือเมทริกซ์สหสัมพันธ์ และในฟังก์ชันความกลมกลืนทุกฟังก์ชัน ไม่มีขนาดกลุ่มตัวอย่างมาเกี่ยวข้อง

4. การตรวจสอบความตรงของโมเดล (validation of the model) ในขั้นตอนนี้เป็นการตรวจสอบความตรงของโมเดลที่เป็นสมมติฐานการวิจัยหรือการประเมินผลความถูกต้องของโมเดลหรือการตรวจสอบความกลมกลืนระหว่างข้อมูลเชิงประจักษ์กับโมเดล สถิติที่ช่วยในการตรวจสอบความตรงของโมเดลมี 5 วิธี (Joreskog and Sorbom, 1989; Long, 1983; Bollen, 1989 อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) คือ

4.1 ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานและสหสัมพันธ์ของค่าประมาณพารามิเตอร์ ซึ่งถ้าค่าประมาณที่ได้ไม่มีนัยสำคัญ แสดงว่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานมีขนาดใหญ่ และโมเดลการ

วิจัยอาจจะยังไม่ดีพอถ้าสหสัมพันธ์ระหว่างค่าประมาณมีค่าสูงมากแสดงว่าโมเดลการวิจัยใกล้จะไม่เป็นบวก (non-positive definite) และเป็นโมเดลที่ไม่ดีพอ

4.2 สหสัมพันธ์พหุคูณและสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (multiple correlations and coefficients of determination) ค่าสถิติเหล่านี้จะต้องมีค่าสูงไม่เกินหนึ่งและค่าที่สูงแสดงว่าโมเดลมีความตรง

4.3 ค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืน (goodness of fit measures) ค่าสถิติกลุ่มนี้จะใช้ตรวจสอบความตรงของโมเดลเป็นภาพรวมทั้งโมเดลค่าสถิติในกลุ่มนี้มี 4 ประเภท คือ **ประเภทแรก** ค่าสถิติไค-สแควร์ เป็นสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานทางสถิติว่าฟังก์ชันความกลมกลืนมีค่าเท่ากับศูนย์ ถ้าค่าสถิติไค-สแควร์เข้าใกล้ศูนย์แสดงว่าโมเดลอิสระมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่ง Saris and Stonkhorst (1984 อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) เสนอว่าโมเดลอิสระที่มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ค่าสถิติไค-สแควร์ควรมีค่าเท่ากับองศาอิสระ **ประเภทที่สอง** ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (goodness of fit index = GFI) ค่าดัชนี GFI เป็นอัตราส่วนของผลต่างระหว่างฟังก์ชันความกลมกลืนจากโมเดลก่อนปรับและหลังปรับโมเดล กับฟังก์ชันความกลมกลืนก่อนปรับโมเดล ค่าดัชนี GFI จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 และ 1 และเป็นค่าที่ไม่ขึ้นอยู่กับขนาดกลุ่มตัวอย่าง ค่าดัชนี GFI ที่เข้าใกล้ 1.00 แสดงว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ **ประเภทที่สาม** ดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (adjusted Goodness of fit Index = AGFI) เป็นการนำค่าดัชนี GFI มาปรับค่าโดยคำนึงถึงขนาดขององศาความเป็นอิสระจำนวนตัวแปร และขนาดกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ได้ค่า AGFI ซึ่งค่า AGFI นี้มีคุณสมบัติเหมือน GFI และ**ประเภทที่สี่** ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (root mean square residual = RMR) เป็นดัชนีที่ใช้เปรียบเทียบระดับความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของโมเดลสองโมเดล เฉพาะกรณีที่เป็นการเปรียบเทียบโดยใช้ข้อมูลชุดเดียวกัน ค่า RMR ยังมีค่าเข้าใกล้ศูนย์แสดงว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (4) การวิเคราะห์เศษเหลือหรือความคลาดเคลื่อน (analysis of residuals) ในการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลอิสระกับข้อมูลเชิงประจักษ์จะดูจากเมทริกซ์เศษเหลือหรือความคลาดเคลื่อนในการเทียบความกลมกลืน (fitted residuals matrix) ถ้าค่าความคลาดเคลื่อนในรูปคะแนนมาตรฐานไม่เกิน 2.00 ถือว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ นอกจากนี้ยังดูได้จากกราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความคลาดเคลื่อนกับควอนไทล์ปกติ ถ้าเส้นกราฟมีความชันมากกว่าเส้นทแยงมุมซึ่งใช้เป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบ แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (5) ดัชนีดัดแปรโมเดล (model modification indices) เป็นค่าสถิติเฉพาะสำหรับพารามิเตอร์แต่ละตัวหากปรับให้พารามิเตอร์นั้นเป็นอิสระหรือมีการผ่อนคลายข้อกำหนดจะทำให้ค่าไค-สแควร์มีค่าลดลง

5. การปรับโมเดล (model adjustment) ในกรณีที่ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลพบว่าโมเดลไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยจะต้องทำการปรับโมเดลโดยอาศัยดัชนีดีดแปรโมเดลเป็นแนวทางในการปรับโมเดลจนกว่าจะได้โมเดลที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

6. การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่ผู้วิจัยต้องทำหลังจากที่ได้โมเดลที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เรียบร้อยแล้ว

จากแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์เชิงสาเหตุหรือโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุหรือโมเดลลิสเรล ซึ่งดังกล่าวข้างต้นจึงสรุปได้ว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ หมายถึง โมเดลเชิงสถิติที่อธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบเส้นตรง ระหว่างตัวแปรสังเกตได้กับตัวแปรแฝง และระหว่างตัวแปรแฝงกับตัวแปรแฝง โดยไม่มีเงื่อนไขหรือข้อจำกัดเกี่ยวกับทิศทางของการเป็นสาเหตุ ผู้วิจัยจึงยึดแนวคิดนี้เป็นหลักในการทำวิจัยครั้งนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยายมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียน 2) ศึกษาสภาพจิตอาสาและปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสา 3) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของจิตอาสาที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งมีรายละเอียดและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 976,621 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีแนวทางในการพิจารณาและขั้นตอนในการสุ่มดังนี้

1. การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตาม Yamane (1967) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% Yamane ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างไว้ดังนี้คือ จำนวนประชากร 100,000 คนให้ใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 398 คน แต่ในการศึกษาครั้งนี้จำนวนประชากรมีจำนวน 976,621 คน Yamane ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างไว้เท่ากับ 400 คน

2. การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามแนวคิดของ Bollen (1989 อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) เสนอว่า ขนาดของกลุ่มตัวอย่างควรพิจารณาควบคู่ไปกับจำนวนพารามิเตอร์อิสระที่ต้องการประมาณค่า ถ้ามีจำนวนมากควรจะต้องมีขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพิ่มมากขึ้นด้วย และแนวคิดของ Schumacker and Lomax, 1996; Hair and et al, 1998 (อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ได้เสนอแนะกฎแห่งความชัดเจน (rule of thumb) ที่นักสถิติวิเคราะห์ตัวแปรพหุใช้กันอย่างแพร่หลาย คือ ใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 10-20 คนต่อตัวแปรในการวิจัยหนึ่งตัวแปร

เนื่องจากโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของจิตอาสาที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัยครั้งนี้ มีพารามิเตอร์ที่ต้องประมาณค่าในโมเดล จำนวน 27 ค่า โดยผู้วิจัยใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็น 20 คน ต่อ 1 ค่า (Gold, 1980; Weiss, 1972 อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำที่เหมาะสมคือ 540 คน แต่จากการศึกษางานวิจัยพบว่า อัตราการตอบกลับขั้นต่ำของแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ของกลุ่มที่ตอบด้วยความจริงใจคิดเป็นร้อยละ 70 (วิภา บำเรอจิตร, 2542) และเพื่อให้การวิจัยมีข้อมูลเพียงพอ ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างให้มากกว่าขั้นต่ำขึ้นไปอีก

30 % ทำให้ต้องใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ 702 คน เพื่อให้จำนวนนักเรียนในแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเท่าเทียมกัน ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้จำนวน 756 คน

3. การดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบใช้ความน่าจะเป็น (probability sampling) ด้วยวิธีการสุ่มแบบ 4 ขั้นตอน (four-stage sampling) ซึ่งดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนดังนี้ (สุชาติ บวรภักติกวี, 2548)

ขั้นที่ 1 สุ่มจังหวัดในแต่ละภาค ซึ่งแบ่งออกเป็นภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยทำการสุ่มภาคละ 7 จังหวัด รวมจังหวัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 28 จังหวัด

ขั้นที่ 2 สุ่มเขตพื้นที่การศึกษาจากแต่ละจังหวัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จังหวัดละ 1 เขตพื้นที่การศึกษา รวมเขตพื้นที่การศึกษาทั้งหมด 28 เขต

ขั้นที่ 3 สุ่มโรงเรียนจากเขตพื้นที่การศึกษาที่จัดการเรียนการสอนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตพื้นที่การศึกษาละ 3 โรงเรียน รวมทั้งหมด 84 โรงเรียน

ขั้นที่ 4 สุ่มนักเรียนจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 84 โรงเรียน โรงเรียนละ 9 คน โดยแบ่งเป็นระดับชั้นเรียนละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 756 คน ในการนี้ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะตอบแบบสอบถามครั้งนี้ด้วยการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับสลากห้องเรียน และเลขที่ของนักเรียนจากเลขที่ที่ได้ในลำดับแรกของชั้นเรียนต่อเนื่องไปจนครบจำนวน เพื่อให้ทางโรงเรียนสะดวกในการให้นักเรียนตอบแบบสอบถาม และไม่เจาะจงกลุ่มตัวอย่างในการตอบ ทำให้กลุ่มตัวอย่างที่ได้ไม่เกิดความลำเอียงและเป็นตัวแทนที่ดีของนักเรียน ซึ่งรายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำแนกตามภูมิภาค จังหวัด เขตพื้นที่การศึกษา จำนวนโรงเรียน และจำนวนนักเรียนที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้แสดงดังตารางที่ 3.1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ภาค	จังหวัด	เขตพื้นที่การศึกษา	จำนวนโรงเรียน	จำนวนนักเรียน
กลาง	ชลบุรี	เขต 3	3	27
	เพชรบุรี	เขต 1	3	27
	ระยอง	เขต 2	3	27
	ราชบุรี	เขต 1	3	27
	ลพบุรี	เขต 1	3	27
	สระบุรี	เขต 2	3	27
	สิงห์บุรี	เขต 1	3	27
เหนือ	กำแพงเพชร	เขต 2	3	27
	เชียงใหม่	เขต 1	3	27
	นครสวรรค์	เขต 1	3	27
	เพชรบูรณ์	เขต 2	3	27
	แม่ฮ่องสอน	เขต 1	3	27
	ลำปาง	เขต 1	3	27
	ลำพูน	เขต 2	3	27
ใต้	นครศรีธรรมราช	เขต 2	3	27
	พัทลุง	เขต 1	3	27
	ภูเก็ต	เขต 1	3	27
	ระนอง	เขต 1	3	27
	สงขลา	เขต 1	3	27
	สตูล	เขต 1	3	27
	สุราษฎร์ธานี	เขต 3	3	27
ตะวันออกเฉียงเหนือ	กาฬสินธุ์	เขต 1	3	27
	ชัยภูมิ	เขต 3	3	27
	นครพนม	เขต 1	3	27
	บุรีรัมย์	เขต 2	3	27
	มุกดาหาร	เขต 1	3	27
	ยโสธร	เขต 2	3	27
	หนองบัวลำภู	เขต 1	3	27
รวม	28	28	84	756

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

จิตอาสา หมายถึง ความสำนึกของบุคคลที่มีต่อสังคม ส่วนรวม โดยการเอาใจใส่ และการช่วยเหลือ ผู้ที่มีจิตอาสาจะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่อาสาทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เช่น การเสียสละเงิน สิ่งของ เวลา แรงกาย และสติปัญญาเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน ซึ่งวัดจากตัวแปรสังเกตได้คือ 1) การช่วยเหลือผู้อื่น 2) การเสียสละต่อสังคม และ 3) ความมุ่งมั่นพัฒนา

การช่วยเหลือผู้อื่น หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกต่อผู้อื่นและคนในสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน ได้แก่ การช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น การให้บริการและอำนวยความสะดวก การมีน้ำใจแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่น สามารถวัดได้จากแบบวัดซึ่งเป็นมาตรฐานค่า 5 ระดับ จำนวน 11 ข้อ

การเสียสละต่อสังคม หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกต่อผู้อื่นและสังคม ได้แก่ การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม การเสียสละเงิน เวลา และแรงกาย เพื่อผู้อื่นและสังคมด้วยความเต็มใจ สามารถวัดได้จากแบบวัดซึ่งเป็นมาตรฐานค่า 5 ระดับ จำนวน 8 ข้อ

ความมุ่งมั่นพัฒนา หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงถึงความตั้งใจอย่างแน่วแน่ในการเปลี่ยนแปลงให้สังคมดีขึ้น ได้แก่ การที่นักเรียนให้ความสนใจต่อการเปลี่ยนแปลงหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม/ชุมชน หรือโรงเรียน มีการเสนอแนวคิดในการพัฒนาสังคม/ชุมชน และโรงเรียนของตน ตลอดจนร่วมพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างจิตอาสาเพื่อพัฒนาสังคม/ชุมชน โรงเรียน อย่างสร้างสรรค์และหลากหลายได้เหมาะสมตามวัย สามารถวัดได้จากแบบวัดซึ่งเป็นมาตรฐานค่า 5 ระดับ จำนวน 6 ข้อ

ผลการเรียนเฉลี่ย หมายถึง เกรดเฉลี่ยสะสมในช่วงชั้นปัจจุบันที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ ตั้งแต่ชั้นเรียนเริ่มต้นถึงชั้นเรียนปัจจุบัน ซึ่งสามารถวัดได้จากการให้นักเรียนรายงานผลการเรียนเฉลี่ยของตนเองในแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 1 ข้อ

เจตคติต่อจิตอาสา หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อ ความคิดเห็นในด้านบวกและด้านลบของนักเรียนที่มีต่อจิตอาสา และแนวโน้มในการแสดงจิตอาสา สามารถวัดได้จากแบบวัดซึ่งเป็นมาตรฐานค่า 5 ระดับ จำนวน 5 ข้อ

การรับรู้ความสามารถของตนเอง หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้ และตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเองที่จะแสดงจิตอาสาต่อผู้อื่นและสังคม ว่านักเรียนจะสามารถดำเนินการให้สำเร็จตามความตั้งใจและเป้าหมายที่วางไว้ และมีความมั่นใจมากน้อยเพียงใด สามารถวัดได้จากแบบวัดซึ่งเป็นมาตรฐานค่า 5 ระดับ จำนวน 3 ข้อ

ความเป็นแบบอย่างจากพ่อแม่ หมายถึง การที่นักเรียนได้เห็นพฤติกรรมที่มีส่วนในการช่วยเหลือ การเสียสละ และความมุ่งมั่นเพื่อผู้อื่นและสังคมจากพ่อแม่ สามารถวัดได้จากแบบวัด ซึ่งเป็นมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 6 ข้อ

การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การที่บิดามารดาแสดงการยอมรับ ให้ความชื่นชม ให้ความสนใจ ให้การสนับสนุน และให้ความช่วยเหลือนักเรียนในการแสดงจิตอาสาต่อผู้อื่นและสังคม สามารถวัดได้จากแบบวัดซึ่งเป็นมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 5 ข้อ

การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง การที่บิดามารดาให้คำอธิบายแก่นักเรียนประกอบการสนับสนุนที่จะให้นักเรียนทำสิ่งที่เป็นประโยชน์เพื่อผู้อื่นและสังคม หรือห้ามมิให้นักเรียนทำสิ่งต่างๆ ที่ไม่เหมาะสม ตลอดจนมีความสม่ำเสมอในการให้คำชี้แจงและให้เหตุผลทุกครั้ง เมื่อมีการลงโทษหรือให้รางวัล สามารถวัดได้จากแบบวัดซึ่งเป็นมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 4 ข้อ

การประพฤติเป็นแบบอย่างของครู หมายถึง การที่นักเรียนได้เห็นพฤติกรรมและการปฏิบัติตนในด้านการให้ความช่วยเหลือ การเสียสละ และการให้ความสนใจผู้อื่นและส่วนรวมของครู สามารถวัดได้จากแบบวัดซึ่งเป็นมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 7 ข้อ

การสั่งสอนและการปลูกฝังจากครู หมายถึง การปลูกฝังความรู้ ความเชื่อ และทัศนคติด้านจิตอาสา ให้กับนักเรียนทั้งโดยทางตรง คือ การอบรมสั่งสอนตามวิชาการ และโดยทางอ้อม คือ การจัดกิจกรรมเสริม เพื่อให้นักเรียนนำสิ่งที่ได้จากการอบรมสั่งสอนไปปฏิบัติในการมีส่วนช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม สามารถวัดได้จากแบบวัดซึ่งเป็นมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 9 ข้อ

สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู หมายถึง การปฏิบัติหรือการแสดงออกของครูกับนักเรียนที่ก่อให้เกิดความสัมพันธที่ดีต่อกัน โดยที่นักเรียนให้ความเคารพและปฏิบัติตามคำแนะนำของครู และครูคอยให้การสนับสนุนช่วยเหลือ ให้ความรัก ความเอาใจใส่ และเป็นที่ยังใจได้เมื่อนักเรียนต้องการ สามารถวัดได้จากแบบวัดซึ่งเป็นมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 6 ข้อ

ความเป็นแบบอย่างจากเพื่อน หมายถึง การที่นักเรียนได้รับการถ่ายทอด ความรู้สึก อารมณ์ และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือ การเสียสละ การเอาใจใส่ในการพัฒนาสังคมและส่วนรวมจากเพื่อนสนิท หรือเพื่อนในกลุ่ม สามารถวัดได้จากแบบวัดซึ่งเป็นมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 5 ข้อ

สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง ความผูกพัน ความรู้สึกที่ดี การแสดงออก และการทำกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นและสังคม ที่เกิดขึ้นระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สามารถวัดได้จากแบบวัดซึ่งเป็นมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 7 ข้อ

ความเป็นแบบอย่างจากบุคคลสำคัญ หมายถึง การที่นักเรียนได้เห็นพฤติกรรมของบุคคลที่มีบทบาทในสังคม เช่น ผู้นำประเทศ ศิลปิน ดารา บุคคลสาธารณะ ให้การช่วยเหลือ เสียสละต่อ

ผู้อื่นและสังคม ตลอดจนการมุ่งมั่นในการแก้ปัญหาของสังคม สามารถวัดได้จากแบบวัดซึ่งเป็นมาตรฐานค่า 5 ระดับ จำนวน 4 ข้อ

การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ หมายถึง การที่นักเรียนได้ชมและได้รับทราบข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือ การเสียสละ และความมุ่งมั่นพัฒนาสังคมและส่วนรวม จากคำแนะนำของสื่อโทรทัศน์ สามารถวัดได้จากแบบวัดซึ่งเป็นมาตรฐานค่า 5 ระดับ จำนวน 3 ข้อ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย 3 ตอนดังนี้คือ **ตอนที่ 1** เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับภูมิหลังของผู้ตอบ **ตอนที่ 2** เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสา **ตอนที่ 3** เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับจิตอาสาของนักเรียน โดยในแต่ละตอนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับชั้นที่ศึกษา ผลการเรียนเฉลี่ย และที่ตั้งของโรงเรียน เป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (check list) และแบบเติมคำตอบ จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนักเรียน ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน และ ปัจจัยด้านสื่อมวลชน มีลักษณะเป็นมาตรฐานค่า 5 ระดับ จำนวน 64 ข้อ โดยในแต่ละระดับมีความหมายและเกณฑ์ในการให้คะแนนแบ่งเป็น 2 กรณีดังนี้

กรณีที่ 1 ประเภทของข้อความที่เป็นเชิงบวก มีความหมายและเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

5	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน 5 คะแนน
4	หมายถึง	เห็นด้วย	ให้คะแนน 4 คะแนน
3	หมายถึง	ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน 3 คะแนน
2	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน 2 คะแนน
1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน 1 คะแนน

กรณีที่ 2 ประเภทของข้อความที่เป็นเชิงลบ มีความหมายและเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

5	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน 1 คะแนน
4	หมายถึง	เห็นด้วย	ให้คะแนน 2 คะแนน
3	หมายถึง	ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน 3 คะแนน
2	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน 4 คะแนน
1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน 5 คะแนน

สำหรับการแปลความหมายความคิดเห็นต่อข้อความว่ามีมากน้อยเพียงใด แปลโดยใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
4.50 – 5.00	มีความเห็นด้วยในระดับสูงมาก
3.50 – 4.49	มีความเห็นด้วยในระดับสูง
2.50 – 3.49	มีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	มีความเห็นด้วยในระดับน้อย
1.00 – 1.49	มีความเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบวัดจิตอาสาของนักเรียน มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ เกี่ยวกับจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีเนื้อหาครอบคลุมองค์ประกอบหลักทั้ง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคม และความมุ่งมั่นพัฒนา โดยองค์ประกอบหลักทั้ง 3 องค์ประกอบ ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้

1. การช่วยเหลือผู้อื่น มีตัวชี้วัด 3 ตัว คือ การช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น การอำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่น และการแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น
2. การเสียสละต่อสังคม มีตัวชี้วัด 2 ตัว คือ การสละเงิน แรงกาย เพื่อผู้อื่นและสังคม และการสละเวลา การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม
3. ความมุ่งมั่นพัฒนา มีตัวชี้วัด 2 ตัว คือ การสนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลงพร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม และการร่วมพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างจิตอาสาเพื่อสังคมอย่างสร้างสรรค์และหลากหลาย

แบบวัดจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 25 ข้อ มีความหมายและเกณฑ์การให้คะแนน 2 กรณีดังนี้

กรณีที่ 1 ประเภทของข้อความที่เป็นพฤติกรรมทางบวกจำนวน 23 ข้อ ได้แก่ข้อที่ 1 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 23 24 25 มีความหมายและเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

5	หมายถึง	มีการปฏิบัติทุกครั้ง	ได้คะแนน 5 คะแนน
4	หมายถึง	มีการปฏิบัติเกือบทุกครั้ง	ได้คะแนน 4 คะแนน
3	หมายถึง	มีการปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ได้คะแนน 3 คะแนน
2	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อยครั้ง	ได้คะแนน 2 คะแนน
1	หมายถึง	ไม่มีการปฏิบัติ	ได้คะแนน 1 คะแนน

กรณีที่ 2 ประเภทของข้อความที่เป็นพฤติกรรมทางลบจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ข้อที่ 2 22 มีความหมายและเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

5	หมายถึง	มีการปฏิบัติทุกครั้ง	ได้คะแนน 1 คะแนน
4	หมายถึง	มีการปฏิบัติเกือบทุกครั้ง	ได้คะแนน 2 คะแนน
3	หมายถึง	มีการปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ได้คะแนน 3 คะแนน
2	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อยครั้ง	ได้คะแนน 4 คะแนน
1	หมายถึง	ไม่มีการปฏิบัติ	ได้คะแนน 5 คะแนน

สำหรับการแปลความหมายพฤติกรรมจิตอาสา นั้น แปลโดยใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
4.50 – 5.00	มีพฤติกรรมจิตอาสาอยู่ในระดับสูงมาก
3.50 – 4.49	มีพฤติกรรมจิตอาสาอยู่ในระดับสูง
2.50 – 3.49	มีพฤติกรรมจิตอาสาอยู่ในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	มีพฤติกรรมจิตอาสาอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.49	มีพฤติกรรมจิตอาสาอยู่ในระดับน้อยมาก

การแปลความหมายระดับจิตอาสาของนักเรียน แปลโดยใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
13.67 – 15.45	มีระดับจิตอาสาอยู่ในระดับสูงมาก
11.91 – 13.66	มีระดับจิตอาสาอยู่ในระดับสูง
10.15 – 11.90	มีระดับจิตอาสาอยู่ในระดับปานกลาง
8.39 – 10.14	มีระดับจิตอาสาอยู่ในระดับน้อย
6.63 – 7.59	มีระดับจิตอาสาอยู่ในระดับน้อยมาก

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เพื่อกำหนดกรอบแนวคิด และโครงสร้างของตัวแปรที่ต้องการวัด

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดโครงสร้างในการวัดตัวแปรต่างๆ ในแต่ละมิติ ดังตารางที่ 3.2 และเขียนข้อคำถาม

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของข้อคำถาม ความเหมาะสมของปริมาณข้อคำถาม ความชัดเจนของภาษา และรูปแบบของแบบสอบถาม แล้วนำมาปรับปรุง

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 ท่าน โดยแบ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลจำนวน 3 ท่าน ด้านจิตวิทยาจำนวน 2 ท่าน และผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับนักเรียนและการจัดกิจกรรมส่งเสริมจิตอาสาของนักเรียนจำนวน 2 ท่าน (รายชื่อดังภาคผนวก ก) เพื่อตรวจสอบองค์ประกอบและตัวชี้วัดจิตอาสา และคุณภาพของเครื่องมือด้าน

ความตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาในเรื่องความครอบคลุมของโครงสร้างของเนื้อหา ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการวัด (item objective congruence : IOC) ว่าเหมาะสมหรือไม่ รวมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงข้อคำถาม

ตารางที่ 3.2 โครงสร้างของตัวแปรที่ต้องการวัดในแต่ละมิติ

เนื้อหา	ประเด็นหลัก	จำนวน ข้อ	ประเด็นย่อย	จำนวน ข้อ	ข้อที่
ตอนที่ 1	ภูมิหลังของผู้ตอบ	5	1.1 สถานภาพทั่วไป	5	1-5
ตอนที่ 2	ปัจจัยด้านนักเรียน	15	2.1 เจตคติต่อจิตอาสา	9	1-9
			2.2 การรับรู้ความสามารถของตนเอง	6	10-15
	ปัจจัยด้านครอบครัว	24	2.3 ความเป็นแบบอย่างจากพ่อแม่	8	16-23
			2.4 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน	8	24-31
			2.5 การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล	8	32-39
	ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู	26	2.6 การประพฤติเป็นแบบอย่างของครู	7	40-46
			2.7 การสั่งสอนการปลูกฝังจากครู	11	47-57
			2.8 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู	8	58-65
	ปัจจัยด้านเพื่อน	16	2.9 ความเป็นแบบอย่างจากเพื่อน	7	66-72
			2.10 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน	9	73-81
ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน	7	2.11 ความเป็นแบบอย่างจากบุคคลสำคัญ	7	82-88	
ปัจจัยด้านสื่อมวลชน	7	2.12 การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์	7	89-95	
ตอนที่ 3	จิตอาสาของนักเรียน	30	3.1 ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น	13	1-13
			3.2 ด้านการเสียสละต่อสังคม	10	14-23
			3.3 ด้านความมุ่งมั่นพัฒนา	7	24-30

ขั้นตอนที่ 5 ปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม และข้อคำถามที่ยังมีความซ้ำซ้อน จากนั้นคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC เหมาะสม โดย ศิริชัย กาญจนวาสิ (2544) กำหนดว่าเกณฑ์ที่ใช้ตัดสินความตรงเชิงเนื้อหาที่คำนวณได้ต้องมากกว่า .50 ขึ้นไป จึงจะถือได้ว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับข้อความที่จะวัด

ขั้นตอนที่ 6 นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียน 10 คน เพื่อสอบถามความเข้าใจของคำชี้แจง และความชัดเจนของข้อคำถาม พบว่านักเรียนเข้าใจคำชี้แจง และข้อคำถามในแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 7 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียน จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความเที่ยง (reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบราค (cronbach's alpha coefficient) ได้ผลการวิเคราะห์

ซึ่งมีค่าพิสัยความเที่ยงอยู่ระหว่าง 0.34 - 0.92 ผลจากการวิเคราะห์พบว่าข้อคำถามบางข้อมีความซ้ำซ้อนกัน หากตัดออกจะทำให้ค่าความเที่ยงสูงขึ้น จึงตัดข้อคำถามออกรวมทั้งหมด 5 ข้อ จากทั้งหมด 94 ข้อ และทำการวิเคราะห์ใหม่เป็นครั้งที่ 2 ผลปรากฏว่า ค่าความเที่ยงมีช่วงพิสัยอยู่ระหว่าง 0.70 - 0.92 และมีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .90 แสดงว่าแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเที่ยงอยู่ในระดับสูงซึ่งมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้เก็บข้อมูล ดังแสดงในตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามจำแนกตามคุณลักษณะที่มุ่งวัด

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	ครั้งที่ 1		ครั้งที่ 2	
		จำนวนข้อ	ความเที่ยง	จำนวนข้อ	ความเที่ยง
1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนักเรียน	1.1 ปัจจัยด้านนักเรียน	9	.59	8	.71
	1.2 ปัจจัยด้านครอบครัว	16	.64	15	.70
	1.3 ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู	22	.92	22	.92
	1.4 ปัจจัยด้านเพื่อน	12	.79	11	.82
	1.5 ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน	4	.85	4	.85
	1.6 ปัจจัยด้านสื่อมวลชน	5	.34	3	.77
2. จิตอาสาของนักเรียน	2.1 ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น	11	.79	11	.79
	2.2 ด้านการเสียสละต่อสังคม	8	.90	8	.90
	2.3 ด้านความมุ่งมั่นพัฒนา	6	.79	6	.79
		รวมทั้ง			
ฉบับ		.90			

ความตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity)

การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพื่อให้ได้เมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ตรวจสอบว่า เมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แตกต่างจากศูนย์หรือไม่ ถ้าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในเมทริกซ์ใดไม่มีความสัมพันธ์กัน หรือมีความสัมพันธ์กันน้อย แสดงว่าเมทริกซ์นั้นไม่มีองค์ประกอบร่วมกัน และไม่มีประโยชน์ที่จะนำมาเมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไปวิเคราะห์องค์ประกอบ สำหรับค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ ค่าสถิติ Bartlett's Test of Sphericity และค่าดัชนีไคเซอร์-เมเยอร์-ออลกิน (kaiser-meyer-olkin measure of sampling adequacy= KMO) ค่า KMO ควรจะมีค่าเข้าใกล้หนึ่ง ถ้ามีค่าน้อยแสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมีน้อย และไม่เหมาะที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบ

(นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) เมื่อได้เมตริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละองค์ประกอบ จากนั้นผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เพื่อเป็นการตรวจสอบองค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) ด้วยโปรแกรมลิสเรล

1. ความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดด้านนักเรียน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่าตัวแปรที่บ่งชี้องค์ประกอบปัจจัยด้านนักเรียน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 2 คู่ มีค่าความสัมพันธ์ตั้งแต่ .047 ถึง .265 ลักษณะความสัมพันธ์ของตัวแปรเป็นความสัมพันธ์ทางบวกขนาดเล็กน้อย ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุดคือ เจตคติต่อจิตอาสา (ATT) กับการรับรู้ความสามารถของตนเอง (SELF) และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำที่สุด คือ ผลการเรียนเฉลี่ย (GPA) กับการรับรู้ความสามารถของตนเอง (SELF) ค่า Bartlett's Test of Sphericity = 78.532 df = 3 p = .000 และค่าสัมประสิทธิ์ MSA มีค่าตั้งแต่ .509 ถึง .524 แสดงว่าตัวแปรเจตคติต่อจิตอาสา (ATT) ผลการเรียนเฉลี่ย (GPA) และการรับรู้ความสามารถของตนเอง (SELF) มีความสัมพันธ์กันปานกลางพอที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยด้านนักเรียนได้ ดังแสดงในตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปรในองค์ประกอบด้านนักเรียน

ตัวแปร	ATT	GPA	SELF
ATT	.509		
GPA	.208**	.524	
SELF	.265**	.047	.515
MEAN	3.941	2.86	4.20
SD	.571	.556	.499

Bartlett's Test of Sphericity = 78.532 df = 3 p = .000
KMO = .514

**p < .01 *p < .05

หมายเหตุ ตัวเลขในแนวทแยงมุมเป็น MSA

ตารางที่ 3.5 และภาพที่ 3.1 แสดงผลการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดองค์ประกอบปัจจัยด้านนักเรียน (STUDE) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตามโมเดลการวัดองค์ประกอบปัจจัยด้านนักเรียน พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี พิจารณาจากสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่า

ไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ .0617 ที่องศาอิสระเท่ากับ .804 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 1.00 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าที่ระดับความมีนัยสำคัญเท่ากับ .05 ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด ผลการทดสอบค่าไค-สแควร์ ยอมรับสมมติฐานว่าโมเดลการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน(GFI) เท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 1.00 และค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ .001 ซึ่งเป็นการสนับสนุนข้อสรุปว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรทั้งหมดมีค่าเป็นบวก ขนาดตั้งแต่ .205 ถึง 1.00 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัว ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ เจตคติต่อจิตอาสา(ATT) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.00 และมีความแปรผันร่วมกับองค์ประกอบปัจจัยด้านนักเรียน ร้อยละ 98.3 ส่วนน้ำหนักรวมของผลการเรียนเฉลี่ย (GPA) และการรับรู้ความสามารถของตนเอง (SELF) มีน้ำหนักองค์ประกอบใกล้เคียงกัน คือ .205 และ .235 โดยมีความแปรผันร่วมเกี่ยวกับองค์ประกอบปัจจัยด้านนักเรียน ร้อยละ 4.4 และ 7.1 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าตัวแปรเหล่านี้เป็นตัวแปรที่สำคัญขององค์ประกอบปัจจัยด้านนักเรียน เมื่อนำค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบที่ได้มาสร้างสมการองค์ประกอบปัจจัยด้านนักเรียน ได้ดังนี้

$$\text{STUDE} = .983^{**} (\text{ATT}) + .003^{**} (\text{GPA}) + .005^{**} (\text{SELF})$$

ตารางที่ 3.5 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดองค์ประกอบปัจจัยด้านนักเรียน

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ			R ²	สปส.คะแนนองค์ประกอบ
	b	SE	t		
ATT	1.00	-	-	.985	.983
GPA	.205	.037	5.518**	.044	.003
SELF	.235	.033	7.121**	.071	.005

$\chi^2 = .0617$ df = .804 p = 1.00 GFI = 1.00 AGFI = 1.00 RMR = .001

Chi-Square=0.06, df=1, F-value=0.80382, RMSEA=0.000

ภาพที่ 3.1 โมเดลการวัดองค์ประกอบปัจจัยด้านนักเรียน

2. ความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดด้านครอบครัว

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่า ตัวแปรที่บ่งชี้องค์ประกอบปัจจัยด้านครอบครัว มีค่าสหสัมพันธ์สหสัมพันธ์ ตั้งแต่ .432 ถึง .515 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกคู่ ลักษณะความสัมพันธ์ของตัวแปรเป็นความสัมพันธ์ทางบวกขนาดปานกลาง โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุดคือ ความเป็นแบบอย่างจากพ่อแม่ (PAREN_M) กับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (LOVSUP) และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำที่สุด คือ ความเป็นแบบอย่างจากพ่อแม่ (PAREN_M) กับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (LOVSUP) ค่า Bartlett's Test of Sphericity = 398.312 df= 3 p=.000 และค่าสหสัมพันธ์ MSA มีค่าตั้งแต่ .656 ถึง .717 แสดงว่าตัวแปร ความเป็นแบบอย่างจากพ่อแม่ (PAREN_M) การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (LOVSUP) และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (REASON) มีความสัมพันธ์กันมากพอที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ ดังแสดงในตารางที่ 3.6

ตารางที่ 3.6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปรในองค์ประกอบปัจจัยด้านครอบครัว

ตัวแปร	PAREN_M	LOVSUP	REASON
PAREN_M	.658		
LOVSUP	.515**	.656	
REASON	.432**	.435**	.717
MEAN	3.753	3.523	3.814
SD	.466	.616	.524

Bartlett's Test of Sphericity = 398.312 df= 3 p=.000
KMO =.674

**p<.01 *p<.05

หมายเหตุ ตัวเลขในแนวทแยงมุมเป็น MSA

ตารางที่ 3.7 และภาพที่ 3.2 แสดงผลการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดองค์ประกอบปัจจัยด้านครอบครัว (FAMIL) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตามโมเดลการวัดองค์ประกอบปัจจัยด้านครอบครัว พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี พิจารณาจากสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่าไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ 1.894 ที่องศาอิสระเท่ากับ 1 ค่าความน่าจะเป็น(p) เท่ากับ .169 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าที่ระดับความมีนัยสำคัญเท่ากับ .05 ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด ผลการทดสอบค่าไค-สแควร์ยอมรับสมมติฐานว่าโมเดลการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีวัดระดับ

ความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .998 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ .989 และค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ .007 ซึ่งเป็นการสนับสนุนข้อสรุปว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

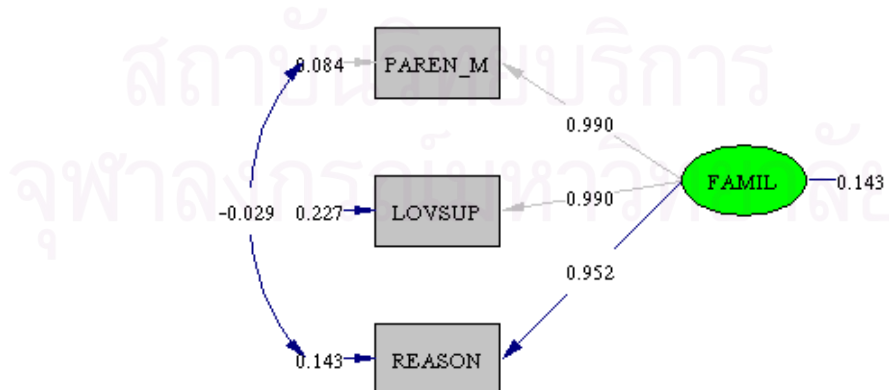
เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรทั้งหมดมีค่าเป็นบวก และแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัว จะเห็นได้ว่าตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 3 ตัวแปร ได้แก่ ความเป็นแบบอย่างจากพ่อแม่ (PAREN_M) การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (LOVSUP) และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบใกล้เคียงกัน คือ .990 .990 และ .952 โดยมีความแปรผันร่วมกับองค์ประกอบปัจจัยด้านครอบครัวร้อยละ 62.5 38.2 และ 47.5 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าตัวแปรเหล่านี้เป็นตัวแปรที่สำคัญขององค์ประกอบปัจจัยด้านครอบครัว เมื่อนำค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบที่ได้มาสร้างสมการองค์ประกอบปัจจัยด้านครอบครัวได้ดังนี้

$$FAMIL = .426^{**} (PAREN_M) + .123^{**} (LOVSUP) + .273^{**} (REASON)$$

ตารางที่ 3.7 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดองค์ประกอบปัจจัยด้านครอบครัว

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ			R ²	สปส.คะแนนองค์ประกอบ
	b	SE	t		
PAREN_M	.990	-	-	.625	.426
LOVSUP	.990	-	-	.382	.123
REASON	.952	.086	11.049**	.475	.273

$\chi^2 = 1.894$ df = 1 p = .169 GFI = .998 AGFI = .989 RMR = .007

Chi-Square=1.84, df=1, P-value=0.17540, RMSEA=0.035

ภาพที่ 3.2 โมเดลการวัดองค์ประกอบปัจจัยด้านครอบครัว

3. ความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดด้านโรงเรียน/ครู

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่าตัวแปรที่บ่งชี้องค์ประกอบปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู มีค่าสหสัมพันธ์สหสัมพันธ์ ตั้งแต่ .436 ถึง .747 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกคู่ โดยลักษณะความสัมพันธ์ของตัวแปรเป็นความสัมพันธ์ทางบวกขนาดปานกลาง ซึ่งตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงสุดคือ การประพฤติเป็นแบบอย่างของครู (TEACHER) กับการสั่งสอนการปลูกฝังจากครู (TEACH) และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำที่สุด คือ การประพฤติเป็นแบบอย่างของครู (TEACHER) กับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (RELATST) ค่า Bartlett's Test of Sphericity = 717.182 df= 3 p =.000 และค่าสหสัมพันธ์ MSA มีค่าตั้งแต่ .597 ถึง .847 แสดงว่าตัวแปร การประพฤติเป็นแบบอย่างของครู (TEACHER) การสั่งสอนการปลูกฝังจากครู (TEACH) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (RELATST) มีความสัมพันธ์กันมากพอที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ ดังตารางที่ 3.8

ตารางที่ 3.8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปรในองค์ประกอบปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู

ตัวแปร	TEACHER	TEACH	RELATST
TEACHER	.599		
TEACH	.747**	.597	
RELATST	.436**	.444**	.847
MEAN	3.899	4.042	4.095
SD	.510	.488	.494

Bartlett's Test of Sphericity = 717.182 df= 3 p = .000
KMO = .636

**p<.01 *p<.05

หมายเหตุ ตัวเลขในแนวทแยงมุมเป็น MSA

ตารางที่ 3.9 และภาพที่ 3.3 แสดงผลการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดองค์ประกอบปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู (SCHTEA) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตามโมเดลการวัดองค์ประกอบปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 5.121 ที่องศาอิสระเท่ากับ 2 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .077 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าที่ระดับความมีนัยสำคัญเท่ากับ .05 ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด ผลการทดสอบค่าไค-สแควร์ ยอมรับสมมติฐานว่าโมเดลการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า

ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .995 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ .984 และค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ .007 ซึ่งเป็นการสนับสนุนข้อสรุปว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

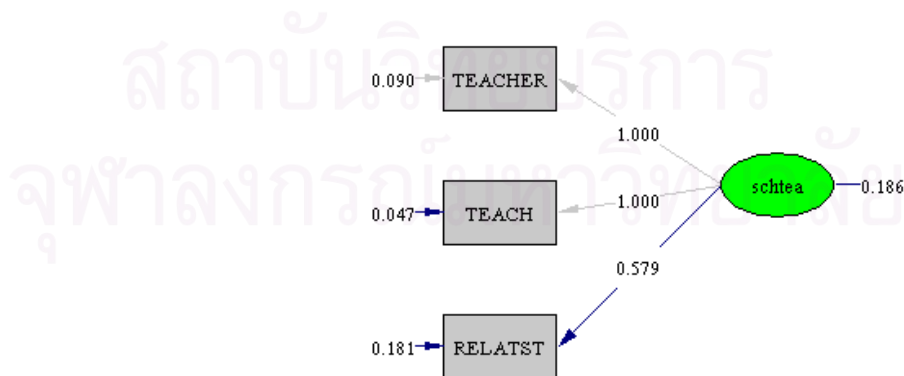
เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรทั้งหมดมีค่าเป็นบวก และแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัว จะเห็นได้ว่าตัวแปรการประพฤติเป็นแบบอย่างของครู (TEACHER) และการสั่งสอนการปลุกฝังจากครู (TEACH) มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดเท่ากับ 1.00 โดยมีความแปรผันร่วมกับองค์ประกอบปัจจัยด้าน โรงเรียน/ครู ร้อยละ 67.4 และ 79.8 ตามลำดับ และตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด คือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (RELATST) แสดงให้เห็นว่าตัวแปรเหล่านี้เป็นตัวแปรที่สำคัญขององค์ประกอบปัจจัยด้านครอบครัว เมื่อนำค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบที่ได้มาสร้างสมการองค์ประกอบปัจจัยด้าน โรงเรียน/ครูได้ดังนี้

$$SCHTEA = .281^{**} (TEACHER) + .537^{**} (TEACH) + .081^{**} (RELATST)$$

ตารางที่ 3.9 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดองค์ประกอบปัจจัยด้าน โรงเรียน/ครู

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ			R ²	สปส.คะแนน องค์ประกอบ
	b	SE	t		
TEACHER	1.000	-	-	.674	.281
TEACH	1.000	-	-	.798	.537
RELATST	.579	.043	13.458**	.256	.081

$\chi^2 = 5.121$ df = 2 p = .077 GFI = .955 AGFI = .984 RMR = .007

Chi-Square=5.12, df=2, P-value=0.07726, RMSEA=0.048

ภาพที่ 3.3 โมเดลการวัดองค์ประกอบปัจจัยด้าน โรงเรียน/ครู

4. ความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดด้านเพื่อน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่าตัวแปรที่บ่งชี้องค์ประกอบปัจจัยด้านเพื่อนมีค่าสหสัมพันธ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .553 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นความสัมพันธ์ทางบวกขนาดปานกลาง ค่า Bartlett's Test of Sphericity = 245.876 df= 1 p = .000 และค่าสหประสิทธิ์ MSA มีค่าเท่ากับ .500 แสดงว่าตัวแปรความเป็นแบบอย่างจากเพื่อน (FRIEN_M) และตัวแปรสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (RELATSF) มีความสัมพันธ์กันปานกลางพอที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ ดังแสดงในตารางที่ 3.10

ตารางที่ 3.10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปรในองค์ประกอบปัจจัยด้านเพื่อน

ตัวแปร	FRIEN_M	RELATSF
FRIEN_M	.500	
RELATSF	.553**	.500
MEAN	3.517	4.048
SD	.523	.548

Bartlett's Test of Sphericity = 245.876 df= 1 p = .000
KMO = .500

**p<.01 *p<.05

หมายเหตุ ตัวเลขในแนวทแยงมุมเป็น MSA

ตารางที่ 3.11 และภาพที่ 3.4 แสดงผลการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดองค์ประกอบปัจจัยด้านเพื่อน (FRIEN) ผลการวิเคราะห์ห้่องค์ประกอบเชิงยืนยันตามโมเดลการวัดองค์ประกอบปัจจัยด้านเพื่อน พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี พิจารณาจากสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่าไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ 3.767 ที่องศาอิสระเท่ากับ .0523 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .0523 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าที่ระดับความมีนัยสำคัญเท่ากับ .05 ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด ผลการทดสอบค่าไค-สแควร์ยอมรับสมมติฐานว่าโมเดลการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .994 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ .983 และค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ .021 ซึ่งเป็นการสนับสนุนข้อสรุปว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

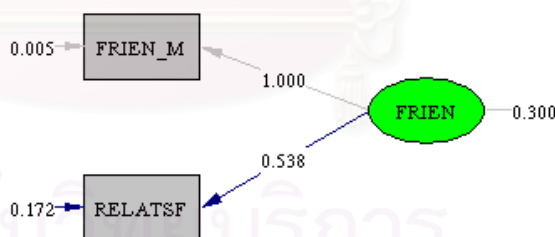
เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรทั้งหมดมีค่าเป็นบวก ขนาดตั้งแต่ .538 ถึง 1.00 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัว ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ ความเป็นแบบอย่างจากเพื่อน (FRIEN_M) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.00 มีความแปรผันร่วมกับองค์ประกอบปัจจัยด้านเพื่อน ร้อยละ 98.4 รองลงมา คือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (RELATSF) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .583 และมีความแปรผันร่วมกับองค์ประกอบปัจจัยด้านเพื่อน ร้อยละ 33.5 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรทั้งสองเป็นตัวแปรที่สำคัญขององค์ประกอบปัจจัยด้านเพื่อน ได้ดังนี้

$$FRIEN = .976^{**} (FRIEN_M) + .015^{**} (RELATSF)$$

ตารางที่ 3.11 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดองค์ประกอบปัจจัยด้านเพื่อน

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ			R ²	สปส. คะแนนองค์ประกอบ
	b	SE	t		
FRIEN_M	1.00	-	-	.984	.976
RELATSF	.538	.030	18.202**	.335	.015

$\chi^2 = 3.767$ df = .0523 p = .0523 GFI = .994 AGFI = .983 RMR = .021

Chi-Square=3.51, df=1, P-value=0.06107, RMSEA=0.061

ภาพที่ 3.4 โมเดลการวัดองค์ประกอบปัจจัยด้านเพื่อน

5. ความตรงเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบด้านจิตอาสา

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่าตัวแปรที่บ่งชี้องค์ประกอบด้านจิตอาสาของนักเรียน มีค่าสหสัมพันธ์สหสัมพันธ์ ตั้งแต่ .643 ถึง .747 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ลักษณะความสัมพันธ์ของตัวแปรเป็นความสัมพันธ์

ทางบวกขนาดปานกลาง ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุดคือ การช่วยเหลือผู้อื่น(HELP) กับการเสียสละต่อสังคม (ALTRU) และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำที่สุด คือ การช่วยเหลือผู้อื่น(HELP) กับการมุ่งมั่นพัฒนา (DEVEL) ค่าBartlett's Test of Sphericity = 1034.987 df= 3 p =.000 และค่าสัมประสิทธิ์ MSA มีค่าตั้งแต่ .688 ถึง .787 แสดงว่าตัวแปรการช่วยเหลือผู้อื่น (HELP) ตัวแปรการเสียสละต่อสังคม (ALTRU) และตัวแปรความมุ่งมั่นพัฒนา (DEVEL) มีความสัมพันธ์กันมากพอที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ ดังแสดงในตารางที่ 3.12

ตารางที่ 3.12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปรในองค์ประกอบด้านจิตอาสา

ตัวแปร	HELP	ALTRU	DEVEL
HELP	.725		
ALTRU	.747**	.688	
DEVEL	.643**	.691**	.787
MEAN	3.801	3.762	3.523
SD	.502	.597	.562

Bartlett's Test of Sphericity = 1034.987 df= 3 p = .000
KMO = .729

**p<.01 *p<.05

หมายเหตุ ตัวเลขในแนวทแยงมุมเป็น MSA

ตารางที่ 3.13 และภาพที่ 3.5 แสดงผลการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดองค์ประกอบด้านจิตอาสา (VOLUN) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตามโมเดลการวัดองค์ประกอบด้านจิตอาสาพบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี พิจารณาจากสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่าไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ 5.970 ที่องศาอิสระเท่ากับ 3 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .113 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าที่ระดับความมีนัยสำคัญเท่ากับ .05 ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด ผลการทดสอบค่าไค-สแควร์ ยอมรับสมมติฐานว่าโมเดลการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน(GFI) มีค่าเท่ากับ .995 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว(AGFI) มีค่าเท่ากับ .990 และค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ .021 ซึ่งเป็นการสนับสนุนข้อสรุปว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรทั้งหมดมีค่าเป็นบวก ขนาดตั้งแต่ .791 ถึง 1.00 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัว โดยตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุดคือ การช่วยเหลือผู้อื่น (HELP) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.00 และมีความแปรผันร่วมกับ

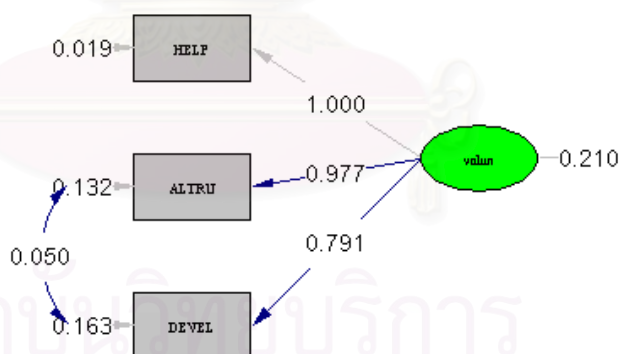
จิตอาสา ร้อยละ 91.7 รองลงมา คือ การเสียสละต่อสังคม (ALTRU) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .977 มีความแปรผันร่วมกับจิตอาสา ร้อยละ 60.3 และตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญน้อยที่สุด คือ ความมุ่งมั่นพัฒนา (DEVEL) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .791 มีความแปรผันร่วมกับจิตอาสา ร้อยละ 44.6 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรเหล่านี้เป็นตัวแปรที่สำคัญขององค์ประกอบด้านจิตอาสา นำค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบที่ได้มาสร้างสมการองค์ประกอบด้านจิตอาสา ได้ดังนี้

$$\text{VOLUN} = .799^{**} (\text{HELP}) + .096^{**} (\text{ALTRU}) + .044^{**} (\text{DEVEL})$$

ตารางที่ 3.13 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดองค์ประกอบด้านจิตอาสา

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ			R ²	สปส.คะแนนองค์ประกอบ
	b	SE	t		
HELP	1.00	-	-	.917	.799
ALTRU	.997	.033	29.181**	.603	.096
DEVEL	.791	.036	21.753**	.446	.044

$\chi^2 = 5.970$ df = 3 p = .113 GFI = .995 AGFI = 990 RMR = .0212

Chi-Square=5.97, df=3, P-value=0.11308, RMSEA=0.038

ภาพที่ 3.5 โมเดลการวัดองค์ประกอบด้านจิตอาสา

ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดล พบว่า โมเดลการวัดองค์ประกอบของปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านโรงเรียนครู ปัจจัยด้านเพื่อน และจิตอาสาของนักเรียน มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ทุกโมเดลการวัดองค์ประกอบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ดำเนินการสืบค้นรายชื่อ ที่อยู่ และเบอร์โทรศัพท์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากสำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (http://doc.obec.go.th/dataonweb/report/sum2_saman.php)

2. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการจาก คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เสนอไปยังผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โทรศัพท์ติดต่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอเก็บข้อมูล

3. จัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งการติดตามแบบสอบถามที่จัดส่งทางไปรษณีย์นั้น ผู้วิจัยใช้การติดตามทางโทรศัพท์หลังจากที่จัดส่งแบบสอบถามแล้วเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ เพื่อติดตามการได้รับแบบสอบถามของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างไม่ได้รับแบบสอบถามจำนวน 1 โรงเรียน ผู้วิจัยจึงดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามอีกครั้ง และติดตามการได้รับแบบสอบถามและการส่งแบบสอบถามกลับคืนจากทุกโรงเรียนทางโทรศัพท์ภายหลังจากจัดส่งแบบสอบถามให้แก่โรงเรียนแล้ว 2 สัปดาห์ ในสัปดาห์ที่ 3 ผู้วิจัยติดตามการส่งแบบสอบถามจากโรงเรียนที่ยังไม่ได้จัดส่งคืน พร้อมชี้แจงถึงความสำคัญและจำเป็นในการจัดส่งข้อมูลกลับ ซึ่งทางโรงเรียนให้ความร่วมมือในการจัดส่งแบบสอบถามกลับเป็นอย่างดีสรุปจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 685 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.61 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมดที่จัดส่ง

4. ภายหลังจากได้รับข้อมูล ผู้วิจัยทำการบรรณาธิกร(edit) ปรากฏว่ามีแบบสอบถามที่ผู้ตอบให้ข้อมูลไม่ครบทุกข้อ ทำให้มีข้อมูลขาดหายมากกว่าร้อยละ 10 ผู้วิจัยจึงไม่นำมาวิเคราะห์ ซึ่งเป็นเกณฑ์ทั่วไปที่ยอมรับได้ Palardy (2003 อ้างถึงในนุรทิน ขำภีรัฐ, 2548) จำนวน 10 ฉบับ จึงได้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาใช้ในการวิจัย เท่ากับ 675 ฉบับ

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนทำการลงรหัส (coding) เพื่อใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ภายหลังจากการลงรหัสข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของการลงรหัส โดยการตรวจสอบการแจกแจงข้อมูลสูงสุด และต่ำสุด พบว่าการลงรหัสข้อมูลผิดพลาดเล็กน้อย ผู้วิจัยจึงดำเนินการแก้ไขโดยการตรวจสอบความถูกต้องจากแบบสอบถามต้นฉบับ

5. ก่อนลงมือวิเคราะห์ ผู้วิจัยดำเนินการกับการขาดหายของข้อมูลในบางตัวแปรที่ผู้ตอบไม่ได้ให้รายละเอียดของข้อมูล ด้วยวิธีการประมาณค่าข้อมูลที่ขาดหายไปแทน (replacement of

missing data) โดยวิธีการหาค่าเฉลี่ย (series mean) และตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลอีกครั้ง ด้วยการแจกแจงความถี่ด้วยโปรแกรม SPSS จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัย ซึ่งมีแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยใช้สถิติบรรยาย เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง และลักษณะของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ด้วยโปรแกรม SPSS for WINDOWS version 11.5 ดังนี้

1.1 วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติบรรยาย เพื่อใช้อธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

1.2 วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนสูงสุด คะแนนต่ำสุด ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในโมเดลเชิงสาเหตุจิตอาสาของนักเรียน เพื่อศึกษาลักษณะการกระจายและการแจกแจงของตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวแปร

1.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยจิตอาสาระหว่างนักเรียนที่มีภูมิหลังต่างกัน

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบปัญหาการวิจัยตามวัตถุประสงค์

การวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดจิตอาสา การวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1

2. การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของตัวแปรแฝงจำนวน 5 โมเดล ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมลิสเรล เพื่อให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพของตัวแปร จึงได้ทำการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง และนำเสนอไว้ในบทที่ 3

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสา ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียน โดยใช้โปรแกรม SPSS for WINDOWS version 11.0

4. การวิเคราะห์ตรวจสอบตรงของโมเดล เป็นการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พร้อมทั้งคำนวณขนาดอิทธิพลรวม อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนักเรียน ด้วยโปรแกรม LISREL version 8.72 for WINDOWS สำหรับค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ คือ ค่าสถิติไค-สแควร์ ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว และค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียน 2) ศึกษาสภาพจิตอาสาและปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสา 3) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของจิตอาสาที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียน

1.1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของสถานภาพโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ของตัวแปรที่สังเกตได้ที่ใช้ในการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียน

1.3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยจิตอาสาของนักเรียนที่มีภูมิหลังต่างกัน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรที่ใช้ในโมเดลการวัดจิตอาสาของนักเรียน

2.2 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดลตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียน

2.3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของตัวชี้วัดจิตอาสา

ตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เพื่อให้การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลสะดวกยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์แทนความหมายดังต่อไปนี้

n	หมายถึง	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้ในการวิเคราะห์
mean	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย
S.D.	หมายถึง	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)
max	หมายถึง	ค่าสูงสุด (maximum)
min	หมายถึง	ค่าต่ำสุด (minimum)

sk	หมายถึง	ค่าความเบ้ (skewness)
ku	หมายถึง	ค่าความโด่ง (kurtosis)
C.V.	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย
χ^2	หมายถึง	ดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนประเภทค่าสถิติไค-สแควร์
df	หมายถึง	องศาแห่งความเป็นอิสระ (degree of freedom)
TE	หมายถึง	ขนาดอิทธิพลรวม (total effect)
ID	หมายถึง	ขนาดอิทธิพลทางอ้อม (indirect effect)
DE	หมายถึง	ขนาดอิทธิพลทางตรง (direct effect)
R ²	หมายถึง	สัมประสิทธิ์การทำนาย (coefficient of determination)
GFI	หมายถึง	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (goodness of fit index)
AGFI	หมายถึง	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (adjusted goodness of fit index)
RMR	หมายถึง	ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (root mean squared residual)
p	หมายถึง	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปรแฝง

STUDE	หมายถึง	ปัจจัยด้านนักเรียน
FAMIL	หมายถึง	ปัจจัยด้านครอบครัว
SCHTEA	หมายถึง	ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู
FRIEN	หมายถึง	ปัจจัยด้านเพื่อน
SOCIA	หมายถึง	ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน
MEDIA	หมายถึง	ปัจจัยด้านสื่อมวลชน
VOLUN	หมายถึง	จิตอาสา

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปรสังเกตได้

ตัวแปรปัจจัยด้านนักเรียน (STUDE)

ATT	หมายถึง	เจตคติต่อจิตอาสา
GPA	หมายถึง	ผลการเรียนเฉลี่ย
SELF	หมายถึง	การรับรู้ความสามารถของตนเอง

ตัวแปรปัจจัยด้านครอบครัว (FAMIL)

PAREN_M	หมายถึง	ความเป็นแบบอย่างจากพ่อแม่
LOVSUP	หมายถึง	การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน

REASON	หมายถึง	การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล
ตัวแปรปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู (SCHTEA)		
TEACHER	หมายถึง	การประพฤติเป็นแบบอย่างของครู
TEACH	หมายถึง	การสั่งสอนการปลูกฝังจากครู
RELATST	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู
ตัวแปรปัจจัยด้านเพื่อน (FRIEN)		
FRIEN_M	หมายถึง	ความเป็นแบบอย่างจากเพื่อน
RELATSF	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
ตัวแปรปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน (SOCIA)		
IMPER_M	หมายถึง	ความเป็นแบบอย่างจากบุคคลสำคัญ
ตัวแปรปัจจัยด้านสื่อมวลชน (MEDIA)		
TVNEWS	หมายถึง	การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์
ตัวแปรจิตอาสาของนักเรียน (VOLUN)		
HELP	หมายถึง	การช่วยเหลือผู้อื่น
HELP_1	หมายถึง	การช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น
HELP_2	หมายถึง	การอำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่น
HELP_3	หมายถึง	การแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น
ALTRU	หมายถึง	การเสียสละต่อสังคม
ALTRU_1	หมายถึง	การสละเงิน แรงกาย เพื่อผู้อื่นและสังคม
ALTRU_2	หมายถึง	การสละเวลา การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม
DEVEL	หมายถึง	ความมุ่งมั่นพัฒนา
DEVEL_1	หมายถึง	การสนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม
DEVEL_2	หมายถึง	การร่วมพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างจิตอาสาเพื่อสังคมอย่างสร้างสรรค์และหลากหลาย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ประกอบด้วย ผลการแจกแจงความถี่และร้อยละของคุณลักษณะภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม และผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในการศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียน ซึ่งได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) คะแนนสูงสุด (max) คะแนนต่ำสุด (min) สัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ค่าความเบ้ (skewness) ค่าความโด่ง (kurtosis) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์เพื่อศึกษาลักษณะการกระจายและการแจกแจงของตัวแปรแต่ละตัว

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 เป็นการนำเสนอผลการแจกแจงความถี่และร้อยละของคุณลักษณะภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม และส่วนที่ 2 เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียน รายละเอียดของแต่ละตอนมีดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรคุณลักษณะภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์การแจกแจงความถี่ และร้อยละของคุณลักษณะภูมิหลังของนักเรียนที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ ผลการเรียนเฉลี่ย ระดับชั้นที่ศึกษา และที่ตั้งของโรงเรียน รายละเอียดดังตารางที่ 4.1

จากตารางที่ 4.1 ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนทั้งหมด 675 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 442 คน (ร้อยละ 65.50) และเพศชาย 233 คน (ร้อยละ 34.50) มีอายุระหว่าง 14-19 ปี ผู้ตอบที่มีอายุ 16-17 ปี มีจำนวนมากที่สุด 466 คน (ร้อยละ 69.04) รองลงมาคืออายุ 18-19 ปี จำนวน 175 คน (ร้อยละ 25.92) และอายุ 14-15 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด 34 คน (ร้อยละ 5.04) นักเรียนส่วนใหญ่มีผลการเรียนเฉลี่ยอยู่ในระดับดี (2.60-3.49) จำนวน 361 คน (ร้อยละ 53.50) รองลงมาคือระดับพอใช้ (1.75-2.59) จำนวน 196 คน ระดับดีมาก (3.50-4.00) จำนวน 103 คน และระดับปรับปรุง (ต่ำกว่า 1.74) จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 29.00 15.30 และ 2.20 ตามลำดับ ซึ่งการจำแนกระดับผลการเรียนเป็นระดับปรับปรุง พอใช้ ดี และดีมาก ผู้วิจัยใช้ตามหลักเกณฑ์การประเมินตามมาตรฐานที่ 5 ของสมศ. (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2549)

เมื่อพิจารณาจากระดับชั้นเรียนที่ศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่ศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีจำนวนสูงสุด 247 คน (ร้อยละ 36.59) รองลงมาคือนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 242 คน (ร้อยละ 35.85) และผู้ตอบในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนน้อยที่สุด 186 คน (ร้อยละ 27.56) ในส่วนของข้อมูลที่ได้รับจากนักเรียนทั้ง 4 ภูมิภาค พบว่าโรงเรียนในภาคกลางให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามกลับสูงสุด จำนวน

185 ฉบับ (ร้อยละ 27.40) รองลงมาคือโรงเรียนในภาคใต้ จำนวน 181 ฉบับ และโรงเรียนในภาคเหนือ จำนวน 178 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 26.80 และ 26.40 ตามลำดับ ส่วนโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้ความร่วมมือในการส่งแบบสอบถามกลับน้อยที่สุด จำนวน 131 ฉบับ (ร้อยละ 19.40)

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามภูมิหลัง

ข้อมูลภูมิหลังนักเรียน	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	233	34.50
หญิง	442	65.50
2. อายุ		
14- 15 ปี	34	5.04
16-17 ปี	466	69.04
18-19 ปี	175	25.92
3. ผลการเรียนเฉลี่ย		
ต่ำกว่า 1.74	15	2.20
1.75-2.59	196	29.00
2.60-3.49	361	53.50
3.50-4.00	103	15.30
4. ระดับชั้นที่ศึกษา		
มัธยมศึกษาปีที่ 4	242	35.85
มัธยมศึกษาปีที่ 5	247	36.59
มัธยมศึกษาปีที่ 6	186	27.56
5.ที่ตั้งของโรงเรียน		
ภาคกลาง	185	27.40
ภาคเหนือ	178	26.40
ภาคใต้	181	26.80
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	131	19.40
รวม	675	100.00

โดยสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อายุระหว่าง 14-19 ปี ส่วนใหญ่มีผลการ

เรียนเฉลี่ยอยู่ในระดับดี กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 ของโรงเรียนในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตารางที่ 4.2 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลจิตอาสาของนักเรียน

ตัวแปร	Min	Max	Sk	Ku	Mean	ความหมาย	S.D.	CV
1. ปัจจัยด้านบุคคล								
1. เจตคติต่อจิตอาสา	1.80	5.00	-.07	-.70	3.94	ระดับสูง	.57	14.49
2. ผลการเรียนเฉลี่ย	1.08	4.00	-.18	-.50	2.86	ระดับดี	.58	20.14
3. การรับรู้ความสามารถของตนเอง	3.00	5.00	-.09	-.36	4.20	ระดับสูง	.50	11.88
2. ปัจจัยด้านครอบครัว								
4. ความเป็นแบบอย่างจากพ่อแม่	2.17	5.00	.34	-.06	3.75	ระดับสูง	.47	12.43
5. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน	2.20	5.00	.17	-.70	3.52	ระดับสูง	.62	17.50
6. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล	1.00	5.00	-.04	.98	3.81	ระดับสูง	.52	13.75
3. ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู								
7. การประพฤติเป็นแบบอย่างของครู	2.57	5.00	.28	-.52	3.90	ระดับสูง	.51	13.08
8. การส่งเสริมการปลูกฝังจากครู	2.56	5.00	.03	-.53	4.04	ระดับสูง	.49	12.08
9. สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู	2.00	5.00	-.29	.25	4.09	ระดับสูง	.49	12.08
4. ปัจจัยด้านเพื่อน								
10. ความเป็นแบบอย่างจากเพื่อน	1.00	5.00	.19	.84	3.52	ระดับสูง	.52	14.86
11. สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน	1.71	5.00	-.25	.69	4.04	ระดับสูง	.50	12.40
5. ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน								
12. ความเป็นแบบอย่างจากบุคคลสำคัญ	2.50	5.00	-.25	-.12	4.17	ระดับสูง	.51	12.42
6. ปัจจัยด้านสื่อมวลชน								
13. การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์	1.67	5.00	-.61	.51	4.27	ระดับสูง	.57	13.44
7. จิตอาสาของนักเรียน								
14. การช่วยเหลือผู้อื่น	2.18	5.00	.03	-.37	4.89	ระดับสูงมาก	.50	13.21
15. การเสียสละต่อสังคม	2.00	5.00	-.13	-.42	3.35	ระดับปานกลาง	.60	15.93
16. ความมุ่งมั่นพัฒนา	1.83	5.00	.00	-.01	3.31	ระดับปานกลาง	.56	15.97

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในโมเดล มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาลักษณะการกระจายและการแจกแจงของตัวแปรสังเกตได้ในแต่ละตัว ค่าสถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) คะแนนสูงสุด (max) คะแนนต่ำสุด (min) ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ค่าความเบ้ (skewness) และค่าความโด่ง (kurtosis) โดยแยกวิเคราะห์ผลในแต่ละตัวแปรดังตารางที่ 4.2 มีรายละเอียดต่อไปนี้

เจตคติต่อจิตอาสา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 แสดงว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีเจตคติต่อจิตอาสาทางบวกในระดับสูง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) มีค่าเท่ากับ .57 และ 14.49 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรในโมเดลทั้ง 16 ตัวแปร จะเห็นว่าข้อมูลมีการกระจายน้อย แสดงว่านักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีเจตคติต่อจิตอาสาใกล้เคียงกัน

ผลการเรียนเฉลี่ย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.86 แสดงว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีผลการเรียนเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) มีค่าเท่ากับ .58 และ 20.14 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรในโมเดลทั้ง 16 ตัวแปร จะเห็นว่าข้อมูลผลการเรียนเฉลี่ยมีการกระจายของข้อมูลสูงสุด นั่นคือ ข้อมูลมีการกระจายมากกว่าข้อมูลชุดอื่น แสดงว่านักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีผลการเรียนเฉลี่ยค่อนข้างแตกต่างกัน

การรับรู้ความสามารถของตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 แสดงว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการรับรู้ความสามารถของตนเองทางบวกในระดับสูง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) มีค่าเท่ากับ .50 และ 11.88 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรในโมเดลทั้ง 16 ตัวแปร จะเห็นว่าข้อมูลมีการกระจายน้อย แสดงว่านักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีการรับรู้ความสามารถของตนเองใกล้เคียงกัน

ความเป็นแบบอย่างจากพ่อแม่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 แสดงว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับความเป็นแบบอย่างจากพ่อแม่ทางบวกในระดับสูง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) มีค่าเท่ากับ .47 และ 12.43 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรในโมเดลทั้ง 16 ตัว จะเห็นว่าข้อมูลมีการกระจายน้อย แสดงว่านักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้รับความเป็นแบบอย่างจากพ่อแม่ใกล้เคียงกัน

การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 แสดงว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับความอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนทางบวกในระดับสูง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) มีค่าเท่ากับ .62 และ 17.50 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรในโมเดลทั้ง 16 ตัว

จะเห็นว่าข้อมูลมีการกระจายค่อนข้างดี นั่นคือ มีการกระจายของข้อมูลมากกว่าข้อมูลชุดอื่น แสดงว่านักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนค่อนข้างแตกต่างกัน

การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 แสดงว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลทางบวกในระดับสูง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) มีค่าเท่ากับ .52 และ 13.75 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรในโมเดลทั้ง 16 ตัว จะเห็นว่าข้อมูลมีการกระจายน้อย แสดงว่านักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลใกล้เคียงกัน

การประพฤติเป็นแบบอย่างของครู มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 แสดงว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับการประพฤติเป็นแบบอย่างของครูทางบวกในระดับสูง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) มีค่าเท่ากับ .51 และ 13.08 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรในโมเดลทั้ง 16 ตัว จะเห็นว่าข้อมูลมีการกระจายน้อย แสดงว่า นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้รับการประพฤติเป็นแบบอย่างจากครูใกล้เคียงกัน

การสั่งสอนการปลูกฝังจากครู มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 แสดงว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับการสั่งสอนการปลูกฝังจากครูทางบวกในระดับสูง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) มีค่าเท่ากับ .49 และ 12.08 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรในโมเดลทั้ง 16 ตัว จะเห็นว่าข้อมูลมีการกระจายน้อย แสดงว่านักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้รับการสั่งสอนการปลูกฝังจากครูในด้านจิตอาสาใกล้เคียงกัน

สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 แสดงว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสัมพันธภาพกับครูทางบวกในระดับสูง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) มีค่าเท่ากับ .49 และ 12.08 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรในโมเดลทั้ง 16 ตัวแปร จะเห็นว่าข้อมูลมีการกระจายน้อย แสดงว่า นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีสัมพันธภาพกับครูใกล้เคียงกัน

ความเป็นแบบอย่างจากเพื่อน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 แสดงว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับความเป็นแบบอย่างจากเพื่อนทางบวกในระดับสูง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) มีค่าเท่ากับ .52 และ 14.86 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรในโมเดลทั้ง 16 ตัวแปร

จะเห็นว่าข้อมูลมีการกระจายน้อย แสดงว่า นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้รับความ เป็นแบบอย่างจากเพื่อนใกล้เคียงกัน

สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 แสดงว่า นักเรียน มัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี สัมพันธภาพกับเพื่อนทางบวกในระดับสูง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์ การกระจาย(C.V.) มีค่าเท่ากับ .50 และ 12.40 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรในโมเดลทั้ง 16 ตัวแปร จะเห็นว่าข้อมูลมีการกระจายน้อย แสดงว่า นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมี สัมพันธภาพกับเพื่อนใกล้เคียงกัน

ความเป็นแบบอย่างจากบุคคลสำคัญ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 แสดงว่านักเรียน มัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับความ เป็นแบบอย่างจากบุคคลสำคัญทางบวกในระดับสูง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่า สัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) มีค่าเท่ากับ .51 และ 12.42 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปร ในโมเดลทั้ง 16 ตัวแปรจะเห็นว่าข้อมูลมีการกระจายน้อย แสดงว่า นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลายได้รับความเป็นแบบอย่างจากบุคคลสำคัญใกล้เคียงกัน

การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 แสดงว่านักเรียน มัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับ ข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ทางบวกในระดับสูง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่า สัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) มีค่าเท่ากับ .57 และ 13.44 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปร ในโมเดลทั้ง 16 ตัวแปร จะเห็นว่าข้อมูลมีการกระจายน้อย แสดงว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลายได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ใกล้เคียงกัน

การช่วยเหลือผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.89 แสดงว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้การช่วยเหลือผู้อื่นทางบวกใน ระดับสูงมาก ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) มีค่า เท่ากับ .50 และ 13.21 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรในโมเดลทั้ง 16 ตัวแปร จะเห็นว่า ข้อมูลมีการกระจายน้อย แสดงว่า นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายให้การช่วยเหลือผู้อื่น ใกล้เคียงกัน

การเสียสละต่อสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 แสดงว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการเสียสละต่อสังคมทางบวกใน ระดับปานกลาง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) มีค่า เท่ากับ .60 และ 15.93 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรในโมเดลทั้ง 16 ตัวแปร จะเห็นว่า ข้อมูลมีการกระจายน้อย แสดงว่า นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีการเสียสละต่อ สังคมใกล้เคียงกัน

ความมุ่งมั่นพัฒนา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 แสดงว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความมุ่งมั่นพัฒนาทางบวกในระดับปานกลาง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) มีค่าเท่ากับ .56 และ 15.97 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรในโมเดลทั้ง 16 ตัวแปร จะเห็นว่าข้อมูลมีการกระจายน้อย แสดงว่า นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีความมุ่งมั่นพัฒนาใกล้เคียงกัน

เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (skewness) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลจิตอาสาของนักเรียนทั้ง 16 ตัวแปร มีการแจกแจงของข้อมูลในลักษณะดังนี้คือ ตัวแปรที่มีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย ($sk < 0$) มีจำนวน 9 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรเจตคติต่อจิตอาสา ผลการเรียนรู้เฉลี่ย การรับรู้ความสามารถของตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ความเป็นแบบอย่างจากบุคคลสำคัญ การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ และการเสียสละต่อสังคม แสดงว่า ตัวแปรแต่ละตัวนั้นนักเรียนได้คะแนนมากกว่าค่าเฉลี่ยของข้อมูลนั้น ตัวแปรที่มีค่าความเบ้เข้าใกล้เคียงกับศูนย์และเท่ากับศูนย์ มีจำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรการสั่งสอนการปลูกฝังจากครู การช่วยเหลือผู้อื่น และความมุ่งมั่นพัฒนา ลักษณะการแจกแจงของตัวแปรเป็นโค้งปกติ แสดงว่านักเรียนได้คะแนนแต่ละตัวแปรใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ย และตัวแปรที่มีลักษณะเบ้ขวา ($sk > 0$) มีจำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ ความเป็นแบบอย่างจากพ่อแม่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การประพฤติเป็นแบบอย่างของครู และความเป็นแบบอย่างจากเพื่อน แสดงว่านักเรียนได้คะแนนในแต่ละตัวแปรต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

เมื่อพิจารณาค่าความโค้ง (kurtosis) ของตัวแปร สำหรับเกณฑ์ในการพิจารณานี้ผู้วิจัยเทียบค่าความโค้งที่มีการแจกแจงสูงเท่ากับ โค้งปกติกับ 3 เนื่องจากใช้ software SPSS for windows version 11.0 ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรทั้ง 16 ตัว มีค่าความโค้งแบนกว่าโค้งปกติ ($ku < 3$) โดยตัวแปรที่มีค่าความโค้งสูงสุด คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล มีค่าเท่ากับ .98 รองลงมาคือ ความเป็นแบบอย่างจากเพื่อน และ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีค่าเท่ากับ .84 และ .69 ตามลำดับ

โดยสรุปผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนทั้ง 16 ตัวแปร พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้คะแนนเฉลี่ยในแต่ละตัวแปรอยู่ในระดับสูงเกือบทุกตัว ยกเว้นตัวแปรผลการเรียนเฉลี่ย นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ตัวแปรการเสียสละต่อผู้อื่น และความมุ่งมั่นพัฒนา นักเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) พบว่า ข้อมูลมีการกระจายน้อย ส่วนค่าความเบ้ (skewness) พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลจิตอาสาของนักเรียน มีการแจกแจงของข้อมูลในลักษณะเป็นโค้งเบ้ซ้ายจำนวน 9 ตัวแปร โค้งปกติจำนวน 3 ตัวแปร และโค้งเบ้ขวา

จำนวน 4 ตัวแปร เมื่อพิจารณาค่าความโค้งพบว่า ตัวแปรทุกตัวมีค่าความโค้ง (kurtosis) แบนกว่าโค้งปกติ

1.3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยจิตอาสาระหว่างนักเรียนที่มีภูมิหลังต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ในตอนนี้เป็นการนำเสนอ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรหลัก ระหว่างนักเรียนที่มีภูมิหลังต่างกัน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นที่ศึกษา ที่ตั้งของโรงเรียน รายละเอียดการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ระหว่างนักเรียนที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน

ตัวแปร	ค่าตัวแปร	N	mean	S.D.	Test of homogeneity	p	ANOVA	
							F	p
เพศ	ชาย	233	3.708	.495	.001	.974	.246	.620
	หญิง	442	3.688	.495				
อายุ	14-15 ปี	34	3.617	.502	.691	.501	.450	.638
	16-17 ปี	466	3.699	.497				
	18-19 ปี	175	3.700	.495				
ระดับชั้น	ม. 4	242	3.648	.484	.760	.468	2.669	.070
	ม. 5	247	3.751	.513				
	ม. 6	186	3.686	.480				
ที่ตั้งโรงเรียน	กลาง	185	3.667	.520	1.822	.142	1.753	.155
	เหนือ	178	3.744	.482				
	ใต้	181	3.724	.462				
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	131	3.629	.515				
	รวม	675	3.695	.495				

ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของจิตอาสาของนักเรียน ระหว่างนักเรียนที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน ได้ผลดังนี้

เมื่อเปรียบเทียบจิตอาสาของนักเรียน ระหว่างนักเรียนเพศหญิงและเพศชาย ผลการทดสอบพบว่า ไม่พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจิตอาสาของนักเรียนเพศชายและหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการเปรียบเทียบจิตอาสาของนักเรียน ระหว่างนักเรียนที่มีอายุต่างกันคือ อายุระหว่าง 14-15 ปี 16-17 ปี และ 18-19 ปี ผลการทดสอบพบว่า ไม่พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจิตอาสา ระหว่างนักเรียนที่มีอายุต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาจากระดับชั้นที่ศึกษา คือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการทดสอบพบว่า ไม่พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจิตอาสา ระหว่างนักเรียนที่เรียนต่างระดับชั้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการเปรียบเทียบจิตอาสาของนักเรียน ระหว่างนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนที่อยู่ในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการทดสอบพบว่า ไม่พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจิตอาสา ระหว่างนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนต่างภูมิภาคกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

โดยสรุปจากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของจิตอาสา ระหว่างนักเรียนที่มีภูมิหลังต่างกัน คือ เพศ อายุ ระดับชั้นที่เรียน และภูมิภาคที่ตั้งของโรงเรียน ผลการทดสอบพบว่า นักเรียนที่มีภูมิหลังต่างกันมีค่าเฉลี่ยของจิตอาสาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดจิตอาสา

ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดจิตอาสาจากการศึกษาเอกสาร และข้อคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 ท่าน สามารถสรุปองค์ประกอบของจิตอาสาได้ 3 องค์ประกอบคือ 1) การช่วยเหลือผู้อื่น 2) การเสียสละต่อสังคม 3) ความมุ่งมั่นพัฒนา โดยมีตัวชี้วัดในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้คือ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น มีตัวชี้วัดจำนวน 3 ตัว ได้แก่ 1) การช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น 2) การอำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่น 3) การแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น ด้านการเสียสละต่อสังคม มีตัวชี้วัดจำนวน 2 ตัว ได้แก่ 1) การสละเงิน แรงกาย เพื่อผู้อื่นและสังคม และ 2) การสละเวลา และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ด้านความมุ่งมั่นพัฒนา มีตัวชี้วัดจำนวน 2 ตัว ได้แก่ 1) การสนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลงพร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม และ 2) การร่วมพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างจิตอาสาเพื่อสังคมอย่างสร้างสรรค์และหลากหลาย ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 องค์ประกอบและตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

อันดับที่	องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด
1	การช่วยเหลือผู้อื่น (HELP)	1.1 การช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น (HELP_1) 1.2 การอำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่น (HELP_2) 1.3 การแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น (HELP_3)
2	การเสียสละต่อสังคม (ALTRU)	2.1 การสละเงิน แรงกาย เพื่อผู้อื่นและสังคม (ALTRU_1) 2.2 การสละเวลา และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม (ALTRU_2)
3	ความมุ่งมั่นพัฒนา (DEVEL)	3.1 การสนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลงพร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม (DEVEL_1) 3.2 การร่วมพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างจิตอาสาเพื่อสังคมอย่างสร้างสรรค์และหลากหลาย (DEVEL_2)

2.1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การวิเคราะห์ตอนนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อคุณลักษณะการกระจายและการแจกแจงของตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียน โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียน

องค์ประกอบ/ตัวชี้วัด	Min	Max	Sk	Ku	Mean	ระดับ	S.D.	CV
1. องค์ประกอบการช่วยเหลือผู้อื่น (HELP)								
1. HELP_1	2.00	5.00	-.08	-.59	3.93	สูง	.63	16.03
2. HELP_2	1.67	5.00	-.09	-.38	3.87	สูง	.64	16.54
3. HELP_3	1.33	5.00	-.04	-.20	3.76	สูง	.65	17.29
2. องค์ประกอบการเสียสละต่อสังคม(ALTRU)								
4. ALTRU_1	2.00	5.00	-.15	-.38	3.73	สูง	.64	17.16
5. ALTRU_2	1.75	5.00	-.15	-.44	3.79	สูง	.66	17.41
3. องค์ประกอบความมุ่งมั่นพัฒนา (DEVEL)								
6. DEVEL_1	1.75	5.00	.27	.60	3.43	ปานกลาง	.53	15.45
7. DEVEL_2	1.00	5.00	-.39	-.17	3.70	สูง	.81	21.89
รวม	6.63	15.45	.03	-.52	11.56	ปานกลาง	1.63	14.10

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาลักษณะการกระจายและการแจกแจงของตัวแปร ค่าสถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) คะแนนสูงสุด (max) คะแนนต่ำสุด (min) สัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ความเบ้ (skewness) และความโด่ง (kurtosis) โดยแยกวิเคราะห์ผลในแต่ละตัวแปรดังต่อไปนี้

องค์ประกอบความช่วยเหลือผู้อื่น (HELP) พบว่า ตัวชี้วัดการช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น (HELP_1) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 3.93 รองลงมาคือ ตัวชี้วัดการอำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่น (HELP_2) และตัวชี้วัดการแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น (HELP_3) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 และ 3.76 ตามลำดับ แสดงว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการช่วยเหลือผู้อื่นในทางบวกระดับสูง เมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ตัวชี้วัดการแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น (HELP_3) มีค่าสูงสุดเท่ากับ .65 และ 17.29 รองลงมาคือตัวชี้วัด การอำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่น (HELP_2) มีค่าเท่ากับ .64 และ 16.54 และตัวชี้วัดการช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น (HELP_1) มีค่าเท่ากับ .63 และ 16.03 พบว่า ตัวชี้วัดองค์ประกอบความช่วยเหลือผู้อื่นทุกตัวมีการกระจายของข้อมูลน้อย แสดงว่า โดยภาพรวมนักเรียนให้การช่วยเหลือผู้อื่นใกล้เคียงกัน เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ พบว่า ตัวชี้วัดทุกตัวมีค่าความเบ้ต่ำเข้าใกล้ศูนย์ มีค่าพิสัยความเบ้อยู่ระหว่าง -.04 ถึง -.09 แสดงว่า ตัวชี้วัดในด้านการช่วยเหลือผู้อื่น (HELP) ทุกตัว มีการแจกแจงของข้อมูลใกล้เคียงกับโค้งปกติ นักเรียนส่วนใหญ่ได้คะแนนใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยของกลุ่ม เมื่อพิจารณาค่าความโด่ง ตัวชี้วัดทุกตัวมีค่าเป็นลบทั้งหมด มีค่าระหว่าง -.20 ถึง -.59 แสดงว่าลักษณะการแจกแจงข้อมูลตัวชี้วัดการช่วยเหลือผู้อื่นทุกตัวแปร มีลักษณะแบนกว่าโค้งปกติ

องค์ประกอบการเสียสละต่อสังคม (ALTRU) พบว่า ตัวชี้วัดการสละเวลา และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ (ALTRU_2) มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.79 และตัวชี้วัดการสละเงิน แรงกาย เพื่อผู้อื่นและสังคม (ALTRU_1) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 แสดงว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการเสียสละต่อสังคมในทางบวกระดับสูง เมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ตัวชี้วัดการสละเวลาและการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม (ALTRU_2) มีค่าเท่ากับ .66 และ 17.41 และตัวชี้วัด การสละเงิน แรงกาย เพื่อผู้อื่นและสังคม (ALTRU_1) มีค่าเท่ากับ .64 และ 17.16 พบว่า ตัวชี้วัดการเสียสละต่อสังคมทุกตัวมีการกระจายของข้อมูลน้อย แสดงว่า นักเรียนมีการเสียสละต่อสังคมใกล้เคียงกัน เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ พบว่าตัวชี้วัดทั้งคู่มิค่าความเบ้เป็นลบค่อนข้างต่ำเข้าใกล้ศูนย์ เท่ากับ -.15 ทั้งคู่ แสดงว่า ตัวชี้วัดการสละเงิน แรงกาย เพื่อผู้อื่นและสังคม (ALTRU_1) และตัวชี้วัดการสละเวลา และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม (ALTRU_2) มีการแจกแจงของข้อมูลใกล้เคียงกับโค้งปกติ นักเรียนส่วนใหญ่ได้คะแนนใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยของกลุ่ม และเมื่อพิจารณาค่าความโด่งพบว่า ตัวชี้วัดทั้งหมดมีค่าเป็นลบ มีค่าระหว่าง -.38 ถึง -.44

แสดงว่าลักษณะการแจกแจงข้อมูลของตัวชี้วัดการเสียดสต่อสังคมทุกตัวแปร มีลักษณะแบนกว่าโค้งปกติ

องค์ประกอบความมุ่งมั่นพัฒนา (DEVEL) พบว่า ตัวชี้วัดการร่วมพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างจิตอาสาเพื่อสังคมอย่างสร้างสรรค์และหลากหลาย (DEVEL_2) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 3.70 และตัวชี้วัดการสนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม (DEVEL_1) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 แสดงว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความมุ่งมั่นพัฒนาทางบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง เมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) พบว่า ตัวชี้วัดการร่วมพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างจิตอาสาเพื่อสังคมอย่างสร้างสรรค์และหลากหลาย (DEVEL_2) มีค่าเท่ากับ .81 และ 21.83 และตัวชี้วัดการสนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม (DEVEL_1) มีค่าเท่ากับ .53 และ 15.45 ตามลำดับ จะเห็นว่า ตัวชี้วัดความมุ่งมั่นพัฒนา มีการกระจายของข้อมูลน้อย แสดงว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความมุ่งมั่นพัฒนาใกล้เคียงกัน เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ พบว่า ตัวชี้วัดการสนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม (DEVEL_1) มีค่าความเบ้เป็นบวกเท่ากับ .27 แสดงว่านักเรียนส่วนใหญ่ได้คะแนนในตัวชี้วัดนี้ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ส่วนตัวชี้วัดการร่วมพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างจิตอาสาเพื่อสังคมอย่างสร้างสรรค์และหลากหลาย (DEVEL_2) มีค่าเป็นลบ เท่ากับ -.39 แสดงว่า นักเรียนส่วนใหญ่ได้คะแนนในตัวชี้วัดนี้สูงกว่าค่าเฉลี่ย เมื่อพิจารณาค่าความโด่งพบว่า ตัวชี้วัดการสนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม (DEVEL_1) มีค่าเป็นบวก เท่ากับ .60 แสดงว่าลักษณะการแจกแจงของข้อมูลสูงกว่าโค้งปกติ และ ตัวชี้วัดการร่วมพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างจิตอาสาเพื่อสังคมอย่างสร้างสรรค์และหลากหลาย (DEVEL_2) มีค่าเป็นลบ เท่ากับ -.17 ลักษณะการแจกแจงของข้อมูลแบนกว่าโค้งปกติ

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวชี้วัดจิตอาสาทั้ง 7 ตัว พบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงเกือบทุกตัว ยกเว้นตัวชี้วัดการสนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม (DEVEL_1) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในแต่ละองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบการช่วยเหลือผู้อื่น นักเรียนมีค่าเฉลี่ยการช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่นสูงสุด ด้านการเสียดสต่อสังคม พบว่า นักเรียนมีการสละเวลา และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมสูงสุด และด้านความมุ่งมั่นพัฒนา พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการร่วมพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างจิตอาสาเพื่อสังคมอย่างสร้างสรรค์และหลากหลายอยู่ในระดับสูงสุด เมื่อพิจารณาระดับจิตอาสาของนักเรียน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ของตัวชี้วัด พบว่า ตัวแปรส่วนใหญ่มีค่าความเบ้เป็นลบ แสดงว่านักเรียนส่วนใหญ่ได้คะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย และการแจกแจงของข้อมูลมีลักษณะแบนกว่าโค้งปกติ ยกเว้นตัวชี้วัดการสนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม

(DEVEL_1) มีค่าความเบ้และความโด่งเป็นบวก แสดงว่านักเรียนส่วนใหญ่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย และการแจกแจงของข้อมูลสูงกว่าโค้งปกติ

2.2 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดลองค์ประกอบ และตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียน

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ในตอนนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเมทริกซ์สหสัมพันธ์ที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ รายละเอียดดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียน (n= 675)

ตัวชี้วัด	HELP_1	HELP_2	HELP_3	ALTRU_1	ALTRU_2	DEVEL_1	DEVEL_2
1. HELP_1	1						
2. HELP_2	.658**	1					
3. HELP_3	.604**	.684**	1				
4. ALTRU_1	.585**	.615**	.680**	1			
5. ALTRU_2	.622**	.651**	.645**	.701**	1		
6. DEVEL_1	.500**	.533**	.521**	.555**	.575**	1	
7. DEVEL_2	.516**	.546**	.565**	.596**	.575**	.615**	1
Mean	3.935	3.873	3.764	3.733	3.791	3.433	3.704
S.D.	.626	.642	.654	.643	.655	.530	.814
Bartlett's Test of Sphericity = 2797.129				df = 21	p = .000		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy = .920							

หมายเหตุ: **p<.01

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียน พบว่า ตัวชี้วัดทุกตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญสำคัญที่ระดับ .01 มีพหุค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .500 ถึง .701 ตัวชี้วัดที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ ตัวชี้วัดการสละเวลา การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ต่อสังคม(ALTRU_2) กับการสละเงิน แรงกาย เพื่อผู้อื่นและสังคม(ALTRU_1) มีค่าเท่ากับ .701 รองลงมาคือ ตัวชี้วัดการแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น(HELP_3) กับ ตัวชี้วัดการอำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่น(HELP_2) และตัวชี้วัดการสละเงิน แรงกาย เพื่อผู้อื่นและสังคม (ALTRU_1) กับตัวชี้วัดการแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น(HELP_3) มีค่าความสัมพันธ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .684 และ .680 ตามลำดับ ส่วนคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุดคือ ตัวชี้วัดการสนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลง

พร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม(DEVEL_1) กับตัวชี้วัดการช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น(HELP_1)

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัดองค์ประกอบการช่วยเหลือผู้อื่น(HELP) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .604 ถึง .684 คู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ ตัวชี้วัดการแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น(HELP_3) กับตัวชี้วัดการอำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่น(HELP_2) มีค่าเท่ากับ .684 รองลงมาคือตัวชี้วัด การอำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่น(HELP_2) กับตัวชี้วัดการช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น(HELP_1) และตัวชี้วัดการแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น(HELP_3) กับตัวชี้วัดการช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น(HELP_1) มีค่าเท่ากับ .658 และ .604 ตามลำดับ

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัดองค์ประกอบการเสียสละต่อสังคม(ALTRU) คู่ตัวชี้วัดการสละเงิน แรงกาย เพื่อผู้อื่นและสังคม (ALTRU_1) กับ ตัวชี้วัดการสละเวลา การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม(ALTRU_2) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .701

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัดองค์ประกอบความมุ่งมั่นพัฒนา(DEVEL) คู่ตัวชี้วัดการสนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม(DEVEL_1) กับตัวชี้วัดการร่วมพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างจิตอาสาเพื่อสังคมอย่างสร้างสรรค์และหลากหลาย(DEVEL_2) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .615

เมื่อพิจารณาค่าBartlett's Test of Sphericity มีค่าเท่ากับ 2797.129 ($p=0.000$) แสดงว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัดแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าดัชนีไกเซอร์-ไมเยอร์-ออลคิน(kaiser-meyer-olkin measure of sampling adequacy) มีค่าเท่ากับ 0.920 แสดงว่าตัวชี้วัดมีความสัมพันธ์กันมากพอที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบได้

โดยสรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียน พบว่า ตัวชี้วัดทุกตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .500 ถึง .701 ลักษณะเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัดแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวชี้วัดมีความสัมพันธ์กันมากพอที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบได้

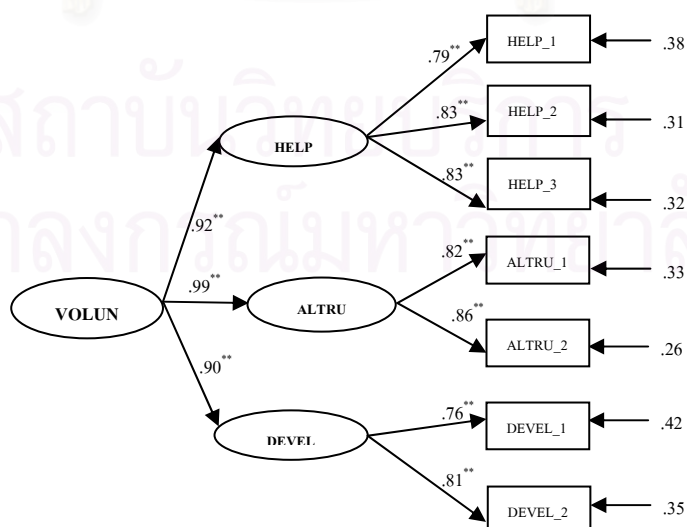
2.3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง (second order confirmatory factory analysis) ของตัวชี้วัดจิตอาสา

การวิเคราะห์ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สำหรับโมเดลการวัดจิตอาสาของนักเรียน มีตัวแปรแฝงภายใน 3 ตัว คือ องค์ประกอบการช่วยเหลือผู้อื่น องค์ประกอบการเสียสละต่อสังคม และองค์ประกอบความมุ่งมั่นพัฒนา มีตัวชี้วัดทั้งหมด 7 ตัว ได้แก่ 1) การช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น 2) การอำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่น 3) การแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น 4) การสละเงิน แรงกาย เพื่อผู้อื่น

และสังคม 5) การสละเวลา การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม 6) การสนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม 7) การร่วมพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างจิตอาสาเพื่อสังคมอย่างสร้างสรรค์และหลากหลาย โดยมีรายละเอียดการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.7 และภาพที่ 4.1

ตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของตัวชี้วัดจิตอาสา

ตัวชี้วัดจิตอาสา	น้ำหนัก องค์ประกอบ b(SE)	t	R ²	B	สปส. คะแนน องค์ประกอบ
การวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับแรก					
1. องค์ประกอบด้านการช่วยเหลือผู้อื่น (HELP)					
1. การช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น (HELP_1)	.48**	-	.624	.79	.40
2. การอำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่น (HELP_2)	.52** (.02)	22.03	.688	.83	.42
3. การแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น (HELP_3)	.52** (.02)	21.35	.684	.83	.45
2. องค์ประกอบด้านการเสียสละต่อสังคม (ALTRU)					
4. การสละเงิน แรงกาย เพื่อผู้อื่นและสังคม (ALTRU_1)	.54**	-	.671	.82	.36
5. การสละเวลา และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม (ALTRU_2)	.57** (.02)	24.30	.735	.86	.53
3. องค์ประกอบด้านความมุ่งมั่นพัฒนา (ALTRU)					
6. การสนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลงพร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม (DEVEL_1)	.41**	-	.579	.76	.49
7. การร่วมพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างจิตอาสาเพื่อสังคมอย่างสร้างสรรค์และหลากหลาย (DEVEL_2)	.66** (.03)	18.94	.652	.81	.44
การวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับที่สอง					
การช่วยเหลือผู้อื่น (HELP)	.95** (.04)	20.96	.848	.92	
การเสียสละต่อสังคม (ALTRU)	.97** (.04)	23.51	.978	.99	
ความมุ่งมั่นพัฒนา (DEVEL)	.89** (.05)	19.19	.810	.90	
Chi - square = 2.49 df = 8 p = .96 GFI = .999 AGFI = .996 RMR = .002					

ภาพที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับที่สองของโมเดลการวัดจิตอาสาของนักเรียน

จากตารางที่ 4.7 และภาพที่ 4.1 แสดงผลการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความตรงของตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 2.49 ที่องศาอิสระเท่ากับ 8 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .96 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าที่ระดับความมีนัยสำคัญเท่ากับ .05 ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด ผลการทดสอบค่าไค-สแควร์ ขอมรับสมมติฐานว่าโมเดลการวิจัยที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และสอดคล้องกับค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .999 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ .996 ซึ่งเข้าใกล้ 1 และค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ .002 ซึ่งมีค่าใกล้ศูนย์มาก ซึ่งเป็นการสนับสนุนข้อสรุปว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่หนึ่ง ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวชี้วัดทั้ง 7 ตัว มีค่าเป็นบวก มีขนาดตั้งแต่ .76 ถึง .86 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัว เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบด้านการช่วยเหลือผู้อื่น (HELP) พบว่า ตัวชี้วัดการอำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่น (HELP_2) และการแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น (HELP_3) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดเท่ากัน คือเท่ากับ .83 และสามารถอธิบายความแปรปรวนในโมเดลการวัดจิตอาสาได้ร้อยละ 68.8 และ 68.4 ตามลำดับ รองลงมาคือ ตัวชี้วัดการช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น (HELP_1) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .79 และสามารถอธิบายความแปรปรวนในโมเดลการวัดจิตอาสาของนักเรียนได้ร้อยละ 62.4 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบด้านการเสียสละต่อสังคม (ALTRU) พบว่า ตัวชี้วัดการสละเวลา และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม (ALTRU_1) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดเท่ากับ .86 และสามารถอธิบายความแปรปรวนในโมเดลการวัดจิตอาสาได้ร้อยละ 73.5 รองลงมาคือ ตัวชี้วัดการสละเงิน แรงกาย เพื่อผู้อื่นและสังคม (ALTRU_1) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .82 และสามารถอธิบายความแปรปรวนในโมเดลการวัดจิตอาสาของนักเรียนได้ร้อยละ 67.1 และเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบด้านความมุ่งมั่นพัฒนา (DEVEL) พบว่า ตัวชี้วัดการร่วมพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างจิตอาสาเพื่อสังคมอย่างสร้างสรรค์และหลากหลาย (DEVEL_2) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดเท่ากับ .81 และสามารถอธิบายความแปรปรวนในโมเดลการวัดจิตอาสาของนักเรียนได้ร้อยละ 65.2 รองลงมาคือ ตัวชี้วัดการสนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลงพร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม (DEVEL_1) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .76 และสามารถอธิบายความแปรปรวนในโมเดลการวัดจิตอาสาของนักเรียนได้ร้อยละ 57.9 แสดงว่าตัวชี้วัดทั้ง 7 ตัว เป็นตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียน เมื่อนำค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบที่ได้มาสร้างสเกลองค์ประกอบด้านการช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคม และความมุ่งมั่นพัฒนา ได้ดังนี้

สเกลองค์ประกอบด้านการช่วยเหลือผู้อื่น (HELP) สามารถเขียนในรูปสมการได้ดังนี้

$$\text{HELP} = .40^{**}(\text{HELP}_1) + .42^{**}(\text{HELP}_2) + .45^{**}(\text{HELP}_3)$$

สเกลองค์ประกอบด้านการเสียสละต่อสังคม (ALTRU) สามารถเขียนในรูปสมการได้ดังนี้

$$\text{ALTRU} = .36^{**}(\text{ALTRU}_1) + .53^{**}(\text{ALTRU}_2)$$

สเกลองค์ประกอบด้านความมุ่งมั่นพัฒนา (DEVEL) สามารถเขียนในรูปสมการได้ดังนี้

$$\text{DEVEL} = .49^{**}(\text{DEVEL}_1) + .44^{**}(\text{DEVEL}_2)$$

สำหรับผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองพบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียนมีค่าเป็นบวกขนาดสูงตั้งแต่ .90 ถึง .99 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัว เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ พบว่า การเสียสละต่อสังคม(ALTRU) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด เท่ากับ .99 สามารถอธิบายความแปรปรวนในโมเดลการวัดจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้ร้อยละ 97.80 รองลงมาคือ การช่วยเหลือผู้อื่น(HELP) และความมุ่งมั่นพัฒนา(DEVEL) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .92 และ .90 ตามลำดับ และสามารถอธิบายความแปรปรวนในโมเดลการวัดจิตอาสาของนักเรียนได้ร้อยละ 84.8 และ 81.0 ตามลำดับ แสดงว่าการวัดจิตอาสาของนักเรียนสามารถวัดจากตัวชี้วัด การช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคม และความมุ่งมั่นพัฒนา

การสร้างสเกลองค์ประกอบของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใช้ตัวชี้วัดทั้ง 7 ตัว ได้แก่ (1) การช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น (HELP_1) (2) การอำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่น (HELP_2) (3) การแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น(HELP_3) (4) การสละเงิน แรงกาย เพื่อผู้อื่นและสังคม(ALTRU_1) (5) การสละเวลา การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม(ALTRU_2) (6) การสนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม(DEVEL_1) และ(7) การร่วมพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างจิตอาสาเพื่อสังคมอย่างสร้างสรรค์และหลากหลาย(DEVEL_2) สามารถเขียนในรูปสมการได้ดังนี้

$$\text{VOLUN} = .40^{**}(\text{HELP}_1) + .42^{**}(\text{HELP}_2) + .45^{**}(\text{HELP}_3) + .36^{**}(\text{ALTRU}_1) + .53^{**}(\text{ALTRU}_2) + .49^{**}(\text{DEVEL}_1) + .44^{**}(\text{DEVEL}_2)$$

เมื่อนำสเกลองค์ประกอบของตัวชี้วัดจิตอาสามาแทนค่าในสมการเพื่อให้ได้ค่าสเกลองค์ประกอบของตัวชี้วัดจิตอาสาในแต่ละด้าน แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยและระดับของค่าเฉลี่ยของคะแนนสเกลองค์ประกอบของตัวชี้วัดจิตอาสา
ของนักเรียน

ตัวชี้วัด	การช่วยเหลือผู้อื่น (HELP)	การเสียสละต่อสังคม (ALTRU)	ความมุ่งมั่นพัฒนา (DEVEL)	จิตอาสา (VOLUN)
ค่าเฉลี่ย	4.89	3.35	3.31	11.56
ระดับ	สูงมาก	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.8 พบว่า สเกลองค์ประกอบตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียนมีค่าระหว่าง 3.31 ถึง 4.89 โดยสเกลองค์ประกอบการช่วยเหลือผู้อื่น (HELP) มีค่าสูงสุดเท่ากับ 4.89 รองลงมาคือ สเกลองค์ประกอบการเสียสละต่อสังคม (ALTRU) และสเกลองค์ประกอบความมุ่งมั่นพัฒนา มีค่าเท่ากับ 3.35 และ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาสเกลองค์ประกอบของจิตอาสา (VOLUN) ของนักเรียนมีค่าเท่ากับ 11.56 แสดงว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการช่วยเหลือผู้อื่น (HELP) อยู่ในระดับสูงมาก การเสียสละต่อสังคม (ALTRU) อยู่ในระดับปานกลาง ความมุ่งมั่นพัฒนา (DEVEL) อยู่ในระดับปานกลาง และมีภาพรวมของจิตอาสา (VOLUN) อยู่ในระดับปานกลาง

โดยสรุปผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียน พบว่า ตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่หนึ่ง คำนวณน้ำหนักองค์ประกอบของตัวชี้วัดทั้ง 7 ตัว มีค่าเป็นบวก ขนาดตั้งแต่ .76 ถึง .86 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัว แสดงว่าตัวชี้วัดทั้ง 7 ตัว เป็นตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียน สำหรับผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง พบว่า คำนวณน้ำหนักองค์ประกอบของตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียนมีค่าเป็นบวกมีขนาดสูงตั้งแต่ .90 ถึง .99 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัว แสดงว่าการวัดจิตอาสาของนักเรียนสามารถวัดได้จากองค์ประกอบการช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคม และความมุ่งมั่นพัฒนา

ตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การนำเสนอในตอนนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสา และผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3.1 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสา

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียน เป็นการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้จำนวน 16 ตัวแปร โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรจำนวน 120 คู่ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และที่ระดับ .01 จำนวน 112 คู่ คิดเป็นร้อยละ 93.33 ของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทั้งหมด โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทั้งหมดมีทิศทางบวก ขนาดเล็กน้อยจนถึงค่อนข้างสูง มีค่าพิสัยตั้งแต่ .016 ถึง .747 โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ตัวแปรการสั่งสอนการปลูกฝังจากครู (TEACH) กับตัวแปรการประพฤติเป็นแบบอย่างของครู (TEACHER) และการเสียสละต่อสังคม (ALTRU) กับการช่วยเหลือผู้อื่น (HELP) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .747 รองลงมาคือ ตัวแปรความมุ่งมั่นพัฒนา (DEVEL) กับการเสียสละต่อสังคม (ALTRU) และความมุ่งมั่นพัฒนา (DEVEL) กับการช่วยเหลือผู้อื่น (HELP) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .691 และ .643 ตามลำดับ และคู่ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ ตัวแปรการเสียสละต่อสังคม (ALTRU) กับ ตัวแปรผลการเรียนเฉลี่ย (GPA)

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในกลุ่มตัวแปรแฝงปัจจัยด้านนักเรียน (STUDE) จำนวน 3 ตัวแปร มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง .047 ถึง .265 มีขนาดความสัมพันธ์เล็กน้อย คู่ตัวแปรที่มีที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ การรับรู้ความสามารถของตนเอง (SELF) กับ เจตคติต่อจิตอาสา (ATT) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .265 รองลงมาคือ คู่ตัวแปรผลการเรียนเฉลี่ย (GPA) กับเจตคติต่อจิตอาสา (ATT) และคู่ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุดคือ ตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเอง (SELF) กับผลการเรียนเฉลี่ย (GPA) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .208 และ .047 ตามลำดับ

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในกลุ่มตัวแปรแฝงปัจจัยด้านครอบครัว (FAMIL) จำนวน 3 ตัวแปร พบว่าตัวแปรทุกคู่มีความสัมพันธ์แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง .432 ถึง .515 มีขนาดความสัมพันธ์ปานกลาง คู่ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (LOVSUP) กับความเป็นแบบอย่างจากพ่อแม่ (PAREN_M) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .515 รองลงมาคือ คู่ของตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (REASON) กับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (LOVSUP) และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (REASON) กับความเป็นแบบอย่างจากพ่อแม่ (PAREN_M) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .435 และ .432 ตามลำดับ

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในกลุ่มตัวแปรแฝงปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู (SCHTEA) จำนวน 3 ตัวแปร พบว่าตัวแปรทุกคู่มีความสัมพันธ์แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง .436 ถึง .747 มีขนาดความสัมพันธ์ปานกลาง คู่ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ ตัวแปรการสั่งสอนการปลูกฝังจากครู (TEACH) กับการประพฤติเป็นแบบอย่างของครู (TEACHER) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .747 รองลงมาคือ คู่ของตัวแปรสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (RELATST) กับการสั่งสอนการปลูกฝังจากครู (TEACH) และตัวแปรสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (RELATSF) กับการประพฤติเป็นแบบอย่างของครู (TEACHER) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .444 และ .436 ตามลำดับ

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในกลุ่มตัวแปรแฝงปัจจัยด้านเพื่อน (FRIEN) พบว่า ตัวแปรความเป็นแบบอย่างจากเพื่อน (FRIEN_M) กับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (RELATSF) มีความสัมพันธ์แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ขนาดความสัมพันธ์ปานกลาง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .553

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในกลุ่มตัวแปรแฝงจิตอาสาของนักเรียน (VOLUN) จำนวน 3 ตัวแปร พบว่าตัวแปรทุกคู่มีความสัมพันธ์แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง .643 ถึง .747 มีขนาดความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง คู่ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ การเสียสละต่อสังคม (ALTRU) กับการช่วยเหลือผู้อื่น (HELP) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .747 รองลงมาคือ คู่ของตัวแปรความมุ่งมั่นพัฒนา (DEVEL) กับการเสียสละต่อสังคม (ALTRU) และคู่ของตัวแปรความมุ่งมั่นพัฒนา (DEVEL) กับการช่วยเหลือผู้อื่น (HELP) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .691 และ .643 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่า Bartlett's Test of Sphericity มีค่าเท่ากับ 4926.233 ($p=.000$) แสดงว่าเมทริกซ์ สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าดัชนี ไกเซอร์-ไมเยอร์-ออลกิน (kaiser-meyer-olkin measure of sampling adequacy) มีค่าเท่ากับ 0.894 แสดงว่าตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดมีความสัมพันธ์กันมากพอที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบ

โดยสรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ใน โมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียน พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 16 ตัว มีทิศทางบวกขนาดความสัมพันธ์เล็กน้อยจนถึงค่อนข้างสูง มีค่าพิสัยตั้งแต่ .016 ถึง .747 โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ตัวแปรการสั่งสอนการปลูกฝังจากครู กับตัวแปรการประพฤติเป็นแบบอย่างของครู และตัวแปรการเสียสละต่อสังคม กับการช่วยเหลือผู้อื่น มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .747 ส่วนคู่ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ ตัวแปรการเสียสละต่อสังคม กับ ผลการเรียนรู้เฉลี่ย ซึ่งการตรวจสอบเมทริกซ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังกล่าวข้างต้น เป็นการตรวจสอบภาวะร่วม

เส้นตรงของตัวแปรต้นที่มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ซึ่งพิจารณาจากค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นแต่ละคู่ไม่ควรเกิน 0.80 แสดงว่าตัวแปรสังเกตได้ที่เป็นตัวแปรอิสระของข้อมูลชุดนี้ไม่มีปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ(multicollinearity) (อุทุมพร จามารมาน, 2542) จะเห็นได้ว่าข้อมูลชุดนี้มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลอิสเรลเต็มรูป กับข้อมูลเชิงประจักษ์ต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.9 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (n= 675)

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1. เจตคติต่อจิตอาสา (ATT)	1.000															
2. ผลการเรียนเฉลี่ย (GPA)	.208**	1.000														
3. การรับรู้ความสามารถของตนเอง (SELF)	.265**	.047	1.000													
4. ความเป็นแบบอย่างจากพ่อแม่ (PAREN_M)	.458**	.094*	.282**	1.000												
5. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (LOVSUP)	.545**	.163**	.088*	.515**	1.000											
6. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (REASON)	.287**	.057	.262**	.432**	.435**	1.000										
7. การประพฤติเป็นแบบอย่างของครู (TEACHER)	.455**	.105**	.289**	.423**	.509**	.359**	1.000									
8. การสั่งสอนการปลูกฝังจากครู (TEACH)	.526**	.140**	.337**	.444**	.506**	.406**	.747**	1.000								
9. สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (RELATST)	.146**	.038	.369**	.180**	.088**	.201**	.436**	.444**	1.000							
10. ความเป็นแบบอย่างจากเพื่อน (FRIEN_M)	.316**	.097*	.134**	.331**	.361**	.259**	.467**	.497**	.260**	1.000						
11. สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (RELATSF)	.365**	.093*	.328**	.359**	.372**	.365**	.524**	.595**	.394**	.553**	1.000					
12. ความเป็นแบบอย่างจากบุคคลสำคัญ (IMPER_M)	.228**	.097*	.395**	.282**	.179**	.271**	.403**	.501**	.542**	.328**	.461**	1.000				
13. การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ (TVNEWS)	.222**	.053	.287**	.287**	.187**	.235**	.362**	.465**	.390**	.296**	.467**	.589**	1.000			
14. การช่วยเหลือผู้อื่น (HELP)	.234**	.078*	.414**	.334**	.220**	.302**	.348**	.367**	.452**	.293**	.403**	.540**	.401**	1.000		
15. การเสียสละต่อสังคม (ALTRU)	.070	.016	.354**	.198**	.079*	.204**	.203**	.218**	.454**	.156**	.271**	.498**	.296**	.747**	1.000	
16. ความมุ่งมั่นพัฒนา (DEVEL)	.051	.022	.313**	.190**	.089*	.156**	.192**	.203**	.398**	.146**	.252**	.413**	.255**	.643**	.691**	1.000
ค่าเฉลี่ย (mean)	3.94	2.86	4.20	3.75	3.52	3.81	3.90	4.04	4.09	3.52	4.04	4.17	4.27	3.80	3.76	3.52
ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	.571	.555	.499	.466	.616	.524	.510	.488	.494	.523	.501	.518	.574	.502	.599	.562
Bartlett's Test of Sphericity = 4926.233	df=120	p=.000	Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy =0.894													

หมายเหตุ: **p<.01 *p<.05

3.2 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน

ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อจิตอาสา โดยมีตัวแปรปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน และปัจจัยด้านด้านสื่อมวลชนเป็นตัวแปรภายนอกแฝง และตัวแปรปัจจัยด้านนักเรียน และจิตอาสาของนักเรียนเป็นตัวแปรภายในแฝง รวมตัวแปรสังเกตได้ในการวิเคราะห์ทั้งหมด 16 ตัว

การทดสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์วิเคราะห์โดยกำหนดให้ค่าความคลาดเคลื่อนในการวัดไม่สัมพันธ์กัน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าโมเดลตามสมมติฐานไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 681.29 ที่องศาอิสระเท่ากับ 85 และค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .00 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .888 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ .821 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ .024 ค่าเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐานระหว่างตัวแปรสูงสุด (largest standardized residuals) เท่ากับ 9.923

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้ทำการปรับโมเดลโดยการยอมให้ค่าความคลาดเคลื่อนสัมพันธ์กันได้ ซึ่งการปรับโมเดลในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยพิจารณาจากดัชนีวัดการปรับโมเดล (modification indices) และผลการปรับโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงดังตารางที่ 4.10

จากรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงในตารางที่ 4.10 เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียน พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 11.53 ค่าองศาอิสระเท่ากับ 29 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .998 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระดับความมีนัยสำคัญเท่ากับ .05 ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด ผลการทดสอบค่าไค-สแควร์ยอมรับสมมติฐานว่าโมเดลการวิจัยที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .998 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ .990 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 และค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ .003 ซึ่งเข้าใกล้ศูนย์ ค่าเศษเหลือในรูปคะแนน

มาตรฐานระหว่างตัวแปรสูงสุด (largest standardized residuals) เท่ากับ 1.757 ซึ่งมีค่าต่ำกว่าเกณฑ์ที่เหมาะสม (2.00) และกราฟคิวพล็อตของค่าเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (Q plot of standardized residuals) มีความชันมากกว่าแนวทแยง (ภาคผนวก ง) ซึ่งเป็นการสนับสนุนว่าโมเดลการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และค่าสถิติผลการวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตัวแปรสาเหตุ	ปัจจัยด้านนักเรียน (STUDE)			จิตอาสา (VOLUN)		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE
ปัจจัยด้านครอบครัว (FAMIL)	.191* (.084)	-	.191* (.084)	.143* (.067)	.008 (.009)	.135* (.065)
ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู (SCHTEA)	.169* (.074)	-	.169* (.074)	.055 (.047)	.007 (.008)	.048 (.046)
ปัจจัยด้านเพื่อน (FRIEN)	.200* (.103)	-	.200* (.103)	.097 (.091)	.008 (.010)	.088 (.092)
ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน (SOCIA)	.014 (.056)	-	.014 (.056)	.401** (.051)	.001 (.002)	.400** (.051)
ปัจจัยด้านสื่อมวลชน (MEDIA)	.029 (.049)	-	.029 (.049)	.064 (.043)	.001 (.002)	.063 (.043)
ปัจจัยด้านนักเรียน (STUDE)	-	-	-	.042 (.044)	-	.042 (.044)

ค่าสถิติ

ไค- สแควร์ = 11.53 df = 29 p = .998 GFI = .998 AGFI = .990 RMR = .003

ตัวแปร	ATT	GPA	SELF	HELP	ALTRU	DEVEL	
ความเที่ยง	.733	.053	.575	.921	.361	.329	
ตัวแปร	PAREN_M	LOVSUP	REASON	TEACHER	TEACH	REALATST	
ความเที่ยง	.779	.335	.583	.812	.919	.225	
ตัวแปร	FRIEN_M	RELATSF	IMPER_M	TVNEWS			
ความเที่ยง	.367	.834	.963	.970			
สมการ โครงสร้างตัวแปร	STUDE	VOLUN					
R-SQUARE	.261	.386					
เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง							
ตัวแปรแฝง	1	2	3	4	5	6	7
1. ปัจจัยด้านนักเรียน (STUDE)	1.000						
2. จิตอาสา (VOLUN)	.297	1.000					
3. ปัจจัยด้านครอบครัว (FAMIL)	.435	.401	1.000				
4. ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู (SCHTEA)	.423	.409	.525	1.000			
5. ปัจจัยด้านเพื่อน (FRIEN)	.473	.502	.709	.679	1.000		
6. ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน (SOCIA)	.295	.572	.352	.469	.586	1.000	
7. ปัจจัยด้านสื่อมวลชน (MEDIA)	.267	.423	.317	.406	.501	.607	1.000

หมายเหตุ: **p<.01 *p<.05

ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน

เมื่อพิจารณาค่าความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้พบว่า ตัวแปรที่มีความเที่ยงสูงสุด คือ การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ (TVNEWS) มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .970 รองลงมา คือ ความเป็นแบบอย่างจากบุคคลสำคัญ (IMPER_M) การช่วยเหลือผู้อื่น (HELP) และการส่งสอนการปลูกฝังจากครู (TEACH) มีความเที่ยงเท่ากับ .963, .921 และ .919 ตามลำดับ ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R- SQUARE) ตัวแปรจิตอาสาของนักเรียน (VOLUN) มีค่าเท่ากับ .386 แสดงว่า ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรจิตอาสาของนักเรียนได้ร้อยละ 38.60

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่อจิตอาสา (VOLUN) พบว่า ตัวแปรจิตอาสาได้รับอิทธิพลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 จากตัวแปรปัจจัยจำนวน 2 ตัว คือ ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน (SOCIA) และปัจจัยด้านครอบครัว (FAMIL) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .400 และ .135 ตามลำดับ และตัวแปรจิตอาสาได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านเพื่อน (FRIEN) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .088 ปัจจัยด้านสื่อมวลชน (MEDIA) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .063 ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู (SCHTEA) และปัจจัยด้านนักเรียน (STUDE) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .048 และ .042 ตามลำดับ ตัวแปรจิตอาสาได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากตัวแปรปัจจัยด้านครอบครัว (FAMIL) ปัจจัยด้านเพื่อน (FRIEN) มีขนาดอิทธิพลเท่ากันคือ เท่ากับ .008 ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู (SCHTEA) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .007 ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน (SOCIA) และปัจจัยด้านสื่อมวลชน (MEDIA) มีขนาดอิทธิพลเท่ากัน คือ เท่ากับ .001 โดยส่งผ่านตัวแปรปัจจัยด้านนักเรียน (STUDE) ตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อจิตอาสาของนักเรียน คือ ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน (SOCIA) และปัจจัยด้านครอบครัว (FAMIL) มีขนาดอิทธิพลทางบวกเท่ากับ .401 และ .135 ตามลำดับ แสดงว่า ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน และปัจจัยด้านครอบครัวมีอิทธิพลทำให้นักเรียนมีจิตอาสา โดยปัจจัยด้านสังคม/ชุมชนมีอิทธิพลทำให้นักเรียนเกิดจิตอาสาได้สูงกว่าปัจจัยด้านครอบครัว

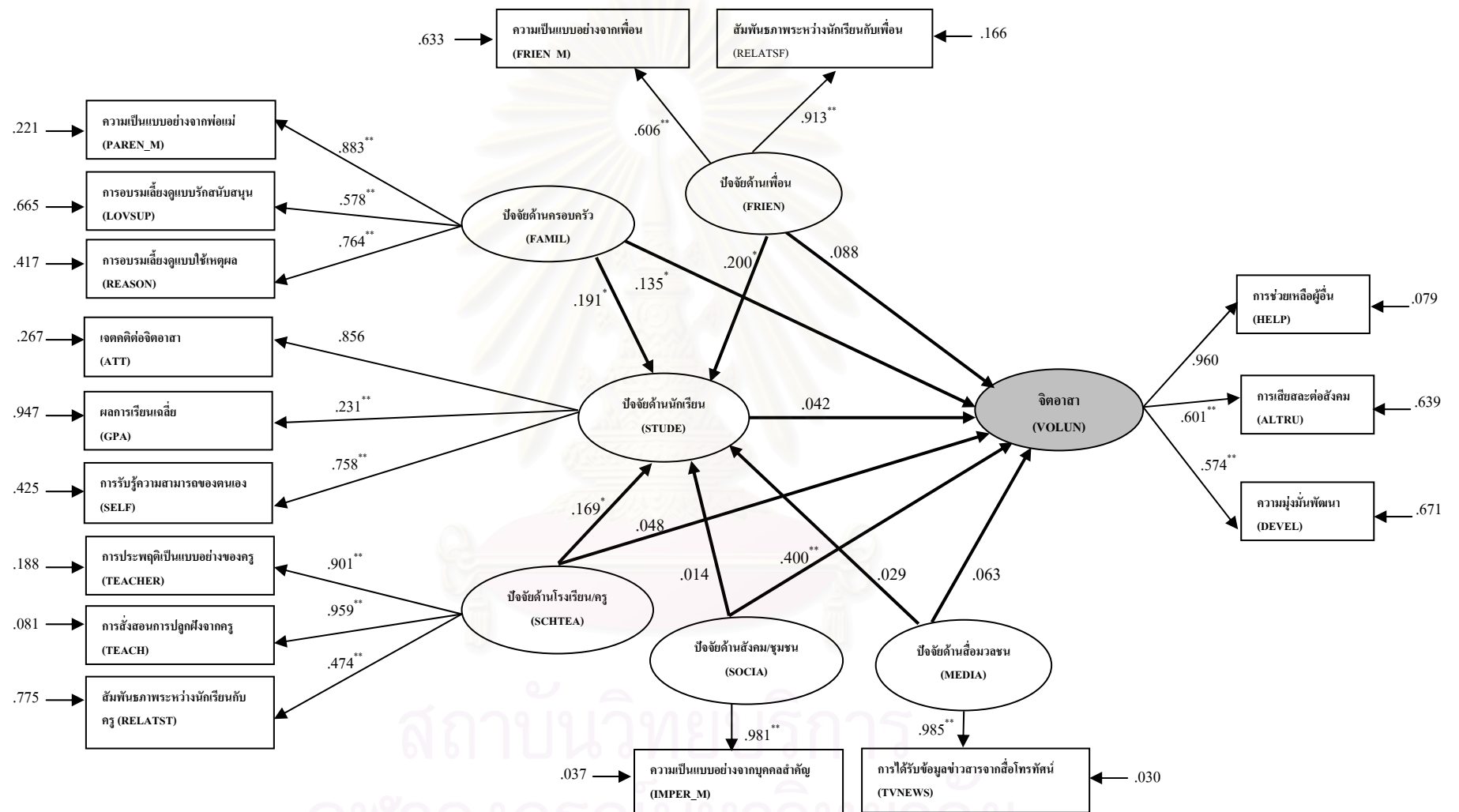
เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่อปัจจัยด้านนักเรียน (STUDE) พบว่าตัวแปรปัจจัยด้านนักเรียนได้รับอิทธิพลทางตรงในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จากปัจจัยด้านเพื่อน (FRIEN) สูงสุด มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .200 รองลงมาคือปัจจัยด้านครอบครัว (FAMIL) และปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู (SCHTEA) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .191 และ .169 ตามลำดับ และได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านสื่อมวลชน (MEDIA) และปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน (SOCIA) ทางบวกมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .029 และ .014 ตามลำดับ แสดงว่า ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู มีอิทธิพลทำให้ปัจจัยด้านนักเรียนดีขึ้น กล่าวคือ หากนักเรียนได้รับปัจจัยด้านเพื่อน ด้านครอบครัว และด้านโรงเรียน/ครู ที่ดี อันได้แก่ การได้เห็นแบบอย่างจิตอาสาที่ดีจากเพื่อน พ่อแม่ ครู และการที่โรงเรียน ครู พ่อแม่ มีการอบรมสั่งสอนปลูกฝังเกี่ยวกับจิตอาสา ให้การสนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับจิตอาสา นักเรียน กับเพื่อนและครู มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความรักความห่วงใยให้แก่กัน จะส่งผลให้ปัจจัยด้านนักเรียนดีขึ้น นั่นคือ นักเรียนมี

เจตคติที่ดีต่อจิตอาสา มีการเรียนรู้เกี่ยวกับจิตอาสา และมีการรับรู้ความสามารถของตนเองที่จะทำ
พฤติกรรมจิตอาสาสูงขึ้น ซึ่งจะส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตอาสาเพิ่มขึ้น

เมื่อพิจารณาเมตริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
ระหว่างตัวแปรแฝงมีค่าอยู่ระหว่าง .267 ถึง .709 ซึ่งทุกคู่เป็นความสัมพันธ์ทางบวก คู่ตัวแปรที่มี
ความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ตัวแปรปัจจัยด้านเพื่อน (FRIEN) กับ ตัวแปรปัจจัยด้านครอบครัว
(FAMIL) มีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ .709 รองลงมาคือ ตัวแปรปัจจัยด้านเพื่อน (FRIEN) กับตัวแปร
ปัจจัยด้าน โรงเรียน/ครู (SCHTEA) และตัวแปรปัจจัยด้านสื่อมวลชน(MEDIA) กับตัวแปรปัจจัย
ด้านสังคม/ชุมชน (SOCIA) มีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ .679 และ .607 ตามลำดับ

ผลการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียน พบว่า การช่วยเหลือผู้อื่นเป็น
ลักษณะเด่นของคนที่มีจิตอาสา รองลงมาคือการเสียสละต่อสังคม และความมุ่งมั่นพัฒนา โดย
สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนเป็นลักษณะสำคัญของปัจจัยด้านเพื่อนมากกว่าความเป็น
แบบอย่างจากเพื่อน สำหรับปัจจัยด้านครอบครัว พบว่า ความเป็นแบบอย่างจากพ่อแม่มีความสำคัญ
มากที่สุด รองลงมาคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน
ปัจจัยด้านนักเรียน พบว่า เจตคติต่อจิตอาสาที่มีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาคือ การรับรู้
ความสามารถของตนเอง และผลการเรียนเฉลี่ย ในส่วนของปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู พบว่า การตั้ง
สอนการปลูกฝังจากครูมีความจำเป็นมากที่สุด รองลงมาคือ การประพฤติเป็นแบบอย่างของครู
และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ในส่วนของความเป็นแบบอย่างจากบุคคลสำคัญ และการ
ได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ ก็มีความสำคัญในระดับมากต่อปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน และ
ปัจจัยด้านสื่อมวลชน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 4.2 โมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของจิตอาสาของนักเรียน 2) เพื่อศึกษาสภาพจิตอาสาและปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสา 3) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของจิตอาสาที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีสมมติฐานการวิจัย 3 ข้อ คือ 1) ตัวแปรที่มีอิทธิพลในรูปที่เป็นสาเหตุโดยตรงต่อจิตอาสาของนักเรียน คือ ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน และปัจจัยด้านสื่อมวลชน 2) ตัวแปรที่มีอิทธิพลในรูปที่เป็นสาเหตุทั้งโดยตรงและทางอ้อมต่อจิตอาสาของนักเรียน คือ ตัวแปรปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน และตัวแปรปัจจัยด้านสื่อมวลชน 3) โมเดลเชิงสาเหตุจิตอาสาของนักเรียนที่พัฒนาขึ้น น่าจะมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ประชากร คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 976,621 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 675 คน ผู้วิจัยดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบใช้ความน่าจะเป็น (probability Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มแบบ 4 ขั้นตอน (four-stage sampling)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ประเภท คือ 1) ตัวแปรสังเกตได้ (observed variable) ประกอบด้วย กลุ่มตัวแปรปัจจัยด้านครอบครัว จำนวน 3 ตัวแปร กลุ่มตัวแปรปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู จำนวน 3 ตัวแปร กลุ่มตัวแปรปัจจัยด้านเพื่อน จำนวน 2 ตัวแปร กลุ่มตัวแปรปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน จำนวน 1 ตัวแปร กลุ่มตัวแปรปัจจัยด้านสื่อมวลชน จำนวน 1 ตัวแปร กลุ่มตัวแปรปัจจัยด้านนักเรียน จำนวน 3 ตัวแปร และกลุ่มตัวแปรจิตอาสาของนักเรียน จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ การช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคม และความมุ่งมั่นพัฒนา 2) ตัวแปรแฝง (latent variables) ประกอบด้วย ตัวแปรที่สร้างขึ้นตามโมเดลจิตอาสาของนักเรียน ซึ่งได้แก่ ตัวแปรแฝงปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน ปัจจัยด้านสื่อมวลชน และจิตอาสาของนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับจิตอาสาของนักเรียน แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นที่ศึกษา ผลการเรียนเฉลี่ย และที่ตั้งของโรงเรียน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนักเรียน ได้แก่ ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู ปัจจัยด้าน

เพื่อน ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน และปัจจัยด้านสื่อมวลชน ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับจิตอาสา
ของนักเรียน ได้แก่ การช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคม และความมุ่งมั่นพัฒนา

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ขั้นตอนแรก วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม และค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวิจัย ขั้นตอนที่สอง วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยจิตอาสาของนักเรียนที่มีภูมิหลังต่างกัน ขั้นตอนที่สาม วิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียน ขั้นตอนที่สี่ วิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียน ขั้นตอนที่ห้า วิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียน โดยใช้โปรแกรม LISREL 8.72

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียน

องค์ประกอบของจิตอาสา มี 3 องค์ประกอบ คือ 1) การช่วยเหลือผู้อื่น 2) การเสียสละต่อสังคม และ 3) ความมุ่งมั่นพัฒนา โดยมีตัวชี้วัดในแต่ละองค์ประกอบดังนี้คือ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว ได้แก่ 1) การช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น 2) การอำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่น และ 3) การแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น ด้านการเสียสละต่อสังคม ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ตัว ได้แก่ 1) การสละเงิน แรงกาย เพื่อผู้อื่นและสังคม 2) การสละเวลา และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ด้านความมุ่งมั่นพัฒนา ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ตัว ได้แก่ 1) การสนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลงพร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม และ 2) การร่วมพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างจิตอาสาเพื่อสังคมอย่างสร้างสรรค์และหลากหลาย รวมมีตัวชี้วัดทั้งหมด 7 ตัว

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง เพื่อตรวจสอบความตรงของตัวชี้วัดจิตอาสา พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่าไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ 2.49 ค่าองศาอิสระเท่ากับ 8 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .96 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าที่ระดับความมีนัยสำคัญเท่ากับ .05 ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด ผลการทดสอบค่าไค-สแควร์ ยอมรับสมมติฐานว่า โมเดลการวิจัยที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และสอดคล้องกับค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน(GFI) มีค่าเท่ากับ .999 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ .996 ซึ่งเข้าใกล้ 1 และค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ .002 ซึ่งมีค่าใกล้ศูนย์มาก ซึ่งเป็นการสนับสนุนว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2. สภาพจิตอาสาของนักเรียน และปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนักเรียน

โดยภาพรวมแล้วนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีจิตอาสาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบสรุปได้ว่า องค์ประกอบด้านการช่วยเหลือผู้อื่นอยู่ในระดับสูงมาก การเสียสละต่อสังคมอยู่ในระดับปานกลาง และด้านความมุ่งมั่นพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับด้านตัวชี้วัดทั้ง 7 ตัว ตัวชี้วัดที่อยู่ในระดับสูงในแต่ละองค์ประกอบที่มีคะแนนสูงสุด คือ การแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น การสละเวลาและการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม และการร่วมพัฒนากิจกรรม การเสริมสร้างจิตอาสาเพื่อสังคมอย่างสร้างสรรค์และหลากหลาย โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสา ดังนี้คือ ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน ครอบครัว เพื่อน สื่อมวลชน โรงเรียน/ครู และปัจจัยด้านนักเรียน

3. ผลการพัฒนาและตรวจสอบความตรงของโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1 ผลการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ตัวแปรภายนอกแฝงจำนวน 5 ตัว ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน และปัจจัยด้านสื่อมวลชน และตัวแปรภายในแฝงจำนวน 2 ตัว คือ ปัจจัยด้านนักเรียนและตัวแปรจิตอาสา และมีตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลทั้งหมด 16 ตัว

3.2 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่าไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ 11.53 ค่าองศาอิสระเท่ากับ 29 ค่าความน่าจะเป็น(p) เท่ากับ .998 แสดงให้เห็นว่าที่ระดับความมีนัยสำคัญเท่ากับ .05 ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด ผลการทดสอบไค-สแควร์ ยอมรับสมมติฐานว่าโมเดลการวิจัยที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .998 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ .990 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 และค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ .003 ซึ่งเข้าใกล้ศูนย์ ค่าเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐานระหว่างตัวแปรสูงสุด (largest standardized residuals) เท่ากับ 1.757 ซึ่งมีค่าต่ำกว่าเกณฑ์ที่เหมาะสม (2.00) และกราฟควิพล็อตของค่าเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (Q plot of standardized residuals) มีความชันมากกว่าแนวทแยง ซึ่งเป็นการสนับสนุนว่าโมเดลการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตัวแปรสังเกตได้ที่มีความเที่ยงสูงสุด คือ การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .970

รองลงมา คือ ความเป็นแบบอย่างจากบุคคลสำคัญ การช่วยเหลือผู้อื่น และการสั่งสอนการปลูกฝัง จากครู มีความเที่ยงเท่ากับ .963 .921 และ.919 ตามลำดับ และโมเดลที่พัฒนาขึ้นสามารถอธิบาย ความแปรปรวนของตัวแปรจิตอาสาของนักเรียนได้ร้อยละ 38.60

ตัวแปรจิตอาสาได้รับอิทธิพลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ.05 จากตัวแปรปัจจัยจำนวน 2 ตัว คือ ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน และปัจจัยด้านครอบครัว มีค่าอิทธิพล เท่ากับ .400 และ .135 ตามลำดับ และได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านเพื่อน มีขนาดอิทธิพล เท่ากับ .088 ปัจจัยด้านสื่อมวลชน มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .063 ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครูและปัจจัย ด้านนักเรียน มีขนาดอิทธิพล เท่ากับ .048 และ.042 ตามลำดับ ตัวแปรจิตอาสาได้รับอิทธิพล ทางอ้อมจากตัวแปรปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านเพื่อน มีขนาดอิทธิพลเท่ากันคือ เท่ากับ .008 ปัจจัยด้าน โรงเรียน/ครู มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .007 ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน และปัจจัยด้าน สื่อมวลชน มีขนาดอิทธิพลเท่ากัน คือ เท่ากับ .001 โดยส่งผ่านปัจจัยด้านนักเรียน สำหรับปัจจัยที่มี อิทธิพลรวมสูงสุดต่อจิตอาสาคือ ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .401 รองลงมา คือปัจจัยด้านครอบครัว มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .143 ปัจจัยด้านเพื่อนมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .097 ปัจจัยด้านสื่อมวลชน มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .064 ปัจจัยด้าน โรงเรียน/ครู และปัจจัยด้านนักเรียน โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .055 และ .042 ตามลำดับ

จากผลการวิเคราะห์สามารถสรุปได้ว่า การช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคม และความมุ่งมั่นพัฒนาเป็นพฤติกรรมของผู้ที่มีจิตอาสา โดยการเกิดจิตอาสาเป็นผลมาจากปัจจัยด้าน สังคม/ชุมชน นั่นคือ หากบุคคลสำคัญในสังคม/ชุมชนมีจิตอาสาที่จะส่งผลให้นักเรียนมีจิตอาสา ปัจจัยด้านครอบครัว ความเป็นแบบอย่างจากพ่อแม่มีความสำคัญมากที่สุด แสดงว่า ถ้านักเรียนเห็น พ่อแม่มีจิตอาสาที่จะส่งผลให้นักเรียนมีจิตอาสา นอกจากนี้หากพ่อแม่ใช้เหตุผลในการอบรมเลี้ยงดู และมีการสนับสนุน ส่งเสริมให้นักเรียนทำพฤติกรรมจิตอาสาที่จะส่งผลให้นักเรียนมีจิตอาสา เพิ่มขึ้น สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน เป็นลักษณะสำคัญของปัจจัยด้านเพื่อน แสดงว่า ถ้านักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนในระดับสูงก็จะทำให้นักเรียนเกิดจิตอาสา มาก และถ้าเพื่อนสนิทหรือเพื่อนในกลุ่มของนักเรียนมีจิตอาสาจะทำให้นักเรียนมีจิตอาสาด้วยเช่นกัน ปัจจัยด้าน สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรมจิตอาสา นั่นคือ หากนักเรียนได้รับข่าวสารการให้ความ ช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคม และความมุ่งมั่นพัฒนาจากสื่อโทรทัศน์ก็จะส่งผลให้นักเรียนมี จิตอาสา การสั่งสอนการปลูกฝังจากครู เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในปัจจัยด้าน โรงเรียน/ครูที่จะทำให้นักเรียนมีจิตอาสา นอกจากนี้แบบอย่างจิตอาสาจากครู และการมีสัมพันธภาพที่ดีกับครูก็มีอิทธิพล ต่อการเกิดจิตอาสาของนักเรียนเช่นกัน ในปัจจัยด้านนักเรียน เจตคติต่อจิตอาสา การเรียนรู้เกี่ยวกับ จิตอาสา และการรับรู้ความสามารถของตนเองที่จะทำพฤติกรรมจิตอาสาที่มีอิทธิพลต่อจิตอาสาของ นักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่นำเสนอข้างต้นนั้น โดยภาพรวมแล้วสอดคล้องกับกรอบแนวคิดและสมมติฐานการวิจัย อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยดังกล่าวยังมีประเด็นที่น่าสนใจ 5 ประเด็น คือ ประเด็นแรก ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียน ประเด็นที่สอง ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อจิตอาสาของนักเรียน ประเด็นที่สาม ผลการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียน ประเด็นที่สี่ ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยจิตอาสาของนักเรียนระหว่างนักเรียนที่มีภูมิหลังต่างกัน ประเด็นที่ห้า ผลการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียน

ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดจิตอาสาของนักเรียน ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยตัวชี้วัดที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบและค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์สูงสุด คือ การเสียสละต่อสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของพูนพล อาสนะจินดา (2535) กล่าวว่า ผู้นำที่มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม ต้องมีความเสียสละต่อบุคคลอื่นให้มากที่สุด เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดองค์ประกอบการช่วยเหลือผู้อื่น พบว่า ตัวชี้วัดการอำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่น และตัวชี้วัดการแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบและค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์สูงสุด จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนนั้น นักเรียนมีน้ำใจในการแบ่งปันสิ่งของให้กับเพื่อนและผู้อื่น ในสังคมที่เดือดร้อน ตลอดจนมีน้ำใจในการช่วยเหลือ การให้บริการแก่ผู้อื่น สอดคล้องกับแนวคิดของพระเทพเวที (ประยูร ulyut) (2531) เสาวนีย์ เสนาสุ (2532) วันทนี วาสิกะสิน (2534) และกรมวิชาการ (2542) ที่กล่าวว่า คนที่เป็นอาสาสมัครหรือบุคคลที่มีจิตอาสาต้องมีการแบ่งปันช่วยเหลือ ให้บริการแก่สังคม และบุคคลอื่นด้วยความเต็มใจและไม่หวังผลตอบแทน

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบการเสียสละต่อสังคม พบว่า ตัวชี้วัดการสละเวลา และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบและค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์สูงสุด จากข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีการใช้เวลาว่างโดยการบำเพ็ญประโยชน์ต่อโรงเรียน และสังคม/ชุมชนในระดับสูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในโรงเรียน ครูมีการจัดกิจกรรม หรือส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียน สังคม/ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับที่กรมวิชาการ (2542) ได้กำหนดคุณลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมของนักเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาว่าต้องมีการเสียสละต่อสังคม โดยการรู้จักเสียสละเวลา มีการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม นอกจากนี้ควรมีการช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ของสังคมด้วยความเต็มใจ (พระเทพเวที, 2531) และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบความมุ่งมั่นพัฒนา พบว่า ตัวชี้วัดการร่วมพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างจิตอาสาเพื่อสังคมอย่างสร้างสรรค์และหลากหลาย มีค่าน้ำหนัก

องค์ประกอบและค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์สูงสุด จากข้อค้นพบนี้แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความใส่ใจที่จะส่งเสริมให้บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคม โดยนักเรียนมีการคิดและดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาจิตอาสาอยู่ในระดับสูง ซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้นำที่มีจิตสำนึกต่อส่วนรวมคือ มีการเสียสละความคิดหรือความรู้ที่ตนมีอยู่เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นหรือสังคม (พูนพล อาสนะจินดา, 2535)

2. ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อจิตอาสาของนักเรียน

ผลการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนพบว่า ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน มีอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลรวมต่อการเกิดจิตอาสาของนักเรียนมากที่สุด รองลงมาคือปัจจัยด้านครอบครัว โดยตัวแปรปัจจัยทั้งสองด้านนี้ส่งผลต่อจิตอาสาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ปัจจัยด้านเพื่อน ด้านสื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อจิตอาสาไม่มาก และที่สำคัญปัจจัยด้าน โรงเรียน/ครูมีอิทธิพลต่อจิตอาสาของนักเรียนค่อนข้างน้อย ข้อค้นพบที่ได้แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน มีอิทธิพลต่อการเกิดจิตอาสาของนักเรียนสูงสุด การอภิปรายในประเด็นนี้ผู้วิจัยอภิปรายตามขนาดอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนักเรียน ดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน

ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน มีอิทธิพลรวมและอิทธิพลทางตรงต่อจิตอาสาของนักเรียนสูงสุด ซึ่งวัดจากตัวแปรสังเกตได้ คือ ความเป็นแบบอย่างจากบุคคลสำคัญ แสดงว่า พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคม และความมุ่งมั่นในการพัฒนาของบุคคลในสังคม มีอิทธิพลทำให้นักเรียนเกิดจิตอาสา ที่เป็นเช่นนี้เพราะบุคคลสำคัญในสังคม ได้แก่ ผู้นำประเทศ ศิลปินดารานักแสดง บุคคลสาธารณะ เป็นตัวแบบที่มีลักษณะเด่นแตกต่างจากตัวแบบเดิมๆ ที่นักเรียนได้พบ การแสดงออกของตัวแบบดังกล่าวจึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักเรียน สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1986) ที่กล่าวว่า ตัวแบบที่มีลักษณะเด่นจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลมากกว่าตัวแบบที่ไม่เด่น เนื่องจากตัวแบบที่มีลักษณะเด่นจะทำให้บุคคลสามารถจดจำองค์ประกอบได้มาก เมื่อจดจำองค์ประกอบได้มากก็จะส่งผลให้สามารถเลียนแบบพฤติกรรมได้มาก นั่นคือ ถ้านักเรียนได้เห็นพฤติกรรมของบุคคลในด้านบวกก็จะส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมด้านบวก รวมถึงการที่นักเรียนได้เห็นพฤติกรรมจิตอาสาของบุคคลสำคัญในสังคม/ชุมชน ก็จะทำให้ส่งผลให้นักเรียนมีจิตอาสาด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคมนา วัชรานินทร์ (2546) พบว่า นักศึกษาที่ได้รับแบบอย่างการอาสาจากบุคคลในสังคมมาก จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมอาสาในปัจจุบันมากกว่าผู้ที่ได้รับแบบอย่างการอาสาน้อย และงานวิจัยของสุภัทรา ภูมิรัตนาวลี (2547) ศึกษาปัจจัยและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาจิตสำนึกต่อสังคมของนิสิต พบว่า บุคคลสำคัญในสังคมที่มีอิทธิพลในการคิดทำประโยชน์ต่อสังคม มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกต่อ

สังคมของนิสิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยครั้งนี้ ที่พบว่าปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อจิตอาสาของนักเรียน ดังนั้นครูในฐานะที่ต้องพัฒนานักเรียนขณะอยู่ที่โรงเรียน ควรให้ความสำคัญกับบุคคลที่เป็นแบบอย่างของสังคม/ชุมชน เข้ามาเป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญสำหรับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีความตระหนักและเป็นบุคคลที่มีจิตอาสาต่อไป

2.2 ปัจจัยด้านครอบครัว

ปัจจัยด้านครอบครัวมีอิทธิพลโดยตรงและทางอ้อมต่อจิตอาสาของนักเรียนในทิศทางบวกหรือจากปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน ซึ่งวัดจากตัวแปรสังเกตได้คือ ความเป็นแบบอย่างจากพ่อแม่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ทั้งนี้เนื่องจากครอบครัวเป็นหน่วยสังคมกลุ่มแรกที่ทำหน้าที่ในการอบรมสั่งสอน ปลูกฝัง และกล่อมเกลาพฤติกรรมหรือบุคลิกภาพให้เป็นไปตามบทบาทและความคาดหวังของสังคม ความรัก ความอบอุ่น ความใกล้ชิดระหว่างพ่อแม่ ลูก จึงถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ช่วยให้บุคคลเกิดจิตสำนึกต่อสังคมส่วนรวม รวมถึงพฤติกรรมของบุคคลในครอบครัว ก็มีอิทธิพลต่อเด็กเพราะเด็กจะเลียนแบบและแสดงพฤติกรรมตามบุคคลในครอบครัว (กรมวิชาการ, 2539; สื่อพลัง, 2542; ไพบุลย์ วัฒนธรรมศิริ และสังคม สัจจร, 2543; สุพจน์ ทราญแก้ว, 2546) สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1986) ที่มีความเชื่อว่า การเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเราก่อขึ้นจากตัวแบบ ซึ่งตัวแบบที่เป็นบุคคลจริง (live model) จะมีผลต่อการเรียนรู้และการเกิดพฤติกรรมของบุคคล เนื่องจากมีโอกาสสังเกตและปฏิสัมพันธ์โดยตรง พ่อแม่คือตัวแบบที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียน พฤติกรรมของพ่อแม่จึงมีอิทธิพลต่อนักเรียน นั่นคือ ถ้าพ่อแม่มีจิตอาสาที่จะส่งผลให้นักเรียนมีแนวโน้มที่จะมีจิตอาสา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุกานดา นิ่มทองคำ (2535) และ MA and et al (2000) ที่พบว่า การถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมจากพ่อแม่ การได้รับอิทธิพลที่ดีจากพ่อแม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัยของคมนา วัชรานินทร์ (2546) พบว่า นักศึกษาที่ได้รับแบบอย่างการอาสาจะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมอาสาในปัจจุบันมากกว่านักศึกษาที่ได้รับแบบอย่างการอาสา น้อย นอกจากนี้การอบรมเลี้ยงดูก็มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล โดย Sears and et al (1957 อ้างถึงใน อัญชลี หนักแน่น, 2537) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดวัยเด็ก ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมของเด็กในปัจจุบันและศักยภาพการกระทำในอนาคต พฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลส่วนหนึ่งจึงเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเลี้ยงดูของพ่อแม่ในสถาบันครอบครัว ด้วยเหตุนี้การที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ก็เนื่องมาจากการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์มาตั้งแต่ในวัยเด็ก เช่นเดียวกันกับจิตอาสาพ่อแม่มีส่วนสำคัญยิ่งในการส่งเสริมลักษณะนี้ให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลคือ ถ้าพ่อแม่ผู้ปกครองมีการอบรมสั่งสอนและปลูกฝังคุณลักษณะที่ดี เลี้ยงดูด้วยความรัก ความเอาใจใส่ ให้การ

สนับสนุนในการกระทำสิ่งที่ถูกต้อง ย่อมทำให้บุตรมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Keer and et al (2003) พบว่า การสนับสนุนช่วยเหลือจากครอบครัวในการแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมต่อผู้อื่นมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเอื้อสังคมในระดับมาก งานวิจัยของคมนา วัชรานินทร์ (2546) พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมอาสาในปัจจุบันมากกว่านักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุกานดา นิ่มทองคำ (2535) อนุศักดิ์ จินดา (2548) ปฏิภากร ศิริเตชะ (2549) ธนิตา ทองมีเหลือ และคณะ (2550) พบว่า การอบรมเลี้ยงดู การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม และจิตสาธารณะของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ หากนักเรียนได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวให้มีจิตอาสา มากก็จะส่งผลให้นักเรียนจะมีจิตอาสาในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า ความเป็นแบบอย่างจากพ่อแม่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล มีอิทธิพลต่อจิตอาสาของนักเรียน นั่นคือ การที่นักเรียนได้เห็นแบบอย่างจิตอาสาจากพ่อแม่ พ่อแม่ให้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ตลอดจนครอบครัวให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตอาสา ก็จะส่งผลให้นักเรียนมีจิตอาสา ดังนั้น หากครูต้องการพัฒนานักเรียนให้มีจิตอาสา นอกจากจะใช้แหล่งเรียนรู้จากบุคคลที่เป็นแบบอย่างในสังคม/ชุมชนแล้ว ก็ควรนำพ่อแม่เข้ามาเป็นเครือข่ายสำคัญในการพัฒนาจิตอาสาของนักเรียนด้วย

2.3 ปัจจัยด้านเพื่อน

ตัวแปรจิตอาสาได้รับอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมในทิศทางบวกจากตัวแปรปัจจัยด้านเพื่อน ซึ่งวัดจากตัวแปรสังเกตได้ คือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และความเป็นแบบอย่างจากเพื่อน แสดงว่า ถ้านักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน และเพื่อนสนิทหรือเพื่อนในกลุ่มของนักเรียนมีจิตอาสา ก็จะส่งผลให้นักเรียนมีจิตอาสา ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในช่วงวัยรุ่น วัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนดี มีการเข้าอกเข้าใจ คอยดูแลช่วยเหลือ และให้การสนับสนุน จะทำให้บุคคลรู้สึกมั่นคงในสถานภาพภายในกลุ่ม รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม พฤติกรรมต่างๆ ที่แสดงออกจึงสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่ม ด้วยเหตุนี้ นักเรียนที่มีสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนสูง ก็จะมีแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรมที่ดีสูง รวมถึงจิตอาสาด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนริศรา ริชาร์ดสัน (2546) อนุศักดิ์ จินดา (2548) ธนิตา ทองมีเหลือ และคณะ (2550) พบว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะ และพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ ถ้านักเรียนมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดี ก็จะมีพฤติกรรมที่ดีตามเพื่อน ในขณะที่เดียวกันนักเรียนที่มีสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนไม่ดี ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้ มีความผูกพันกับกลุ่มน้อย การแสดงพฤติกรรมต่างๆ ก็จะไม่สอดคล้องกับกลุ่ม สอดคล้องกับงานวิจัยของ MA and et al (2000)

พบว่า การมีสัมพันธภาพในทางลบกับเพื่อนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกระทำผิดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เพื่อนในชั้นเรียนนับเป็นต้นแบบที่มีอิทธิพลต่อนักเรียนขณะอยู่ในห้องเรียน เนื่องจากมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับนักเรียนมากที่สุดเพราะอยู่ในวัยเดียวกัน การได้ต้นแบบที่ดีจากเพื่อนก็จะทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีด้วย (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2544) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภัทรา ภูษิตรัตนวาลี (2547) พบว่า การที่นิสิตมีจิตสำนึกต่อสังคมสูงเกิดจากการได้รับอิทธิพลจากเพื่อน งานวิจัยของอัจฉรา โจนมแล้ม (2541) พบว่า ปัจจัยที่มีส่วนผลักดันให้นักศึกษาเกิดจิตสำนึกในการรวมกลุ่มทำกิจกรรมเพื่อสังคม คือ ความรักที่มีต่อผู้อื่น และปัจจัยจากกลุ่มเพื่อน และงานวิจัยของ MA (2003) พบว่า พฤติกรรมเอื้อสังคมมีความสัมพันธ์ทางตรงกับการได้รับพฤติกรรมเอื้อสังคมจากเพื่อนสนิท และพฤติกรรมเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนก็ได้รับจากพฤติกรรมเห็นแก่ตัวของเพื่อนสนิทเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้ที่พบว่า ปัจจัยด้านเพื่อนได้แก่ความเป็นแบบอย่างจากเพื่อน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนมีอิทธิพลต่อจิตอาสาของนักเรียน

2.4 ปัจจัยด้านสื่อมวลชน

ตัวแปรจิตอาสาได้รับอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมในทิศทางบวกจากตัวแปรปัจจัยด้านสื่อมวลชน ซึ่งวัดจากตัวแปรสังเกตได้คือ การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ แสดงว่า การนำเสนอข่าวสารการช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคม และความมุ่งมั่นพัฒนาของสื่อโทรทัศน์มีอิทธิพลทำให้นักเรียนเกิดจิตอาสา ทั้งนี้เนื่องจากในบรรดาสื่อมวลชนทั้งหมดโทรทัศน์นับเป็นสื่อที่มีความสำคัญ และได้กลายเป็นความจำเป็นของชีวิตในยุคปัจจุบัน (ปรารณา กระแสสินธุ์, 2544) นอกจากนี้สื่อโทรทัศน์ยังเป็นต้นแบบสัญลักษณ์ที่ทำหน้าที่ในการสร้างพฤติกรรมใหม่ หรือเสริมสร้างพฤติกรรมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น และทำหน้าที่ยับยั้งการเกิดพฤติกรรมในกรณีที่ผู้สังเกตเห็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (Bandura, 1986) และสื่อโทรทัศน์ยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่มีส่วนในการขัดเกลาคความเชื่อ แบบอย่างความประพฤติ เจตคติ ค่านิยม และจิตสำนึกที่ถูกต้องให้แก่คนในสังคม (สื่อพลัง, 2542; ไพบุลย์ วัฒนธรรมศิริ และสังคม สัจจอร, 2543; สุพจน์ ทรายแก้ว, 2546) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนะศึก นิชานนท์ (2544) สุภัทรา ภูษิตรัตนวาลี (2547) ที่พบว่า กระบวนการหล่อหลอมจากสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะที่พึงปรารถนาของชายและหญิงไทย และกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาจิตสำนึกต่อสังคมจากสื่อมวลชน มีอิทธิพลต่อระดับจิตสำนึกต่อสังคมของนิสิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 งานวิจัยของพิมลพรรณ สุทธีวงศ์ (2537) และวรรณิ งามขจรกุลกิจ (2539) พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารการรณรงค์ประชาสัมพันธ์สิ่งแวดล้อมศึกษาจากสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสำนึกเรื่องสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา และการรับทราบข่าวสารการรณรงค์จากสื่อโทรทัศน์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสำนึกในการใช้น้ำอย่าง

ประหัยคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์มีอิทธิพลทางบวกต่อจิตอาสา นั่นคือ หากนักเรียนได้รับทราบข้อมูลการช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคม และความมุ่งมั่นพัฒนาจากสื่อโทรทัศน์ในระดับมาก ก็จะส่งผลให้นักเรียนมีจิตอาสา มาก ดังนั้นหากต้องการให้นักเรียนมีจิตอาสาครูก็ควรนำข้อมูลข่าวสารการช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคม และความมุ่งมั่นพัฒนาที่นำเสนอทางสื่อโทรทัศน์มาให้นักเรียนได้เรียนรู้เพื่อก่อเกิดเป็นพฤติกรรมจิตอาสาต่อไป

2.5 ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู

ตัวแปรจิตอาสาได้รับอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมในทิศทางบวกจากตัวแปรปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู ซึ่งวัดจากตัวแปรสังเกตได้คือ การประพฤติเป็นแบบอย่างของครู การสั่งสอนการปลูกฝังจากครู และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู แสดงว่า การได้เห็นแบบอย่างพฤติกรรมจิตอาสาจากครู ครูให้การอบรมสั่งสอน และโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมหรือส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมจิตอาสา จะส่งผลให้นักเรียนเกิดจิตอาสา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1986) กล่าวว่า การเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเรานั้นเกิดขึ้นจากตัวแบบที่มีความใกล้ชิด ในโรงเรียนครูเป็นตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อนักเรียน โดยนอกจากครูจะเป็นตัวแบบแล้วยังช่วยสอนให้นักเรียนเป็นทั้งตัวแบบและผู้เรียนที่มีคุณค่า มีพฤติกรรมตามที่สังคมต้องการ การปลูกฝังพฤติกรรมที่ดีนั้น ครูควรแสดงตนเป็นตัวอย่างและให้การสนับสนุนนักเรียนในการแสดงพฤติกรรมตามความต้องการของสังคม (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2544) นั่นคือ หากต้องการให้นักเรียนมีคุณลักษณะใดนอกจากจะต้องปลูกฝังแล้ว ครูควรแสดงพฤติกรรมนั้นให้นักเรียนได้เห็นเป็นแบบอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนะศึก นิษานนท์ (2544) ที่พบว่า ปัจจัยด้านกระบวนการจัดเวลาในโรงเรียน การประพฤติเป็นแบบอย่างของครู มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะที่พึงปรารถนาของชายและหญิงไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของอรพินทร์ ชูชม และคณะ (2547) พบว่า การปลูกฝังอบรมทางปัญญา-สังคมจากทางโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะของเยาวชนวัยรุ่น และงานวิจัยของปฏิมากร สิริเตชะ (2549) พบว่า การเป็นตัวแบบของครูด้านสังคหวัดดู 4 การถ่ายทอดความรู้ด้านสังคหวัดดู 4 ของครู มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมตามหลักธรรมสังคหวัดดู 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้นักเรียนที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู ครูมีความรัก ความเอาใจใส่นักเรียนอย่างใกล้ชิด เป็นที่ปรึกษาที่ดีในเวลาที่นักเรียนมีปัญหาหรือต้องการ สัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนกับครูจะให้นักเรียนเป็นคนมีเหตุผล มีความเสียสละ ชอบช่วยเหลือผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีจิตอาสา สอดคล้องกับงานวิจัยของนริศรา ริชาร์ดสัน (2546) พรพรหม พรรคพวก (2550) และ MA and et al (2000) พบว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียน

กับครูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเสียสละของนักเรียน พฤติกรรมเอื้อสังคม และจิตสาธารณะของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัจจัยด้าน โรงเรียน/ครูมีอิทธิพลต่อจิตอาสาของนักเรียนน้อยเมื่อเทียบกับปัจจัยอื่น ซึ่งในสภาพความเป็นจริงแล้วน่าจะมีอิทธิพลสูง ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยศึกษาปัจจัยด้าน โรงเรียน/ครู โดยเน้นที่ตัวแปรครูเพียงอย่างเดียว ไม่ได้ศึกษาถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ หรือกิจกรรมพัฒนาจิตอาสาของนักเรียน เพราะตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุดในปัจจัยด้าน โรงเรียน/ครู คือ การสั่งสอนการปลูกฝังจากครู ดังนั้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ และลักษณะกิจกรรมที่ครูจัดให้กับนักเรียนก็น่าจะมีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียน ผู้วิจัยเห็นว่าการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาตัวแปรกระบวนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนของโรงเรียน/ครูเพิ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมจิตอาสาของนักเรียนต่อไป

2.6 ปัจจัยด้านนักเรียน

สำหรับตัวแปรปัจจัยด้านนักเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อจิตอาสาในทิศทางบวก ซึ่งวัดจากตัวแปรสังเกตได้คือ เจตคติต่อจิตอาสา ผลการเรียนรู้เฉลี่ย และการรับรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1986) กล่าวว่า การที่บุคคลจะสามารถเลียนแบบหรือแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบได้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความสามารถทางสติปัญญาของผู้สังเกต นั่นคือ ผู้ที่มีระดับสติปัญญาสูงจะสามารถเลียนแบบหรือเกิดพฤติกรรมตามตัวแบบได้มาก สอดคล้องกับงานวิจัยของอนุศักดิ์ จินดา (2548) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541) พบว่า ผลการเรียนรู้เฉลี่ย มีอิทธิพลทางบวกต่อลักษณะความเป็นพลเมืองไทย และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า นักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสูงหรือความสามารถทางสติปัญญาสูงจะสามารถจดจำพฤติกรรมที่ดีจากตัวแบบ และเกิดพฤติกรรมตามตัวแบบได้สูง นอกจากนี้ Bandura (1989) กล่าวว่า ปัจจัยด้านความคิด ความรู้สึกรู้สึก หรือเจตคติเป็นตัวกำหนดลักษณะและทิศทางของพฤติกรรมขึ้นอยู่กับว่าบุคคลจะมีเจตคติในทิศทางบวกหรือลบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุกานดา นิมทองคำ (2535) พบว่า เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมเอื้อต่อสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการรับรู้ความสามารถของตนเองในแต่ละบุคคลก็มีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ Bandura (1986) กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีผลต่อการกระทำของบุคคล กล่าวคือถ้าบุคคลมีการรับรู้ถึงความสามารถของตนเองสูงก็มีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมสูง และสอดคล้องกับงานวิจัยของโกศล มีความดี (2547) และพรพรหม พรคพวก (2550) พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมี

ความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ เมื่อบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงก็จะมีจิตอาสาสูงขึ้นด้วย

3. ผลการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียน

โมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรจิตอาสาของนักเรียน ได้ร้อยละ 38.60 ซึ่งการที่โมเดลที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สามารถอธิบายความแปรปรวนของจิตอาสาของนักเรียนได้ค่อนข้างน้อย ทั้งนี้เนื่องมาจากยังมีตัวแปรอื่นที่มีอิทธิพลต่อจิตอาสาของนักเรียน เช่น ความสามารถในการร่วมรู้สึก ดังที่สุกานดา นุ่มทองคำ (2535) ทำการศึกษาพบว่า ความสามารถในการร่วมรู้สึก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม นั่นคือ ถ้านักเรียนมีความสามารถในการร่วมรู้สึกสูงก็จะเกิดจิตอาสาสูง ตัวแปรการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมจากการศึกษาของคมนา วัชรานินทร์ (2546) พบว่า นักศึกษาที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมมาก จะเป็นผู้ที่มิทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมอาสา และมีพฤติกรรมอาสาในปัจจุบันมากกว่านักศึกษาที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมน้อย ตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคต และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จากการศึกษาของอนุศักดิ์ จินดา (2548) พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคต และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ซึ่งตัวแปรดังกล่าวข้างต้น น่าจะส่งผลต่อจิตอาสา นอกจากนี้ยังพบว่า ตัวแปรในปัจจุบันโรงเรียน/ครูมีอิทธิพลต่อจิตอาสาของนักเรียนค่อนข้างน้อย จึงน่าจะมีการศึกษาตัวแปรด้าน โรงเรียน/ครูเพิ่ม เช่น กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือกิจกรรมพัฒนานักเรียนของครู (กรมวิชาการ, 2542) เป็นต้น

3. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยจิตอาสาของนักเรียนระหว่างนักเรียนที่มีภูมิหลังต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของจิตอาสาระหว่างนักเรียนที่มีภูมิหลังต่างกัน คือ เพศ อายุ ระดับชั้นที่เรียน และภูมิภาคที่ตั้งของโรงเรียน พบว่า ค่าเฉลี่ยของจิตอาสาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตัวแปรภูมิหลังนี้ไม่มีอิทธิพลต่อจิตอาสา

4. ผลการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามมักจะเกิดปัญหา คือ การไม่ได้รับสอบถามกลับคืน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิภา บำเรอจิตร (2542) พบว่า อัตราการตอบกลับขั้นต่ำของแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ของกลุ่มที่ตอบด้วยความจริงใจคิดเป็นร้อยละ 70 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ โดยปริมาณแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนในการวิจัยครั้งนี้ คิดเป็นร้อยละ 90.61 ของ

แบบสอบถามทั้งหมดถือว่าอยู่ในระดับที่มาก เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดตามการได้รับแบบสอบถามและการจัดส่งแบบสอบถามกลับจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างอย่างสม่ำเสมอ ประกอบกับผู้วิจัยได้ติดต่อกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างก่อนการจัดส่งแบบสอบถามและหลังจากจัดส่งแบบสอบถามแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิระยุทธ ชาติกาญจน์ (2538) พบว่า กลุ่มที่ได้รับการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าด้วยการใช้โทรศัพท์มีอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการแจ้งให้ทราบล่วงหน้า และกลุ่มที่ได้รับการติดตามการส่งกลับของแบบสอบถามจะมีอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการติดตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยอำนวยความสะดวกให้กับทางโรงเรียน โดยการจำหน่ายซองถึงผู้รับและติดแสตมป์ จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ได้รับแบบสอบถามกลับคืนในปริมาณมาก ดังงานวิจัยของรัชนี พิงพาณิชย์กุล (2535) พบว่า การอำนวยความสะดวกในการจัดส่งกลับให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยการติดแสตมป์ให้พร้อม จะทำให้ได้รับแบบสอบถามกลับคืนในปริมาณที่มาก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาจิตอาสาของนักเรียน รวมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. โรงเรียน ควรตระหนักในเรื่องการพัฒนาจิตอาสาด้านความเสียสละ ความมุ่งมั่นพัฒนาของนักเรียนโดยการร่วมมือกับชุมชน ด้วยการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยการคัดเลือกบุคคลต้นแบบด้านจิตอาสาในสังคม/ชุมชนให้นักเรียนได้ศึกษาหรือจัดกิจกรรมให้นักเรียนลงพื้นที่เรียนรู้พฤติกรรมบุคคลที่มีจิตอาสาโดยการสำรวจ สังเกต สัมภาษณ์ และนำเสนอคนดีมีจิตอาสาที่สืบค้นได้มาเผยแพร่ในโรงเรียน ชุมชน หรือสังคม เพื่อเป็นแบบอย่างความประพฤติด้านจิตอาสา นอกจากนี้ควรนำพ่อแม่เข้ามาเป็นเครือข่ายสำคัญในการพัฒนาจิตอาสาของนักเรียน และโรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกฝนการให้บริการ และการพัฒนาสังคม ซึ่งน่าจะส่งผลให้นักเรียนมีจิตอาสามากขึ้น

2. ครู ควรจัดทำหลักสูตรหรือหน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับจิตอาสาเพื่อนำไปพัฒนานักเรียน โดยอาศัยองค์ประกอบของจิตอาสาได้แก่ การช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคม และความมุ่งมั่นพัฒนาเข้ามามีส่วนในการปลูกฝังนักเรียน เพราะการสั่งสอนการปลูกฝังจากครูมีความสำคัญในปัจจุบัน โรงเรียน/ครูที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนักเรียน การที่ครูอบรมสั่งสอนและปลูกฝังให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับจิตอาสาและเห็นความสำคัญของจิตอาสาจะส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตอาสา

มากขึ้น นอกจากนี้การประพฤติเป็นแบบอย่างของครูก็มีความสำคัญ นั่นคือ หากครูมีการแสดงพฤติกรรมกรช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคม และความมุ่งมั่นในการพัฒนาสังคมให้นักเรียนได้เห็นเป็นแบบอย่างก็จะสามารถพัฒนาจิตอาสาของนักเรียนได้

3. พ่อแม่/ผู้ปกครอง เนื่องจากความเป็นแบบอย่างจากพ่อแม่มีความสำคัญที่สุดในปัจจัยด้านครอบครัว นั่นคือ การแสดงพฤติกรรมของพ่อแม่ทั้งส่วนที่ดีและไม่ดีจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของลูก ดังนั้นหากพ่อแม่ต้องการให้นักเรียนมีจิตอาสา พ่อแม่ก็ควรแสดงพฤติกรรมจิตอาสาให้นักเรียนได้เห็นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และปฏิบัติตาม และควรปลูกฝังคุณลักษณะด้านจิตอาสาให้กับนักเรียนก็จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดจิตอาสาได้

4. หน่วยงานต้นสังกัด จากการศึกษาพบว่า จิตอาสาของนักเรียนได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน ด้านครอบครัว และปัจจัยด้านสื่อมวลชน ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรส่งเสริมให้บุคคล และนำสื่อดังกล่าวเข้ามามีส่วนในการจัดการศึกษา ด้วยการกำหนดเป็นนโยบาย หลักสูตรหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาจิตอาสาของนักเรียนให้เกิดขึ้นทั่วประเทศต่อไป

5. หน่วยงานด้านสังคม (ศูนย์คุณธรรม) เนื่องจากศูนย์คุณธรรมเป็นหน่วยงานทางสังคมที่ได้ดำเนินการพัฒนาจิตอาสาของบุคคล จึงน่าจะมีข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลต้นแบบจิตอาสา ดังนั้นศูนย์คุณธรรมควรจะทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับสังคม/ชุมชน เพื่อสนับสนุนครู ผู้ปกครอง ในการแสวงหาบุคคลที่เป็นต้นแบบด้านจิตอาสา เพื่อให้โรงเรียน/ครู ผู้ปกครองรู้จัก และนำมาใช้เป็นต้นแบบในการปลูกฝัง และต้นแบบในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนในครั้งนี้ เป็นการพัฒนาโดยใช้หลักการวิเคราะห์โมเดลลิสมัลแบบโมเดลคงที่สำหรับกลุ่มตัวอย่างเดี่ยวเป็นภาพรวมของสังกัด ข้อค้นพบเกี่ยวกับโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียน จึงเป็นรูปแบบของสังกัดเดี่ยว แต่การจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยมีหลากหลายสังกัด จึงน่าจะมีการศึกษาเพื่อพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสา โดยใช้หลักการวิเคราะห์โมเดลสมการ โครงสร้างกลุ่มพหุ (multiple group structural equation model) ในการตอบคำถามว่าโมเดลจิตอาสาของนักเรียนในแต่ละสังกัดมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำผลการวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบาย และแนวทางในการพัฒนาให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียนในแต่ละสังกัดต่อไป

2. ผลการวิจัยพบว่าตัวแปรปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน มีอิทธิพลทางตรงต่อจิตอาสาของนักเรียนสูงสุด ดังนั้นควรมีการศึกษาวิจัยในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (research and development) เกี่ยวกับรูปแบบและกระบวนการพัฒนาให้บุคคลมีจิตอาสาโดยอาศัยตัวแปรปัจจัย

ด้านสังคม/ชุมชน เพื่อนำผลที่ได้ไปทดลองใช้ในโรงเรียน และมีการติดตามในระยะยาวเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงรูปแบบกระบวนการพัฒนาจิตอาสา และขยายผลต่อไป

3. ผลการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียน พบว่าตัวแปรในโมเดลสามารถร่วมอธิบายความแปรปรวนของจิตอาสาได้ค่อนข้างน้อย จึงน่าจะได้มีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเพื่อค้นหาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อจิตอาสาของนักเรียน โดยเฉพาะตัวแปรที่สามารถจัดกระทำได้ในทางปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ในการนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อกระตุ้นหรือพัฒนาจิตอาสาของนักเรียนต่อไป โดยเฉพาะปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ หรือการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจิตอาสาของนักเรียน

4. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงบรรยายที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม เพื่อให้ได้การตอบกลับของแบบสอบถามคืนจะต้องดำเนินการโดย 1) โทรศัพท์ติดต่อสอบถามไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลและเป็นข้อมูลให้โรงเรียนได้ทราบถึงความสำคัญและรายละเอียดการเก็บข้อมูลเบื้องต้น 2) ภายหลังจากส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนแล้ว 1 สัปดาห์ ควรติดตามการได้รับแบบสอบถามของทางโรงเรียน กรณีที่ยังไม่ได้รับต้องติดตามกับทางไปรษณีย์และดำเนินการจัดส่งไปอีกครั้ง 3) ติดตามการได้รับแบบสอบถามเป็นครั้งที่สอง และกรณีที่โรงเรียนได้รับแบบสอบถามแล้ว ควรติดตามการจัดส่งแบบสอบถามกลับจากทางโรงเรียน 4) ในสัปดาห์ที่สามควรติดตามการจัดส่งแบบสอบถามจากโรงเรียนที่ยังไม่ได้จัดส่งคืน พร้อมชี้แจงถึงความสำคัญและจำเป็นในการจัดส่งข้อมูลกลับ ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้วิจัยที่เลือกรูปแบบการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามในการนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- โกวิทย์ พวงงาม. (2550). การพัฒนาสังคมไทยวันนี้กับคุณธรรมที่หายไป. *วารสารสยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์* 54(เมษายน): 29.
- โกศล มีความดี. (2547). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- คณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ, สำนักงาน. (2542). *วาระการวิจัยแห่งชาติในภาวะวิกฤติเพื่อฟื้นฟู*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2550). *การขับเคลื่อนนโยบายของ สพฐ. ปี 2550-2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ และ กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียน สำคัญที่สุด*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.
- คมนา วัชรานันท์. (2546). *ปัจจัยเชิงเหตุและผลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอาสาสมัครพัฒนาของ นักศึกษามหาวิทยาลัย*. ภาคนิพนธ์ปริญญาโท สาขาจิตวิทยา. คณะพัฒนาสังคม สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์.
- จันทร์จิรา มูลเมือง. (2535). *การเปรียบเทียบระดับความรับผิดชอบต่อสังคมของนิสิตนักศึกษาต่าง สาขาวิชา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ. (2543). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชนะศึก นิษานนท์. (2544). *การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของคุณลักษณะที่พึงปรารถนาของชายและ หญิงไทย ตามการรับรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชวลา เวชยันต์. (2544). *การพัฒนาแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้ สังคม เพื่อส่งเสริมความตระหนักในการรับใช้สังคม ทักษะการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐภรณ์ หลาวทอง. (2546). *การประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิม. (2520). *จริยธรรมของเยาวชนไทย*. รายงานการวิจัยฉบับที่ 21. สถาบันวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- คูสิต อุทิศพงษ์. (2547). *การพัฒนาแบบวัดความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เดมแท่ ชาวหินฟ้า, พระ; รัศมี กฤษณมัย และสุวิดา แสงสิงหนาท. (2550). *การศึกษาแนวทางการปลูกจิตสำนึกคุณธรรมผ่านระบบการศึกษา: กรณีศึกษามูลนิธิพุทธรักษา ใต้หวัน*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- ไทรรงค์ เฉวียงหงส์. (2544). *การพัฒนาแบบวัดจิตสำนึกต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน สำหรับบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทศพร หุตะโชติ. (2528). *แพทย์อาสาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- เทพเวที, พระ (ประยูรช ปลูกโต). (2531). *ธรรมานุญชีวิต*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ พรินต์ติ้งกรุ๊ป จำกัด.
- ธนิดา ทองมีเหลือ และคณะ. (2550). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. รายงานการวิจัย. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธรรมนันท์กา แจ้งสว่าง. (2547). *ผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติ กับตัวแบบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *โมเดลลิสม์: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย*. ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทวัฒน์ ชุนชี. (2546). *การใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นริศรา ริชาร์ดสัน. (2546). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเสียสละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดธาตุทอง เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุรทิน ขำภีรัฐ. (2548). *การพัฒนาและตรวจสอบความตรงและความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับประสิทธิผลความเป็นคนบดี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาจิตวิทยา

คุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการวิจัย ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ปฏิมากร ศิริเตชะ. (2549). *ปัจจัยทางจิตสังคม ลักษณะทางจิต และลักษณะทางชีวสังคมที่
เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนระดับชั้น
ประถมศึกษา โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- ประภาพร แซ่เตียว. (2541). *ผลของการสอนโดยใช้เหตุผลแบบคำนึงถึงบุคคลอื่นที่มีต่อ
พฤติกรรมเอื้อเพื่อในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ประภาพร มั่นเจริญ. (2544). *ผลของการใช้กิจกรรมพัฒนาความรู้สึกร่วมและการใช้ตัวแบบ
สัญลักษณ์ ที่มีต่อพฤติกรรมเอื้อเพื่อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ปรารธนา กระแสสินธุ์. (2544). *การแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน เมื่อมีบุคคลสำคัญทาง
สังคมของตนอยู่ร่วมในสถานการณ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยา
พัฒนาการ คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- พรพรหม พรรคพวก. (2550). *ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4
ในสหวิทยาเขตกรุงเทพตะวันออก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและ
สถิติทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์. (2549). *ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- พรรณตฤณ เพชรวิวรรธน์. (2545). *การศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่เด็กนักเรียนประถมศึกษาใน
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- พิมลพรรณ สุทธิวงศ์. (2537). *การรับทราบข่าวสารการรณรงค์จากสื่อมวลชน จิตสำนึก และมี
ส่วนร่วมในการใช้น้ำอย่างประหยัดของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- มัลลิกา มัติโก. (2541). *จิตสำนึกทางสังคมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
กรุงเทพมหานคร: เจริญดีการพิมพ์.*
- มิชิตา จำปาเทศ รอดสุทธิ. (2550). *จิตอาสาทำอะไร. ประชาชาติธุรกิจ. ตอนที่ 38.*
- มุกิตา หวังคิด. (2547). *การฝึกทักษะการแก้ปัญหาโดยนำเสนอสถานการณ์ผ่านสื่อคอมพิวเตอร์
เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์*

- ปริญญาหมาบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไพบูลย์ วัฒนธรรมศิริ และสังคม สัตยจร. (2543). *สำนักไทยที่พึงปรารถนา*. กรุงเทพฯ: บริษัท โรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด.
- ไพศาล วิสาโล, พระ. (2550). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการจัดการความดี ศึกษากรณีมูลนิธิ พุทธมณีจื้อ*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- รัชนี พึ่งพาณิชย์กุล. (2535). *ผลของวิธีการเลือกผู้ตอบ ลักษณะเนื้อหาคำถาม และ ประเภทของแบบสอบถามที่มีต่ออัตราการตอบกลับของแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและสถิติการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. ครั้งที่ 1*. กรุงเทพมหานคร: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้น.
- ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร ประทีป จินน์ และทัศนาก ทอภักดี. (2547). รูปแบบการพัฒนานักเรียน ระดับประถมศึกษาให้มีจิตสาธารณะ: การศึกษาระยะยาว. ใน *วันสถาปนาสถาบันวิจัย พฤติกรรมศาสตร์ครบรอบ 49 ปี*, หน้า 1- 16 ณ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2543). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- วรรณิ์ งามขจรกุลกิจ. (2539). *การรณรงค์ประชาสัมพันธ์สิ่งแวดล้อมศึกษาของสื่อมวลชน เพื่อ สร้างจิตสำนึกต่อนักศึกษานิเทศศาสตร์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาหมาบัณฑิต สาขา สื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วันดี ละอองทิพรส. (2540). *ความสัมพันธ์ของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เอื้อต่อสังคมและ พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ของเด็กประถมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาหมาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วันทนี วาสิกะสิน. (2534). *ธรรมะกับงานสังคมสงเคราะห์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วัลลภา จันท์เจริญ. (2544). *การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษา ช่างอุตสาหกรรม ตามแนวความคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณฎี บัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิภา บำเรอจิตร. (2542). *อัตราการตอบกลับขั้นต่ำของแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ที่ทำให้ตัว ประมวลค่าไม่ลำเอียง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาหมาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิรัตน์ คำศรีจันทร์. (2544). *จิตสำนึกพลเมืองในบริบทประชาสังคมไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญา

คุณฐิติบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

วีระยุทธ์ ชาตะกาญจน์. (2538). *ผลของการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าต่างวิธี ตำแหน่งหน้าที่ของผู้ตอบ และการติดตามทาง ไปรษณีย์ที่มีต่ออัตราการตอบกลับและความจริงใจในการตอบ แบบสอบถามที่ส่ง ไปรษณีย์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศุภรัตน์ รัตนมุขย์. (2544). *บัณฑิตอาสาสมัคร: ทางเลือกของการพัฒนาจิตสำนึกทางสังคม. วารสารคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา สหประชาชาติ*. (มกราคม-มีนาคม): 33-37.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2544). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมวิชาการ กองวิจัยทางการศึกษา. (2542). *ศักยภาพเด็กไทย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2539). *การวัดและประเมินผลในชั้นเรียน กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กิจกรรมสร้างนิสัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. สำนักงานนโยบายและแผน. (2550). *จำนวนนักเรียนระดับประเทศ สังกัดกรมสามัญศึกษาเดิม*. [Online]. แหล่งที่มา: http://doc.obec.go.th/dataonweb/report/sum2_saman.php [22 สิงหาคม 2550].

ศึกษาธิการ, กระทรวง. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *8 คุณธรรมพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คุรุสภา.

ศูนย์คุณธรรม. (2550). *คุณธรรม. วารสารคุณธรรม 2* (สิงหาคม): 7, 14-17.

ศูนย์คุณธรรม. (2550). *ประกาศวาระแห่งชาติว่าด้วยการให้และการอาสาช่วยเหลือสังคม*. [Online]. แหล่งที่มา: <http://www.moralcenter.or.th> [16 มิ.ย. 2550].

สมพร สุทัศนีย์. (2544). *การทดสอบทางจิตวิทยา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2541). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม*. ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบ พ.ศ. 2550-2554*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.เจ. พรินติ้ง.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2549). *มาตรฐาน*

- ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2 (พ.ศ. 2549 - 2553). ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: บริษัท จุดทอง จำกัด. สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะความเป็นพลเมืองไทย ของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.
- สำนักประเมินผล. (2549). *แนวคิดและการพัฒนาตัวชี้วัดด้านคุณธรรม*. *วารสารเศรษฐกิจและสังคม* (ตุลาคม – ธันวาคม): 62- 70.
- สิทธิโชค วรานุสันติ. (2546). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพมหานคร: หจก. เม็ดทรายพรินติ้ง. สื่อพลัง. (2542). *จิตสำนึกสาธารณะ เส้นทางสู่ประชาสังคม*. *วารสารสื่อพลัง 7* (กรกฎาคม - ธันวาคม): 3 – 19.
- สุกานดา นิมทองคำ. (2535). *ตัวแปรเชิงจิตสังคมและชีวพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาเอกการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุขุม เฉลยสุข. (2550). *วิกฤตคุณธรรมเยาวชนไทยไร้คุณธรรม ใครช่วยแก้*. *วารสารวิทยจารย์ 6* (เมษายน): 70 – 71.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. 18 มิถุนายน 2550. *ทานและการอาสาสมัคร*. *หนังสือพิมพ์มติชน*: 3.
- สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม. (2513). *จิตวิทยาวัยรุ่น*. กรุงเทพมหานคร: วชิรรินทร์การพิมพ์.
- สุชาดา บวรกิติวงศ์. (2548). *สถิติประยุกต์ทางพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนันท์ ปรีชาชัยสุรตน์. (2542). *การใช้เทคนิคแม่แบบในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมของนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตแตกต่างกัน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุพจน์ ทราญแก้ว. (2546). *จิตสำนึกสาธารณะ การก่อรูปและกระบวนการเสริมสร้าง*. *วารสารเพชรบุรีวิทยาลัย 4*(มกราคม - มิถุนายน): 45 – 57.
- สุภัทรา ภูมิรัตนาลี. (2547). *ปัจจัยและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาจิตสำนึกต่อสังคมของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ โคว์ตระกูล. (2544). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทด้านสุทธาการพิมพ์.
- เสาวนีย์ เสนาสุ. (2532). *งานอาสาสมัครและกิจกรรมเยาวชน*. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรินติ้งเฮ้าส์.

- หฤทัย อาจปฐ. (2544). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิต และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง กับการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล เขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- อรพินทร์ ชูชม, อัจฉรา สุขารมณ และอุษา ศรีจินดารัตน์. (2549). *การวิเคราะห์ปัจจัยทางจิตสังคมที่สัมพันธ์กับจิตสำนึกทางปัญญาและคุณภาพชีวิตของเยาวชนไทย. รายงานการวิจัยฉบับที่ 104. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- อัจฉรา โฉมแล่ม. (2544). *จิตสำนึกของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ต่อการรวมกลุ่มกิจกรรมเพื่อสังคม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*
- อัจฉรา ภาณุวัฒน์. (2536). *ปัจจัยภายในและภายนอกวิทยาลัยครูที่มีส่วนปลูกฝังค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการเป็นครู ของนักศึกษาครูชาติพันธุ์ไทยเขมร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- อนุศักดิ์ จินดา. (2548). *ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- อุทุมพร จามรมาน. (2542). *วิธีวิเคราะห์ตัวประกอบ (FACTOR ANALYSIS-METHOD). พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- อโนชา กันสิทธิ์. (2546). *การใช้สื่อมวลชนเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของมูลนิธิแพทย์อาสาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- อำพล จินดาวัฒน์. (2550). *จิตอาสา:พลังสร้างโลก. กรุงเทพมหานคร: สร้างสื่อจำกัด.*
- Give2all. (17 มกราคม 2550). "จิตอาสา" พลังแห่งความดีที่คำจูนสังคมไทย. [Online]. แหล่งที่มา: <http://www.give2all.com> [19 มี.ย. 2550].
- Rattanamuk, S. (2003). Serving – Learning through Volunteering: Case of the Graduate Volunteer Program, Thailand. *Journal of Voluntary Action* 14: 35 – 43

ภาษาอังกฤษ

- Caprara, G. V.; and Steca, P. (2005). Self- Efficacy Belief as Determinants of Prosocial Behavior Conductive to life Satisfaction Across Age. *Journal of Social and Clinical Psychology* 24(2): 191-217.
- Carlo, G.; and Randall, B. (2002). The Development of a Measure of Prosocial Behaviors

- for Late Adolescents. *Journal of Yourth and Adolescence* 31(1): 31-44.
- Ma, H. K. (2003). The Relationship of Family Social Environment Peer Influences and Peer Relationship to Altruistic Orientation in Chinese Children. *The Journal of Genetic Psychology* 164(3): 267-274.
- Ma, H. K.; Shek, D. T. L.; Cheung, P. C.; and Lam, C. O. B. (2000). Parental Peer and Teacher Influences on the Social Behavior of Hong Kong Chinese Adolescents. *The Journal of Genetic Psychology* 161(1): 65-78.
- Keer, M. H., et. al. (2003). Family Involvement, Problem and Prosocial Behavior Outcomes of Latino Youth. *Am J Health Behavior* 27(1): s55-s65.
- Yamane, T. (1967). *Statistics, An Introductory Analysis*. New York: Harper & Row Publishers.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

1. รศ.ดร.เอมอร จังศิริพรปกรณ์ อาจารย์ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. รศ.ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ อาจารย์ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ผศ.ดร.ณัฐภรณ์ หลาวทอง อาจารย์ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. ผศ.ดร.ช่อทิพย์ สันธวิช อาจารย์ภาควิชาสุขภาพจิตและ
การพยาบาลจิตเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
5. รศ.ชูชีพ อ่อน โคนสูง อาจารย์ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
6. อาจารย์สมปอง ใจดีเลย อาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
สาขาวิชาการมัธยมศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
7. นายวิวรรธน์ วรรณศิริ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองตาบ่ง (เชี่ยวชาญ)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
ตัวอย่างแบบสอบถาม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามเพื่อวัดจิตอาสาของนักเรียน

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อวัดจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนี้ จะนำมาใช้ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ขอความร่วมมือจากนักเรียนทุกคนในการตอบแบบสอบถามนี้ทุกข้อ ตามความคิดเห็นและการปฏิบัติที่แท้จริงของนักเรียน ซึ่งข้อมูลจากแบบสอบถามนี้จะนำไปวิเคราะห์เป็นภาพรวมเท่านั้น จะไม่มีการเปิดเผยข้อมูลเป็นรายบุคคล
3. ผู้วิจัยขอขอบคุณที่นักเรียนได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง เพื่อการร่วมมือกันพัฒนาจิตอาสาของนักเรียนต่อไป

ด้วยความขอบคุณ

นางสาวณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์

ผู้วิจัย

ตอนที่ 1 : แบบสอบถามเกี่ยวกับภูมิหลังของผู้ตอบ

ให้นักเรียนใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง เพียงคำตอบเดียว และ/หรือเติมคำลงในช่องว่างตามความเป็นจริงมากที่สุด

1. เพศ 1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ.....ปี

3. ระดับชั้นที่เรียน 1. ม. 4 2. ม. 5 3. ม. 6

4. ผลการเรียนเฉลี่ย .

5. ที่ตั้งของโรงเรียน

1. ภาคกลาง 2. ภาคเหนือ 3. ภาคใต้ 4. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนักเรียน

โปรดอ่านและพิจารณาข้อความต่อไปนี้ และตัดสินใจว่านักเรียนและบุคคลรอบตัวของนักเรียนมีพฤติกรรมต่อข้อความในแต่ละข้อมากน้อยเพียงใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับพฤติกรรมที่เป็นจริง

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	นักเรียนเห็นด้วยกับข้อความนั้นมากที่สุด
เห็นด้วย	หมายถึง	นักเรียนเห็นด้วยกับข้อความนั้น
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	นักเรียนมีความคิดเห็นต่อข้อความนั้นในลักษณะเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยเท่ากัน
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	นักเรียนไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้น
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	นักเรียนไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้นมากที่สุด

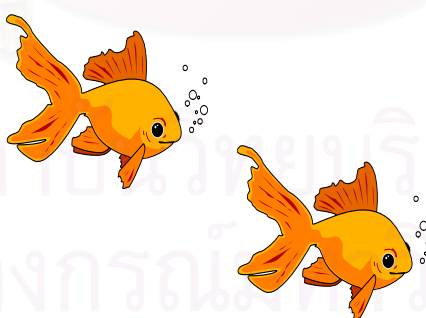
ข้อ ที่	ข้อความ	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง (5)	เห็น ด้วย (4)	ไม่แน่ใจ (3)	ไม่เห็น ด้วย (2)	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง (1)
เจตคติต่อจิตอาสา						
1	ฉันเชื่อว่าการทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ทำให้มีโอกาสช่วยเหลือสังคม และผู้ที่เดือดร้อน					
2	ฉันเห็นว่าพฤติกรรมอาสาเป็นการปฏิบัติภารกิจที่ไม่สามารถบำเพ็ญประโยชน์ได้อย่างแท้จริง					
3	ฉันรู้สึกชื่นชมผู้ที่ทำพฤติกรรมอาสาและจะภาคภูมิใจมากถ้าบุคคลที่ฉันรู้จักมีพฤติกรรมอาสาสมัครช่วยเหลือสังคม					
4	การเข้าร่วมกิจกรรมที่ทำประโยชน์ต่อสังคม ไม่ได้ทำให้ฉันเกิดความเสียสละเพื่อผู้อื่นมากขึ้น					
5	ฉันพร้อมที่จะทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมทุกครั้ง แม้ไม่ได้รับค่าตอบแทน					
การรับรู้ความสามารถของตนเอง						
6	ฉันมั่นใจว่าถ้าฉันตั้งใจจะทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมแล้ว ฉันจะทำได้สำเร็จ					
7	ฉันรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถ ที่จะทำกิจกรรมเพื่อผู้อื่นและส่วนรวมได้					
8	ฉันมั่นใจว่าการทำกิจกรรมเพื่อสังคม ส่วนรวมของฉันจะสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้					
ความเป็นแบบอย่างจากพ่อแม่						
9	พ่อแม่ของฉันชอบช่วยเหลือคนอื่นและสังคม					

ข้อ ที่	ข้อความ	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง (5)	เห็น ด้วย (4)	ไม่แน่ใจ (3)	ไม่เห็น ด้วย (2)	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง (1)
11	ฉันเคยเห็นพ่อแม่เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชน					
12	เมื่อพ่อหรือแม่รู้ว่าเพื่อนบ้านมีปัญหาเดือดร้อน ท่านจะโทรศัพท์ไปถามข่าวหรือ ไปเยี่ยมถึงบ้านเพื่อช่วยเหลือ					
13	ฉันรู้สึกพอใจที่พ่อแม่ของฉันไม่เข้าไปยุ่งวุ่นวายในสังคม					
14	พ่อแม่ของฉันไม่ค่อยใส่ใจปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม					
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน						
15	คนในครอบครัวของฉัน ไม่ทราบว่ามีฉันทำกิจกรรมอะไรบ้างในโรงเรียนหรือสังคม					
16	พ่อแม่อนุญาตให้ฉันเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ของโรงเรียน/สังคมตามที่ฉันสนใจ					
17	พ่อแม่แสดงความชื่นชมและรู้สึกภาคภูมิใจ ที่ฉันบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม					
18	บางครั้งพ่อแม่ก็ไม่สบายใจนักที่ฉันต้องไปทำกิจกรรมที่โรงเรียนในวันเสาร์					
19	พ่อแม่ไม่พอใจเมื่อรู้ว่าฉันนำเงิน หรือสิ่งของไปให้ผู้อื่น					
การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล						
20	พ่อแม่จะอธิบายเหตุผล เมื่อต้องการสนับสนุนให้ฉันทำสิ่งที่ดี หรือห้ามไม่ให้ฉันทำสิ่งต่างๆที่ไม่เหมาะสม					
21	ก่อนที่จะให้รางวัลหรือลงโทษฉัน พ่อกับแม่จะบอกหรืออธิบายสาเหตุให้ฉันฟังก่อนเสมอ					
22	เมื่อฉันพยายามชี้แจงหรือยกเหตุผลใดๆ มาอธิบายให้พ่อแม่ฟัง ท่านจะหาว่าฉันได้เถียง					
23	พ่อแม่ให้โอกาสฉัน ได้แสดงความคิดเห็น หรือตัดสินใจ เพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง					
การประพฤติเป็นแบบอย่างของครู						
24	ครูของฉันไม่ค่อยใส่ใจกับปัญหาหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อผู้อื่นและสังคม					
25	ครูของฉันเป็นบุคคลที่มีน้ำใจ มักจะช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนเสมอ					
26	ฉันเคยเห็นครูส่วนใหญ่ของฉันอุทิศตนโดยการช่วยเหลือผู้อื่นและบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม					
27	ฉันเคยเห็นครูส่วนใหญ่ของฉันบริจาคเงินทำบุญ ให้เงินกับขอทาน และช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่างๆ					

ข้อ ที่	ข้อความ	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง (5)	เห็น ด้วย (4)	ไม่แน่ใจ (3)	ไม่เห็น ด้วย (2)	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง (1)
28	ครูนำสิ่งของมาบริจาคให้กับผู้ที่เดือดร้อน เช่น ผู้ที่ประสบภัยคลื่นสึนามิ ประสบไฟไหม้ หรือน้ำท่วม เป็นต้น					
29	ฉันไม่เคยเห็นครูของฉันแสดงความมีน้ำใจโดยการช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมเลย ไม่ว่าจะเป็นการเงิน การบริจาคสิ่งของ หรือการสละแรงกายเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม					
30	ฉันสามารถยึดการปฏิบัติตนของครูด้านการช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมมาเป็นแบบอย่างได้					
การสั่งสอนการปลูกฝังจากครู						
31	ครูสอนให้ฉันรับรู้และตระหนักถึงปัญหาสังคมที่เกิดขึ้น					
32	ครูแนะนำให้ฉันเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม					
33	ครูสอนให้ฉันรู้จักเห็นใจและเสียสละแก่ผู้อื่นที่ขาดแคลน โอกาสทางสังคม					
34	โรงเรียน/ครู ไม่ค่อยส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมหรือจัดกิจกรรมเพื่อสังคมส่วนรวม					
35	ครูสอนให้ฉันมีความเชื่อว่า การช่วยเหลือ การเสียสละต่อผู้อื่นเป็นสิ่งที่ดี ควรปฏิบัติ					
36	ครูแนะนำให้นักเรียนแบ่งปันสิ่งของที่ไม่ใช้แล้ว แต่ยังมีประโยชน์ โดยการรวบรวมไปบริจาคแก่ผู้ที่ขาดแคลน					
37	ครูสอนให้ฉันเชื่อว่าการช่วยเหลือผู้อื่น อาจทำได้โดยการพูดให้กำลังใจแก่ผู้ประสบทุกข์ภัย ผู้ที่อยู่ในอาการเสียใจ เศร้าใจ และทุกข์ใจ					
38	กิจกรรมเพื่อสังคมและส่วนรวมที่โรงเรียนจัดขึ้น ไม่ทำให้ฉันรู้สึกอยากที่จะช่วยเหลือ หรือเสียสละต่อผู้อื่นมากขึ้น					
39	ครูของฉันมักจะเสนอโครงการ และสนับสนุนให้นักเรียนมีโอกาสช่วยเหลือผู้ที่ประสบทุกข์ภัยต่างๆ					
สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู						
40	ครูมักจะให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาในการทำกิจกรรม เพื่อสังคมแก่ฉันเสมอ					
41	เมื่อฉันต้องการวัสดุอุปกรณ์ หรือเงิน ฉันสามารถหยิบยืมจากครูได้					

ข้อ ที่	ข้อความ	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง (5)	เห็น ด้วย (4)	ไม่แน่ใจ (3)	ไม่เห็น ด้วย (2)	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง (1)
42	เมื่อฉันกังวลใจ ครูเป็นบุคคลหนึ่งที่ปลอดภัยให้นักเรียนรู้สึกดีขึ้น					
43	ครูมีความรัก ความห่วงใย และคอยให้ความช่วยเหลือเมื่อฉันประสบปัญหาต่างๆ					
44	ครูแสดงความชื่นชมและให้กำลังใจเมื่อฉันทำความดีหรือทำประโยชน์แก่ส่วนรวม					
45	ฉันเชื่อฟังและมักจะปฏิบัติตามคำแนะนำของครูเสมอ					
ความเป็นแบบอย่างจากเพื่อน						
46	ฉันเคยเห็นเพื่อนสนิทของฉันทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือและเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและส่วนรวม					
47	เพื่อนในกลุ่มของฉันไม่ค่อยคิดที่จะให้ความช่วยเหลือเสียสละ หรือให้ความใส่ใจกับปัญหาของผู้อื่นและสังคม					
48	เพื่อนสนิทของฉันไม่ชอบ หรือแสดงอาการเบื่อหน่ายที่ต้องร่วมกันทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์					
49	การเข้าร่วมหรือการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมของฉัน ได้รับแบบอย่างมาจากเพื่อน					
50	เพื่อนมักชวนและคอยพูดกระตุ้นให้ฉันเข้าร่วมหรือทำกิจกรรมเพื่อสังคม					
สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน						
51	เมื่อเกิดปัญหาจากการทำกิจกรรม ส่วนใหญ่แล้วฉันจะได้รับความแนะนำ หรือ คำปรึกษาจากเพื่อนสนิท					
52	เมื่อฉันทำงานในส่วนที่ฉันรับผิดชอบผิดพลาด หรือ ล้มเหลว เพื่อนจะคอยปลอบใจ และให้กำลังใจฉัน					
53	ฉันเคยได้รับการชื่นชมจากเพื่อน เมื่อฉันทำประโยชน์ต่อผู้อื่น					
54	เพื่อนมักจะดักเตือน เมื่อฉันทำสิ่งที่ไม่ดีหรือทำสิ่งที่ผิดพลาด					
55	ฉันไม่เคยคิดที่จะทำกิจกรรมใดๆ ร่วมกับเพื่อน					
56	ฉันและเพื่อนในกลุ่มมีความรักความห่วงใยให้แก่กัน					
57	ฉันยินดีที่จะรับฟังและเป็นที่ยกย่องให้เพื่อน					
58	ฉันเคยเห็นบุคคลในสังคมแสดงความห่วงใย เอาใจใส่ และให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนในสังคม					

ข้อ ที่	ข้อความ	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง (5)	เห็น ด้วย (4)	ไม่แน่ใจ (3)	ไม่เห็น ด้วย (2)	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง (1)
ความเป็นแบบอย่างจากบุคคลสำคัญ						
59	ฉันทำตามพฤติกรรมที่ดี ด้านการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น และสังคมจากบุคคลในสังคม					
60	การกระทำของบุคคลสำคัญในสังคม เช่น ผู้นำประเทศ ผู้นำชุมชน ศิลปินคารา ด้านการช่วยเหลือ เสียสละและ มุ่งมั่นในการพัฒนาสังคม ทำให้ฉันชื่นชมและอยากทำ ตาม					
61	การมีบุคคลที่มีบทบาทในสังคมเป็นแกนนำในการ บำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม ทำให้ฉันเกิดความรู้สึก อยากทำกิจกรรมเหล่านั้น					
การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์						
62	ฉันได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการช่วยเหลือจากสื่อโทรทัศน์					
63	ฉันคิดว่าการนำเสนอข่าวของสื่อโทรทัศน์เกี่ยวกับความ เดือดร้อนของคนในสังคมทำให้ฉันมีโอกาสได้ช่วยเหลือ ผู้อื่น เช่น การบริจาคเงิน สิ่งของ หรือสละกำลังกาย					
64	การนำเสนอข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ มีส่วนช่วยให้ฉัน เกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ และอยากให้ความช่วยเหลือ ผู้อื่นมากขึ้น					

ยังมีต่ออีกนิดนะคะ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับจิตอาสา

โปรดอ่านและพิจารณาข้อความต่อไปนี้ แล้วตัดสินใจว่านักเรียนมีพฤติกรรมต่อข้อความในแต่ละข้อ มากน้อยเพียงใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับพฤติกรรมที่เป็นจริง

มีการปฏิบัติทุกครั้ง	หมายถึง	นักเรียนปฏิบัติตามข้อความนั้นทุกครั้ง
มีการปฏิบัติเกือบทุกครั้ง	หมายถึง	นักเรียนปฏิบัติตามมากกว่าไม่ปฏิบัติตามข้อความนั้น
มีการปฏิบัติเป็นบางครั้ง	หมายถึง	นักเรียนปฏิบัติและไม่ปฏิบัติตามข้อความนั้นเท่าๆ กัน
มีการปฏิบัติน้อยครั้ง	หมายถึง	นักเรียนไม่ปฏิบัติตามมากกว่าปฏิบัติตามข้อความนั้น
ไม่มีการปฏิบัติ	หมายถึง	นักเรียนไม่เคยปฏิบัติตามข้อความนั้นเลย

ข้อ ที่	ข้อความ	ปฏิบัติ ทุกครั้ง (5)	ปฏิบัติ เกือบทุก ครั้ง (4)	ปฏิบัติ บางครั้ง (3)	ปฏิบัติ น้อยครั้ง (2)	ไม่มีการ ปฏิบัติ (1)
ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น						
1	ฉันบริจาคสิ่งของให้กับหน่วยงานหรือองค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม					
2	เมื่อเพื่อนมีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนหรือการทำงาน ฉันไม่ค่อยจะให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำแก่เพื่อน					
3	ฉันมักจะพูดพลบใจ หรือให้กำลังใจ เมื่อเพื่อนประสบปัญหาหรือความทุกข์					
4	ฉันมักจะพูดโน้มน้าวให้เพื่อนทำงานเพื่อส่วนรวม					
5	ฉันช่วยคิดหาแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสมเพื่อช่วยเหลือเพื่อนและผู้ที่มีปัญหา					
6	ฉันให้คำแนะนำแก่เพื่อนและน้องที่ปฏิบัติผิดกฎระเบียบของโรงเรียน					
7	ฉันเต็มใจให้บริการและช่วยเหลือครู เพื่อน หรือบุคคลอื่น แม้ไม่ได้ถูกขอร้องให้ช่วย					
8	เมื่อเห็นครูหรือเพื่อนหอบของพะรุงพะรังฉันอาสาเข้าไปช่วยเหลือ					
9	ฉันมักจะนำสิ่งของมาบริจาคเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย เช่น น้ำท่วม หรือไฟไหม้ เป็นต้น					
10	ฉันช่วยบอกหรือแนะนำเส้นทางแก่นักท่องเที่ยว และผู้ไม่รู้จักทาง					
11	เมื่อเพื่อนไม่มีอุปกรณ์การเรียน ฉันแบ่งปันอุปกรณ์การเรียนให้เพื่อน					
12	ฉันช่วยเก็บขยะและทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน					

ข้อ ที่	ข้อความ	ปฏิบัติ ทุกครั้ง (5)	ปฏิบัติ เกือบทุก ครั้ง (4)	ปฏิบัติ บางครั้ง (3)	ปฏิบัติ น้อยครั้ง (2)	ไม่มีการ ปฏิบัติ (1)
ด้านการเสียสละต่อสังคม						
13	บ่อยครั้งที่เพื่อนไม่มีเงิน ฉันซื้ออาหารกลางวันเลี้ยงเพื่อน					
14	ฉันบริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ประสบภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม คลื่นสึนามิ					
15	ฉันต้องทำงานเพื่อส่วนรวมให้สำเร็จก่อนเสมอ ถึงแม้จะ เลยเวลา					
16	ฉันทำงานเพื่อส่วนรวมโดยไม่ต้องมีใครขอร้อง					
17	ฉันสละเวลาในการอธิบายการบ้านให้เพื่อนฟัง					
18	ฉันใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยการเข้าร่วม กิจกรรม/โครงการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือสังคมที่ โรงเรียนจัดขึ้น					
19	ฉันอาสาช่วยงานครู เช่น นำสมุดการบ้านมาแจกเพื่อนๆ					
ด้านความมุ่งมั่นพัฒนา						
20	ฉันร่วมมือกับเพื่อนๆ ในโรงเรียนระดมความคิดเพื่อหา แนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาโรงเรียน					
21	ฉันร่วมรณรงค์ให้คนในสังคมตระหนักถึงปัญหาและ ร่วมกันแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในสังคมหรือชุมชน					
22	ฉันสนใจเฉพาะเรื่องราวหรือปัญหาของตนเอง และ บุคคลในครอบครัวเท่านั้น					
23	ฉันเขียนบทความ และข้อคิดเพื่อเชิญชวนให้เพื่อนและ บุคคลอื่นๆ ทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม/ ชุมชน					
24	ฉันร่วมมือกับเพื่อนหรือบุคคลอื่นๆ คิดกิจกรรมหรือ แนวทางที่เสริมสร้างให้เพื่อนหรือคนในชุมชน มี จิตสำนึกที่ดีต่อโรงเรียนและส่วนรวม					
25	ฉันและเพื่อนร่วมกันเสนอกิจกรรมเพื่อพัฒนาโรงเรียน หรือสังคมอย่างสร้างสรรค์และหลากหลาย					

ขอขอบคุณในความอนุเคราะห์อย่างจริงใจอีกครั้งหนึ่งนะคะ

ผู้วิจัย

ภาคผนวก ค
ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ (IOC)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ (IOC)

ตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสอบถามเกี่ยวกับภูมิหลังของผู้ตอบ

รายการข้อความ	ค่า IOC	สิ่งที่ต้องปรับปรุง
1. เพศ ☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง		-
2. อายุ.....ปี		-
3. ระดับชั้นที่เรียน ☐ 1. ม.4 ☐ 2. ม.5 ☐ 3. ม.6		-
4. ผลการเรียนเฉลี่ย ☐ . ☐ ☐		-
5. ที่ตั้งของโรงเรียน ☐ 1. ภาคกลาง ☐ 2. ภาคเหนือ ☐ 3. ภาคใต้ ☐ 4. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		-

ตารางที่ 2 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนักเรียน

ข้อ ที่	ข้อความ	ค่า IOC	ข้อเสนอแนะ/สิ่งที่ต้องปรับปรุง
ปัจจัยด้านนักเรียน			
เจตคติต่อจิตอาสา			
1	ฉันรู้สึกว่าการปฏิบัติงานอาสาเป็นงานที่น่าเบื่อหน่าย	.43	
2	ฉันเชื่อว่าการปฏิบัติงานอาสาทำให้ฉันมีโอกาสได้ช่วยเหลือสังคมและผู้อื่นที่เดือดร้อน	.71	ฉันเชื่อว่าการทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ทำให้มีโอกาสช่วยเหลือสังคม และผู้ที่เดือดร้อน
3	ฉันเห็นว่าพฤติกรรมอาสาเป็นการปฏิบัติภารกิจที่ไม่สามารถบำเพ็ญประโยชน์ได้อย่างแท้จริง	.71	
4	ฉันรู้สึกชอบและชื่นชมผู้ที่มีพฤติกรรมอาสาและจะภาคภูมิใจมากถ้าบุคคลที่ฉันรู้จักมีพฤติกรรมอาสาสมัครช่วยเหลือสังคม	.86	ฉันรู้สึกชื่นชมผู้ที่มีพฤติกรรมอาสาและจะภาคภูมิใจมาก ถ้าบุคคลที่ฉันรู้จักมีพฤติกรรมอาสาสมัครช่วยเหลือสังคม
5	การเข้าร่วมกิจกรรมที่ทำประโยชน์ต่อสังคม ไม่ได้ทำให้ฉันเกิดความเสียสละเพื่อผู้อื่นมากขึ้น	.86	
6	ฉันรู้สึกว่าฉันยังไม่พร้อมที่จะทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน	1.00	ข้อความนี้วัดซ้ำกับข้อ 8
7	ฉันรู้สึกเห็นใจ และเสียใจกับผู้ที่ประสบภัยธรรมชาติพิบัติทางภาคใต้	.29	

ข้อ ที่	ข้อความ	ค่า IOC	ข้อเสนอแนะ/สิ่งที่ต้องปรับปรุง
8	ฉันพร้อมที่จะทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมทุกครั้ง แม้ ไม่ได้รับค่าตอบแทน	1.00	
9	ฉันเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เพื่อสังคมที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้ได้ คะแนนจิตพิสัย	1.00	
การรับรู้ความสามารถของตนเอง			
10	ฉันมั่นใจว่าฉันสามารถทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อผู้อื่นและ สังคมได้	1.00	ข้อความนี้วัดซ้ำกับข้อ 12
11	ฉันมั่นใจว่าถ้าฉันตั้งใจจะทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและ สังคมแล้ว ฉันจะทำได้สำเร็จ	1.00	
12	ฉันรู้สึกว่าคุณมีความสามารถ ที่จะทำกิจกรรมเพื่อผู้อื่นและ ส่วนรวมได้	1.00	
13	เมื่อมีบุคคลอื่นๆ พิจารณาละเอียดที่ฉันทำ ฉันมักรู้สึกไม่มั่นใจ เพราะ คิดว่าเขาจะทำได้ดีกว่าฉัน	.43	
14	ฉันมั่นใจว่าการทำกิจกรรมเพื่อสังคม ส่วนรวมของฉัน จะสามารถ ช่วยเหลือผู้อื่นได้	.57	
15	ฉันพยายามหลีกเลี่ยงการกระทำในสิ่งที่ยาก เพราะกลัวทำไม่สำเร็จ	.43	
ปัจจัยด้านครอบครัว			
ความเป็นแบบอย่างจากพ่อแม่			
16	พ่อแม่ของฉันชอบช่วยเหลือคนอื่นและสังคม	1.00	
17	ฉันไม่ค่อยเห็นพ่อแม่ของฉันบริจาคสิ่งของ หรือเงินให้กับ ผู้ประสบภัย หรือผู้ที่เดือดร้อน	.86	ข้อความนี้วัดซ้ำกับข้อ 18
18	ฉันมักจะเห็นพ่อแม่ของฉันทำบุญ บริจาคเงิน หรือสิ่งของให้กับ ผู้อื่นในสังคม	1.00	ฉันมักจะเห็นพ่อแม่ของฉันทำบุญ บริจาค เงิน หรือสิ่งของให้กับผู้ที่เดือดร้อนเสมอ
19	ฉันเคยเห็นพ่อแม่เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชน	.71	
20	เมื่อพ่อหรือแม่รู้ว่าเพื่อนบ้านมีปัญหาเดือดร้อน ท่านจะโทรศัพท์ไป ถามข่าวหรือไปเยี่ยมถึงบ้านเพื่อช่วยเหลือ	1.00	
21	พ่อแม่ของฉันมักเพิกเฉยกับการเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ในชุมชน	1.00	ข้อความนี้วัดซ้ำกับข้อ 19
22	ฉันรู้สึกพอใจที่พ่อแม่ของฉัน ไม่เข้าไปยุ่งวุ่นวายในสังคม	.71	
23	พ่อแม่ของฉันไม่ค่อยใส่ใจกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม	.86	พ่อแม่ของฉันไม่ค่อยใส่ใจปัญหาที่เกิดขึ้นใน สังคม
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทัดสน			
24	คนในครอบครัวของฉัน ไม่ทราบว่าคุณทำกิจกรรมอะไรบ้างใน โรงเรียนหรือสังคม	.57	
25	คนในครอบครัวของฉันมักไม่ให้การช่วยเหลือทางด้านวัตถุ สิ่งของ หรือการเงินในยามที่ฉันต้องการเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น หรือ ทำกิจกรรมเพื่อสังคม	.86	ฉันมักไม่ได้รับการช่วยเหลือทางด้านวัตถุ สิ่งของ หรือการเงิน จากคนในครอบครัว เมื่อฉันต้องการ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นหรือทำ กิจกรรมเพื่อสังคม
26	พ่อแม่จะให้อีกกำลังใจเมื่อฉันต้องทำในสิ่งที่ยากหรือลำบาก	.14	
27	พ่อแม่ให้ฉันเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน/สังคมตามที่ฉัน	.86	พ่อแม่อนุญาตให้ฉันเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญ

ข้อ ที่	ข้อความ	ค่า IOC	ข้อเสนอแนะ/สิ่งที่ต้องปรับปรุง
	สนใจ		ประโยชน์ของโรงเรียน/สังคมตามที่ สนใจ
28	พ่อแม่แสดงความชื่นชมและรู้สึกภาคภูมิใจ ในการทำประโยชน์ต่อ สังคมของฉันท	1.00	พ่อแม่แสดงความชื่นชมและรู้สึกภาคภูมิใจ ที่ฉันททำตัวเป็นประโยชน์ต่อสังคม
29	บางครั้งพ่อแม่ก็ไม่สบายใจที่ฉันทต้องไปทำกิจกรรมที่โรงเรียน ในวันเสาร์	1.00	
30	พ่อแม่จะโกรธเมื่อรู้ว่าฉันทนำเงิน หรือสิ่งของไปบริจาคเพื่อ ช่วยเหลือผู้อื่น	1.00	พ่อแม่ไม่พอใจเมื่อรู้ว่าฉันทนำเงิน หรือ สิ่งของไปบริจาคเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น
31	พ่อแม่ไม่ค่อยที่จะให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำในเรื่อง ต่างๆ แก่ฉันท	0	
การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล			
32	พ่อแม่จะอธิบายเหตุผล เมื่อสนับสนุนหรือห้ามไม่ให้ฉันททำสิ่ง ต่างๆ	.43	พ่อแม่จะอธิบายเหตุผล เมื่อต้องการ สนับสนุนให้ฉันททำสิ่งที่ดี หรือห้ามไม่ให้ ฉันททำสิ่งต่างๆที่ไม่เหมาะสม
33	ก่อนที่จะให้รางวัลหรือลงโทษฉันท พ่อกับแม่จะบอกหรืออธิบาย สาเหตุให้ฉันทฟังก่อนเสมอ	.71	
34	ฉันทแน่ใจว่าการกระทำที่ไม่ดีของฉันทจะทำให้พ่อหรือแม่ลงโทษฉันท	.43	
35	เมื่อฉันทมีความคิดเห็นไม่ตรงกับพ่อแม่ ท่านจะรับฟังอย่างมีเหตุผล เสมอ	.57	ข้อความนี้วัดซ้ำกับข้อ 36
36	เมื่อฉันทพยายามชี้แจงหรือยกเหตุผลใดๆ มาอธิบายให้พ่อแม่ฟัง ท่าน จะหาว่าฉันทได้เถียง	.71	
37	พ่อแม่ไม่อนุญาตให้ฉันทไปทำกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะไปกับโรงเรียน กับเพื่อน หรือคนอื่นๆ	.29	
38	การเข้าร่วมหรือการทำกิจกรรมต่างๆ ของฉันท เกิดจากความคิดเห็น หรือการตัดสินใจของพ่อแม่เสมอ	0	
39	พ่อแม่ให้โอกาสฉันทได้แสดงความคิดเห็น หรือตัดสินใจเพื่อทำ กิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง	.71	
ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู			
การประพฤติเป็นแบบอย่างของครู			
40	ครูของฉันทมักไม่ใส่ใจกับปัญหาหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นและ ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นและสังคม	.57	ครูของฉันทไม่ค่อยใส่ใจกับปัญหาหรือ เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อ ผู้อื่นและสังคม
41	ฉันทรู้สึกว่าครูของฉันทเป็นบุคคลที่มีน้ำใจ มักจะช่วยเหลือผู้ที่ เดือดร้อนเสมอ	.86	ครูของฉันทเป็นบุคคลที่มีน้ำใจ มักจะ ช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนเสมอ
42	ฉันทเคยเห็นครูของฉันทอุทิศตนโดยการช่วยเหลือผู้อื่นและบำเพ็ญ ประโยชน์ต่อสังคม	.86	ฉันทเคยเห็นครูส่วนใหญ่ของฉันทอุทิศตนโดย การช่วยเหลือผู้อื่นและบำเพ็ญประโยชน์ต่อ สังคม
43	ฉันทเคยเห็นครูบริจาคเงินทำบุญ ให้เงินกับขอทาน และช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยต่างๆ	.71	ฉันทเคยเห็นครูส่วนใหญ่ของฉันทบริจาคเงิน ทำบุญ ให้เงินกับขอทาน และช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยต่างๆ
44	ครูนำสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นมาบริจาคให้กับผู้ที่เดือดร้อน เช่น ผู้	.71	ครูนำสิ่งของมาบริจาคให้กับผู้ที่เดือดร้อน

ข้อ ที่	ข้อความ	ค่า IOC	ข้อเสนอแนะ/สิ่งที่ต้องปรับปรุง
	ที่ประสบภัยคลื่นสึนามิ ประสบไฟไหม้ หรือน้ำท่วม เป็นต้น		เช่น เช่น ผู้ที่ประสบภัยคลื่นสึนามิ ประสบไฟไหม้ หรือน้ำท่วม เป็นต้น
45	ฉันไม่เคยเห็นครูของฉันแสดงความมีน้ำใจโดยการช่วยเหลือผู้อื่น และสังคมเลย ไม่ว่าจะเป็นด้านการเงิน การบริจาคสิ่งของ หรือการสละร่างกายเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม	.71	
46	ฉันสามารถยึดการปฏิบัติตนของครูด้านการช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมมาเป็นแบบอย่างได้	.71	
	การส่งเสริมการปลูกฝังจากครู		
47	ครูสอนให้ฉันรับรู้และตระหนักถึงปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้น	.57	
48	ครูแนะนำให้ฉันเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม	1.00	
49	ครูสอนให้รู้จักเห็นใจ และมีความเสียสละแก่ผู้อื่นที่ขาดแคลนโอกาสทางสังคม	.71	ครูสอนให้ฉันรู้จักเห็นใจและเสียสละแก่ผู้อื่นที่ขาดแคลนโอกาสทางสังคม
50	โรงเรียน/ครู ไม่ค่อยส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมหรือจัดกิจกรรมเพื่อสังคมส่วนรวม	1.00	
51	ครูไม่ค่อยสอนหรือเน้นให้นักเรียนใส่ใจกับปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นมากนัก	.57	ข้อความนี้วัดซ้ำกับข้อ 47
52	ครูสอนให้ฉันมีความเชื่อว่า การช่วยเหลือ การเสียสละต่อผู้อื่น และสังคมเป็นสิ่งที่ดี ควรปฏิบัติ	1.00	
53	ครูฝึกให้นักเรียนได้แบ่งปันสิ่งของที่ไม่ใช่แล้ว แต่ยังมีประโยชน์ โดยการรวบรวมไปบริจาคแก่ผู้ที่ขาดแคลน	1.00	ครูแนะนำให้นักเรียนแบ่งปันสิ่งของที่ไม่ใช่แล้ว แต่ยังมีประโยชน์ โดยการรวบรวมไปบริจาคแก่ผู้ที่ขาดแคลน
54	ครูสอนให้ฉันเชื่อว่า การช่วยเหลือผู้อื่น อาจทำได้โดยการพูดให้กำลังใจแก่ผู้ประสบทุกข์ภัย ผู้ที่อยู่ในอาการเสียใจ เศร้าใจ และทุกข์ใจ	.86	
55	กิจกรรมเพื่อสังคมและส่วนรวมที่โรงเรียนจัดขึ้น ไม่ทำให้ฉันรู้สึกอยากที่จะช่วยเหลือ หรือเสียสละต่อผู้อื่นมากขึ้น	.71	
56	โรงเรียน/ครูสนับสนุนให้นักเรียนจัดกิจกรรมและเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อส่วนรวม	.71	ข้อความนี้วัดซ้ำกับข้อ 50
57	ครูของฉันมักจะเสนอโครงการ และสนับสนุนให้นักเรียนได้มีโอกาสช่วยเหลือผู้ที่ประสบทุกข์ภัยต่างๆ	.71	
	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู		
58	ครูมักจะให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาในการทำกิจกรรมต่างๆ แก่ฉันเสมอ	.57	ครูมักจะให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาในการทำกิจกรรมเพื่อสังคมแก่ฉันเสมอ
59	เมื่อทำฉันทำกิจกรรมใดๆ ก็ตามครูไม่ค่อยให้คำแนะนำ หรือให้กำลังใจแก่ฉัน	.57	ข้อความนี้วัดซ้ำกับข้อ 58
60	ครูไม่สะดวกที่จะให้การช่วยเหลือทางด้านวัตถุ สิ่งของ หรือการเงินแก่ฉัน	.43	
61	เมื่อฉันต้องการวัสดุ อุปกรณ์ หรือเงิน ฉันสามารถหยิบยืมจากครูได้	.57	

ข้อ ที่	ข้อความ	ค่า IOC	ข้อเสนอแนะ/สิ่งที่ต้องปรับปรุง
62	เมื่อฉันกังวลใจ ครูเป็นบุคคลหนึ่งที่ปลอดภัยในให้นักเรียนรู้สึกดีขึ้น	.71	
63	ครูมีความรัก ความห่วงใย และคอยให้ความช่วยเหลือเมื่อฉัน ประสบปัญหาต่างๆ	.71	
64	ครูแสดงความชื่นชมและให้กำลังใจ เมื่อฉันทำความดีหรือทำ ประโยชน์แก่ส่วนรวม	.71	
65	ฉันเชื่อฟังและมีกฎปฏิบัติตามคำแนะนำของครูเสมอ	.71	
ปัจจัยด้านเพื่อน			
ความเป็นแบบอย่างจากเพื่อน			
66	ฉันเคยเห็นเพื่อนของฉันทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือ และเป็น ประโยชน์ต่อผู้อื่นและส่วนรวม	.86	ฉันเคยเห็นเพื่อนสนิทของฉันทำกิจกรรมเพื่อ ช่วยเหลือ และเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและ ส่วนรวม
67	เพื่อนของฉันไม่เคยคิดที่จะให้ความช่วยเหลือ เสียสละ หรือให้ ความใส่ใจกับปัญหาของผู้อื่นและสังคม	1.00	เพื่อนในกลุ่มของฉันไม่ค่อยคิดที่จะให้ความ ช่วยเหลือ เสียสละ หรือให้ความใส่ใจกับ ปัญหาของผู้อื่นและสังคม
68	เพื่อนของฉันมักไม่พอใจที่จะต้องร่วมกันทำกิจกรรมบำเพ็ญ ประโยชน์	.86	เพื่อนสนิทของฉันไม่ชอบ หรือแสดงอาการ เบื่อหน่าย ที่ต้องร่วมกันทำกิจกรรมบำเพ็ญ ประโยชน์
69	การเข้าร่วมหรือทำกิจกรรมเพื่อสังคมของฉันมีแรงผลักดันมาจาก กลุ่มเพื่อน	.57	ข้อความนี้วัดซ้ำกับข้อ 71
70	การเข้าร่วมหรือการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมของฉัน ได้รับแบบอย่างมาจากเพื่อน	1.00	
71	เพื่อนมักชวนและคอยพูดกระตุ้นให้ฉันเข้าร่วมหรือทำกิจกรรมเพื่อ สังคม	1.00	
72	เพื่อนของฉันเห็นว่า การทำประโยชน์ต่อสังคม ควรได้รับ ค่าตอบแทนภายหลัง	.86	เพื่อนของฉันเห็นว่า การทำประโยชน์ต่อ สังคม ควรได้รับค่าชมหรือค่าตอบแทน ภายหลัง
สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน			
73	เมื่อเกิดปัญหาใดๆ ขึ้นกับฉัน ฉันไม่ค่อยจะได้รับกำลังใจ หรือคำ ปลอบโยนจากเพื่อน	.57	ข้อความนี้วัดซ้ำกับข้อ 74
74	เมื่อเกิดปัญหาจากการทำกิจกรรม ส่วนใหญ่แล้วฉันจะได้รับ คำแนะนำ หรือ คำปรึกษาจากเพื่อน	.71	เมื่อเกิดปัญหาจากการทำกิจกรรม ส่วนใหญ่ แล้วฉันจะได้รับคำแนะนำ หรือ คำปรึกษา จากเพื่อนสนิท
75	เมื่อฉันทำงานในส่วนที่ฉันรับผิดชอบผิดพลาด หรือล้มเหลว เพื่อนจะคอยปลอบใจ และให้กำลังใจฉัน	.71	
76	ความรักความผูกพันที่เกิดขึ้นระหว่างฉันกับเพื่อน เป็นแรงผลักดัน ให้ฉันอยากช่วยเหลือและเสียสละเพื่อผู้อื่นมากขึ้น	.43	
77	ฉันเคยได้รับการชื่นชมจากเพื่อน เมื่อฉันทำประโยชน์ต่อผู้อื่น	.81	
78	เพื่อนมักจะดักเตือน เมื่อฉันทำสิ่งที่ไม่ดีหรือทำสิ่งที่ผิดพลาด	.71	
79	ฉันไม่เคยคิดที่จะทำกิจกรรมใดๆ ร่วมกับเพื่อน	.57	
80	ฉันและเพื่อนมีความรัก ความห่วงใยให้ซึ่งกันและกัน	.57	

ข้อ ที่	ข้อความ	ค่า IOC	ข้อเสนอแนะ/สิ่งที่ต้องปรับปรุง
81	ฉันยินดีที่จะรับฟังและเป็นທີ່ปรึกษาให้เพื่อน	.57	
ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน			
ความเป็นแบบอย่างจากบุคคลสำคัญ			
82	ฉันเคยเห็นบุคคลในสังคมแสดงความห่วงใย เอาใจใส่ และให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนในสังคม	.71	
83	ฉันทำตามพฤติกรรมที่ดี ด้านการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมจากบุคคลในสังคม	.57	
84	ฉันไม่ค่อยใส่ใจว่าคนในสังคมจะทำอะไรเพื่อสังคม	.43	
85	การกระทำของบุคคลสำคัญในสังคม เช่น ผู้นำประเทศ ผู้นำชุมชน ศิลปินคารา ด้านการช่วยเหลือ เสียสละและมุ่งมั่นในการพัฒนาสังคม ทำให้ฉันชื่นชมและอยากทำตาม	.86	
86	พฤติกรรมของบุคคลในสังคมที่ให้ความช่วยเหลือ เสียสละ และช่วยแก้ไขปัญหาสังคม ไม่ส่งผลต่อความรู้สึกและการกระทำของฉัน	.29	ข้อความนี้วัดซ้ำกับข้อ 85
87	การมีบุคคลที่มีบทบาทในสังคมเป็นแกนนำในการบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม ทำให้ฉันเกิดความรู้สึกอยากทำกิจกรรมเหล่านั้น	.57	
88	ฉันไม่เคยคิดที่จะกระทำพฤติกรรมตามบุคคลในสังคม ไม่ว่าจะในด้านใดๆ	0	
ปัจจัยด้านสื่อมวลชน			
การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์			
89	ฉันได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการช่วยเหลือจากสื่อโทรทัศน์	.57	
90	การนำเสนอข่าวของสื่อโทรทัศน์เกี่ยวกับบุคคลที่ทำประโยชน์ต่อสังคม ทำให้ฉันรู้สึกชื่นชมและอยากปฏิบัติตาม	.43	
91	ฉันคิดว่ากรนำเสนอข่าวของสื่อโทรทัศน์เกี่ยวกับความเดือดร้อนของคนในสังคมทำให้ฉันมีโอกาสได้ช่วยเหลือผู้อื่น เช่น การบริจาคเงิน สิ่งของ หรือสละกำลังกาย	.71	
92	การได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสังคมส่วนรวม จากสื่อโทรทัศน์ทำให้ฉันรับรู้และเห็นปัญหาสังคมในปัจจุบันมากขึ้น	.29	
93	การนำเสนอข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์มีส่วนช่วยให้ฉันเกิดความรู้สึกเห็นใจและอยากให้ความช่วยเหลือผู้อื่นมากขึ้น	.71	
94	การนำเสนอข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ ที่เกี่ยวกับผู้ประสบภัยหรือความเดือดร้อนของผู้อื่น ไม่มีผลต่อความรู้สึกและการกระทำพฤติกรรมอาสาของฉัน	.57	
95	การเกิดพฤติกรรมอาสาของฉัน ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการได้เห็นข่าวสารเกี่ยวกับสังคม ส่วนรวมจากสื่อโทรทัศน์	.71	

ตารางที่ 3 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถามเกี่ยวกับจิตอาสาของนักเรียน

ข้อที่	ข้อความ	ค่า IOC	สิ่งที่ต้องปรับปรุง
ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น			
1	ฉันบริจาคสิ่งของให้กับหน่วยงานหรือองค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม	1.00	
2	เมื่อเพื่อนประสบปัญหาเกี่ยวกับการทำงาน ฉันไม่ค่อยจะอาสาให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำแก่เพื่อน	.86	เมื่อเพื่อนมีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนหรือการทำงาน ฉันไม่ค่อยจะอาสาให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำแก่เพื่อน
3	ฉันมักจะพูดลอบใจ หรือให้กำลังใจ เมื่อเพื่อนประสบปัญหาหรือความทุกข์	1.00	
4	ฉันมักจะพูดโน้มน้าวให้เพื่อนทำงานเพื่อส่วนรวม	.86	
5	ฉันช่วยคิดหาแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสมเพื่อช่วยเหลือเพื่อนและผู้ที่มีปัญหา	1.00	
6	ฉันให้คำแนะนำตักเตือนเพื่อน น้อง หรือบุคคลรู้จักที่ปฏิบัติผิดกฎระเบียบของโรงเรียน	1.00	ฉันให้คำแนะนำแก่เพื่อนและน้องที่ปฏิบัติผิดกฎระเบียบของโรงเรียน
7	ฉันพูดเยาะเย้ยหรือซ้ำเติมผู้ที่สอบตก ถูกครูตำหนิ หรือผู้ประสบภัยต่างๆ	.29	
8	ฉันเต็มใจให้บริการและช่วยเหลือครู เพื่อน หรือบุคคลอื่นๆ แม้ไม่ได้ถูกขอร้องให้ช่วย	1.00	
9	เมื่อเห็นครูหรือเพื่อนหอบของพะรุงพะรัง ฉันอาสาเข้าไปช่วยเหลือ	.71	
10	ฉันมักจะนำสิ่งของมาบริจาคเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ เป็นต้น	.71	
11	เมื่อเพื่อนไม่มีอุปกรณ์การเรียน ฉันแบ่งปันอุปกรณ์การเรียนให้เพื่อน	1.00	
12	ฉันอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้อื่นในการนั่งหรือยืน	.29	
13	ฉันช่วยบอกหรือแนะนำเส้นทางแก่นักท่องเที่ยว และผู้ไม่รู้จักทาง	.71	
ด้านเสียสละต่อสังคม			
14	ฉันช่วยเก็บขยะและทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน	.57	
15	ฉันปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสังคมส่วนรวมโดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย	.43	
16	บ่อยครั้งที่เพื่อนไม่มีเงิน ฉันซื้ออาหารกลางวันเลี้ยงเพื่อน	.57	
17	ฉันบริจาคเงินแก่ผู้ที่ประสบทุกข์ภัย เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ คลื่นสึนามิ	.57	ฉันบริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ประสบภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ คลื่นสึนามิ
18	ฉันต้องทำงานเพื่อส่วนรวมให้สำเร็จก่อนเสมอ ถึงแม้จะเหนื่อย	.57	ฉันต้องทำงานเพื่อส่วนรวมให้สำเร็จก่อนเสมอ
19	ฉันทำงานเพื่อส่วนรวมโดยไม่ต้องมีใครขอร้อง	.71	
20	ฉันสละแรงกายเพื่อบำรุงรักษาและพัฒนาสาธารณสมบัติ เช่น วัด ถนน	.43	

ข้อ ที่	ข้อความ	ค่า IOC	สิ่งที่ต้องปรับปรุง
21	ฉันใช้เวลาในการอธิบายการบ้านให้เพื่อนฟัง	.71	
22	ฉันใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือสังคมที่โรงเรียนจัดขึ้น	.71	ฉันใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยการเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือสังคมที่โรงเรียนจัดขึ้น
23	ฉันอาสาช่วยงานคุณครู เช่น นำสมุดการบ้านมาแจกเพื่อน	.57	
ด้านความมุ่งมั่นพัฒนา			
24	ฉันติดตามข่าวสาร ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและการเปลี่ยนแปลงของสังคม	.43	
25	ฉันร่วมมือกับเพื่อนๆ และบุคคลอื่นในสังคม เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม	.71	ฉันร่วมมือกับเพื่อนๆ ในโรงเรียนระดมความคิดเพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาและพัฒนาโรงเรียน
26	ฉันร่วมรณรงค์ให้คนในสังคมตระหนักถึงปัญหาและร่วมกันแก้ไขปัญหของสังคมปัจจุบัน	.71	ฉันร่วมรณรงค์ให้คนในสังคมตระหนักถึงปัญหาและร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมหรือชุมชน
27	ฉันสนใจเฉพาะเรื่องราวหรือปัญหาของตนเอง และบุคคลในครอบครัวเท่านั้น	1.00	
28	ฉันเต็มใจให้ความร่วมมือในกิจกรรมของส่วนรวม	.29	
29	ฉันไม่เคยเก็บปัญหาหรือความทุกข์ของเพื่อนหรือบุคคลอื่นมาครุ่นคิดจนทำให้ฉันรู้สึกไม่สบายใจเช่นเดียวกับพวกเขา	.29	
30	ฉันเขียนบทความ และข้อคิดเพื่อเชิญชวนให้เพื่อนและบุคคลอื่นๆ ทำงานเพื่อสังคม	.71	ฉันเขียนบทความ และข้อคิดเพื่อเชิญชวนให้เพื่อนและบุคคลอื่นๆ ทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม/ชุมชน

ภาคผนวก ง

ผลการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด้วยโปรแกรมลิสเรด 8.72

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

DATE: 4/24/2008
TIME: 9:24

L I S R E L 8.72

BY

Karl G. Jöreskog & Dag Sörbom

This program is published exclusively by
Scientific Software International, Inc.
7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100
Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.
Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-2140
Copyright by Scientific Software International, Inc., 1981-2005
Use of this program is subject to the terms specified in the
Universal Copyright Convention.
Website: www.ssicentral.com

The following lines were read from file C:\Documents and Settings\COMPAQ\Desktop\MODEL 24 APRIL.spl:

```
TI
DA NI=16 NO=675 MA=CM
RA FI='C:\Documents and Settings\COMPAQ\Desktop\test2.psf'
SE
1 2 3 14 15 16 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 /
MO NX=10 NY=6 NK=5 NE=2 BE=FU GA=FI PS=SY TE=SY TD=SY
LE
STUDE VOLUN
LK
FAMIL SCHTEA FRIEN SOCIA MEDIA
FR LY(1,1) LY(2,1) LY(3,1) LY(4,2) LY(5,2) LY(6,2) LX(1,1) LX(2,1) LX(3,1)
FR LX(4,2) LX(5,2) LX(6,2) LX(7,3) LX(8,3) LX(9,4) LX(10,5) BE(2,1) GA(1,1)
FR GA(1,2) GA(1,3) GA(1,4) GA(1,5) GA(2,1) GA(2,2) GA(2,3) GA(2,4) GA(2,5)
FI TD(9,9) TD(10,10)
ST .01 TD(9,9) TD(10,10)
FR TD(9,6) TD(6,2) TD(10,6) TD(6,4) TH(2,3) TH(6,5) TH(6,6) TH(6,3) TH(6,4)
FR TH(9,5) TH(9,6) TH(7,3) TH(2,1) TH(1,1) TH(5,1) TH(4,1)TD(4,2) TD(10,8)
FR TD(6,2) TD(6,1) TD(5,2) TD(7,1) TE(6,5) TE(5,4) TE(5,3) TH(2,2) TD(8,1)
FR TD(6,1) TD(3,1) TD(7,2) TE(5,1) TH(9,3) TD(10,5) TE(6,4) TE(6,3) TD(7,1)
FR TD(9,1) TH(3,5) TE(3,4) TH(10,3) TH(2,5) TE(3,2) TD(9,5) TD(8,4) TD(8,6)
FR TE(3,1) TD(5,3) TH(10,5) TD(7,5) TE(6,1) TD(7,4) TD(8,3) TH(7,1) TD(7,6)
FR TH(9,2) TH(5,2) TH(5,3) TD(7,3) TD(5,4) TH(2,6)
FI TE(4,4)
ST .02 TE(4,4)
```

```
PD
OU RS EF FS SS SC MR MI SE TV ND=3
```

```
TI
      Number of Input Variables 16
      Number of Y - Variables   6
      Number of X - Variables  10
      Number of ETA - Variables  2
      Number of KSI - Variables  5
      Number of Observations  675
```

```
TI
```

Covariance Matrix

	ATT	GPA	SELF	HELP	ALTRU	DEVEL
ATT	0.326					
GPA	0.066	0.308				
SELF	0.075	0.013	0.249			

HELP	0.067	0.022	0.104	0.252		
ALTRU	0.024	0.005	0.106	0.225	0.358	
DEVEL	0.016	0.007	0.088	0.182	0.233	0.316
PAREN_M	0.122	0.024	0.066	0.078	0.055	0.050
LOVSUP	0.192	0.056	0.027	0.068	0.029	0.031
REASON	0.086	0.016	0.068	0.079	0.064	0.046
TEACHER	0.132	0.030	0.074	0.089	0.062	0.055
TEACH	0.147	0.038	0.082	0.092	0.064	0.056
RELATST	0.041	0.011	0.091	0.112	0.134	0.111
FRIEN_M	0.094	0.028	0.035	0.077	0.049	0.043
RELATSF	0.104	0.026	0.082	0.111	0.086	0.076
IMPER_M	0.068	0.028	0.102	0.141	0.154	0.120
TVNEWS	0.073	0.017	0.082	0.116	0.102	0.082

Covariance Matrix

	PAREN_M	LOVSUP	REASON	TEACHER	TEACH	RELATST
PAREN_M	0.217					
LOVSUP	0.148	0.379				
REASON	0.105	0.140	0.274			
TEACHER	0.100	0.160	0.096	0.260		
TEACH	0.101	0.152	0.104	0.186	0.238	
RELATST	0.041	0.027	0.052	0.110	0.107	0.244
FRIEN_M	0.081	0.116	0.071	0.125	0.127	0.067
RELATSF	0.084	0.115	0.096	0.134	0.145	0.097
IMPER_M	0.068	0.057	0.074	0.107	0.127	0.139
TVNEWS	0.074	0.066	0.071	0.106	0.130	0.111

Covariance Matrix

	FRIEN_M	RELATSF	IMPER_M	TVNEWS
FRIEN_M	0.274			
RELATSF	0.145	0.251		
IMPER_M	0.089	0.137	0.269	
TVNEWS	0.089	0.147	0.175	0.330

TI

Number of Iterations = 44

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

LAMBDA-Y

	STUDE	VOLUN
ATT	0.488	--
GPA	0.128	--
	(0.041)	
	3.163	
SELF	0.379	--
	(0.044)	
	8.548	
HELP	--	0.482
ALTRU	--	0.359
	(0.030)	
	11.977	
DEVEL	--	0.322
	(0.030)	
	10.618	

LAMBDA-X

	FAMIL	SCHTEA	FRIEN	SOCIA	MEDIA
PAREN_M	0.411	--	--	--	--
	(0.029)				

	14.332				
LOVSUP	0.355	--	--	--	--
	(0.030)				
	11.997				
REASON	0.400	--	--	--	--
	(0.032)				
	12.684				
TEACHER	--	0.460	--	--	--
	(0.036)				
	12.909				
TEACH	--	0.468	--	--	--
	(0.033)				
	13.996				
RELATST	--	0.234	--	--	--
	(0.024)				
	9.573				
FRIEN_M	--	--	0.317	--	--
	(0.021)				
	14.937				
RELATSF	--	--	0.457	--	--
	(0.022)				
	21.137				
IMPER_M	--	--	--	0.508	--
	(0.014)				
	35.465				
TVNEWS	--	--	--	--	0.565
	(0.016)				
	35.621				

BETA

	STUDE	VOLUN
	-----	-----
STUDE	--	--
VOLUN	0.042	--
	(0.044)	
	0.964	

GAMMA

	FAMIL	SCHTEA	FRIEN	SOCIA	MEDIA
	-----	-----	-----	-----	-----
STUDE	0.191	0.169	0.200	0.014	0.029
	(0.084)	(0.074)	(0.103)	(0.056)	(0.049)
	2.279	2.292	1.939	0.244	0.595
VOLUN	0.135	0.048	0.088	0.400	0.063
	(0.065)	(0.046)	(0.092)	(0.051)	(0.043)
	2.057	1.028	0.962	7.802	1.449

Covariance Matrix of ETA and KSI

	STUDE	VOLUN	FAMIL	SCHTEA	FRIEN	SOCIA
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
STUDE	1.000					
VOLUN	0.297	1.000				
FAMIL	0.435	0.401	1.000			
SCHTEA	0.423	0.409	0.525	1.000		
FRIEN	0.473	0.502	0.709	0.679	1.000	
SOCIA	0.295	0.572	0.352	0.469	0.586	1.000
MEDIA	0.267	0.423	0.317	0.406	0.501	0.607

Covariance Matrix of ETA and KSI

MEDIA					

MEDIA	1.000				
PHI					
FAMIL	SCHTEA	FRIEN	SOCIA	MEDIA	

FAMIL	1.000				
SCHTEA	0.525	1.000			
	(0.052)				
	10.025				
FRIEN	0.709	0.679	1.000		
	(0.058)	(0.055)			
	12.298	12.369			
SOCIA	0.352	0.469	0.586	1.000	
	(0.043)	(0.046)	(0.033)		
	8.152	10.275	17.661		
MEDIA	0.317	0.406	0.501	0.607	1.000
	(0.040)	(0.045)	(0.049)	(0.025)	
	7.980	9.094	10.234	23.816	

PSI

Note: This matrix is diagonal.

STUDE	VOLUN

0.739	0.614
(0.270)	(0.039)
2.739	15.819

Squared Multiple Correlations for Structural Equations

STUDE	VOLUN

0.261	0.386

Squared Multiple Correlations for Reduced Form

STUDE	VOLUN

0.261	0.384

Reduced Form

FAMIL	SCHTEA	FRIEN	SOCIA	MEDIA	

STUDE	0.191	0.169	0.200	0.014	0.029
	(0.084)	(0.074)	(0.103)	(0.056)	(0.049)
	2.279	2.292	1.939	0.244	0.595
VOLUN	0.143	0.055	0.097	0.401	0.064
	(0.067)	(0.047)	(0.091)	(0.051)	(0.043)
	2.131	1.164	1.065	7.803	1.478

THETA-EPS

ATT	GPA	SELF	HELP	ALTRU	DEVEL

ATT	0.086				
	(0.064)				
	1.342				
GPA	--	0.292			
		(0.017)			
		17.529			

```

SELF -0.106 -0.034 0.106
      (0.052) (0.012) (0.046)
      -2.059 -2.805 2.304

HELP  -- -- 0.050 0.020
      (0.010)
      5.246

ALTRU -0.020 -- 0.065 0.051 0.228
      (0.007) (0.011) (0.013) (0.022)
      -2.872 5.884 4.060 10.397

DEVEL -0.023 -- 0.052 0.026 0.116 0.212
      (0.008) (0.010) (0.012) (0.017) (0.020)
      -3.037 5.024 2.085 6.795 10.588

```

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

```

      ATT   GPA   SELF   HELP   ALTRU   DEVEL
-----
0.733  0.053  0.575  0.921  0.361  0.329

```

THETA-DELTA-EPS

```

      ATT   GPA   SELF   HELP   ALTRU   DEVEL
-----
PAREN_M 0.034 -- -- -- -- --
      (0.008)
      4.012

LOVSUP  0.113 0.034 -0.030 -- -0.015 -0.007
      (0.014) (0.010) (0.009) (0.007) (0.008)
      8.371 3.327 -3.267 -1.974 -0.921

REASON  -- -- -- -- 0.007 --
      (0.006)
      1.092

TEACHER 0.037 -- -- -- -- --
      (0.010)
      3.549

TEACH  0.050 0.010 0.008 -- -- --
      (0.011) (0.006) (0.006)
      4.687 1.633 1.257

RELATST -- -- 0.053 0.066 0.100 0.080
      (0.009) (0.009) (0.011) (0.010)
      6.175 7.142 9.202 7.973

FRIEN_M 0.019 -- -0.020 -- -- --
      (0.009) (0.008)
      1.999 -2.683

RELATSF -- -- -- -- -- --

IMPER_M -- 0.012 0.045 -- 0.049 0.025
      (0.007) (0.009) (0.008) (0.007)
      1.571 4.816 6.224 3.457

TVNEWS  -- -- 0.025 -- 0.013 --
      (0.010) (0.007)
      2.454 1.837

```

THETA-DELTA

```

      PAREN_M LOVSUP REASON TEACHER TEACH RELATST
-----
PAREN_M 0.048
      (0.021)
      2.308

LOVSUP  -- 0.251
      (0.020)
      12.647

```

```

REASON -0.059  --  0.114
         (0.019)  (0.022)
         -3.060  5.158

TEACHER  --  0.074  --  0.049
         (0.011)  (0.030)
         6.550   1.624

TEACH  --  0.065  0.005  -0.029  0.019
        (0.011) (0.006) (0.028) (0.029)
        6.166  0.941  -1.049  0.668

RELATST -0.007  -0.013  --  0.005  --  0.189
         (0.007) (0.008)  (0.007)  (0.013)
         -1.077 -1.606  0.699   14.648

FRIEN_M -0.013  0.035  -0.019  0.026  0.026  0.021
         (0.013) (0.011) (0.013) (0.010) (0.008) (0.009)
         -0.995  3.239  -1.469  2.604  3.261  2.265

RELATSF -0.049  --  -0.034  -0.009  --  0.024
         (0.014)  (0.014) (0.007)  (0.010)
         -3.476  -2.396  -1.187  2.321

IMPER_M -0.003  --  --  --  0.018  0.083
         (0.007)  (0.007) (0.010)
         -0.463  2.712  7.912

TVNEWS  --  --  --  --  0.022  0.056
         (0.008) (0.011)
         2.901  5.221

```

THETA-DELTA

```

      FRIEN_M  RELATSF  IMPER_M  TVNEWS
-----
FRIEN_M  0.173
         (0.012)
         14.774

RELATSF  --  0.042
         (0.015)
         2.831

IMPER_M  --  --  0.010

TVNEWS  --  0.017  --  0.010
         (0.011)
         1.444

```

Squared Multiple Correlations for X - Variables

```

      PAREN_M  LOVSUP  REASON  TEACHER  TEACH  RELATST
-----
      0.779  0.335  0.583  0.812  0.919  0.225

```

Squared Multiple Correlations for X - Variables

```

      FRIEN_M  RELATSF  IMPER_M  TVNEWS
-----
      0.367  0.834  0.963  0.970

```

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 29

Minimum Fit Function Chi-Square = 11.359 (P = 0.999)

Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 11.526 (P = 0.998)

Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 0.0

90 Percent Confidence Interval for NCP = (0.0 ; 0.0)

Minimum Fit Function Value = 0.0169

Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.0

90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.0 ; 0.0)

Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.0

90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.0 ; 0.0)

P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 1.00

Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.361
 90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.361 ; 0.361)
 ECVI for Saturated Model = 0.404
 ECVI for Independence Model = 15.193

Chi-Square for Independence Model with 120 Degrees of Freedom = 10208.156

Independence AIC = 10240.156
 Model AIC = 225.526
 Saturated AIC = 272.000
 Independence CAIC = 10328.391
 Model CAIC = 815.600
 Saturated CAIC = 1022.001

Normed Fit Index (NFI) = 0.999
 Non-Normed Fit Index (NNFI) = 1.007
 Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.241
 Comparative Fit Index (CFI) = 1.000
 Incremental Fit Index (IFI) = 1.002
 Relative Fit Index (RFI) = 0.995

Critical N (CN) = 2943.372

Root Mean Square Residual (RMR) = 0.00304
 Standardized RMR = 0.0101
 Goodness of Fit Index (GFI) = 0.998
 Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.990
 Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.213

TI

Fitted Covariance Matrix

	ATT	GPA	SELF	HELP	ALTRU	DEVEL
ATT	0.324					
GPA	0.063	0.308				
SELF	0.078	0.015	0.249			
HELP	0.070	0.018	0.104	0.252		
ALTRU	0.032	0.014	0.105	0.224	0.357	
DEVEL	0.024	0.012	0.088	0.181	0.232	0.316
PAREN_M	0.121	0.023	0.068	0.079	0.059	0.053
LOVSUP	0.189	0.054	0.029	0.069	0.037	0.039
REASON	0.085	0.022	0.066	0.077	0.065	0.052
TEACHER	0.132	0.025	0.074	0.091	0.068	0.061
TEACH	0.147	0.036	0.083	0.092	0.069	0.062
RELATST	0.048	0.013	0.091	0.112	0.134	0.110
FRIEN_M	0.092	0.019	0.037	0.077	0.057	0.051
RELATSF	0.105	0.028	0.082	0.111	0.082	0.074
IMPER_M	0.073	0.031	0.101	0.140	0.154	0.119
TVNEWS	0.074	0.019	0.082	0.115	0.099	0.077

Fitted Covariance Matrix

	PAREN_M	LOVSUP	REASON	TEACHER	TEACH	RELATST
PAREN_M	0.217					
LOVSUP	0.146	0.377				
REASON	0.105	0.142	0.274			
TEACHER	0.099	0.160	0.097	0.261		
TEACH	0.101	0.152	0.104	0.186	0.239	
RELATST	0.043	0.031	0.049	0.112	0.110	0.244
FRIEN_M	0.080	0.114	0.071	0.125	0.127	0.071
RELATSF	0.084	0.115	0.095	0.134	0.145	0.097
IMPER_M	0.071	0.064	0.072	0.110	0.129	0.139
TVNEWS	0.074	0.064	0.072	0.106	0.130	0.110

Fitted Covariance Matrix

	FRIEN_M	RELATSF	IMPER_M	TVNEWS
FRIEN_M	0.274			
RELATSF	0.145	0.251		
IMPER_M	0.094	0.136	0.268	
TVNEWS	0.090	0.146	0.175	0.330

Fitted Residuals

	ATT	GPA	SELF	HELP	ALTRU	DEVEL
ATT	0.002					
GPA	0.003	0.000				
SELF	-0.003	-0.002	0.000			
HELP	-0.003	0.003	0.000	0.000		
ALTRU	-0.008	-0.008	0.001	0.000	0.001	
DEVEL	-0.007	-0.005	0.000	0.000	0.001	0.001
PAREN_M	0.001	0.001	-0.002	-0.001	-0.004	-0.003
LOVSUP	0.003	0.002	-0.002	-0.001	-0.007	-0.008
REASON	0.001	-0.006	0.003	0.002	0.000	-0.006
TEACHER	0.000	0.005	0.000	-0.002	-0.006	-0.006
TEACH	0.000	0.002	-0.001	0.000	-0.005	-0.006
RELATST	-0.007	-0.002	0.000	0.000	0.000	0.000
FRIEN_M	0.002	0.009	-0.002	0.000	-0.008	-0.008
RELATSF	-0.001	-0.002	0.000	0.000	0.003	0.003
IMPER_M	-0.006	-0.003	0.001	0.000	0.001	0.001
TVNEWS	-0.001	-0.003	0.000	0.001	0.003	0.005

Fitted Residuals

	PAREN_M	LOVSUP	REASON	TEACHER	TEACH	RELATST
PAREN_M	0.000					
LOVSUP	0.002	0.002				
REASON	0.000	-0.002	0.000			
TEACHER	0.001	0.000	-0.001	-0.001		
TEACH	0.000	0.000	0.000	-0.001	-0.001	
RELATST	-0.002	-0.004	0.003	-0.003	-0.003	0.000
FRIEN_M	0.001	0.002	0.000	0.000	0.000	-0.004
RELATSF	0.000	-0.001	0.001	0.000	0.000	0.001
IMPER_M	-0.002	-0.006	0.002	-0.003	-0.003	0.000
TVNEWS	0.001	0.003	-0.001	0.000	0.000	0.001

Fitted Residuals

	FRIEN_M	RELATSF	IMPER_M	TVNEWS
FRIEN_M	0.000			
RELATSF	0.000	0.000		
IMPER_M	-0.006	0.001	0.000	
TVNEWS	-0.001	0.001	0.001	0.000

Summary Statistics for Fitted Residuals

Smallest Fitted Residual = -0.008
 Median Fitted Residual = 0.000
 Largest Fitted Residual = 0.009

Stemleaf Plot

- 8|33221
 - 7|552
 - 6|50
 - 5|97776540
 - 4|200
 - 3|32
 - 2|98887654220
 - 1|998765410
 - 0|8776665555433322221111110000
 0|111112222233333444455566677778889999
 1|1123679
 2|0112255669
 3|0333
 4|7
 5|2
 6|
 7|
 8|
 9|0

Standardized Residuals

	ATT	GPA	SELF	HELP	ALTRU	DEVEL
ATT	1.757					
GPA	1.327	-0.829				
SELF	-1.713	-0.568	0.085			
HELP	-0.977	0.379	-0.355	0.330		
ALTRU	-1.826	-0.704	0.384	0.803	1.120	
DEVEL	-1.663	-0.481	0.108	0.871	1.016	1.040
PAREN_M	0.498	0.200	-0.500	-0.410	-0.604	-0.503
LOVSUP	1.429	0.584	-1.019	-0.173	-1.451	-1.487
REASON	0.216	-0.693	0.423	0.405	-0.079	-0.683
TEACHER	0.191	0.664	-0.088	-0.458	-0.819	-0.825
TEACH	-0.006	0.562	-0.415	-0.050	-0.833	-0.974
RELATST	-1.147	-0.231	0.250	0.148	0.124	0.080
FRIEN_M	1.174	0.976	-0.856	0.063	-0.966	-1.001
RELATSF	-0.345	-0.346	0.025	0.237	0.754	0.523
IMPER_M	-1.577	-0.504	0.592	0.548	0.445	0.522
TVNEWS	-0.150	-0.247	0.088	0.533	0.796	0.807

Standardized Residuals

	PAREN_M	LOVSUP	REASON	TEACHER	TEACH	RELATST
PAREN_M	0.553					
LOVSUP	0.519	0.949				
REASON	-0.025	-0.426	-0.386			
TEACHER	0.330	0.121	-0.155	-0.783		
TEACH	-0.098	-0.096	-0.001	-0.558	-0.530	
RELATST	-0.706	-1.836	0.579	-1.298	-1.344	-0.120
FRIEN_M	0.616	1.060	0.168	-0.500	-0.377	-1.788
RELATSF	-0.068	-0.213	0.255	-0.341	-0.058	0.453
IMPER_M	-0.830	-1.201	0.471	-1.259	-1.298	0.122
TVNEWS	0.145	0.331	-0.167	0.161	0.226	0.607

Standardized Residuals

	FRIEN_M	RELATSF	IMPER_M	TVNEWS
FRIEN_M	-0.332			
RELATSF	-0.084	-0.091		
IMPER_M	-1.615	0.448	0.168	
TVNEWS	-0.378	0.498	0.764	0.503

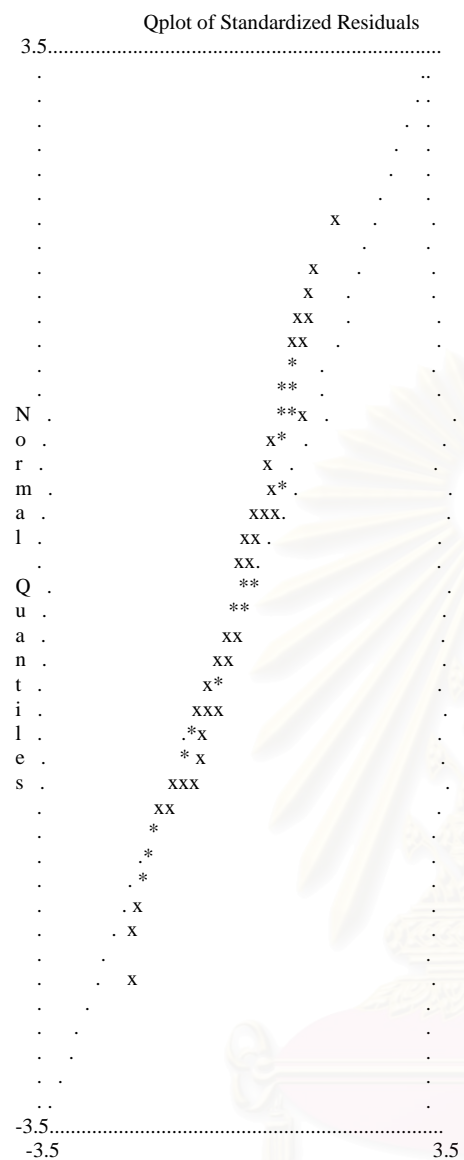
Summary Statistics for Standardized Residuals

Smallest Standardized Residual = -1.836
 Median Standardized Residual = -0.054
 Largest Standardized Residual = 1.757

Stemleaf Plot

-18|43
 -16|9162
 -14|895
 -12|40060
 -10|520
 - 8|877633322
 - 6|810980
 - 4|763000086311
 - 2|98855543531
 - 0|77652009988765310
 0|368991222556779
 2|02345533388
 4|0245570002223556889
 6|12656
 8|001758
 10|24627
 12|3
 14|3
 16|6

TI

TI

Factor Scores Regressions

ETA		ATT	GPA	SELF	HELP	ALTRU	DEVEL
STUDE		1.547	0.154	1.239	-0.303	0.027	0.115
VOLUN		0.026	-0.008	-0.436	2.291	-0.360	0.124

ETA		PAREN_M	LOVSUP	REASON	TEACHER	TEACH	RELATST
STUDE		-0.118	-0.457	0.236	0.176	-0.496	-0.232
VOLUN		0.057	-0.209	0.069	0.233	0.132	-0.790

ETA		FRIEN_M	RELATSF	IMPER_M	TVNEWS
STUDE		0.171	0.263	-0.115	0.043
VOLUN		-0.055	0.057	0.446	0.010

KSI

	ATT	GPA	SELF	HELP	ALTRU	DEVEL
FAMIL	-0.281	0.023	0.030	-0.070	-0.009	-0.020
SCHTEA	-0.289	0.048	-0.152	0.104	0.009	-0.012
FRIEN	-0.082	0.020	-0.047	0.031	-0.024	0.019
SOCIA	0.050	-0.071	-0.341	0.635	-0.461	0.053
MEDIA	0.082	0.002	-0.152	0.184	-0.127	0.130

KSI

	PAREN_M	LOVSUP	REASON	TEACHER	TEACH	RELATST
FAMIL	1.476	0.095	0.790	-0.063	-0.157	0.048
SCHTEA	0.380	-0.645	0.093	1.065	1.721	-0.119
FRIEN	0.702	-0.305	0.318	0.286	0.038	-0.342
SOCIA	0.052	-0.195	0.060	0.434	-0.260	-0.931
MEDIA	-0.003	-0.095	0.066	0.394	-0.353	-0.618

KSI

	FRIEN_M	RELATSF	IMPER_M	TVNEWS
FAMIL	-0.024	0.859	-0.096	-0.148
SCHTEA	-0.317	0.346	-0.153	-0.186
FRIEN	0.149	1.426	0.266	-0.093
SOCIA	-0.016	0.073	2.297	0.067
MEDIA	0.077	-0.158	0.339	1.771

TI

Standardized Solution

LAMBDA-Y

	STUDE	VOLUN
ATT	0.488	--
GPA	0.128	--
SELF	0.379	--
HELP	--	0.482
ALTRU	--	0.359
DEVEL	--	0.322

LAMBDA-X

	FAMIL	SCHTEA	FRIEN	SOCIA	MEDIA
PAREN_M	0.411	--	--	--	--
LOVSUP	0.355	--	--	--	--
REASON	0.400	--	--	--	--
TEACHER	--	0.460	--	--	--
TEACH	--	0.468	--	--	--
RELATST	--	0.234	--	--	--
FRIEN_M	--	--	0.317	--	--
RELATSF	--	--	0.457	--	--
IMPER_M	--	--	--	0.508	--
TVNEWS	--	--	--	--	0.565

BETA

	STUDE	VOLUN
STUDE	--	--
VOLUN	0.042	--

GAMMA

	FAMIL	SCHTEA	FRIEN	SOCIA	MEDIA
STUDE	0.191	0.169	0.200	0.014	0.029
VOLUN	0.135	0.048	0.088	0.400	0.063

Correlation Matrix of ETA and KSI

	STUDE	VOLUN	FAMIL	SCHTEA	FRIEN	SOCIA
STUDE	1.000					
VOLUN	0.297	1.000				
FAMIL	0.435	0.401	1.000			
SCHTEA	0.423	0.409	0.525	1.000		
FRIEN	0.473	0.502	0.709	0.679	1.000	
SOCIA	0.295	0.572	0.352	0.469	0.586	1.000
MEDIA	0.267	0.423	0.317	0.406	0.501	0.607

Correlation Matrix of ETA and KSI

MEDIA

MEDIA 1.000

PSI

Note: This matrix is diagonal.

STUDE VOLUN

0.739 0.614

Regression Matrix ETA on KSI (Standardized)

	FAMIL	SCHTEA	FRIEN	SOCIA	MEDIA
STUDE	0.191	0.169	0.200	0.014	0.029
VOLUN	0.143	0.055	0.097	0.401	0.064

TI

Completely Standardized Solution

LAMBDA-Y

STUDE VOLUN

ATT	0.856	--
GPA	0.231	--
SELF	0.758	--
HELP	--	0.960
ALTRU	--	0.601
DEVEL	--	0.574

LAMBDA-X

FAMIL SCHTEA FRIEN SOCIA MEDIA

PAREN_M	0.883	--	--	--	--
LOVSUP	0.578	--	--	--	--
REASON	0.764	--	--	--	--
TEACHER	--	0.901	--	--	--
TEACH	--	0.959	--	--	--
RELATST	--	0.474	--	--	--
FRIEN_M	--	--	0.606	--	--
RELATSF	--	--	0.913	--	--
IMPER_M	--	--	--	0.981	--
TVNEWS	--	--	--	--	0.985

BETA

STUDE VOLUN

STUDE	--	--
VOLUN	0.042	--

GAMMA

FAMIL SCHTEA FRIEN SOCIA MEDIA

STUDE	0.191	0.169	0.200	0.014	0.029
VOLUN	0.135	0.048	0.088	0.400	0.063

Correlation Matrix of ETA and KSI

	STUDE	VOLUN	FAMIL	SCHTEA	FRIEN	SOCIA
STUDE	1.000					
VOLUN	0.297	1.000				
FAMIL	0.435	0.401	1.000			
SCHTEA	0.423	0.409	0.525	1.000		
FRIEN	0.473	0.502	0.709	0.679	1.000	
SOCIA	0.295	0.572	0.352	0.469	0.586	1.000
MEDIA	0.267	0.423	0.317	0.406	0.501	0.607

Correlation Matrix of ETA and KSI

MEDIA	
MEDIA	1.000

PSI

Note: This matrix is diagonal.

STUDE	VOLUN
0.739	0.614

THETA-EPS

	ATT	GPA	SELF	HELP	ALTRU	DEVEL
ATT	0.267					
GPA	--	0.947				
SELF	-0.374	-0.122	0.425			
HELP	--	--	0.199	0.079		
ALTRU	-0.059	--	0.217	0.171	0.639	
DEVEL	-0.072	--	0.184	0.092	0.345	0.671

THETA-DELTA-EPS

	ATT	GPA	SELF	HELP	ALTRU	DEVEL
PAREN_M	0.127	--	--	--	--	--
LOVSUP	0.324	0.099	-0.097	--	-0.040	-0.021
REASON	--	--	--	0.022	--	--
TEACHER	0.128	--	--	--	--	--
TEACH	0.179	0.038	0.031	--	--	--
RELATST	--	--	0.216	0.266	0.337	0.287
FRIEN_M	0.063	--	-0.077	--	--	--
RELATSF	--	--	--	--	--	--
IMPER_M	--	0.040	0.172	--	0.158	0.087
TVNEWS	--	--	0.088	--	0.039	--

THETA-DELTA

	PAREN_M	LOVSUP	REASON	TEACHER	TEACH	RELATST
PAREN_M	0.221					
LOVSUP	--	0.665				
REASON	-0.242	--	0.417			
TEACHER	--	0.236	--	0.188		
TEACH	--	0.216	0.021	-0.117	0.081	
RELATST	-0.032	-0.042	--	0.019	--	0.775
FRIEN_M	-0.052	0.108	-0.070	0.097	0.103	0.081
RELATSF	-0.212	--	-0.131	-0.034	--	0.097
IMPER_M	-0.013	--	--	0.070	0.324	
TVNEWS	--	--	--	0.080	0.198	

THETA-DELTA

	FRIEN_M	RELATSF	IMPER_M	TVNEWS
FRIEN_M	0.633			
RELATSF	--	0.166		
IMPER_M	--	--	0.037	
TVNEWS	--	0.057	--	0.030

Regression Matrix ETA on KSI (Standardized)

	FAMIL	SCHTEA	FRIEN	SOCIA	MEDIA
STUDE	0.191	0.169	0.200	0.014	0.029
VOLUN	0.143	0.055	0.097	0.401	0.064

TI

Total and Indirect Effects

Total Effects of KSI on ETA

	FAMIL	SCHTEA	FRIEN	SOCIA	MEDIA
STUDE	0.191	0.169	0.200	0.014	0.029
	(0.084)	(0.074)	(0.103)	(0.056)	(0.049)
	2.279	2.292	1.939	0.244	0.595
VOLUN	0.143	0.055	0.097	0.401	0.064
	(0.067)	(0.047)	(0.091)	(0.051)	(0.043)
	2.131	1.164	1.065	7.803	1.478

Indirect Effects of KSI on ETA

	FAMIL	SCHTEA	FRIEN	SOCIA	MEDIA
STUDE	--	--	--	--	--
VOLUN	0.008	0.007	0.008	0.001	0.001
	(0.009)	(0.008)	(0.010)	(0.002)	(0.002)
	0.906	0.877	0.862	0.241	0.508

Total Effects of ETA on ETA

	STUDE	VOLUN
STUDE	--	--
VOLUN	0.042	--
	(0.044)	
	0.964	

Largest Eigenvalue of B*B' (Stability Index) is 0.002

Total Effects of ETA on Y

	STUDE	VOLUN
ATT	0.488	--
GPA	0.128	--
	(0.041)	
	3.163	
SELF	0.379	--
	(0.044)	
	8.548	
HELP	0.020	0.482
	(0.021)	
	0.964	
ALTRU	0.015	0.359
	(0.016)	(0.030)
	0.961	11.977
DEVEL	0.014	0.322
	(0.014)	(0.030)
	0.960	10.618

Indirect Effects of ETA on Y

	STUDE	VOLUN
ATT	--	--
GPA	--	--
SELF	--	--
HELP	0.020	--
	(0.021)	
	0.964	
ALTRU	0.015	--
	(0.016)	
	0.961	
DEVEL	0.014	--
	(0.014)	
	0.960	

Total Effects of KSI on Y

	FAMIL	SCHTEA	FRIEN	SOCIA	MEDIA
ATT	0.093	0.083	0.097	0.007	0.014
	(0.041)	(0.036)	(0.050)	(0.027)	(0.024)
	2.279	2.292	1.939	0.244	0.595
GPA	0.024	0.022	0.026	0.002	0.004
	(0.013)	(0.011)	(0.016)	(0.007)	(0.006)
	1.890	1.908	1.642	0.244	0.585
SELF	0.072	0.064	0.076	0.005	0.011
	(0.031)	(0.028)	(0.040)	(0.021)	(0.019)
	2.339	2.327	1.894	0.244	0.594
HELP	0.069	0.026	0.047	0.193	0.031
	(0.032)	(0.023)	(0.044)	(0.025)	(0.021)
	2.131	1.164	1.065	7.803	1.478
ALTRU	0.051	0.020	0.035	0.144	0.023
	(0.024)	(0.017)	(0.033)	(0.022)	(0.016)
	2.095	1.156	1.059	6.427	1.466
DEVEL	0.046	0.018	0.031	0.129	0.021
	(0.022)	(0.015)	(0.029)	(0.021)	(0.014)
	2.090	1.155	1.060	6.223	1.463

TI

Standardized Total and Indirect Effects

Standardized Total Effects of KSI on ETA

	FAMIL	SCHTEA	FRIEN	SOCIA	MEDIA
STUDE	0.191	0.169	0.200	0.014	0.029
VOLUN	0.143	0.055	0.097	0.401	0.064

Standardized Indirect Effects of KSI on ETA

	FAMIL	SCHTEA	FRIEN	SOCIA	MEDIA
STUDE	--	--	--	--	--
VOLUN	0.008	0.007	0.008	0.001	0.001

Standardized Total Effects of ETA on ETA

	STUDE	VOLUN
STUDE	--	--
VOLUN	0.042	--

Standardized Total Effects of ETA on Y

	STUDE	VOLUN
ATT	0.488	--
GPA	0.128	--
SELF	0.379	--
HELP	0.020	0.482
ALTRU	0.015	0.359
DEVEL	0.014	0.322

Completely Standardized Total Effects of ETA on Y

	STUDE	VOLUN
ATT	0.856	--
GPA	0.231	--
SELF	0.758	--
HELP	0.040	0.960
ALTRU	0.025	0.601
DEVEL	0.024	0.574

Standardized Indirect Effects of ETA on Y

	STUDE	VOLUN
ATT	--	--
GPA	--	--
SELF	--	--
HELP	0.020	--
ALTRU	0.015	--
DEVEL	0.014	--

Completely Standardized Indirect Effects of ETA on Y

	STUDE	VOLUN
ATT	--	--
GPA	--	--
SELF	--	--
HELP	0.040	--
ALTRU	0.025	--
DEVEL	0.024	--

Standardized Total Effects of KSI on Y

	FAMIL	SCHTEA	FRIEN	SOCIA	MEDIA
ATT	0.093	0.083	0.097	0.007	0.014
GPA	0.024	0.022	0.026	0.002	0.004
SELF	0.072	0.064	0.076	0.005	0.011
HELP	0.069	0.026	0.047	0.193	0.031
ALTRU	0.051	0.020	0.035	0.144	0.023
DEVEL	0.046	0.018	0.031	0.129	0.021

Completely Standardized Total Effects of KSI on Y

	FAMIL	SCHTEA	FRIEN	SOCIA	MEDIA
ATT	0.163	0.145	0.171	0.012	0.025
GPA	0.044	0.039	0.046	0.003	0.007
SELF	0.145	0.128	0.151	0.010	0.022
HELP	0.137	0.052	0.093	0.385	0.061
ALTRU	0.086	0.033	0.058	0.241	0.038
DEVEL	0.082	0.031	0.056	0.230	0.037

Time used: 0.125 Seconds

ภาคผนวก จ

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง จิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษา
ตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ด้วยโปรแกรมลิสเรล 8.72

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง จิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

DATE: 4/9/2008
TIME: 5:11

L I S R E L 8.72

BY

Karl G. Jöreskog & Dag Sörbom

This program is published exclusively by
Scientific Software International, Inc.
7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100
Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.

Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-2140
Copyright by Scientific Software International, Inc., 1981-2005
Use of this program is subject to the terms specified in the
Universal Copyright Convention.
Website: www.ssicentral.com

The following lines were read from file C:\Documents and Settings\COMPAQ\Desktop\start 675 1010\indicator
model\MODEL.LPJ:

TI
DA NI=7 NO=675 MA=CM
RA FI=C:\Documents and Settings\COMPAQ\Desktop\indicator ok.psf
MO NY=7 NK=1 NE=3 BE=FU GA=FI PS=SY TE=SY
LE
HELP ALTRU DEVEL
LK
VOLUN
FR LY(2,1) LY(3,1) LY(5,2) LY(7,3) GA(1,1) GA(2,1) GA(3,1) TE(3,1) TE(4,3)
FR TE(7,5)
VA 0.480 LY(1,1)
VA 0.536 LY(4,2)
VA 0.407 LY(6,3)
PD
OU SL=0 PC RS EF FS SS SC XM ND=3

TI
Number of Input Variables 7
Number of Y - Variables 7
Number of X - Variables 0
Number of ETA - Variables 3
Number of KSI - Variables 1
Number of Observations 675

TI

Covariance Matrix

	HELP_1	HELP_2	HELP_3	ALTRU_1	ALTRU_2	DEVEL_1
HELP_1	0.392					
HELP_2	0.264	0.412				
HELP_3	0.247	0.287	0.428			
ALTRU_1	0.235	0.254	0.286	0.413		
ALTRU_2	0.255	0.274	0.276	0.295	0.429	
DEVEL_1	0.166	0.181	0.181	0.189	0.200	0.281
DEVEL_2	0.263	0.285	0.300	0.312	0.307	0.265

Covariance Matrix

DEVEL_2

DEVEL_2 0.662

TI

Number of Iterations = 27

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

LAMBDA-Y

	HELP	ALTRU	DEVEL
HELP_1	0.480	--	--
HELP_2	0.516 (0.023) 22.027	--	--
HELP_3	0.525 (0.025) 21.352	--	--
ALTRU_1	--	0.536	--
ALTRU_2	-- (0.024) 24.302	0.572	--
DEVEL_1	--	--	0.407
DEVEL_2	--	-- (0.035) 18.945	0.663

GAMMA

	VOLUN
HELP	0.949 (0.045) 20.962
ALTRU	0.971 (0.041) 23.510
DEVEL	0.892 (0.046) 19.190

Covariance Matrix of ETA and KSI

	HELP	ALTRU	DEVEL	VOLUN
HELP	1.063			
ALTRU	0.922	0.965		
DEVEL	0.846	0.866	0.981	
VOLUN	0.949	0.971	0.892	1.00

PHI

	VOLUN
	1.000

PSI

Note: This matrix is diagonal.

	HELP	ALTRU	DEVEL
	0.162 (0.034)	0.022 (0.031)	0.186 (0.041)
	4.814	0.703	4.511

Squared Multiple Correlations for Structural Equations

HELP	ALTRU	DEVEL
0.848	0.978	0.810

Squared Multiple Correlations for Reduced Form

HELP	ALTRU	DEVEL
0.848	0.978	0.810

THETA-EPS

	HELP_1	HELP_2	HELP_3	ALTRU_1	ALTRU_2	DEVEL_1
HELP_1	0.147 (0.011) 13.293					
HELP_2	--	0.128 (0.010) 13.255				
HELP_3	-0.020 (0.008) -2.509	--	0.135 (0.011) 11.892			
ALTRU_1	--	--	0.027 (0.008) 3.442	0.136 (0.010) 13.193		
ALTRU_2	--	--	--	--	0.114 (0.010) 10.881	
DEVEL_1	--	--	--	--	--	0.118 (0.009) 13.227
DEVEL_2	--	--	--	--	-0.021 (0.011) -2.016	--

THETA-EPS

DEVEL_2
0.230 (0.021) 11.010

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

HELP_1	HELP_2	HELP_3	ALTRU_1	ALTRU_2	DEVEL_1
0.624	0.688	0.684	0.671	0.735	0.579

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

DEVEL_2
0.652

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 8
 Minimum Fit Function Chi-Square = 2.470 (P = 0.963)
 Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 2.487 (P = 0.962)
 Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 0.0
 90 Percent Confidence Interval for NCP = (0.0 ; 0.0)

Minimum Fit Function Value = 0.00366
 Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.0
 90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.0 ; 0.0)

Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.0
 90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.0 ; 0.0)
 P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 1.00

Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.0712
 90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.0712 ; 0.0712)
 ECVI for Saturated Model = 0.0831
 ECVI for Independence Model = 7.580

Chi-Square for Independence Model with 21 Degrees of Freedom = 5094.658

Independence AIC = 5108.658
 Model AIC = 42.487
 Saturated AIC = 56.000
 Independence CAIC = 5147.261
 Model CAIC = 152.782
 Saturated CAIC = 210.412

Normed Fit Index (NFI) = 1.00
 Non-Normed Fit Index (NNFI) = 1.003
 Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.381
 Comparative Fit Index (CFI) = 1.000
 Incremental Fit Index (IFI) = 1.001
 Relative Fit Index (RFI) = 0.999

Critical N (CN) = 5483.302

Root Mean Square Residual (RMR) = 0.00228
 Standardized RMR = 0.00481
 Goodness of Fit Index (GFI) = 0.999
 Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.996
 Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.285

TI

Fitted Covariance Matrix

	HELP_1	HELP_2	HELP_3	ALTRU_1	ALTRU_2	DEVEL_1
HELP_1	0.392					
HELP_2	0.263	0.412				
HELP_3	0.248	0.288	0.428			
ALTRU_1	0.237	0.255	0.286	0.413		
ALTRU_2	0.253	0.272	0.277	0.296	0.429	
DEVEL_1	0.165	0.178	0.181	0.189	0.202	0.281
DEVEL_2	0.269	0.290	0.295	0.308	0.307	0.265

Fitted Covariance Matrix

DEVEL_2

 DEVEL_2 0.662

Fitted Residuals

	HELP_1	HELP_2	HELP_3	ALTRU_1	ALTRU_2	DEVEL_1
HELP_1	0.000					
HELP_2	0.001	0.000				
HELP_3	0.000	-0.001	0.000			
ALTRU_1	-0.002	-0.001	0.000	0.000		
ALTRU_2	0.002	0.001	-0.001	0.000	0.000	
DEVEL_1	0.001	0.003	0.000	0.000	-0.002	0.000
DEVEL_2	-0.006	-0.005	0.006	0.004	-0.001	0.000

Fitted Residuals

DEVEL_2

 DEVEL_2 0.000

Summary Statistics for Fitted Residuals

Smallest Fitted Residual = -0.006
 Median Fitted Residual = 0.000

Largest Fitted Residual = 0.006

Stemleaf Plot

```
- 6|4
- 4|7
- 2|
- 0|983055431110000
  0|12236959
  2|5
  4|39
```

Standardized Residuals

	HELP_1	HELP_2	HELP_3	ALTRU_1	ALTRU_2	DEVEL_1
HELP_1	--					
HELP_2	0.304	--				
HELP_3	-0.359	-0.397	-0.471			
ALTRU_1	-0.389	-0.372	-0.092	0.237		
ALTRU_2	0.437	0.457	-0.138	-0.516	-0.616	
DEVEL_1	0.121	0.778	-0.025	0.046	-0.654	--
DEVEL_2	-0.884	-0.782	0.882	1.027	-0.540	0.633

Standardized Residuals

```
DEVEL_2
-----
DEVEL_2 0.633
```

Summary Statistics for Standardized Residuals

Smallest Standardized Residual = -0.884
 Median Standardized Residual = -0.013
 Largest Standardized Residual = 1.027

Stemleaf Plot

```
- 8|8
- 6|852
- 4|4270
- 2|976
- 0|493000
  0|52
  2|40
  4|46
  6|338
  8|8
 10|3
```

TI

Qplot of Standardized Residuals

TI

Factor Scores Regressions

ETA

	HELP_1	HELP_2	HELP_3	ALTRU_1	ALTRU_2	DEVEL_1
HELP	0.405	0.425	0.452	0.093	0.250	0.092
ALTRU	0.168	0.185	0.132	0.362	0.530	0.159
DEVEL	0.099	0.108	0.086	0.165	0.314	0.490

ETA

DEVEL_2

HELP	0.100
ALTRU	0.181
DEVEL	0.439

TI

Standardized Solution

LAMBDA-Y

	HELP	ALTRU	DEVEL
HELP_1	0.495	--	--
HELP_2	0.532	--	--
HELP_3	0.541	--	--
ALTRU_1	--	0.526	--
ALTRU_2	--	0.562	--
DEVEL_1	--	--	0.403
DEVEL_2	--	--	0.657

GAMMA

VOLUN

HELP	0.921
ALTRU	0.989
DEVEL	0.900

Correlation Matrix of ETA and KSI

	HELP	ALTRU	DEVEL	VOLUN
HELP	1.000			
ALTRU	0.910	1.000		
DEVEL	0.829	0.890	1.000	
VOLUN	0.921	0.989	0.900	1.000

PSI

Note: This matrix is diagonal.

	HELP	ALTRU	DEVEL
	0.152	0.022	0.190

TI

Completely Standardized Solution

LAMBDA-Y

	HELP	ALTRU	DEVEL
HELP_1	0.790	--	--
HELP_2	0.830	--	--
HELP_3	0.827	--	--
ALTRU_1	--	0.819	--
ALTRU_2	--	0.857	--
DEVEL_1	--	--	0.761
DEVEL_2	--	--	0.807

GAMMA

	VOLUN
HELP	0.921
ALTRU	0.989
DEVEL	0.900

Correlation Matrix of ETA and KSI

	HELP	ALTRU	DEVEL	VOLUN
HELP	1.000			
ALTRU	0.910	1.000		
DEVEL	0.829	0.890	1.000	
VOLUN	0.921	0.989	0.900	1.000

PSI

Note: This matrix is diagonal.

	HELP	ALTRU	DEVEL
	0.152	0.022	0.190

THETA-EPS

	HELP_1	HELP_2	HELP_3	ALTRU_1	ALTRU_2	DEVEL_1
HELP_1	0.376					
HELP_2	--	0.312				
HELP_3	-0.049	--	0.316			
ALTRU_1	--	--	0.064	0.329		
ALTRU_2	--	--	--	--	0.265	
DEVEL_1	--	--	--	--	--	0.421
DEVEL_2	--	--	--	--	-0.040	--

THETA-EPS

	DEVEL_2
DEVEL_2	0.348

TI

Total and Indirect Effects

Total Effects of X on ETA

VOLUN

HELP 0.949
(0.045)
20.962

ALTRU 0.971
(0.041)
23.510

DEVEL 0.892
(0.046)
19.190

BETA*BETA' is not Pos. Def., Stability Index cannot be Computed

Total Effects of ETA on Y

	HELP	ALTRU	DEVEL
	-----	-----	-----
HELP_1	0.480	--	--
HELP_2	0.516 (0.023) 22.027	--	--
HELP_3	0.525 (0.025) 21.352	--	--
ALTRU_1	--	0.536	--
ALTRU_2	--	0.572 (0.024) 24.302	--
DEVEL_1	--	--	0.407
DEVEL_2	--	--	0.663 (0.035) 18.945

Total Effects of X on Y

VOLUN

HELP_1 0.456
(0.022)
20.962

HELP_2 0.490
(0.022)
21.980

HELP_3 0.498
(0.023)
21.973

ALTRU_1 0.521
(0.022)
23.510

ALTRU_2 0.556
(0.022)
24.913

DEVEL_1 0.363

(0.019)
19.190

DEVEL_2 0.591
(0.029)
20.279

TI

Standardized Total and Indirect Effects

Standardized Total Effects of X on ETA

VOLUN

HELP 0.921
ALTRU 0.989
DEVEL 0.900

Standardized Total Effects of ETA on Y

	HELP	ALTRU	DEVEL
HELP_1	0.495	--	--
HELP_2	0.532	--	--
HELP_3	0.541	--	--
ALTRU_1	--	0.526	--
ALTRU_2	--	0.562	--
DEVEL_1	--	--	0.403
DEVEL_2	--	--	0.657

Completely Standardized Total Effects of ETA on Y

	HELP	ALTRU	DEVEL
HELP_1	0.790	--	--
HELP_2	0.830	--	--
HELP_3	0.827	--	--
ALTRU_1	--	0.819	--
ALTRU_2	--	0.857	--
DEVEL_1	--	--	0.761
DEVEL_2	--	--	0.807

Standardized Total Effects of X on Y

VOLUN

HELP_1 0.456
HELP_2 0.490
HELP_3 0.498
ALTRU_1 0.521
ALTRU_2 0.556
DEVEL_1 0.363
DEVEL_2 0.591

Completely Standardized Total Effects of X on Y

VOLUN

HELP_1 0.728
HELP_2 0.764
HELP_3 0.762
ALTRU_1 0.810
ALTRU_2 0.848
DEVEL_1 0.685
DEVEL_2 0.727

Time used: 0.031 Seconds

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ เกิดเมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2522 สำเร็จการศึกษาจาก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิชาเอกวิทยาศาสตร์-เคมี เมื่อ พ.ศ.2545 เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา สาขาวิชาวิจัย การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2549 ปัจจุบันรับราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย